

ΔΗΛΩΣΗ

Η διατριβή αυτή είναι πρωτότυπη και εκπονήθηκε αποκλειστικά και μόνο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Τίτλου «Οικονομική και Επιχειρησιακή Στρατηγική», του Τμήματος Οικονομικής Επιστήμης του Πανεπιστημίου Πειραιώς.

Η μεταπτυχιακή φοιτήτρια,

Κατσαραγάκη Φωτεινή

ΣΥΝΟΨΗ

Η διατριβή αυτή φιλοδοξεί να καλύψει τις πιο πρόσφατες εξελίξεις τόσο του οικονομικού κλίματος, όσο και των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) στην Τουρκία. Το έργο αυτό εστιάζει στην μετουσίωση της θεωρίας, μέσω της ανάλυσης εις βάθος μιας μελέτης περίπτωσης.

Ειδικότερα, το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί μια ανασκόπηση όλων των τομέων δράσης της τουρκικής οικονομίας με σαφή αναφορά στο ζήτημα ένταξης της Τουρκίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Στο δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνονται οι διμερείς εμπορικές σχέσεις Ελλάδας και Τουρκίας. Το τρίτο κεφάλαιο διεξάγει μια διεθνή ανασκόπηση των επενδυτικών τάσεων στην Τουρκία - μαζί με το νομικό πλαίσιο αυτών καθώς και τις επιδράσεις της πολιτικής αστάθειας στις ΑΞΕ -, ενώ το επόμενο κεφάλαιο επικεντρώνεται στις ελληνικές επενδυτικές κινήσεις στην γειτονική χώρα. Εν συνεχεία, το πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζει τα ενδεχόμενα κίνητρα των ξένων επενδυτών για την επενδυτική τους επέκταση στην Τουρκία, ενώ συγχρόνως αναφέρονται και οι προοπτικές της εν λόγω οικονομίας. Μια μελέτη περίπτωσης και συγκεκριμένα η πρόσφατη επενδυτική κίνηση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας με την εξαγορά της Finansbank ολοκληρώνει την έρευνα προσπαθώντας να προβάλει ένα αντιπροσωπευτικό και ίσως το πιο ουσιαστικό παράδειγμα ελληνικής επένδυσης στα τουρκικά χωρικά ύδατα.

Τέλος, τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας παρουσιάζονται στη τελευταία ενότητα, όπου προκύπτουν μια σειρά από εύλογα συμπεράσματα αναφορικά με την τουρκική οικονομία ως ολόκληρη, αλλά και με τα ελληνικά επενδυτικά εγχειρήματα και τα αποτελέσματα αυτών.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αισθάνομαι την ειλικρινή ανάγκη να ευχαριστήσω τον κύριο Παντελή Παντελίδη, επιβλέποντα καθηγητή της συγκεκριμένης διατριβής, για την ουσιαστική αρωγή και καθοδήγηση του μέχρι τη πλήρη ολοκλήρωση της διπλωματικής μου εργασίας. Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον πρόεδρο του συγκεκριμένου μεταπτυχιακού προγράμματος, κύριο Ιωάννη Πολλάλη, για όλα εκείνα τα εφόδια και τα κίνητρα σκέψης που μου προσέφερε έτσι ώστε να είμαι σήμερα σε θέση να παρουσιάζω την ακόλουθη μελέτη.

Τέλος, θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθώ στην πολύτιμη υποστήριξη της οικογένειάς μου και των φίλων μου, οι οποίοι με στήριξαν καθόλη τη διάρκεια της έρευνάς μου.

Ευχαριστώ πολύ,

Κατσαραγάκη Φωτεινή

Ιούλιος 2007

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1 ^ο Κεφάλαιο -Η Τουρκική Οικονομία.....σελ.	20
1.1 Οικονομική ανάπτυξη στην Τουρκία 1980-2000.....σελ.	20
1.2 Οικονομική πορεία στην Τουρκία 2004-2007.....σελ.	29
1.2.1 Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν.....σελ.	29
1.2.2 Κατά Κεφαλήν Εισόδημα.....σελ.	33
1.2.3 Εμπόριο.....σελ.	34
1.2.3.1 Γεωγραφική Κατανομή Εμπορίου.....σελ.	40
1.2.3.2 Δομή Εμπορίου.....σελ.	45
1.2.4 Απασχόληση.....σελ.	50
1.2.5 Δημόσια Οικονομικά.....σελ.	53
1.2.6 Πληθωρισμός.....σελ.	57
1.2.7 Συναλλαγματική Ισοτιμία.....σελ.	61
1.2.8 Χρηματοπιστωτικό Σύστημα.....σελ.	63
1.2.8.1 Τραπεζικός Τομέας.....σελ.	66
1.3 Η Διεθνής Συγκυρία -Το Τουρκικό ζήτημα ένταξης στην Ε.Ε.....σελ.	71
2 ^ο Κεφάλαιο - Διμερές Εμπόριο Ελλάδας και Τουρκίας.....σελ.	75
3 ^ο Κεφάλαιο – Διεθνές Περιβάλλον ΑΞΕ.....σελ.	89
3.1 Περιβάλλον ΑΞΕ στην Τουρκία.....σελ.	91
3.2 Πρόσφατες τάσεις ΑΞΕ.....σελ.	93
3.3 Προσπάθειες της Τουρκίας να προσελκύσει περισσότερες ΑΞΕ ..σελ.	106

3.4	Το νομικό πλαίσιο των ΑΞΕ	σελ.109
3.5	Εκλογικό κλίμα – Πολιτική αντιπαράθεση.....	σελ.115
4 ^ο	Κεφάλαιο - Ελληνικές ΑΞΕ στην Τουρκία.....	σελ.119
4.1	Οι Ελληνικές άμεσες επενδύσεις σε αριθμούς.....	σελ.119
4.2	Η ελληνική οικονομία διακατέχεται από επενδυτική εσωστρέφεια.....	σελ.120
4.3	Το παρασκήνιο των ελληνικών επιχειρήσεων στην Τουρκία.....	σελ.121
5 ^ο	Κεφάλαιο – Προοπτικές.....	σελ.131
5.1	Λόγοι Επένδυσης στην Τουρκία.....	σελ.133
6 ^ο	Κεφάλαιο - Εθνική Τράπεζα.....	σελ.136
6.1	Η τράπεζα και ο όμιλος.....	σελ.137
6.2	Βασικά μεγέθη του Ομίλου.....	σελ.139
6.3	Στρατηγικός στόχος: Η κατάκτηση ηγετικού ρόλου στην Ν.Α. Ευρώπη.....	σελ.140
6.4	Η επιλογή: Στρατηγική και οικονομική προσέγγιση.....	σελ.143
6.4.1	Finansbank: Παρούσα Θέση και Πρόσφατα Επιτεύγματα.....	σελ.146
6.4.2	Finansbank: Σταθερή πελατειακή βάση.....	σελ.149
6.4.3	Οικονομικά στοιχεία.....	σελ.151
6.5	Όραμα, επιδιώξεις και στόχοι	σελ.154
6.5.1	Finansbank 2007-09: Κύριες υποθέσεις	σελ.158
6.6	Μερικά αποτελέσματα Επένδυσης της Εθνικής στην Τουρκία.....	σελ.159
6.6.1	Η πορεία της μετοχής της Εθνικής.....	σελ.162
7 ^ο	Κεφάλαιο – Συμπεράσματα.....	σελ.163

Βιβλιογραφία.....	σελ.169
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 – Ανάλυση Ελληνικών Εξαγωγών στην Τουρκία.....	σελ.178
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2 – Ισολογισμός της ΕΤΕ την ημερομηνία της εξαγοράς σε εύλογες αξίες.....	σελ.186
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 – Οικονομικά Στοιχεία Ομίλου.....	σελ.188
3.1 Κεφαλαιακή Επάρκεια.....	σελ.188
3.2 Χορηγήσεις Ομίλου ΕΤΕ.....	σελ.188
3.3 Καταθέσεις Ομίλου ΕΤΕ.....	σελ.188
3.4 Κατάσταση Αποτελεσμάτων Ομίλου ΕΤΕ.....	σελ.189
Βαθμός Έκθεσης των Περιουσιακών Στοιχείων και	
3.5 Υποχρεώσεων στον Επιτοκιακό Κίνδυνο.....	σελ.190
3.6 Ανάλυση ανά Τομέα Δραστηριότητας.....	σελ.192
3.7 Γεωγραφική Συγκέντρωση του Χαρτοφυλακίου Απαιτήσεων κατά Πελατών και των Ανειλημμένων Πιστωτικών Υποχρεώσεων...σελ.	194
3.8 Δραστηριότητες του Ομίλου στην Τουρκία.....	σελ.195
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4 – Finansbank - Τιμές Μετοχής και Αποδόσεις σε Τ.Λ. και \$.....	σελ.197
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5 – Μηνιαίες Τιμές Κλεισίματος Τ.Λ. και \$ σύμφωνα με το δείκτη ISE NATIONAL -100.....	σελ.199

ΛΙΣΤΑ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Διάγραμμα 1 – Η “δολλαροποίηση” στην Τουρκία (1990 - 2001).....	σελ. 22
Διάγραμμα 2 – Ρυθμός Μεταβολής ΑΕΠ Τουρκίας (2000 - 2007).....	σελ. 30
Διάγραμμα 3 – Κατά Κεφαλήν Εισόδημα (1995 - 2006).....	σελ. 33
Διάγραμμα 4 – Ποσοστό Εμπορίου στο ΑΕΠ της Τουρκίας (2000 - 2004).....	σελ. 34
Διάγραμμα 5 – Συνολικές Εισαγωγές – Εξαγωγές Τουρκίας 1995 – 2005.....	σελ. 36
Διάγραμμα 6 – Εισαγωγές/Εξαγωγές 2005 – 2006.....	σελ. 38
Διάγραμμα 7 - Εισαγωγές – Εξαγωγές ανά Χώρα 2005.....	σελ. 41
Διάγραμμα 8 – Τουρκία: Ποσοστό Ανεργίας (2000 - 2005).....	σελ. 50
Διάγραμμα 9 – Ποσοστό Ανεργίας Ιαν. 2005 – Σεπτ. 2006.....	σελ. 51
Διάγραμμα 10 – Τουρκία: Δημοσιονομικό Έλλειμμα (% ΑΕΠ) 2000 – 2005.....	σελ. 54
Διάγραμμα 11 – Δημοσιονομικό Έλλειμμα 2002 – 2006.....	σελ. 55
Διάγραμμα 12 – Πληθωρισμός 2005.....	σελ. 58
Διάγραμμα 13 – Τουρκία: Πληθωρισμός (2000 - 2005).....	σελ. 59
Διάγραμμα 14 – Συναλλαγματική Ισοτιμία τουρκικής λίρας / δολλάριο \$ (1990 - 2006).....	σελ. 61
Διάγραμμα 15 – Συναλλαγματική Ισοτιμία τουρκικής λίρας / ευρώ (1999 - 2006).....	σελ. 62
Διάγραμμα 16 – Επενδυτές 2005 – 2006.....	σελ. 64
Διάγραμμα 17 – Χορηγήσεις 2005 – 2006.....	σελ. 65
Διάγραμμα 18 – Δάνεια σε Επιχειρήσεις και Νοικοκυριά 2004 – 2006.....	σελ. 65
Διάγραμμα 19 – Τριμηνιαίος Ρυθμός Ανάπτυξης Δανείων σε Επιχειρήσεις και Νοικοκυριά 2005 – 2006.....	σελ. 66
Διάγραμμα 20 – Διμερές Εμπόριο Ελλάδας – Τουρκίας 2000 - 2005.....	σελ. 83
Διάγραμμα 21 – Συγκριτική πορεία ΑΞΕ 1995 - 2004.....	σελ. 90
Διάγραμμα 22 – Ιδιωτικοποιήσεις στην Τουρκία 1985 – 2006.....	σελ. 108
Διάγραμμα 23 – ΑΕΠ ανά Χώρα 2006.....	σελ. 144
Διάγραμμα 24 – Πληθυσμός ανά Χώρα 2006.....	σελ. 145

Διάγραμμα 25 – Τριμηνιαίος Ρυθμός Ανάπτυξης Δανείων σε Νοικοκυριά 2005 – 2006.....σελ.147	σελ.147
Διάγραμμα 26 – Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων 2005 – 2006.....σελ.147	σελ.147
Διάγραμμα 27 – Σύνολο Εσόδων 2004 – 2006.....σελ.148	σελ.148
Διάγραμμα 28 – Πλήθος Καταστημάτων Finansbank.....σελ.156	σελ.156

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΔΑΜ

ΛΙΣΤΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 – Καταθέσεις στην Τουρκία (1990 – 2001).....	σελ. 22
Πίνακας 2 – Το Εμπόριο της Τουρκίας και το Μερίδιο της Ε.Ε (1993-2005).....	σελ. 24
Πίνακας 3 - Οικονομικά Στοιχεία 1961 - 2000.....	σελ. 25
Πίνακας 4 - Πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα 1960 - 2000.....	σελ. 28
Πίνακας 5 - Ρυθμός Ανάπτυξης των κλάδων της τουρκικής οικονομίας 2006...σελ.	31
Πίνακας 6 - Ετήσια αύξηση προϊόντος ανά κυριότερες κατηγορίες 2005 – 2006.....	σελ. 32
Πίνακας 7 – Τουρκία: Εμπορικό Ισοζύγιο και Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών (1999 - 2005).....	σελ. 35
Πίνακας 8 – Εξαγωγές Τουρκίας 2004 – 2005.....	σελ. 36
Πίνακας 9 – Εισαγωγές Τουρκίας 2004 – 2005.....	σελ. 37
Πίνακας 10 - Εξωτερικό εμπόριο Τουρκίας 2005-2006.....	σελ. 38
Πίνακας 11 - Ισοζύγιο Πληρωμών 2005 – 2006.....	σελ. 40
Πίνακας 12 – Γεωγραφική Κατανομή Τουρκικού Εμπορίου (2000 - 2003).....	σελ. 41
Πίνακας 13 - Κύριες εξαγωγές Ε.Ε.-25 προς Τουρκία (2005).....	σελ. 43
Πίνακας 14 - Κύριες εισαγωγές Ε.Ε.-25 από Τουρκία (2005).....	σελ. 44
Πίνακας 15 - Εμπόριο Ε.Ε./Τουρκίας 2005 – 2006.....	σελ. 44
Πίνακας 16 - Εξαγωγές Τουρκίας ανά προϊόν (2005).....	σελ. 45
Πίνακας 17 - Εισαγωγές Τουρκίας ανά προϊόν (2005).....	σελ. 46
Πίνακας 18 - Κυριότερες τουρκικές εξαγωγές 2006.....	σελ. 48
Πίνακας 19 - Κυριότερες τουρκικές εισαγωγές 2006.....	σελ. 49
Πίνακας 20 - Διάρθρωση Εργατικού Δυναμικού 2005 -2006.....	σελ. 52
Πίνακας 21 – Τουρκία: Δημοσιονομικό Έλλειμμα και Δημόσιο Χρέος (2000-2004).....	σελ. 53
Πίνακας 22- Δημόσια Οικονομικά 2006.....	σελ. 55
Πίνακας 23 - Εκτέλεση προϋπολογισμού 2006 - 2007.....	σελ. 56
Πίνακας 24 – Τραπεζικό Σύστημα 2003 – 2006.....	σελ. 67
Πίνακας 25 – Τραπεζικός Τομέας 2004 – 2006.....	σελ. 68

Πίνακας 26 – Βασικές Εξαγορές Τραπεζών 1998 – 2006.....σελ. 69	σελ. 69
Πίνακας 27 – Βασικοί Οικονομικοί Δείκτες 2000 – 2005.....σελ. 70	σελ. 70
Πίνακας 28 - Όγκος Εμπορικών Συναλλαγών Ελλάδας / Τουρκίας 1990 – 2005.....σελ. 77	σελ. 77
Πίνακας 29 - Οι 20 Πρώτες Χώρες στις Εξαγωγές της Τουρκίας 2004 – 2005..σελ. 79	σελ. 79
Πίνακας 30 - Οι 20 Πρώτες Χώρες στις Εισαγωγές της Τουρκίας 2004 – 2005.σελ. 80	σελ. 80
Πίνακας 31 - Οι 20 Πρώτες Χώρες στις Εισαγωγές της Ελλάδας 2004 – 2005..σελ. 81	σελ. 81
Πίνακας 32 - Οι 20 Πρώτες Χώρες στις Εξαγωγές της Ελλάδας 2004 – 2005...σελ. 82	σελ. 82
Πίνακας 33 - Ανάπτυξη του διμερούς εμπορίου 2004 – 2005.....σελ. 83	σελ. 83
Πίνακας 34 - Εξέλιξη διμερούς εμπορίου 2005 – 2006.....σελ. 84	σελ. 84
Πίνακας 35 - Κυριότερες εξαγωγές Ελλάδος προς Τουρκία (2005).....σελ. 86	σελ. 86
Πίνακας 36 - Κυριότερες εισαγωγές Ελλάδος από Τουρκία (2005).....σελ. 87	σελ. 87
Πίνακας 37 - Κύματα ξένων επενδύσεων στην Τουρκία 1980 – 2004.....σελ. 95	σελ. 95
Πίνακας 38 - Ξένη εισροή άμεσης επένδυσης στην Τουρκία 2000 – 2006.....σελ. 97	σελ. 97
Πίνακας 39 – Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία 2005 – 2006.....σελ. 97	σελ. 97
Πίνακας 40 - Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία ανά Χώρα 1980 – 2002.σελ. 99	σελ. 99
Πίνακας 41 – Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία ανά χώρα 2006 – 2007.σελ.101	σελ.101
Πίνακας 42 - Καθαρές εισροές ΑΞΕ και επενδύσεις χαρτοφυλακίων (2000 - 2004).....σελ.102	σελ.102
Πίνακας 43 - Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία ανά Τομέα 2006 – 2007σελ.105	σελ.105
Πίνακας 44 - Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία ανά Χώρα 2004.....σελ.122	σελ.122
Πίνακας 45 - Ελληνικές επενδύσεις ανά τομείς 2004.....σελ.122	σελ.122
Πίνακας 46 - Ελληνικές Επιχειρήσεις που Δραστηριοποιούνται στην Τουρκία 2007.....σελ.125	σελ.125
Πίνακας 47 - Βασικά μεγέθη του Ομίλου 2005 - 2006.....σελ.139	σελ.139
Πίνακας 48 – Εκτιμήσεις για την τουρκική οικονομία (2010).....σελ.145	σελ.145
Πίνακας 49 – Αποτελέσματα Χρήσης 2004 – 2005.....σελ.151	σελ.151
Πίνακας 50 – Ισολογισμός 2004 – 2005.....σελ.152	σελ.152
Πίνακας 51 – Οικονομικά Στοιχεία 2005 – 2006.....σελ.153	σελ.153
Πίνακας 52 - Κέρδη και Ζημιές 2005.....σελ.153	σελ.153
Πίνακας 53 - Κόστος Εισοδήματος 2006.....σελ.153	σελ.153

Πίνακας 54 - Κύριες υποθέσεις 2007 – 2009.....σελ.158

Πίνακας 55 - Αποτελέσματα Νέας Επένδυσης.....σελ.162

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟ

ΑΕΠ: Σύντμηση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος. Αφορά την αξία σε τιμές αγοράς, όλων των αγαθών και υπηρεσιών που παράγει μια οικονομία σε ένα χρονικό διάστημα, που συνήθως είναι το ημερολογιακό έτος

Αντιστάθμιση: Δημιουργία μιας αντίθετης θέσης σε σχέση με μια ήδη υπάρχουσα με σκοπό την εξάλειψη (ή τον περιορισμό σε επιθυμητό επίπεδο) του κινδύνου της πρώτης.

ΑΞΕ: Σύντμηση των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων

Αποτελέσματα συσσώρευσης (agglomeration effects): Η μαζική συνάθροιση επιχειρήσεων σε μια συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή

Βασιλεία II: De facto οργάνωση που λειτουργεί για τη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος και τη διαμόρφωση ισοδύναμων όρων ανταγωνισμού

Δείκτης αποδοτικότητας: Σχετίζεται με την ικανότητα της επιχείρησης να επιτυγχάνει ικανοποιητικά κέρδη, ώστε οι επενδυτές και οι μέτοχοι να τοποθετούν τα κεφάλαιά τους σε αυτή

Δείκτης κάλυψης: Μετρά το βαθμό προστασίας που απολαμβάνουν οι πιστωτές της επιχείρησης από τον κίνδυνο ενδεχόμενης μη καταβολής των τόκων των ξένων κεφαλαίων

Δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας: Απεικονίζει την κερδοφόρα δυναμικότητα μιας επιχείρησης και παρέχει ένδειξη του βαθμού επίτευξης του στόχου πραγματοποίησης ενός ικανοποιητικού αποτελέσματος

Δείκτης τιμών καταναλωτή (ΔΤΚ): Απόλυτα αναγκαίος δείκτης για την οικονομία, αφού μέσω αυτού υπολογίζεται ο ρυθμός του Πληθωρισμού, το Τιμαριθμικό Επίδομα των εργαζομένων και η εξέλιξη στις τιμές των βασικών κατηγοριών των αγαθών και υπηρεσιών

Δείκτης τιμών παραγωγού (ΔΤΠ): Σύνολο Εγχώριας και Εξωτερικής Αγοράς

Διαχείριση επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring): Χρηματοοικονομική σχέση μεταξύ ενός Προμηθευτή που πουλάει με πίστωση προϊόντα ή παρέχει υπηρεσίες προς το επιχειρηματικό του Πελατολόγιο και ενός Factor που αγοράζει τις πωλήσεις αυτές μέσω των εκδιδόμενων Τιμολογίων – εν συντομία διαχείρισης επιχειρηματικών απαιτήσεων

Δικαιώμα μειοψηφίας: Η δυνατότητα αίτησης για αναβολή (Τακτικής ή Έκτακτης) Γενικής Συνέλευσης και προσδιορισμού νέας, καθώς και του σχετικού με την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος νομικού και θεωρητικού πλαισίου

ΔΑΝΤ: Σύντμηση Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου

Εμπορικό Έλλειμμα: Διαφορά Εξαγωγών – Εισαγωγών, όταν οι εξαγωγές είναι λιγότερες από τις εισαγωγές

Ενεργητικό: Οι οικονομικοί πόροι που ελέγχονται από την επιχείρηση ως αποτέλεσμα συναλλαγών του παρελθόντος και από τους οποίους αναμένεται να προκύψουν οικονομικά οφέλη στο μέλλον

Ε.Ε. : Σύντμηση Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΤΕ: Σύντμηση της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΗΠΑ: Σύντμηση των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής

Ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών: Το άθροισμα του Εμπορικού Ισοζυγίου, του Ισοζυγίου Υπηρεσιών, του Ισοζυγίου Εισοδημάτων και του Ισοζυγίου Μεταβιβάσεων

Ισοζυγίου υπηρεσιών: Η διαφορά των Εισπράξεων και Πληρωμών από και προς υπηρεσίες

Κίνδυνος επιτοκιακός: Προκύπτει, κυρίως, από τις επιπτώσεις που ενδέχεται να έχουν οι μεταβολές των επιτοκίων στην κερδοφορία και την κεφαλαιακή επάρκεια

Κίνδυνος πιστωτικός: Ο κίνδυνος μη εξόφλησης ή μη εξόφλησης σύμφωνα με τους όρους του δανείου

Κίνδυνος ρευστότητας: Προκύπτει, κυρίως, από την ασυμμετρία της διάρκειας ως τη λήξη των στοιχείων των τραπεζικών ισολογισμών

Κοινή μετοχή: Ο πιο συνηθισμένος τύπος μετοχής και περιλαμβάνει όλα τα βασικά δικαιώματα ενός μετόχου, όπως δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη, στην έκδοση νέων μετοχών, στο προϊόν της εκκαθάρισης, καθώς και δικαίωμα ψήφου στη Γενική Συνέλευση της εταιρείας και συμμετοχής στη διαχείρισή της.

Κριτήρια της Κοπεγχάγης: Κριτήρια για την ένταξη στην Ε.Ε. που περιλαμβάνουν καθολική δημοκρατία, ελεύθερη αγορά, τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των δικαιωμάτων των μειονοτήτων και πολιτική σταθερότητα

Κ.Τ.: Σύντμηση της Κεντρικής Τράπεζας

Λειτουργικά έξοδα: Τα έξοδα που απορρέουν από τη συνολική δραστηριότητα της επιχείρησης

ΜΜΕ: Σύντμηση των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

ΝΑΕ 5: Σύντμηση της Νοτιοανατολικής Ευρώπης των 5 που περιλαμβάνει τις Αλβανία, Βουλγαρία, Π.Γ.Δ.Μ., Ρουμανία και Σερβία

Ξ.ν.: Σύντμηση του Ξένου νομίσματος

ΟΕΥ: Σύντημηση Ένωσης Διπλωματικών Υπαλλήλων Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

ΟΟΣΑ: Σύντημηση του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD), ο οποίος περιλαμβάνει τις εξής 30 χώρες: Αυστραλία, Αυστρία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ, Ιαπωνία, Ιρλανδία, Ισλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Καναδά, Κορέα, Λουξεμβούργο, Μεξικό, Νέα Ζηλανδία, Νορβηγία, Ολλανδία, Ουγγαρία, Πολωνία, Πορτογαλία, Σλοβακία, Σουηδία, Τουρκία, Τσεχία, Φιλανδία

Παθητικό: Οι υποχρεώσεις της επιχείρησης που προέκυψαν από συναλλαγές του παρελθόντος και από τις οποίες αναμένεται να προκύψουν εκροές οικονομικών πόρων στο μέλλον

ΠΓΔΜ: Σύντημηση Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας

ΠΟΕ: Σύντημηση Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου

Τ.ε. : Σύντημηση του τρέχοντος έτους

Τ.Λ.: Σύντημηση της Τουρκικής Λίρας

Χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) : Ευέλικτη μορφή χρηματοδότησης που δύναται να επιτύχει μείωση του κόστους και βελτίωση των χρηματικών ροών

ATMs: Σύντημηση Asynchronous Transfer Mode. Προέρχεται από τα αρχικά της αγγλικής ορολογίας που στα ελληνικά μεταφράζεται σαν Ασύγχρονος Τρόπος Μεταφοράς Δεδομένων. Είναι μία τεχνολογία η οποία χρησιμοποιείται για τη μεταφορά πληροφοριών σε κυψέλες (cells) των 53 ψηφιοσυλλαβών (bytes)

BPS: Σύντημηση του Bits per Second - Ποσοστό μεταφοράς στοιχείων. Υψηλότερα ποσοστά BPS οδηγούν σε γρηγορότερη μεταφορά στοιχείων

BRSA's Performance Index: Δείκτης αποδοτικότητας, τον οποίο καταρτίζει η τουρκική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς με σκοπό να ποσοτικοποιήσει την κατάσταση του χρηματοπιστωτικού τομέα

CAGR: Σύντμηση Compound Annual Growth Rate - Επιτόκιο στο οποίο μια δεδομένη παρούσα αξία "θα αυξανόταν" σε μια δεδομένη μελλοντική αξία σε ένα δεδομένο χρονικό διάστημα. Είναι ένας φανταστικός αριθμός που περιγράφει το ποσοστό στο οποίο μια επένδυση θα αυξηθεί εάν αυξανόταν με ένα σταθερό ποσοστό

$$CAGR = (\text{Τελική Αξία} / \text{Αρχική Αξία})^{(1/\text{αριθμός ετών})} - 1$$

Carry Trades: Στρατηγικές δανεισμού με νομίσματα χαμηλού επιτοκίου για επενδύσεις υψηλότερων αποδόσεων / ρίσκου

IFRS: Σύντμηση International Financial Reporting Standards - Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, Λογιστικοί Κανόνες που εκδίδονται από Διεθνείς Οργανισμούς

Mortgage: Τύπος στεγαστικού δανείου

Repos: Συμφωνία πώληση ενός βραχυπρόθεσμου χρεογράφου με συμφωνία επαναγοράς, δηλαδή με τον όρο ότι μετά από συγκεκριμένη περίοδο η Τράπεζα θα το ξαναγοράσει σε μια προσυμφωνημένη τιμή

Swaps: Εξωχρηματιστηριακό προθεσμιακό συμβόλαιο, το οποίο συνίσταται στην παράδοση και πληρωμή ενός συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου σε μια προκαθορισμένη τιμή και μια προκαθορισμένη χρονική στιγμή στο μέλλον

TRY: Νέα τουρκική λίρα = 0.752842 δολάρια Αμερικής

USD : Σύντμηση του United States Dollar, Δολαρίου Αμερικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η σπουδαιότητα των Άμεσων Ξένων Επενδύσεων (ΑΞΕ) είναι προφανής, καθώς τα τελευταία χρόνια η προσέλκυση άμεσων επενδύσεων σε μορφή κεφαλαίων από το εξωτερικό είναι ένα ζήτημα που συναντούμε πολύ συχνά σε βιβλιογραφικές αναφορές, αλλά και το βλέπουμε και πρακτικά στη διεθνή οικονομία. Συγκεκριμένα, τις δύο τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται έντονος ανταγωνισμός μεταξύ των κυβερνήσεων διάφορων κρατών, προκειμένου να προσελκύσουν ΑΞΕ, κυρίως επειδή οι ΑΞΕ συμβάλλουν στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών υποδοχής. Με τον όρο ΑΞΕ ή FDI, όπως είναι διεθνώς γνωστό, εννοούμε τη διασυνοριακή κίνηση κεφαλαίων ώστε να χορηγείται στον επενδυτή ο έλεγχος του αποκτηθέντος αγαθού. Με άλλα λόγια, πρόκειται για την αγορά ή την κατασκευή παγίων (γη, εργοστάσια, μηχανές, κτίρια, επιχειρήσεις) σε μια χώρα από εταιρίες άλλης χώρας.

Η ΑΞΕ παίρνει, συνήθως, τη μορφή κεφαλαιακών εκροών από μια μεγάλη εταιρία προς την αλλοδαπή θυγατρική της. Γενικότερα, όμως, ως ΑΞΕ θα μπορούσαμε να ορίσουμε όλες τις μεταβιβαστικές ροές που προέρχονται από τη λειτουργία των μεγάλων πολυεθνικών επιχειρήσεων και περιλαμβάνουν κεφάλαιο, τεχνογνωσία, management και marketing. Με αυτές τις μεταβιβάσεις, οι πολυεθνικές επιζητούν να αποκτήσουν περισσότερη δύναμη στις ξένες αγορές (Market Power). Επομένως, μέσα σε αυτό το πλαίσιο, οι παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά των πολυεθνικών επιχειρήσεων επηρεάζουν και την προσέλκυση, το μέγεθος και την κατεύθυνση των ΑΞΕ. Σύμφωνα με έγκριτες επιστημονικές μελέτες, τέτοιοι παράγοντες μπορεί να είναι η οικονομική ανάπτυξη, το μέγεθος της αγοράς, το ανθρώπινο κεφάλαιο, τα αποτελέσματα

συσσώρευσης, καθώς και τα εμπορικά ή νομικά καθεστάτα των χωρών που πρόκειται να φιλοξενήσουν τις νέες επενδύσεις.

Οι ΑΞΕ που συγκεντρώνουν τις προτιμήσεις της αγοράς χωρίζονται σε Grienfield επενδύσεις και σε Συγχωνεύσεις και Εξαγορές. Οι πρώτες είναι άμεση επένδυση για νέες εγκαταστάσεις ή επέκταση των παλαιών. Οι επενδύσεις αυτές είναι πρωταρχικός στόχος κάθε κράτους αποδέκτη, διότι δημιουργούν παραγωγική δυναμικότητα, θέσεις εργασίας, μεταφορά τεχνολογίας και τεχνογνωσίας και σύνδεση με την παγκόσμια αγορά. Είναι κατ' εξοχήν ο τρόπος επένδυσης για αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες αγορές. Οι δεύτερες είναι η μεταφορά των υπαρχόντων παγίων από εθνικές εταιρίες σε αλλοδαπές. Διασυνοριακή συγχώνευση σημαίνει ότι συνδυάζονται λειτουργία και πάγια επιχειρήσεων από διαφορετικές χώρες, προκειμένου να δημιουργήσουν νέα νομική οντότητα. Διασυνοριακή εξαγορά έχουμε όταν ο έλεγχος των παγίων και της λειτουργίας μεταφέρεται από εθνική επιχείρηση σε αλλοδαπή, με την εθνική να γίνεται θυγατρική της ξένης επιχείρησης. Αυτός είναι ο κύριος τρόπος επένδυσης σε ανεπτυγμένες χώρες.

Η οικονομική θεωρία, αλλά και τα πρόσφατα εμπειρικά στοιχεία δείχνουν ότι οι ΑΞΕ ασκούν ευεργετική επίδραση στην ανάπτυξη των χωρών υποδοχής, ενώ η επέκτασή τους θεωρείται από τα θετικά στοιχεία της παγκοσμιοποίησης, καθώς οδηγεί σε μεταφορά γνώσης και τεχνολογίας, υψηλότερες αμοιβές και περισσότερες ευκαιρίες εργασίας. Είναι πολύ κοντά στην αλήθεια η θέση του ΟΗΕ, ότι δηλαδή οι ΑΞΕ είναι ζωτικής σημασίας συστατικό σε εθνικές και διεθνείς προσπάθειες ανάπτυξης και αποτελούν σημαντική πηγή ιδιωτικού κεφαλαίου για αρκετές αναπτυσσόμενες χώρες.

Ειδικότερα, οι ΑΞΕ θεωρείται ότι μακροπρόθεσμα οδηγούν σε μεγαλύτερους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ, βοηθούν καθοριστικά στη μείωση της ανεργίας και στην

αύξηση της παραγωγικότητας του εργατικού δυναμικού και ταυτόχρονα βελτιώνουν την ανταγωνιστικότητα των χωρών υποδοχής. Τέλος, μέσω των ΑΞΕ επιτυγχάνεται η μεταφορά τεχνογνωσίας και γενικά η διάχυση των αποτελεσμάτων της έρευνας και τεχνολογίας. Η μεταφορά τεχνολογίας περιλαμβάνει όχι μόνο τις επιστημονικές διαδικασίες, αλλά και τις οργανωτικές και διευθυντικές δεξιότητες μάρκετινγκ. Αυτό ωφελεί όχι μόνο τη θυγατρική από την πολυεθνική επιχείρηση, αλλά και τη χώρα συνολικά, καθώς αυτή θα είναι σε θέση να χρησιμοποιεί τους πόρους περισσότερο αποτελεσματικά μέσω της νέας τεχνολογία. Συνακόλουθα, τα οφέλη των ΑΞΕ δεν είναι περιορισμένα στη μεταφορά τεχνολογίας και τη δημιουργία απασχόλησης, αλλά στη γενικότερη ωφέλεια της κύριας αγοράς, αυξάνοντας για παράδειγμα τις εξαγωγές.

Υπό αυτές τις συνθήκες, καθίσταται σαφές ότι τα κράτη και οι κυβερνήσεις λαμβάνουν διάφορα μέτρα για την ενίσχυση των εισροών ΑΞΕ. Τέτοια μέτρα είναι οι επιχορηγήσεις, οι φορολογικές ελαφρύνσεις και οι δασμολογικές απαλλαγές, ενώ εφαρμόζονται πολιτικές ιδιωτικοποιήσεων.

1^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ - Η Τουρκική Οικονομία

1.1 Οικονομική ανάπτυξη στην Τουρκία 1980-2000

Στα πλαίσια της διεθνούς οικονομικής ύφεσης μετά το 1980, οι χώρες που διατήρησαν ή αύξησαν την ανάπτυξή τους, τυπικά επεκτείνουν το εμπόριό τους και ταυτόχρονα εξυγιάνουν το οικονομικό τους σύστημα. Η επέκταση αυτή διακόπηκε όταν οι χώρες αντιμετώπισαν φορολογική αστάθεια, υψηλό πληθωρισμό και υψηλά ποσοστά χρέους. Η Τουρκία ωφελήθηκε από το επιχειρηματικό πνεύμα, μέσω του εμπορίου και της απελευθέρωσης του οικονομικού τομέα το 1980. Ωστόσο, η αστάθεια της οικονομικής πολιτικής και ο πληθωρισμός εμπόδισαν την περαιτέρω ανάπτυξη.

Το 1980, η Τουρκία έχει να αντιμετωπίσει τις αρνητικές επιπτώσεις της πετρελαϊκής κρίσης και τις έντονες πολιτικές αναταραχές με αποκορύφωμα την δικτατορία του Κ. Εβρέν. Τον Ιανουάριο η κυβέρνηση θέτει σε εφαρμογή πρόγραμμα σταθεροποίησης και φιλελευθεροποίησης της οικονομίας, υιοθετώντας μεταρρυθμίσεις σύμφωνα με τις απαιτήσεις της ελεύθερης αγοράς. Η υποτίμηση της τουρκικής λίρας, η αύξηση των τιμών των προϊόντων ιδιωτικού τομέα και η άρση των εμποδίων στον προσδιορισμό των επιτοκίων, οδηγεί αρχικά σε περαιτέρω αύξηση του πληθωρισμού (εκφρασμένος ως Δείκτης Τιμών Καταναλωτή), ο οποίος ανέρχεται σε 115%. Ακολουθεί όμως πτωτική τάση και το 1982 ο Δ.Τ.Κ ανέρχεται σε 21,9%. Μέχρι το 1984 ο Δ.Τ.Κ. ανέρχεται σε 48,4% και μετά αρχίζει να μειώνεται φτάνοντας το 1986 σε 34,6%. Στη συνέχεια, ο πληθωρισμός ακολουθεί μια ανοδική πορεία φτάνοντας στο 73,7% το 1988 και κυμαίνεται στα ίδια

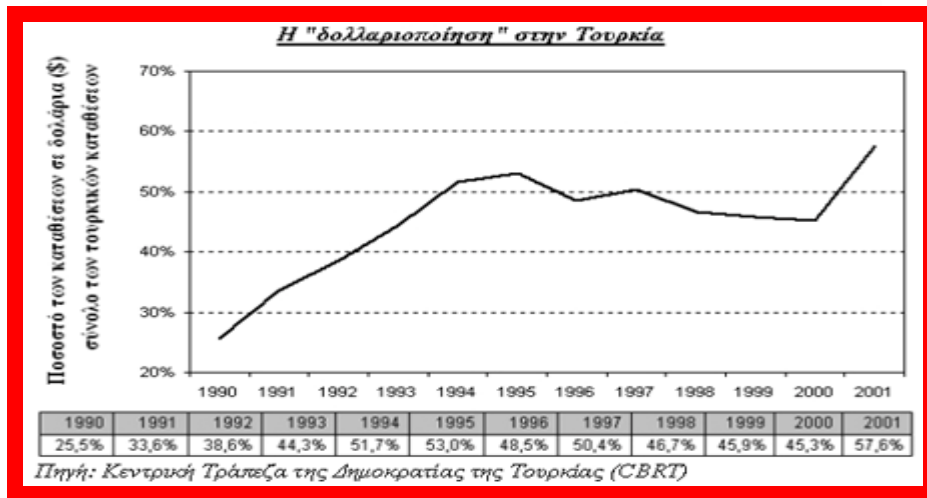
επίπεδα μέχρι το 1994 όπου αγγίζει το 125,5%. Σύμφωνα με τον Kibritcioglu, μετά το 1986 η χρηματοδότηση των ελλειμμάτων αρχίζει να γίνεται μέσω έκδοσης ομολόγων και εγκαταλείπεται η χρηματοδότηση μέσω της έκδοσης χρήματος¹.

Η υπέρ-ανατίμηση της τουρκικής λίρας και τα υψηλά επιτόκια των κυβερνητικών ομολόγων έφεραν βραχυπρόθεσμα κεφάλαια στη χώρα. Αυτός ο τρόπος χρηματοδότησης των ελλειμμάτων συνδυασμένος με προσπάθειες σταθεροποίησης της συναλλαγματικής ισοτιμίας οδήγησαν στην οικονομική κρίση του 1994. Το 1995 ο πληθωρισμός πέφτει στο 76% και για τα επόμενα δυο χρόνια ακολουθεί ανοδική πορεία φτάνοντας το 1997, τη χρονιά που η κυβέρνηση συνασπισμού Ερμπακάν-Τσιλέρ πέφτει υπό την πίεση των Στρατιωτικών, στο 99,1%. Το 1999 η Τουρκία πλήγεται από σεισμούς και ο πληθωρισμός αγγίζει το 68,8%².

Υπό αυτές τις συνθήκες η τουρκική λίρα μείωσε την αξιοπιστία της και κατά συνέπεια οι οικονομικοί παράγοντες της χώρας προχώρησαν σε αύξηση των καταθέσεων τους σε εγχώριες τράπεζες σε ξένα νομίσματα, κυρίως σε δολάρια, για να αντιμετωπίσουν τον υψηλό πληθωρισμό και απαιτούσαν υψηλές πραγματικές αποδόσεις στα κυβερνητικά ομόλογα.

¹ Reza Moghadam - Ashoka Mody and Martin Schindler, (2005), "Turkey at the Crossroads – From Crisis Resolution to EU Accession" - Occasional Paper, International Monetary Fund, Washington DC, pp 3-9

² OECD, (2001), "Economic Surveys 2000-2001: Turkey"

Διάγραμμα 1

Τη δεκαετία 1990 - 2000 η προτίμηση των Τούρκων καταθετών στο αμερικάνικο δολάριο υπερδιπλασιάστηκε. Ενώ το 1990 οι καταθέσεις σε δολάρια έφτασαν το 25,5% των συνολικών καταθέσεων, το 2001 οι καταθέσεις δολαρίων ανήλθαν στο 57,6% του συνόλου. Οι Τούρκοι, λόγω της αστάθειας της τούρκικης οικονομίας, προτιμούν τις προθεσμιακές καταθέσεις σε ξένα νομίσματα σε σχέση με τη τουρκική λίρα, και κυρίως για καταθέσεις προθεσμίας 6 - 12 μηνών.

Καταθέσεις στην Τουρκία (1990 – 2001)

	Καταθέσεις σε τουρκική λίρα			Καταθέσεις σε ξένο νόμισμα		
	Καταθέσεις όψεως	Καταθέσεις προθεσμίας		Καταθέσεις όψεως	Καταθέσεις προθεσμίας	
		1-3 μήνες	6-12 μήνες		1-3 μήνες	6-12 μήνες
1990	36.5	46.2	53.8	24.3	46.6	53.4
1991	31.6	47.1	52.9	21.7	44.5	55.5
1992	33.1	49.0	51.0	23.4	46.0	54.0
1993	36.6	51.2	48.8	26.6	47.6	52.4
1994	27.3	53.4	46.6	28.8	49.1	50.9
1995	21.4	54.9	45.1	29.1	48.5	51.5
1996	27.0	56.4	43.6	26.9	48.7	51.3
1997	23.3	58.1	41.9	23.3	48.3	51.7
1998	17.4	60.2	39.8	21.3	49.3	50.7
1999	17.2	61.5	38.5	17.7	49.9	50.1
2000	20.6	62.4	37.6	15.4	51.7	48.3
2001	19.9	62.9	37.1	18.2	51.9	48.1

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα της Δημοκρατίας της Τουρκίας (CBRT)

Πίνακας 1

Η τουρκική λίρα, λόγω του υπερπληθωρισμού και του εν γένει ασταθούς οικονομικού περιβάλλοντος στην Τουρκία, υποτιμάται διαρκώς κατά την δεκαετία του '90. Ξεκινώντας από το επίπεδο των 2.311 τουρκικών λιρών (τ.λ.) ανά δολάριο Η.Π.Α. (\$) τον Ιανουάριο 1990, η αντιστοιχία έφθασε τις 671.675 τ.λ. ανά \$ τον Ιανουάριο του 2001³.

Το κατά κεφαλήν εισόδημα της Τουρκίας αυξήθηκε μεταξύ 1960 και 1980 περίπου 2,3%. Παρόλο που η παγκόσμια αύξηση επιβραδύνθηκε μετά από το 1980 από 2,5% έως 1% ετησίως, εντούτοις η Τουρκία συνέχισε να αναπτύσσεται σε ένα ετήσιο ποσοστό 2,3% βελτιώνοντας έτσι, την απόδοσή της συγκριτικά με τον παγκόσμιο μέσο όρο. Κατά τη διάρκεια, λοιπόν, των προηγούμενων δεκαετιών, η Τουρκία προσπάθησε να αυξήσει και να διατηρήσει το κατά κεφαλήν εισόδημά της επάνω από τον παγκόσμιο μέσο, ενώ η ίδια έφτασε τον παγκόσμιο μέσο όρο το 1976 στην αιχμή μιας βραχείας εκτόξευσης. Εντούτοις, η προσπάθεια κατέρρευσε την περίοδο της κρίσης χρέους, τα έτη 1979-1980.

Το 1988, το κατά κεφαλήν εισόδημα της Τουρκίας ξεπέρασε το παγκόσμιο μέσο για πρώτη φορά στον εικοστό αιώνα και τελικά υπερέβη το παγκόσμιο μέσο όρο κατά 10% το 2000. Δυστυχώς, αυτή η τάση τελείωσε με ακόμα μια κατάρρευση το 2001, μειώνοντας την παραγωγή περίπου 9% και φέρνοντας το κατά κεφαλήν εισόδημα στα παλιά του επίπεδα, σχεδόν στον παγκόσμιο μέσο όρο.

Επιπροσθέτως, αναφέρεται ότι η Τουρκία δοκίμασε μια ουσιαστική ανάπτυξη στον βαθμό εμπορικότητας και, συνεπώς, στην αναλογία εμπορίου προς ΑΕΠ. Το 1959, η Τουρκία καταθέτει αίτηση για τη σύναψη Συμφωνίας Σύνδεσης με την ΕΟΚ, και το 1963 υπογράφεται η Συνθήκη της Άγκυρας με την οποία εγκαθιδρύεται σταδιακά Τελωνειακή Ένωση μεταξύ Τουρκίας και ΕΟΚ. Η ΕΟΚ αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της

³ Cívciir I., (2003), "Dollarization and Its Long-run Determinants in Turkey", Middle East Economics Series

Τουρκίας και οι κύριες εξαγωγές της Τουρκίας προς την ΕΟΚ είναι τα είδη ρουχισμού και τα αγροτικά προϊόντα⁴.

Η δεκαετία του '80 φέρνει σημαντικές μεταρρυθμίσεις για την τουρκική οικονομία και σταδιακά μετατρέπεται από εισαγωγική σε εξαγωγικά προσανατολισμένη, ξεκινώντας μια αλματώδη ανάπτυξη του εμπορίου. Το 1981 η αξία των εξαγωγών ανήλθε στα 4.703 δις \$ και των εισαγωγών στα 8.933 δις \$, ενώ το 2004 ο όγκος εξαγωγών ανήλθε στα 63.074 δις \$, από τα οποία τα 34.417 δις \$ κατευθύνονταν στην Ε.Ε., και ο όγκος των εισαγωγών ανήλθε στα 97.361 δις \$, από τα οποία τα 45.435 δις \$ προέρχονται από την Ε.Ε.

Το Εμπόριο της Τουρκίας και το Μοίριο της Ε.Ε.

(Εκδοτήριο 5)

Έτος	Παρουσιάζει					Επισημική Ένωση					Μοίριο Εμπορίου με Ε.Ε. (%)		
	Εξαγωγές	Μετ.(%)	Εισαγωγές	Μετ.(%)	Εξ/Εισ	Εξαγωγές	Μετ.(%)	Εισαγωγές	Μετ.(%)	Εξ/Εισ	Εξαγωγές	Εισαγωγές	Όγκος
1993	15.340	---	29.429	---	52,2	7.599	---	13.875	---	54,8	49,5	47,1	48,8
1994	18.105	18,0	23.278	-20,9	77,8	8.635	13,6	10.915	-21,3	79,1	47,7	46,9	47,3
1995	21.636	19,5	35.707	53,4	60,6	11.070	20,3	16.861	54,5	65,7	51,2	47,2	48,7
1996	23.224	7,3	43.627	22,2	53,2	11.549	4,3	23.138	37,2	49,9	49,7	53,0	51,9
1997	26.261	13,1	48.559	11,3	54,1	12.240	6,1	24.870	7,5	49,2	46,6	53,2	49,6
1998	26.974	2,7	45.921	-5,4	58,7	13.490	10,2	24.075	-3,2	56,1	50,0	52,4	51,5
1999	26.507	-1,4	48.671	-11,4	65,4	14.340	6,3	21.401	-11,1	67,0	54,0	52,6	53,2
2000	27.775	4,5	54.503	34,0	51,0	14.510	1,1	26.610	24,3	54,5	52,2	48,0	50,0
2001	31.342	12,8	41.399	-24,0	75,7	16.110	11,1	18.200	-31,3	88,2	51,4	44,2	47,3
2002	36.859	15,1	51.553	24,5	69,9	18.459	14,5	23.321	27,6	79,2	51,2	45,2	47,7
2003	47.252	31,0	69.339	34,5	68,1	24.404	32,6	31.695	35,9	77,2	51,0	45,7	48,2
2004*	63.074	33,5	97.361	40,4	64,0	34.417	40,6	45.434	43,3	75,8	54,6	46,7	49,8
2004**	29.819	-	45.311	-	64,0	15.020	-	21.915	-	72,2	54,5	48,4	50,0
2005**	34.972	20,5	54.900	21,3	63,6	18.414	16,3	23.356	6,6	78,8	52,7	42,5	46,4

*ΕΕ-25 από 1 Μαΐου 2004
**Ιανουάριος - Ιούνιος

Πηγή: Undersecretariat of the Prime Ministry for Foreign Trade

Πίνακας 2

Το 1995 υπογράφεται η Συμφωνία Τελωνειακής Ένωσης μεταξύ Ε.Ε. και Τουρκίας και τίθεται σε ισχύ την 1/1/1996. Η Συμφωνία μείωσε τον ονομαστικό ρυθμό προστασίας της Τουρκίας με τις χώρες της Ε.Ε., από 10,22% σε 1,4%. Το κόστος από μείωση εσόδων

⁴ Kirisci Kemal in, S. Stavridis, T. Coulombis, T. Veremis & N. Waites, (1999), "The Foreign Policies of the European Union's Mediterranean States and Applicant Countries in the 1990's", Macmillan Press LTD

από δασμούς υπολογίστηκε στο 1,4% του ΑΕΠ. Επίσης, παρατηρήθηκε ολιγωρία σχετικά με την διευθέτηση των διμερών εμπορικών συμφωνιών της Τουρκίας με τρίτα κράτη ως μέρος του Κοινού Εξωτερικού Δασμολογίου, η διευθέτηση του οποίου θα επιφέρει οφέλη στην Τουρκία και μερική εφαρμογή των απαραίτητων μεταρρυθμίσεων σχετικά με την Τελωνειακή Ένωση. Σε ορισμένες περιπτώσεις παρατηρείται "πολιτικοποίηση" της συμφωνίας⁵.

Τα ανωτέρω μέτρα οδήγησαν σε μια τριπλάσια αύξηση στην εμπορική αναλογία, η οποία διαμορφώθηκε από λιγότερο του 12% σε περίπου 38% μεταξύ της πρώτης και της δεύτερης περιόδου που εξετάστηκαν (1960-1980 και 1981-2000).

Οικονομικά Στοιχεία 1961-2000				
Μεταβλητή	Περιοχή	1961-1980	1981-2000	1961-2000
Αρχικό κατά κεφαλήν ΑΕΠ (\$)	Τουρκία	2.833	4.520	2.833
	Ανατολική Ασία	4.076	8.474	4.076
	Λατινική Αμερική	3.626	4.996	3.626
	ΟΟΣΑ	9.083	16.042	9.083
Μέση εκπαίδευση (έτη)	Τουρκία	2,2	3,8	3,0
	Ανατολική Ασία	5,0	6,9	5,9
	Λατινική Αμερική	3,3	5,0	4,1
	ΟΟΣΑ	7,1	8,7	7,9
Αρχική οικονομική ισορροπία	Τουρκία	-	-4,7	-4,7
	Ανατολική Ασία	-2,9	0,0	-1,5
	Λατινική Αμερική	-2,7	-2,5	-2,6
	ΟΟΣΑ	-3,6	-4,2	-3,9
Φορολογική αστάθεια	Τουρκία	5,3	9,6	7,5
	Ανατολική Ασία	4,5	3,8	4,1
	Λατινική Αμερική	10,0	9,0	9,5

⁵ Mine Eder in, A.Carkoglu & B. Rubin (edit.), (2003), "Turkey in the European Union", Frank Cass London

	ΟΟΣΑ	3,0	2,6	2,8
Εξωτερική αστάθεια	Τουρκία	10,3	4,5	7,4
	Ανατολική Ασία	10,2	6,9	8,6
	Λατινική Αμερική	12,7	11,3	12,0
	ΟΟΣΑ	4,6	3,6	4,1
Πληθωρισμός (%)	Τουρκία	18,0	46,1	32,1
	Ανατολική Ασία	11,0	5,4	8,2
	Λατινική Αμερική	15,5	36,5	26,0
	ΟΟΣΑ	7,7	5,2	6,5
Εξωτερικό χρέος	Τουρκία	16,9	40,4	28,6
	Ανατολική Ασία	29,1	51,4	40,2
	Λατινική Αμερική	33,8	82,0	57,9
	ΟΟΣΑ			
Κυβερνητικό μέγεθος (κρατική δαπάνη % του ΑΕΠ)	Τουρκία	10,3	10,7	10,5
	Ανατολική Ασία	13,1	13,3	13,2
	Λατινική Αμερική	10,8	12,2	11,5
	ΟΟΣΑ	16,4	19,7	18,0
Εμπορικότητα (άθροισμα εξαγωγών & εισαγωγών, % του ΑΕΠ)	Τουρκία	11,4	37,7	24,6
	Ανατολική Ασία	80,9	111,6	96,3
	Λατινική Αμερική	46,0	53,9	49,9
	ΟΟΣΑ	51,1	64,1	57,6
Επένδυση (% του ΑΕΠ)	Τουρκία	17,9	22,6	20,2
	Ανατολική Ασία	21,5	27,6	24,5
	Λατινική Αμερική	18,4	18,5	18,5
	ΟΟΣΑ	23,3	20,5	21,9
Οικονομικό χρέος	Τουρκία	18,8	24,3	21,5
	Ανατολική Ασία	33,5	60,8	47,2
	Λατινική Αμερική	19,1	29,1	24,1
	ΟΟΣΑ	48,2	60,8	54,5
Πολιτικοί περιορισμοί	Τουρκία	0,41	0,51	0,46
	Ανατολική Ασία	0,40	0,57	0,49
	Λατινική Αμερική	0,24	0,44	0,34
	ΟΟΣΑ	0,70	0,77	0,74

Πηγή: Reza Moghadam - Ashoka Mody and Martin Schindler, (2005), "Turkey at the Crossroads – From Crisis Resolution to EU Accession" - Occasional Paper, International Monetary Fund, Washington DC p. 7

Πίνακας 3

Θεωρητικά, όσο περισσότερο ανοιχτή είναι μια χώρα τόσο πιο τρωτή είναι στους εξωτερικούς κλονισμούς⁶. Εντούτοις, η αστάθεια των όρων εμπορίου της Τουρκίας μειώθηκε τη δεκαετία του '80 και τη δεκαετία του '90 - ένα μεγάλο μέρος της αύξησης των εξαγωγών ήταν από τον τομέα της κατασκευής, ο οποίος αυξήθηκε ως μερίδιο των τουρκικών εξαγωγών από περίπου 36% το 1980 σε πάνω από 90%, το 2000 - και έτσι μειώθηκε το πεδίο της μακροοικονομικής αστάθειας που μπορεί να προήλθε από ένα πτωτικό περιβάλλον εμπορικών συναλλαγών. Αντιθέτως, η επένδυση ως μερίδιο του ΑΕΠ αυξήθηκε. Σημειώνεται, επίσης, ότι η επένδυση στην Τουρκία παρέμεινε σχετικά χαμηλή, ειδικά έναντι της Ασίας και του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ).

Επιπλέον, η δημοσιονομική αστάθεια της Τουρκίας αυξήθηκε αισθητά σε μία εποχή που τέτοια αστάθεια μειωνόταν σε άλλες οικονομικά σημαντικές περιοχές. Η δημοσιονομική αστάθεια έχει αποδειχθεί ότι είναι βασικός παράγοντας δημιουργίας συνολικής αστάθειας και ίσως έτσι εξηγείται γιατί η ανάπτυξη της Τουρκίας έχει γίνει πιο ασταθής, ενώ η ανάπτυξη των περισσότερων άλλων χωρών είναι σταθερή.

Η Τουρκία, επομένως, μπορεί να χαρακτηριστεί ότι έχει άνω του μέσου όρου απόδοση, αλλά μεγάλο βαθμό αστάθειας κατά τη διάρκεια του προηγούμενου αιώνα. Η τουρκική απόδοση ξεπέρασε κατά πολύ αυτή της νότιας Σαχάρας της Αφρικής, όπου τα κατά κεφαλήν εισοδήματα αυξήθηκαν σε λιγότερο από 0,6% ετησίως κατά την ίδια περίοδο, ενώ η Τουρκία βρισκόταν πίσω από τις ανατολικές ασιατικές οικονομίες, όπου η κατά κεφαλήν αύξηση ετησίως ήταν μεγαλύτερη από μια ποσοστιαία μονάδα.

⁶ Rodrik, Dani, (1999), "Where Did All the Growth Go? External Shocks, Social Conflict, and Growth Collapses," *Journal of Economic Growth*, Vol.4, No 4, pp.385-412

Πραγματικό κατά κεφαλήν εισόδημα 1960-2000 (Ετήσια ποσοστά μεταβολών)	
Αναπτυσσόμενες Χώρες	1,37
Λατινική Αμερική	1,37
Αργεντινή	1,00
Βραζιλία	2,77
Μεξικό	1,97
Ανατολική Ασία	3,45
Νότια Ασία	2,11
Μέση Ανατολή	2,74
Αίγυπτος	2,62
Ελλάδα	3,14
Ισραήλ	2,80
Τουρκία	2,33
Νότια Σαχάρα Αφρικής	0,57
Βιομηχανικές Χώρες	2,69
Γερμανία	2,03
Ιαπωνία	4,23
Ηνωμένο Βασίλειο	2,49
Άλλες χώρες	1,80

Πηγή: Heston, Summers, and Aten, (2002), Penn World Table Version 6.1

Πίνακας 4

Είναι αξιοσημείωτο, ότι η Τουρκία αναπτύχθηκε με ένα μέσο ποσοστό 2,3% ετησίως, όχι μόνο κατά την περίοδο 1960-2000, αλλά για κάθε μια από τις είκοσι ετών υποπεριόδους (1960-1980 και 1981-2000). Ενώ η τουρκική ανάπτυξη παρέμενε σταθερή σε απόλυτα μεγέθη κατά τις δύο υποπεριόδους, η σχετική της απόδοση βελτιώθηκε και η παγκόσμια ανάπτυξη μειώθηκε κατά την δεύτερη περίοδο. Οι χώρες του δείγματος αναπτύχθηκαν σε ένα μέσο ποσοστό 2,6% ετησίως κατά τη διάρκεια του 1960-1980, αλλά κατά μόλις 1,3% ετησίως από το 1981-2000.

1.2 Οικονομική πορεία στην Τουρκία 2000-2007

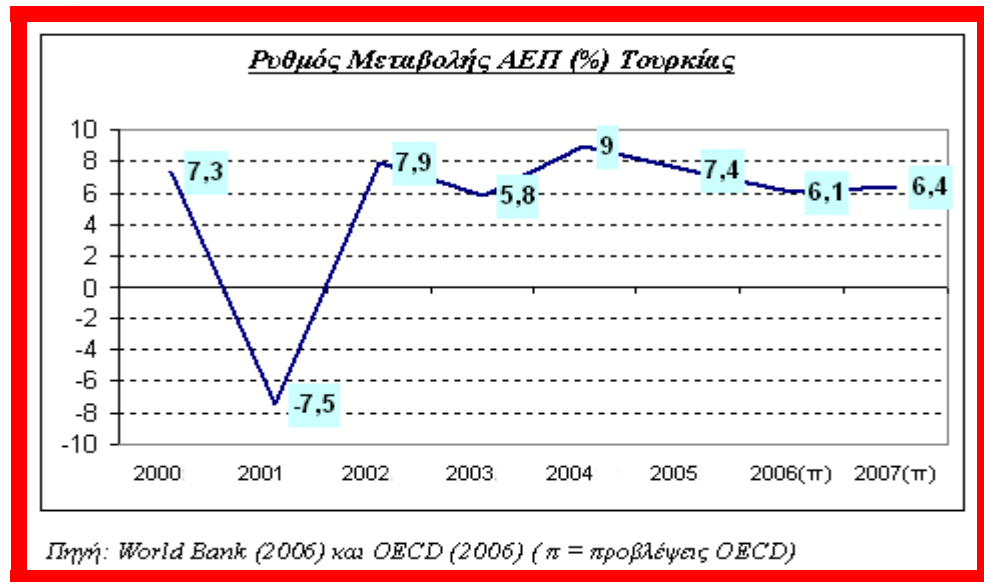
1.2.1 Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

Τα τελευταία χρόνια η τουρκική οικονομία χαρακτηρίστηκε από την οξεία κρίση που εκδηλώθηκε σε διάφορες φάσεις κατά την διάρκεια του 2001 και ώθησε σε βαθιά ύφεση την τουρκική οικονομία. Η τουρκική οικονομία σε ένα χρόνο κατάφερε να ξεπεράσει την κρίση και ενώ το 2001 η οικονομία είχε συρρικνωθεί κατά 7,5%, το 2002 ο ρυθμός μεγέθυνσης της τουρκικής οικονομίας έφτασε το 7,9% ξεπερνώντας τις αρχικές κυβερνητικές προβλέψεις για ανάπτυξη 4%⁷. Η ανάπτυξη κατά το πρώτο έτος μετά την κρίση οφειλόταν περισσότερο στην αύξηση των εξαγωγών και όχι τόσο στην εσωτερική ζήτηση, η οποία βρισκόταν ακόμα σε χαμηλά επίπεδα. Από το 2003 (5,8%) η κατάσταση αυτή άρχισε να αλλάζει, καθώς σημειώθηκε παράλληλη αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης στο εσωτερικό της χώρας και των εξαγωγών. Το 2004, ο ρυθμός ανάπτυξης έφτασε το 9%, ενώ το 2005 έπεσε κατά 1,6 ποσοστιαίες μονάδες φτάνοντας το 7,4%⁸. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Τουρκικής Στατιστικής Υπηρεσίας η άνοδος του ΑΕΠ κατά το τελευταίο τρίμηνο του 2006 κυμάνθηκε στο 4,6%, διαμορφώνοντας τη ετήσια άνοδο αυτού στο 6%⁹.

⁷ Eurostat, (2005), "Europe in figures, Eurostat yearbook 2005"

⁸ OECD, (2006), "Turkey Statistic Profile", <http://stats.oecd.org>

⁹ Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Μάρτιος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, <http://www.agora.mfa.gr>

Διάγραμμα 2

Σχετικά με το μερίδιο των τριών παραγωγικών κλάδων στο ΑΕΠ της Τουρκίας για το 2005, το μεγαλύτερο μέρος της τουρκικής παραγωγής προέρχεται από τον κλάδο των υπηρεσιών, οι οποίες αποτελούν το 58,5% της συνολικής παραγωγής, ενώ ακολουθούν ο βιομηχανικός κλάδος με 29,3% και η γεωργία με 12,2%¹⁰. Παρατηρώντας τη διαχρονική εξέλιξη των τριών κλάδων διαπιστώνεται πως συνεχίζεται η συρρίκνωση του γεωργικού τομέα με μικρότερους ρυθμούς από ότι παλιότερα και την παράλληλη αύξηση του μεριδίου της παραγωγής των δύο άλλων κλάδων.

¹⁰ World Bank, (2006), "Turkey Country Economic Memorandum: Promoting Sustained

Ρυθμός Ανάπτυξης των κλάδων της τουρκικής οικονομίας 2006 (%) Σταθερές τιμές				
Τομείς	I. Τρίμηνο	II. Τρίμηνο	III. Τρίμηνο	9 Μήνες
Αγροτικός τομέας	5,4	-1,6	-2,0	-1,2
Βιομηχανία	4,5	10,8	6,4	7,3
Κατασκευές	27,1	14,7	20,0	20,1
Εμπόριο	7,0	7,5	3,7	5,9
Μεταφορές και Τηλεπικοινωνίες	3,3	5,2	0,9	3,0
Χρηματοπιστωτικά Ιδρύματα	1,0	-0,5	1,5	0,7
Έσοδα από Ακίνητη περιουσία	2,0	2,1	2,2	2,1
Ιδιωτικές Υπηρεσίες	4,9	4,8	3,4	4,2
Δημόσιες Υπηρεσίες	1,6	2,2	1,9	1,9
Ιδιωτικά Μη – Κερδοσκοπικά Ιδρύματα	1,0	1,1	0,2	0,7
Δασμολογικά Έσοδα	15,4	13,4	3,2	10,4
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν	6,5	7,8	3,4	5,6
Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν	6,4	8,8	3,0	5,7

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 5

Ετήσια αύξηση προϊόντος ανά κυριότερες κατηγορίες 2005 - 2006		
	2005	2006
Γεωργία	5,6%	2,9%
Βιομηχανία	6,5%	7,2%
Κατασκευές	21,5%	19,4%
Εμπόριο	7,4%	5,9%

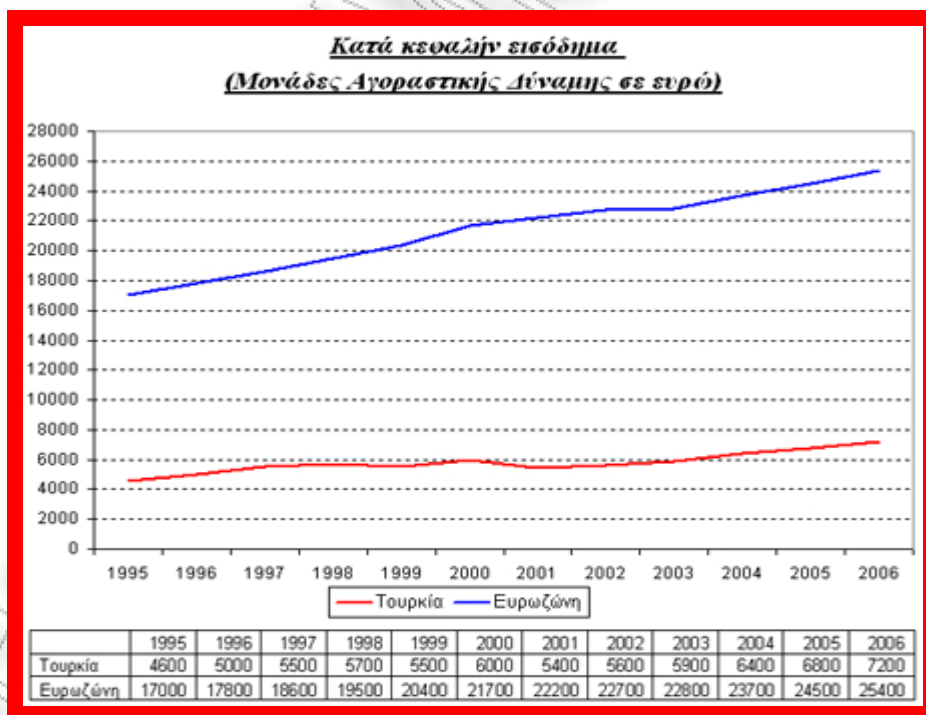
Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 6

Η συρρίκνωση της τουρκικής οικονομίας κατά το τρίτο τρίμηνο του 2006 οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη «σφικτή» νομισματική πολιτική της Κεντρικής Τράπεζας της χώρας. Η διατήρηση των επιτοκίων σε σχετικά υψηλά επίπεδα και η ενίσχυση της τουρκικής λίρας έναντι του δολαρίου τους προηγούμενους μήνες είχαν άμεση επίπτωση στη μείωση της εσωτερικής και εξωτερικής ζήτησης, η οποία μεταφράστηκε σε συρρίκνωση της ζήτησης για προϊόντα της τουρκικής βιομηχανίας και υπηρεσίες. Την αρνητική αυτή εξέλιξη ενισχύει η μείωση των εσόδων από τον τουριστικό τομέα κατά τη θερινή περίοδο. Συγκεκριμένα, τους πρώτους εννέα μήνες του 2006, τα έσοδα του τουριστικού κλάδου μειώθηκαν κατά 5,77% σε σχέση με την ίδια περίοδο του προηγούμενου έτους, φτάνοντας μόλις τα 13,7 δις \$. Η πτωτική πορεία του τουριστικού κλάδου συνεχίστηκε και τους επόμενους μήνες, καθώς οι αφίξεις αλλοδαπών επισκεπτών τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο μειώθηκαν κατά 18,7% και 3,1% αντίστοιχα, σε σύγκριση με τους ίδιους μήνες το 2005. Η συρρίκνωση του κλάδου των τουριστικών υπηρεσιών οφείλεται στις τρομοκρατικές επιθέσεις σε τουριστικά θέρετρα των Μικρασιατικών παραλίων, στην αναζωπύρωση της κρίσης στη Μέση Ανατολή, στα προβλήματα και στις αντιδράσεις που προέκυψαν από τη δημοσίευση των σκίτσων του Μωάμεθ στη Δανία και στη γρίπη των πτηνών που έπληξε τη χώρα.

1.2.2 Κατά κεφαλήν εισόδημα

Για τον καλύτερο προσδιορισμό του βαθμού μεγέθυνσης της τουρκικής οικονομίας και τη σύγκριση του με τα επίπεδα ανάπτυξης των υπολοίπων οικονομιών εξετάζεται το κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε μονάδες αγοραστικής δύναμης. Την δεκαετία 1995 - 2005 το κατά κεφαλήν εισόδημα στην Τουρκία έχει αυξηθεί σχεδόν κατά 36%, ενώ η αντίστοιχη αύξηση στην Ευρωζώνη αγγίζει το 50%, εξέλιξη όχι τόσο ενθαρρυντική για την τουρκική οικονομία η οποία θεωρητικά βρίσκεται σε πορεία σύγκλισης με τις οικονομίες των χωρών της Ε.Ε.¹¹ Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι, το 2002, το κατά κεφαλήν εισόδημα της Ευρωζώνης ήταν τετραπλάσιο (300% μεγαλύτερο) της Τουρκίας¹².

Πηγή: Eurostat Yearbook 2005

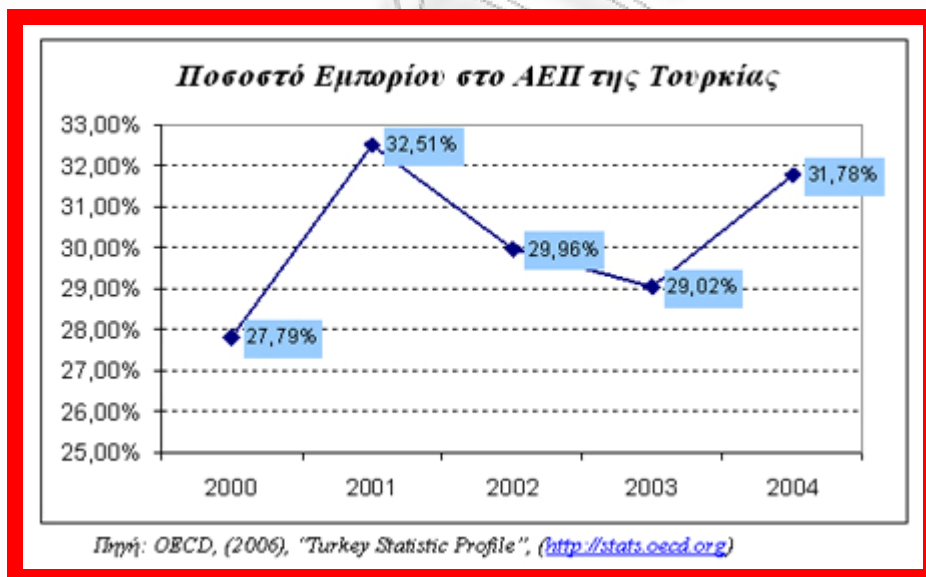
Διάγραμμα 3

¹¹ World Bank, (2006), "Turkey Country Economic Memorandum: Promoting Sustained

¹² OECD, (2006), "Turkey Statistic Profile", <http://stats.oecd.org>

1.2.3 Εμπόριο

Το τουρκικό εμπόριο την τελευταία εικοσαετία σημείωσε αλματώδη ανάπτυξη. Οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν εντυπωσιακοί με αποκορύφωμα το 2003 όταν οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 30% και οι εισαγωγές κατά 33% έναντι του προηγούμενου έτους. Το 2003 οι εξαγωγές έφθασαν τα 46,9 δις \$ και οι εισαγωγές τα 68,7 δις \$. Την τελευταία πενταετία το μερίδιο του εμπορίου στο ΑΕΠ της χώρας κυμαίνεται στο 30%, φτάνοντας το 2004 το 31,7%¹³.

Διάγραμμα 4

Το εμπορικό ισοζύγιο της Τουρκίας είναι σταθερά ελλειμματικό. Μετά τα μέσα της δεκαετίας του 1990 και ως την οικονομική κρίση του 2001 το εμπορικό έλλειμμα της Τουρκίας κυμαινόταν κοντά στο 20%, με υψηλότερο επίπεδο το 2000 όταν έφτασε τα 26,73 δις \$. Από το 2001 το εμπορικό έλλειμμα διέγραψε μια νέα ανοδική πορεία (το 2001

¹³ Πρωτόπαππας Δ., (2004), "Τουρκία: Οικονομία, Επενδύσεις, Εμπόριο", Ελληνικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης, <http://www.acci.gr/reports/turkey2004.htm>

είχε πέσει στα 10 δις \$), η οποία κορυφώθηκε το 2005 όταν το έλλειμμα έφτασε τα 42,92 δις \$, το οποίο είναι το υψηλότερο εμπορικό έλλειμμα της τελευταίας τριακονταετίας.

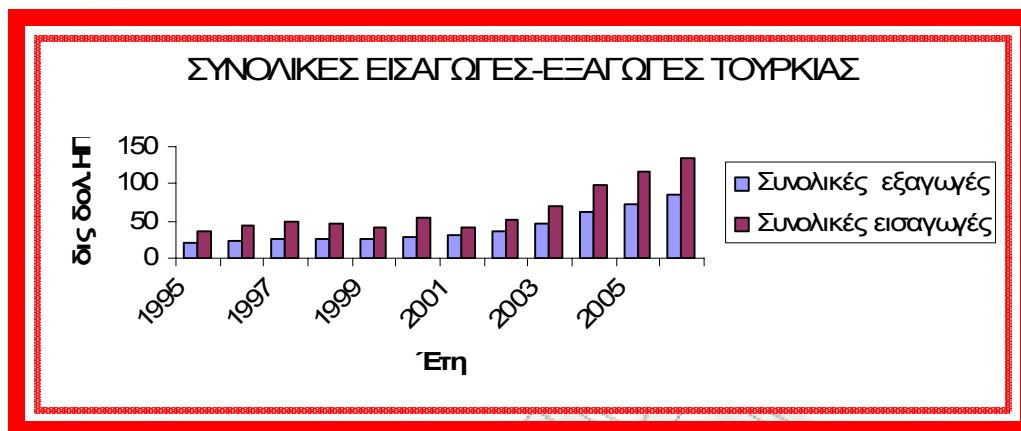
Σε σχετικά μεγέθη, η μεγαλύτερη απόκλιση μεταξύ εξαγωγών και εισαγωγών καταγράφηκε το 2000, όπου ο όγκος των εισαγωγών ήταν διπλάσιος του όγκου των εξαγωγών (οι εξαγωγές κάλυπταν μόλις το 51% των εισαγωγών). Τα έτη 2001 και 2002 λόγω της οικονομικής κρίσης, οι εισαγωγές σημείωσαν υποχώρηση κάτω του επιπέδου του 2000, οπότε η κάλυψη των εισαγωγών από τις εξαγωγές αυξήθηκε σε 75,7% και 69,9% αντιστοίχως. Τα επόμενα χρόνια, ο ρυθμός αύξησης του όγκου των εισαγωγών ήταν υψηλότερος του αντιστοίχου των εξαγωγών, με αποτέλεσμα το 2005 ο λόγος των δυο μεγεθών να πέσει στο 63% (οι εξαγωγές της χώρας καλύπτουν το 63% των εισαγωγών)¹⁴.

Τουρκία: Εμπορικό Ισοζύγιο και Ισοζύγιο τρέχουσων συναλλαγών							
(εκατομμύρια \$)							
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Εξαγωγές:	26,587	27,775	31,334	36,059	47,253	63,167	73,122
Κλωστούφαντουργία και είδη ρουχισμού:	9,828	10,031	10,341	12,148	14,995	17,338	18,637
Οχήματα, ηλεκτρικά, μηχανολογικός εξοπλισμός:	5,120	5,853	7,262	8,881	12,802	18,585	21,870
Μηχανολογικός εξοπλισμός:	1,272	1,439	1,617	2,117	3,159	3,965	4,915
Ηλεκτρικά - Ηλεκτρονικά προϊόντα:	1,463	1,787	2,041	2,632	3,168	4,459	5,076
Οχήματα:	2,386	2,627	3,605	4,132	6,474	10,161	11,879
Εισαγωγές:	40,671	54,503	41,399	51,554	69,340	97,540	116,048
Κεφαλαιουχικά αγαθά:	8,727	11,365	6,940	8,400	11,326	17,397	20,236
Ενδιάμεσα αγαθά:	26,854	36,010	30,301	37,656	49,735	67,549	81,320
Καταναλωτικά αγαθά:	4,820	6,928	3,813	4,898	7,813	12,100	13,926
Εισαγωγές ενέργειας:	5,375	9,529	8,339	9,204	11,575	14,407	21,164
Λόγος εξαγωγών / εισαγωγών (%):	65.4	51.0	75.7	69.9	68.1	64.8	63.0
Εμπορικό ισοζύγιο:	-14,084	-26,728	-10,065	-15,495	-22,087	-34,373	-42,926
Εμπορικό ισοζύγιο (%) ΑΕΠ:	-7.6	-13.4	-6.9	-8.4	-9.2	-11.4	
Εξαγωγές υπηρεσιών:	16,800	20,364	16,030	14,783	19,025	22,928	25,854
Εισαγωγές υπηρεσιών:	9,313	8,996	6,900	6,904	8,520	10,144	11,850
Ισοζύγιο τρέχουσων συναλλαγών:	-1,344	-9,819	3,390	-1,524	-8,036	-15,604	-22,852
Ισοζύγιο τρέχουσων συναλλαγών (%) ΑΕΠ:	-0.7	-4.9	2.3	-0.8	-3.4	-5.2	

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 7

¹⁴ Felicitas Nowak-Lehmann D., Dierk Herzer, Immaculada Martinez-Zarzós, Sebastian Vollmer, (2005), "Turkey and the Ankara Treaty of 1963: What can Trade Integration Do for Turkish Exports?", Center of Globalization and Europeanization of the Economy.

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Διάγραμμα 5

Το 2005 οι τουρκικές εξαγωγές ανήλθαν σε 73,3 δισ \$ (αύξηση 16% από 63 δισ το 2004) και οι εισαγωγές σε 116,3 δισ \$ (αύξηση 19,5% από 97,4 δισ το 2004). Το εμπορικό έλλειμμα αυξήθηκε κατά 25,6% φθάνοντας τα 43 δισ \$.

Εξαγωγές Τουρκίας 2004 - 2005 Αξία: χιλ. \$, %: επί συνόλου εξαγωγών				
Χώρα	Ιανουάριος 2004		Δεκέμβριος 2005	
	Αξία	(%)	Αξία	(%)
Γερμανία	8.745.282	13,84	9.448.841	12,89
Ην. Βασίλειο	5.544.303	8,77	5.916.122	8,07
Ιταλία	4.648.475	7,35	5.606.206	7,65
ΗΠΑ	4.860.041	7,69	4.887.337	6,66
Γαλλία	3.668.418	5,80	3.791.031	5,17
Ισπανία	2.619.784	4,14	3.009.093	4,10
Ιράκ	1.820.802	2,88	2.724.740	3,71
Ολλανδία	2.138.004	3,38	2.467.331	3,36
Ρωσσία	1.859.187	2,94	2.374.372	3,23
Ρουμανία	1.235.485	1,95	1.783.615	2,43

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 8

Εισαγωγές Τουρκίας 2004 - 2005 Αξία: χιλ. \$, %: επί συνόλου εισαγωγών				
	Ιανουάριος 2004		Δεκέμβριος 2005	
Χώρα	Αξία	(%)	Αξία	(%)
Γερμανία	12.515.655	12,83	13.594.836	11,68
Ρωσσία	9.033.138	9,26	12.856.769	11,04
Ιταλία	6.865.811	7,03	7.539.796	6,47
Κίνα	4.476.077	4,58	6.848.184	5,88
Γαλλία	6.201.348	6,35	5.874.763	5,04
ΗΠΑ	4.745.195	4,86	5.360.624	4,60
Ην.Βασίλειο	4.317.140	4,42	4.681.394	4,02
Ελβετία	3.404.540	3,48	4.052.983	3,48
Ισπανία	3.253.675	3,33	3.540.144	3,04
Ν. Κορέα	2.572.537	2,63	3.475.729	2,98

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 9

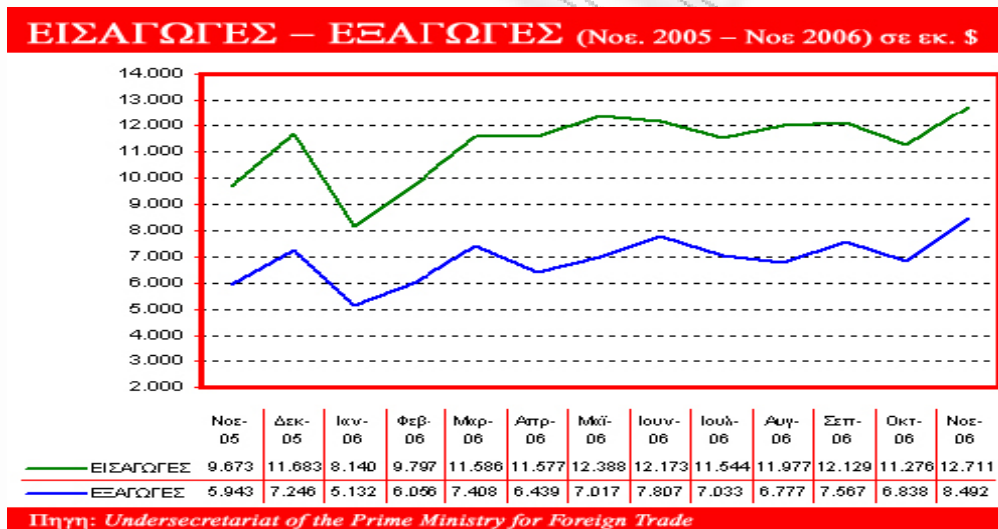
Ο τουρκικός εμπορικός κλάδος παρουσίαζε το Νοέμβριο του 2006 σημαντικά σημάδια ανάκαμψης, καταγράφοντας αύξηση του συνολικού όγκου εμπορίου 35,7% σε σύγκριση με τον ίδιο μήνα του 2005. Σε ετήσια βάση η αύξηση των εξαγωγών έφτασε το 42,8%, ενώ η αντίστοιχη των εισαγωγών ανήλθε στο 31,4%, οδηγώντας το μηνιαίο λόγο εξαγωγών / εισαγωγών στο 66,8%, το οποίο είναι το υψηλότερο επίπεδο του έτους. Για το 2006, οι εισαγωγές ανήλθαν σε 137 δις \$, ενώ οι εξαγωγές ήταν 85 δις \$¹⁵. Η αύξηση των τουρκικών εισαγωγών οφείλεται στη μείωση της συναλλαγματικής ισοτιμίας της λίρας σε σχέση με το ευρώ αρχικά και στη συνέχεια με το δολάριο.

¹⁵ Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις & Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.agora.mfa.gr

Εξωτερικό εμπόριο Τουρκίας 2005-2006 (δισ \$)			
	Ιανουάριος-Δεκέμβριος		
	2005	2006	Μεταβολή
Τουρκικές εξαγωγές	73,47	85,14	15,88%
Τουρκικές εισαγωγές	116,77	137,03	17,35%
Εμπορικό ισοζύγιο	- 43,30	- 51,89	19,83%
Όγκος Εμπορίου	190,24	222,17	16,78%

Πηγή: Undersecretariat of the Prime Ministry of Foreign Trade

Πίνακας 10

Διάγραμμα 6

Το εμπορικό έλλειμμα του Νοεμβρίου σε ετήσια βάση αυξήθηκε κατά 13%, φτάνοντας τα 4,2 δισ \$, το οποίο σε απόλυτους αριθμούς είναι το χαμηλότερο μηνιαίο εμπορικό έλλειμμα μετά την κρίση του Μαΐου – Ιουνίου 2006¹⁶. Η ανάπτυξη, λοιπόν, του εξωτερικού εμπορίου χαρακτηρίζεται από την συνεχή επιδείνωση του εμπορικού ελλείμματος (αυξήθηκε κατά 20% σε ετήσια βάση), καθώς οι εξαγωγές δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τους ρυθμούς αύξησης των εισαγωγών.

¹⁶ Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Η ανισόρροπη αύξηση των εμπορικών συναλλαγών της Τουρκίας αντανακλάται στην μεγαλύτερη αύξηση του δείκτη εισαγωγικής διείσδυσης (0,36 το 2006 από 0,32 το 2005), έναντι της αντίστοιχης του δείκτη εξαγωγικής επίδοσης (0,22 από 0,20), όπως επίσης και στην μείωση του ποσοστού κάλυψης εισαγωγών από εξαγωγές 62,1 (από 62,9)¹⁷.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί, η άνοδος του εμπορικού ελλείμματος ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 13,62% το 2006 (από 11,98%), αλλά και ως ποσοστό του συνολικού εμπορίου της χώρας στο 23,35% (από 22,67%)¹⁸.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών την περίοδο Ιανουαρίου – Νοεμβρίου 2006 έφτασε τα 29,9 δις \$, καταγράφοντας σε ετήσια βάση αύξηση 54,2%. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μετά το Σεπτέμβριο, που είχε μειωθεί στα 1,9 δις \$, διαγράφει ανοδική πορεία τους επόμενους μήνες, παρά την επιβράδυνση της οικονομικής μεγέθυνσης. Παρά τη μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου, η αύξηση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών οφείλεται στη σημαντική συρρίκνωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών, λόγω της μείωσης των εσόδων από τον τουριστικό τομέα και τη διόγκωση του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων. Το εμπορικό έλλειμμα μειώθηκε κατά 360 εκατ. \$, εξέλιξη που οφείλεται στην αύξηση του όγκου των τουρκικών εξαγωγών και στον περιορισμό της ζήτησης για εισαγωγές, λόγω της μείωσης της συνολικής καταναλωτικής ζήτησης ως αποτέλεσμα της «σκληρής» νομισματικής πολιτικής της Κεντρικής Τράπεζας.

¹⁷ Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις & Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.agora.mfa.gr

¹⁸ Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις & Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.agora.mfa.gr

Ισοζύγιο Πληρωμών 2005 - 2006 (εκατομύρια \$)				
	Ιαν.-Νοεμ. 2005	Ιαν.-Νοεμ. 2006	Οκτ. 2006	Νοεμβ. 2006
Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-19.393	-29.915	-2.474	-3.152
Εμπορικό Ισοζύγιο	-29.466	-37.440	-3.431	-3.071
Ισοζύγιο Υπηρεσιών	13.912	11.726	1.161	478
Ισοζύγιο Εισοδημάτων	-5.152	-5.757	-372	-750
Ισοζύγιο Μεταβιβάσεων	1.313	1.556	168	191
Ισοζύγιο Χρηματ/κων Συναλλαγών	15.227	30.195	3.333	1.431
Άμεσες Επενδύσεις	6.452	17.294	2.817	1.971
Επενδύσεις Χαρτοφυλακίου/Παραγωγών	11.147	7.974	3.713	1.093
Λοιπές Επενδύσεις	19.443	13.848	-3.839	-539
Συναλλαγματικά Διαθέσιμα	-21.815	-8.921	642	-1.094

Πηγή: Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Δελτίο για την Τουρκική Οικονομία – Δεκέμβριος 06/Ιανουάριος 07, σελ.12

Πίνακας 11

Συγκρίνοντας τους πρώτους έντεκα μήνες του 2006 με την αντίστοιχη περίοδο του 2005 διαπιστώνουμε πως το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει αυξηθεί κατά 10,5 δις \$, καταγράφοντας αύξηση 54,2%. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται στη διεύρυνση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου σε ετήσια βάση κατά 27% και τη συρρίκνωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών σε ετήσια βάση κατά 15,7%. Το Νοέμβριο του 2006, το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών χρηματοδοτήθηκε, όπως και τους προηγούμενους μήνες, από τον εξωτερικό δανεισμό των τραπεζών και άλλων ιδιωτικών εταιριών και από την εισροή ΑΞΕ.

1.2.3.1 Γεωγραφική κατανομή εμπορίου

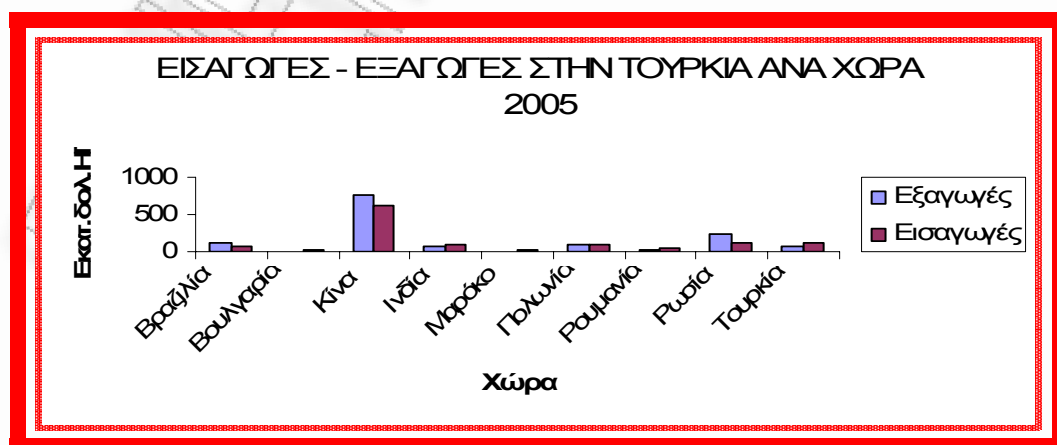
Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) αποτελεί το σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της Τουρκίας. Το 2003 η Ε.Ε. αγόρασε το 51,9% του συνόλου των τουρκικών εξαγωγών, ενώ

το 45,8% των συνολικών τουρκικών εισαγωγών προερχόταν από χώρα μέλος της Ε.Ε. Περίπου το 60% του συνολικού τουρκικού εμπορίου διεξάγεται με τις ευρωπαϊκές χώρες. Οι χώρες του ΟΑΣΑ σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες που δεν ανήκουν στον ΟΑΣΑ απορροφούν το 75% των τουρκικών εισαγωγών, ενώ άλλοι σημαντικοί προορισμοί των τουρκικών εξαγωγών είναι η Μέση Ανατολή (10,7%), η Ασία (5,5%) και η Ζώνη Ελευθέρου Εμπορίου Τουρκίας (4%). Αντίστοιχη είναι και η κατανομή των τουρκικών εισαγωγών.

Γεωγραφική κατανομή τουρκικού εμπορίου								
	ΕΞΑΓΩΓΕΣ				ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ			
	2002		2003		2002		2003	
	Αξία (γυδ.\$)	%	Αξία (γυδ.\$)	%	Αξία (γυδ.\$)	%	Αξία (γυδ.\$)	%
Σύνολο	36 059 089		46 877 598		51 553 797		68 734 070	
Χώρες ΟΟΣΑ	23 553 077	65,3%	30 262 889	64,6%	32 984 463	64,0%	43 543 669	63,4%
Ευρωπαϊκή Ένωση	18 458 533	51,2%	24 349 700	51,9%	23 321 035	45,2%	31 495 474	45,8%
Χώρες ΕΦΤΑ	409 043	1,1%	532 988	1,1%	2 511 999	4,9%	3 355 286	4,9%
Λοιπές χώρες ΟΟΣΑ	4 685 501	13,0%	5 380 201	11,5%	7 151 429	13,9%	8 692 909	12,6%
Ζώνες Ελευθ. Εμπορίου Τουρκίας	1 438 477	4,0%	1 892 612	4,0%	574 504	1,1%	586 428	0,9%
Χώρες εκτός ΟΟΣΑ	11 067 535	30,7%	14 722 097	31,4%	17 994 830	34,9%	24 603 974	35,8%
Ευρώπη	3 447 415	9,6%	4 680 501	10,0%	6 342 810	12,3%	8 818 294	12,8%
Αφρική	1 696 656	4,7%	2 111 166	4,5%	2 696 177	5,2%	3 243 984	4,7%
Αμερική	241 165	0,7%	255 428	0,5%	592 314	1,1%	1 069 975	1,6%
Μέση Ανατολή	3 575 710	9,9%	5 036 832	10,7%	3 681 505	7,1%	4 333 663	6,3%
Ασία	1 939 841	5,4%	2 577 456	5,5%	4 366 521	8,5%	6 764 509	9,8%
Λοιπές	166 748	0,5%	60 715	0,1%	315 504	0,6%	373 548	0,5%

Πηγή: Κρατική Στατιστική Υπηρεσία, Επεξεργασία: Διονύσης Προϊτοπαπός, Γραμματέας Α' ΟΕΥ

Πίνακας 12

Πηγές: IMF (International Monetary Fund), International Financial Statistics Database

Διάγραμμα 7

Αναφορικά με το έτος 2006, παρατηρήθηκε συρρίκνωση του μεριδίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο συνολικό όγκο των εμπορικών συναλλαγών της Τουρκίας. Τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο, το μερίδιο της Ε.Ε. στο σύνολο των τουρκικών εμπορικών συναλλαγών μειώθηκε σε ετήσια βάση κατά 3 και 4 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα (τον Οκτώβριο από 46% το 2005 σε 43% το 2006, το Νοέμβριο από 46,6% το 2005 σε 42,5% το 2006), υποδηλώνοντας μια σταδιακή μετατόπιση του τουρκικού εμπορικού ενδιαφέροντος προς άλλες αγορές, εκτός της Ε.Ε. Τους τελευταίους μήνες, η μείωση είναι μεγαλύτερη στις εισαγωγές σε σχέση με τις εξαγωγές από την Ε.Ε. Συγκεκριμένα, το Νοέμβριο, το μερίδιο των ευρωπαϊκών εισαγωγών ανήλθε στο 37,6% του συνόλου των τουρκικών εισαγωγών, μειωμένο σε ετήσια βάση κατά 4,6%, ενώ οι ευρωπαϊκές εξαγωγές σε ετήσια βάση μειώθηκαν κατά 3,9%, αποτελώντας το 50% του συνόλου των τουρκικών εξαγωγών. Παρά την παρατηρούμενη συρρίκνωση του όγκου των εμπορικών συναλλαγών, η Ε.Ε. συνεχίζει να αποτελεί το σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της Τουρκίας.

Κύριες εξαγωγές Ε.Ε. 25 προς Τουρκία (2005)			
α/α	Κατηγορία προϊόντος	Αξία (εκ. ευρώ)	% συνόλου εξαγωγών ΕΕ
1	Λέβητες, μηχανές, συσκευές & μηχανικές επινοήσεις	8.942	21,37
2	Οχήματα	7.153	17,10
3	Μηχανές, συσκευές & υλικά ηλεκτρικά	4.211	10,06
4	Πλαστικές ύλες & τεχνουργήματα	2.948	7,04
5	Χυτοσίδηρος, σίδηρος & χάλυβας	2.081	4,97
6	Φαρμακευτικά προϊόντα	1.487	3,55
7	Όργανα & συσκευές μέτρησης/ακριβείας	1.262	3,01
8	Ορυκτά καύσιμα	1.134	2,71
9	Οργανικά χημικά	1.075	2,57
10	Χαρτί & χαρτόνια	868	2,07
11	Αερόπλοια ή διαστημόπλοια	640	1,53
12	Διάφορα προϊόντα χημικών βιομηχανιών	636	1,52
Σύνολο		41.825	100,00

Πηγή: Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Πίνακας 13

Κύριες εισαγωγές Ε.Ε.-25 από Τουρκία (2005)			
α/α	Κατηγορία προϊόντος	Αξία (εκ. ευρώ)	% συνόλου εισαγωγών ΕΕ
1	Οχήματα	5.828	17,42
2	Ενδύματα & συμπληρώματα ενδύματος (πλεκτά)	4.860	14,53
3	Μηχανές, συσκευές & υλικά ηλεκτρικά	3.247	9,70
4	Ενδύματα & συμπληρώματα ενδύματος (πλην πλεκτών)	3.144	9,40
5	Λέβητες, μηχανές, συσκευές & μηχανικές επινοήσεις	2.535	7,57
6	Καρποί & φρούτα βρώσιμα	1.176	3,51
7	Άλλα έτοιμα υφαντουργικά είδη	1.099	3,28
8	Χυτοσίδηρος, σίδηρος & χάλυβας	998	2,98
9	Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα	908	2,71
10	Παρασκευάσματα λαχανικών, καρπών & φρούτων	873	2,61
11	Καουτσούκ & τεχνουργήματα	636	1,90
12	Βαμβάκι	534	1,59
	Σύνολο	33.446	100,00

Πηγή: Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Πίνακας 14

Εμπόριο Ε.Ε./Τουρκίας 2005-2006				
Περιοχές	Νοέμβριος 2005		Νοέμβριος 2006	
	Αξία	Μερίδιο	Αξία	Μερίδιο
Σύνολο Εξαγωγών	5.943	100%	8.492	100%
Ευρωπαϊκή Ένωση (25)	3.199	53,9%	4.243	50%
Υπόλοιπες χώρες	2.744	46,1%	4.249	50%
Σύνολο Εισαγωγών	9.673	100%	12.711	100%
Ευρωπαϊκή Ένωση (25)	4.082	42,2%	4.779	37,6%
Υπόλοιπες χώρες	5.591	57,8%	7.932	62,4%

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 15

1.2.3.2 Δομή εμπορίου

Ο σημαντικότερος εξαγωγικός κλάδος της τουρκικής οικονομίας είναι η κλωστοϋφαντουργία, η οποία το 2005 αποτελούσε το 25% των τουρκικών εξαγωγών. Άλλοι παραγωγικοί κλάδοι που κατέχουν σημαντικό μερίδιο στις εξαγωγές της χώρας είναι ο κλάδος των οχημάτων και των σχετικών ανταλλακτικών με μερίδιο 16,2%, ο κλάδος των ηλεκτρικών και ηλεκτρονικών προϊόντων με μερίδιο 7% και ο κλάδος μηχανολογικού εξοπλισμού με μερίδιο 6,8%. Όσον αφορά τις εισαγωγές για το 2005, το 70% του συνόλου των τουρκικών εισαγωγών αποτελείται από ενδιάμεσα αγαθά, ενώ τα κεφαλαιουχικά και καταναλωτικά αγαθά αποτελούν το 17,4% και 12,65% αντίστοιχα. Οι κυριότερες κατηγορίες προϊόντων που εξήγαγε η Τουρκία το 2005 ήταν:

Εξαγωγές Τουρκίας ανά προϊόν (2005)			
Κατηγορία προϊόντος	Αξία (χιλ. \$)	Ποσοστό	Ετήσια Μεταβολή
Οχήματα	9.530.546	13,00 %	14,9 %
Ενδύματα πλεκτά	6.588.132	8,99 %	5,25 %
Ηλεκτρικά μηχανήματα & εξοπλισμός	5.416.691	7,39 %	13,06 %
Μηχανήματα & μηχανικές εφαρμογές	5.233.767	7,14 %	26,86 %
Σίδηρος & χάλυβας	4.958.626	6,76 %	7,48 %
Ενδύματα (πλην πλεκτών)	4.858.636	6,62 %	7,09 %
Προϊόντα σίδηρου & χάλυβα	2.722.031	3,71 %	22,28 %
Ορυκτά καύσιμα	2.614.264	3,56 %	82,92 %
Φρούτα	2.494.852	3,40 %	31,12 %
Λοιπά προϊόντα υφαντουργίας	1.968.178	2,68 %	6,03 %
Πλαστικά	1.719.339	2,34 %	29,93 %
Πολύτιμοι λίθοι	1.314.013	1,79 %	23,61 %
Σύνολο	73.275.276	100,00 %	

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 16

Οι δέκα πρώτες κατηγορίες εξαγόμενων προϊόντων αντιπροσωπεύουν το 63,25% της συνολικής αξίας των εξαγωγών (69,3% το 2004).

Το μεγαλύτερο μερίδιο των εισαγωγών κατέχουν οι εισαγωγές ενεργειακών προϊόντων (18,2%), ενώ ακολουθούν ο μηχανολογικός και ηλεκτρολογικός εξοπλισμός και ο σίδηρος που χρησιμοποιείται ως πρώτη ύλη για την παραγωγή δευτερογενών προϊόντων, καθώς η παραγωγή της τουρκικής χαλυβουργίας δεν επαρκεί για την κάλυψη της εγχώριας ζήτησης. Οι βασικές κατηγορίες εισαγόμενων προϊόντων για το 2005 έχουν ως ακολούθως:

Εισαγωγές Τουρκίας ανά προϊόν (2005)			
Κατηγορία προϊόντος	Αξία (χιλ. \$)	Ποσοστό	Ετήσια Μεταβολή
Ορυκτά καύσιμα	21.226.154	18,24 %	47,33 %
Μηχανήματα & μηχανικές εφαρμογές	16.345.423	14,04 %	21,46 %
Οχήματα	10.542.424	9,06 %	2,97 %
Ηλεκτρικά μηχανήματα & εξοπλισμός	9.634.288	8,28 %	15,08 %
Σίδηρος & χάλυβας	9.388.698	8,06 %	16,89 %
Πλαστικά	5.767.547	4,95 %	21,07 %
Πολύτιμοι λίθοι	4.225.394	3,63 %	12,27 %
Οργανικά χημικά	3.520.110	3,02 %	16,71 %
Φαρμακευτικά προϊόντα	2.845.676	2,42 %	4,98 %
Οπτικά εργαλεία & εξοπλισμός	2.457.063	2,11 %	27,50 %
Βαμβάκι	2.070.808	1,77 %	4,43 %
Χαρτί	1.752.680	1,50 %	14,73 %
Σύνολο	116.351.727	100,00 %	

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 17

Οι δέκα πρώτες κατηγορίες εισαγόμενων προϊόντων αντιστοιχούν στο 73,81% του συνόλου (55% το 2004). Σε ετήσια βάση την μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι τουρκικές εξαγωγές ορυκτών καυσίμων (83%), φρούτων (31%), πλαστικών (30%) και μηχανημάτων (27%). Οι σημαντικότερες αυξήσεις τουρκικών εισαγωγών παρατηρήθηκαν στα καύσιμα (47%), τα οπτικά εργαλεία και εξοπλισμό (27%) και τα μηχανήματα και τα πλαστικά (21% αμφότερα). Ειδικότερα, όσον αφορά τις εμπορικές συναλλαγές της Τουρκίας με την Ε.Ε. η Τουρκία εισήγαγε μηχανές, συσκευές, μηχανήματα, οχήματα, πλαστικά, σίδηρο και χάλυβα, φαρμακευτικά προϊόντα, καύσιμα και χημικά, ενώ εξήγαγε κυρίως οχήματα, ενδύματα και λοιπά είδη κλωστοϋφαντουργίας, μηχανές, φρούτα και λαχανικά¹⁹.

Οι εξαγωγές για το σύνολο του 2006 αυξήθηκαν κατά 15,9%, ενώ οι εισαγωγές κατά 17,3%. Οι κλάδοι που παρουσίασαν τις καλύτερες εξαγωγικές επιδόσεις, ήταν ο ηλεκτρολογικός εξοπλισμός, τα βασικά μέταλλα και η αυτοκινητοβιομηχανία.

Σημαντικότερη αύξηση το 2006 παρουσίασαν, σε ετήσια βάση, οι τουρκικές εξαγωγές στις κατηγορίες του αλουμινίου (40,5%), των καυσίμων (35,2%), των πολύτιμων λίθων (32,2%), των πλαστικών (28,2%), του σιδήρου και χάλυβα (26%), των οχημάτων (24,2%) και των μηχανημάτων και μηχανικών εφαρμογών (23,9%). Αντίθετα, υποχώρησαν οι εξαγωγές παρασκευασμάτων φρούτων, καρπών και λαχανικών (-12,8%), καρπών και φρούτων (-4,8%), μη πλεκτών ενδυμάτων (-3,2%) και ετοιμών υφαντουργικών ειδών (-2,6%)²⁰.

¹⁹ Γενικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης-Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων Ετήσια Έκθεση 2005

²⁰ Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Φεβρουάριος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, www.agora.mfa.gr

Κυριότερες τουρκικές εξαγωγές 2006 (χιλ. \$)			
Κατηγορία προϊόντος	Αξία	Μερίδιο Συνόλου	Ετήσια Μεταβολή
Οχήματα	11.882.093	13,95%	24,2%
Ενδύματα πλεκτά	6.935.660	8,14%	5,2%
Μηχανήματα και μηχανικές εφαρμογές	6.502.340	7,63%	23,9%
Ηλεκτρικά μηχανήματα και εξοπλισμός	6.312.847	7,41%	16,4%
Σίδηρος και χάλυβας	6.268.387	7,35%	26,0%
Ενδύματα πλην πλεκτών	4.707.330	5,52%	-3,2%
Ορυκτά καύσιμα	3.571.687	4,19%	35,2%
Προϊόντα σιδήρου και χάλυβα	3.327.434	3,90%	21,8%
Καρποί και φρούτα	2.380.360	2,79%	-4,8%
Πλαστικά	2.208.449	2,59%	28,2%
Έτοιμα υφαντουργικά είδη	1.919.454	2,25%	-2,6%
Πολύτιμοι λίθοι	1.752.629	2,05%	32,2%
Πλοία και σκάφη	1.397.775	1,64%	11,7%
Βαμβάκι	1.337.204	1,57%	13,4%
Αλουμίνιο	1.229.908	1,44%	40,5%
Καουτσούκ	1.191.910	1,39%	18,2%
Ασβέστης και τσιμέντο	1.146.544	1,34%	2,0%
Παρ/ματα λαχανικών και φρούτων	1.117.467	1,31%	-12,8%
Έπιπλα, φωτιστικά, πινακίδες	1.095.533	1,28%	14,3%
Νήματα (συνεχή)	1.035.910	1,21%	15,9%
Σύνολο 20 πρώτων κατηγοριών	67.320.920	79,1%	15,8%
Σύνολο εξαγωγών	85.141.517	100,00%	15,9%

Πηγή: Undersecretariat of the Prime Ministry of Foreign Trade

Πίνακας 18

Από την πλευρά των εισαγωγών ο πετρελαϊκός τομέας και τα βασικά μέταλλα σημείωσαν τις μεγαλύτερες αυξήσεις, ενώ αξία αναφοράς είναι η μεγάλη αύξηση (38%) στις εισαγωγές ετοιμών ενδυμάτων²¹. Πιο συγκεκριμένα, οι μεγαλύτερες αυξήσεις στις εισαγωγές σημειώθηκαν στις κατηγορίες του χαλκού (64,9%), του αλουμινίου (44%), των

²¹ Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Ιανουάριος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, www.agora.mfa.gr

καυσίμων (34,3%), του καουτσούκ (26,8%), των προϊόντων σιδήρου και χάλυβα (24,3%) και του σιδήρου και χάλυβα (19,2%). Μείωση είχαν οι εισαγωγές βαμβακιού (-0,3%)²².

Κυριότερες τουρκικές εισαγωγές 2006 (χιλ. \$)			
Κατηγορία προϊόντος	Αξία	Μερίδιο Συνόλου	Ετήσια Μεταβολή
Ορυκτά καύσιμα	28.553.016	20,83%	34,3%
Μηχανήματα και μηχανικές εφαρμογές	18.711.346	13,65%	14,1%
Οχήματα	11.278.792	8,23%	6,9%
Σίδηρος και χάλυβας	11.275.203	8,22%	19,2%
Ηλεκτρικά μηχανήματα & εξοπλισμός	10.768.759	7,85%	11,4%
Πλαστικά	6.837.816	4,98%	18,0%
Πολύτιμοι λίθοι	4.356.140	3,17%	3,1%
Οργανικά χημικά	3.617.383	2,63%	2,4%
Φαρμακευτικά προϊόντα	3.013.533	2,19%	5,8%
Οπτικά εργαλεία και εξοπλισμός	2.698.198	1,96%	9,1%
Χαλκός	2.405.537	1,75%	64,9%
Βαμβάκι	2.073.088	1,51%	-0,3%
Χαρτί	2.023.331	1,47%	14,5%
Αλουμίνιο	1.774.637	1,29%	44,0%
Καουτσούκ	1.528.576	1,11%	26,8%
Προϊόντα σιδήρου και χάλυβα	1.471.965	1,07%	24,3%
Νήματα (μη συνεχή)	1.341.384	0,97%	17,9%
Χημικά	1.281.227	0,93%	13,2%
Δερμικά και βαφικά εκχυλίσματα	1.278.133	0,93%	13,7%
Νήματα (συνεχή)	1.195.652	0,87%	6,8%
Σύνολο 20 πρώτων κατηγοριών	117.483.714	85,7%	17,9
Σύνολο εισαγωγών	137.032.202	100,00%	17,3

Πηγή: Undersecretariat of the Prime Ministry of Foreign Trade

Πίνακας 19

²² Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Φεβρουάριος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, www.agora.mfa.gr

1.2.4 Απασχόληση

Ένα από τα σημαντικά προβλήματα της τουρκικής οικονομίας είναι η ανεργία. Παρά την ανάκαμψη της τουρκικής οικονομίας μετά την κρίση του 2001 το ποσοστό της ανεργίας διατηρεί μια σταθερή ανοδική πορεία. Ενώ το 2000 η ανεργία κυμαινόταν στο 6,6%, μετά την κρίση έφτασε το 2002 το 10,4% του εργατικού δυναμικού. Από το 2002 ως και το 2005 τα ποσοστά ανεργίας διατηρήθηκαν στα ίδια υψηλά επίπεδα (άνω από 10%), αν και πολύ αναλυτές υποστηρίζουν πως το πραγματικό μέγεθος της ανεργίας άγγιξε το 15%.

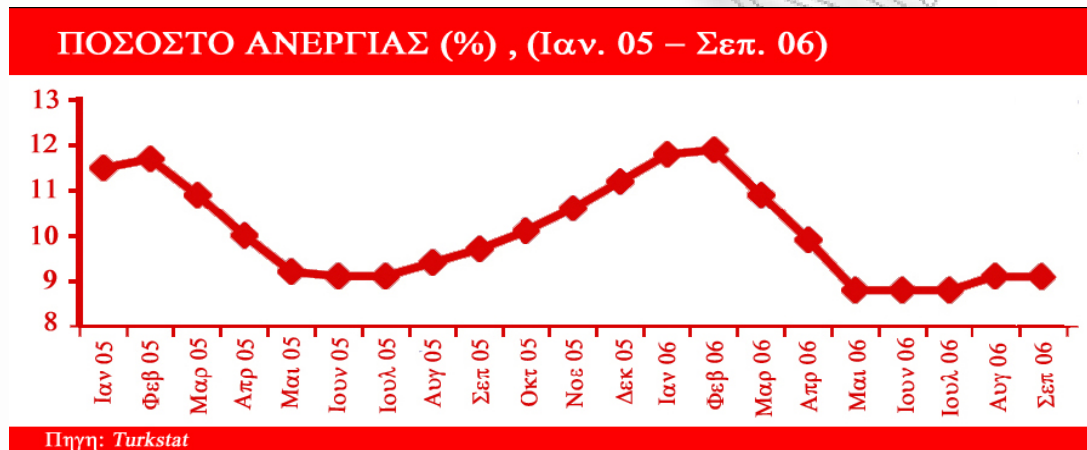

Πηγή: European Commission, (2006), Candidate Countries' Economies Quarterly (January)

Διάγραμμα 8

Σε απόλυτους αριθμούς, οι άνεργοι μειώθηκαν το Σεπτέμβριο του 2006 σε ετήσια βάση κατά 107.000, φτάνοντας τα 2.316.000 άτομα. Το ποσοστό ανεργίας σε παραγωγικούς κλάδους, εκτός του αγροτικού τομέα, διατηρήθηκε στο 12%, ενώ μειώθηκε σχεδόν κατά μία (0,9) ποσοστιαία μονάδα σε σύγκριση με την αντίστοιχη επίδοση του Σεπτεμβρίου του 2005. Επίσης, παρουσίασε μείωση το ποσοστό ανεργίας για τους άνδρες σε ετήσια βάση κατά μία ποσοστιαία μονάδα, φτάνοντας το 10,4%, ενώ μεγαλύτερη ήταν η

μείωση του ποσοστού ανεργίας για τις γυναίκες, το οποίο σε ετήσια βάση μειώθηκε κατά 1,3 ποσοστιαίες μονάδες, φτάνοντας το 18,4%²³.

Διάγραμμα 9

Η διατήρηση της ανεργίας σε υψηλά επίπεδα οφείλεται στην επιβράδυνση της τουρκικής οικονομίας κατά το τρίτο τρίμηνο του 2006 και ιδιαίτερα στη σημαντική μείωση της τουριστικής κίνησης. Ο τουριστικός τομέας, κατά τους καλοκαιρινούς μήνες κυρίως, συμβάλλει σημαντικά στη μείωση των ποσοστών ανεργίας, τονίζοντας τον εποχιακό χαρακτήρα της ανεργίας στην Τουρκία.

Παρά τη σταδιακή μετατόπιση τα τελευταία χρόνια των εργασιακών προτιμήσεων των Τούρκων εργαζομένων, ο αγροτικός τομέας διατηρεί ένα μεγάλο μερίδιο της συνολικής απασχόλησης. Την περίοδο Αυγούστου – Οκτωβρίου 2006, το 28,4% των Τούρκων εργαζομένων απασχολείται στη γεωργία, το 19,6% στη βιομηχανία, το 6,1% στις κατασκευές και το 46% στον κλάδο των υπηρεσιών. Η αναλογία ανδρών / γυναικών στο συνολικό πληθυσμό των εργαζομένων την περίοδο Ιουλίου – Σεπτεμβρίου 2006 αυξάνεται

²³ Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

υπέρ των ανδρών, καθώς το μερίδιο τους στο σύνολο των εργαζομένων τον Ιούλιο, τον Αύγουστο και το Σεπτέμβριο ήταν 73,2%, 73,3% και 73,5% αντίστοιχα²⁴.

Διάρθρωση Εργατικού Δυναμικού 2005 -2006		
Εργαζόμενοι ανά κλάδο (1.000 άτομα)	Αυγ. – Οκτ. 2005	Αυγ. – Οκτ. 2006
Αγροτικός Τομέας	6.661	6.563
Εκτός Αγροτικού Τομέα	15.906	16.566
Βιομηχανία	4.363	4.529
Κατασκευές	1.275	1.403
Υπηρεσίες	10.268	10.634
Σύνολο Εργαζομένων	22.566	23.128
Εργατικό δυναμικό	24.990	25.444
Άνεργοι	2.424	2.316

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 20

Τα ποσοστά ανεργίας είναι μεγαλύτερα στις αστικές περιοχές σε σύγκριση με τις αγροτικές. Αυτό οφείλεται στην συνέχιση της εσωτερικής μετανάστευσης από τις αγροτικές στις αστικές περιοχές και στην αδυναμία απορρόφησης των ατόμων αυτών, τα οποία επί πλέον δεν μπορούν αμέσως να προσαρμοσθούν στις διαφορετικές εργασιακές ανάγκες του αστικού περιβάλλοντος²⁵.

²⁴ Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

²⁵ European Commission, (2006), Candidate Countries' Economies Quarterly (January)

1.2.5 Δημόσια Οικονομικά

Η τουρκική κυβέρνηση για να ξεπεράσει την κρίση του 2001 προχώρησε σε επεκτατική δημοσιονομική πολιτική στήριξης της οικονομίας, η οποία στηρίχθηκε στη δανειοδότηση από εσωτερικό και εξωτερικό, εκτοξεύοντας το δημόσιο χρέος στο 105,2% του ΑΕΠ της χώρας²⁶.

	2000	2001	2002	2003	2004
Δημοσιονομικό Έλλειμμα	6,1	29,8	12,3	9,7	3,9
Δημόσιο Χρέος	57,4	105,2	94,3	87,2	80,1

Πηγή: European Commission, (2006), Candidate Countries' Economies Quarterly (January)

Πίνακας 21

Η οικονομική κρίση και οι εξωτερικές εξελίξεις το 2001 περιόρισαν την δυνατότητα δανεισμού από το εξωτερικό, οδηγώντας σε μεγαλύτερη εξάρτηση από την εσωτερική αγορά, αυξάνοντας το μερίδιο του εσωτερικού δανεισμού στο δημόσιο χρέος. Το 2001 ο εσωτερικός δανεισμός αποτελούσε το 54,4% του τουρκικού δημοσίου χρέους, ενώ αφού ξεπεράστηκε η κρίση το 2003 το σχετικό μερίδιο έπεσε στο 46%²⁷. Το εξωτερικό χρέος λόγω της ευρείας χρήσης των δανείων που χορήγησε στην Τουρκία το Δ.Ν.Τ. από 118,7 δις \$ το 2000 αυξήθηκε σε 113,8 δις \$ το 2001, σε 131,4 δις \$ το 2002 και σε 137,9 δις \$ το 2003. Το συνολικό δημόσιο χρέος ως ποσοστό επί του ΑΕΠ αυξήθηκε από 63,1% το 2000, σε 125,8% το 2001 και στην συνέχεια μειώθηκε σε 109,6% το 2003. Η τουρκική οικονομία κατάφερε να ανακάμψει και το 2004 κατάφερε να περιορίσει το δημόσιο χρέος της στο 80,1%.

²⁶ OECD, (2001), "Economic Surveys 2000-2001: Turkey"

²⁷ Growth and Convergence with the European Union", Report No. 33549-TR

Πηγή: European Commission, (2006), Candidate Countries' Economies Quarterly (January)

Διάγραμμα 10

Το δημοσιονομικό έλλειμμα ακολούθησε και αυτό τη συνολική τάση της τουρκικής οικονομίας. Την χρονιά της κρίσης αυξήθηκε εντυπωσιακά φτάνοντας το 29,8%, ενώ τα επόμενα χρόνια ως αποτέλεσμα της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής και των ιδιωτικοποιήσεων μειώθηκε, φτάνοντας το 2004 το 3,9%. Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το δημοσιονομικό έλλειμμα της χώρας για το 2005 μειώθηκε στο 3,2%.

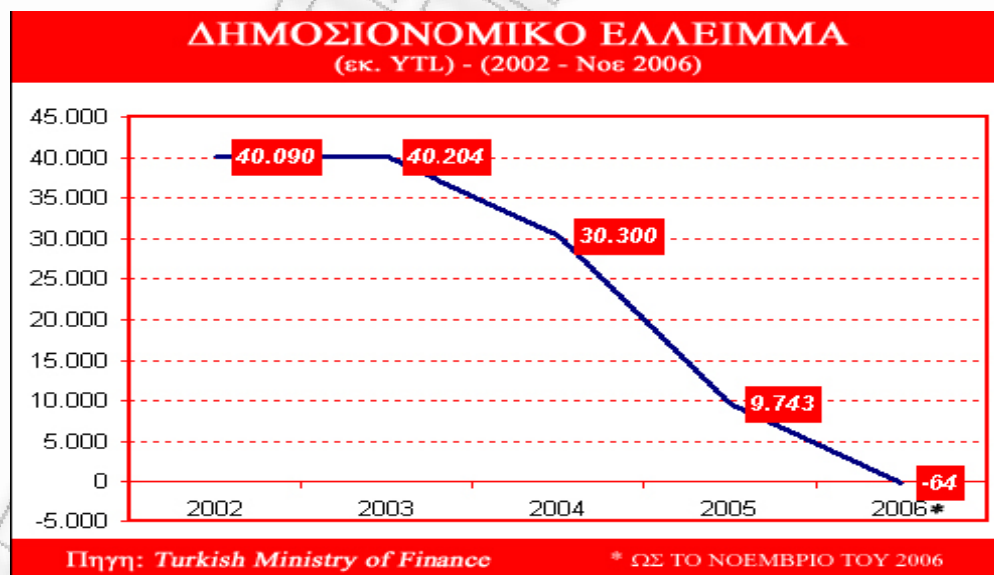
Το Νοέμβριο 2006, ο προϋπολογισμός, σε αντίθεση με τις αρνητικές επιδόσεις των προηγούμενων μηνών, παρουσίασε πλεόνασμα 3,9 δις τ.λ., με αποτέλεσμα ο συνολικός προϋπολογισμός των πρώτων έντεκα μηνών του 2006 να σημειώσει πλεόνασμα 64 εκ. τ.λ. Το πρωτογενές πλεόνασμα του ισοζυγίου του δημοσίου τομέα του Νοεμβρίου δεκαπλασιάστηκε σε σχέση με το αντίστοιχο του Οκτωβρίου, φτάνοντας τα 7,1 δις τ.λ.. Η θετική αυτή εξέλιξη για την τουρκική οικονομία οφείλεται, κυρίως, στην αύξηση των εκτάκτων εσόδων ύψους 2,1 δις τ.λ. αφενός από την πώληση μεριδίου της Telekom,

αφετέρου από το «πάγωμα» προγραμματισμένων κρατικών επενδύσεων για το τελευταίο τρίμηνο του 2006²⁸.

Δημόσια Οικονομικά 2006			
Εκατομμύρια τ.λ.	Νοεμ. 2006	Ιαν. – Νοεμ. 2006	Στόχος Προϋπ.2006
Δαπάνες	13.365	157.701	174.322
Δαπάνες για αποπληρωμή χρέους	3.267	44.068	46.260
Λοιπές Δαπάνες	10.097	113.633	128.062
Έσοδα	17.215	157.764	160.326
Έσοδα από φόρους	13.422	125.952	132.199
Λοιπά Έσοδα	1.276	24.447	21.372
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης	3.850	64	-13.996
Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης	7.118	44.131	32.264

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 22

Διάγραμμα 11

Όσον αφορά στα έσοδα, ιδιαίτερος προβληματισμός υπάρχει, καθώς έχει αυξηθεί το μερίδιο των εκτάκτων εσόδων έναντι των τακτικών εσόδων, με αποτέλεσμα να μην

²⁸ Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

εξασφαλίζεται μακροχρόνια η βελτίωση των επιδόσεων του προϋπολογισμού. Τα έκτακτα έσοδα, άλλωστε, αποτελούν στιγμιαίο δημόσιο έσοδο και όχι σταθερό, όπως τα τακτικά έσοδα από του φόρους. Η ανησυχία, όσον αφορά στις δαπάνες, προκαλείται λόγω του υψηλού ρυθμού αύξησης των δαπανών για την υγεία και των «γενναιόδωρων» επιδοτήσεων προς τον αγροτικό τομέα²⁹.

Αντιστοίχως, χαλάρωση της δημοσιονομικής πολιτικής παρατηρείται για τους πρώτους δύο μήνες του τρέχοντος έτους, όπου τα συνολικά έσοδα μειώθηκαν κατά 3% λόγω της μεγάλης πτώσης των μη φορολογικών προσόδων, ενώ και η αύξηση των φορολογικών εσόδων (6%) παρέμεινε κάτω από το επίπεδο πληθωρισμού. Οι συνολικές δαπάνες αυξήθηκαν κατά 26%. Είναι η πρώτη φορά την τελευταία τετραετία που η πορεία των δημοσίων οικονομικών χειροτερεύει³⁰. Αναλυτικότερα, τα βασικά στοιχεία του υπό εκτέλεση προϋπολογισμού έχουν ως ακολούθως:

Εκτέλεση προϋπολογισμού 2006 -2007 (δισ τ. λ.)			
	2006 (Ιαν.-Φεβρ.)	2007 (Ιαν.-Φεβρ.)	Μεταβολή
Έσοδα	26,4	25,6	-3%
- Φόροι	21,3	22,6	6%
- Άλλα	5,1	3,0	-41%
Δαπάνες	26,9	33,8	26%
- Τοκοχρεολύσια	9,0	12,0	33%
- Άλλες	17,9	21,8	23%
Έλλειμμα	-0,5	-8,2	400%
Πρωτογενές πλεόνασμα	8,5	3,8	-55%

Πηγή: Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία

Πίνακας 23

²⁹ Turkish Ministry of Finance

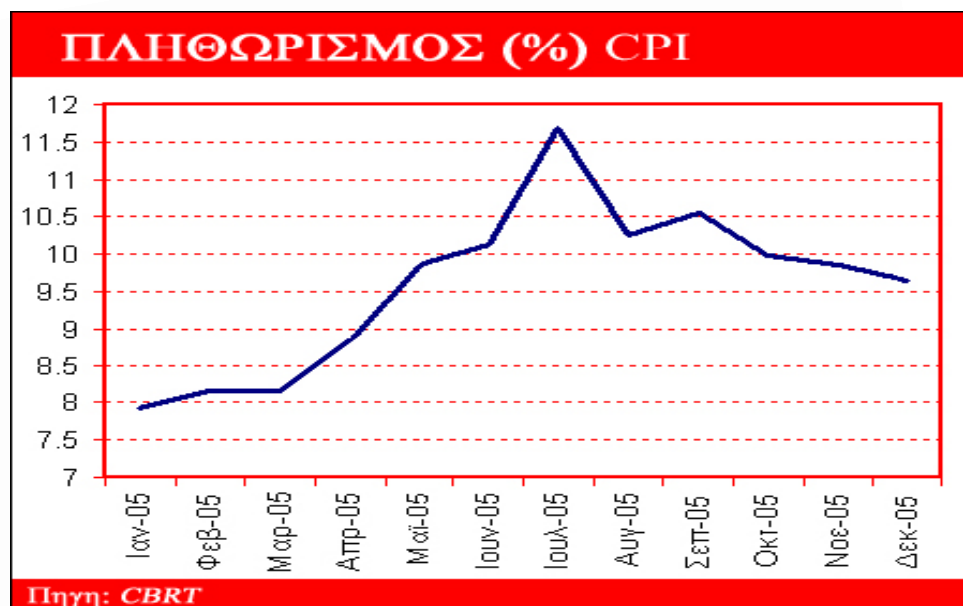
³⁰ Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Μάρτιος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, www.agora.mfa.gr

1.2.6 Πληθωρισμός

Το Δ.Ν.Τ. ανακοίνωσε το πρόγραμμα αναδιάρθρωσης της τουρκικής οικονομίας για την περίοδο 2000-2002, με κύριο στόχο την τιθάσευση του πληθωρισμού, και στο Ελσίνκι η Τουρκία ονομάζεται υποψήφιο κράτος για ένταξη στην Ε.Ε. Αλλά μέσα σε ένα περιβάλλον δημοσιονομικής επέκτασης στις αρχές του 2001, η Τουρκία αντιμετωπίζει νομισματική κρίση. Παρά το γεγονός ότι το πρόγραμμα δεν έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, σύμφωνα με έκθεση της Επιτροπής ο πληθωρισμός πέφτει σε 45% το 2002, σε 21,6% το 2003 και 8,6% το 2004, γεγονός που θεωρείται ότι αποκαθιστά την εμπιστοσύνη στην τουρκική οικονομία. Σύμφωνα με την ίδια έκθεση, μετά από μια μακρά περίοδο γρήγορου αποπληθωρισμού οι ρυθμοί αυτοί πέφτουν το 2005, κυρίως λόγω ανατίμησης της τουρκικής λίρας και αυξημένων τιμών πετρελαίου, και ο πληθωρισμός ανέρχεται περίπου στο 8,2%³¹. Το Δεκέμβριο 2006, ο πληθωρισμός στην Τουρκία διαμορφώνεται στο 9,65%, επιβεβαιώνοντας τις προβλέψεις που ήθελαν το 2006 να κλείσει με μονοψήφιο ρυθμό πληθωρισμού³².

³¹ OECD, (2006), "Turkey Statistic Profile", (<http://stats.oecd.org>)

³² CBRT, Central Bank of the Republic of Turkey – Κεντρική Τράπεζα της Δημοκρατίας της Τουρκίας, <http://www.tcmb.gov.tr>

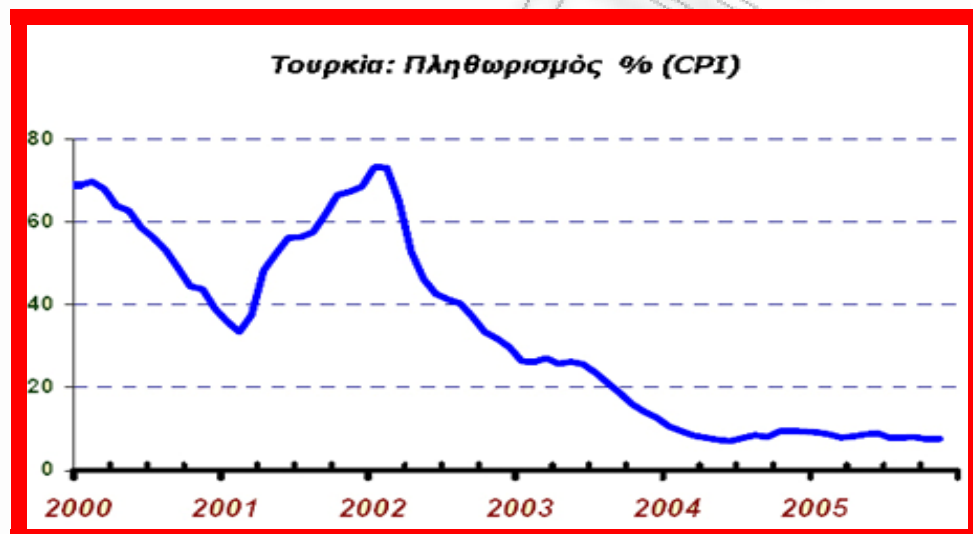
Διάγραμμα 12

Ο μέσος ρυθμός πληθωρισμού για το 2006 ανήλθε στο 9,6%, επίδοση σχεδόν διπλάσια από τον στόχο του 5% που είχε θέσει η Κεντρική Τράπεζα για το 2006. Η ασυνέπεια αυτή οφείλεται, κυρίως, στις ισχυρές πληθωριστικές πιέσεις που ακολούθησαν τη χρηματοοικονομική κρίση του Μαΐου – Ιουνίου, οι οποίες σε μεγάλο βαθμό δεν απορροφήθηκαν από την τουρκική οικονομία. Η Κεντρική Τράπεζα της Τουρκίας εφαρμόζοντας μια αρκετά «σφιχτή», για τα τουρκικά πρότυπα, νομισματική πολιτική κατάφερε σε μεγάλο βαθμό να περιορίσει τις πληθωριστικές πιέσεις του δευτέρου εξαμήνου, μειώνοντας το πληθωρισμό από 11,69% τον Ιούλιο σε 9,65% το Δεκέμβριο³³.

Ο πληθωρισμός του Δεκεμβρίου του 2006 καθορίστηκε, κυρίως, από την άνοδο στις τιμές των ειδών διατροφής, των κατοικιών και του πετρελαίου. Οι τιμές των ειδών διατροφής αυξήθηκαν κατά τον τελευταίο μήνα του έτους, λόγω των καιρικών συνθηκών και της εορτής του Μπαϊραμιού. Άνοδος παρουσιάστηκε, επίσης, στις τιμές των ψυχαγωγικών και πολιτιστικών υπηρεσιών κατά τις εορταστικές περιόδους. Σημαντική

³³ IMF (International Monetary Fund) and CBRT (Central Bank of the Republic of Turkey)

ήταν η αύξηση των τιμών στον τομέα των συγκοινωνιών και των μεταφορών, ως αποτέλεσμα της ανόδου των τιμών του πετρελαίου. Αντίθετα, μειώθηκε το επίπεδο τιμών των προϊόντων του κλάδου της κλωστοϋφαντουργίας, ο οποίος είχε τροφοδοτήσει τις πληθωριστικές πιέσεις τους προηγούμενους μήνες.

Πηγή: European Commission, (2006), Candidate Countries' Economies Quarterly (January)

Διάγραμμα 13

Τον Ιανουάριο 2007 ο δείκτης τιμών καταναλωτή (ΔΤΚ) αυξήθηκε κατά 1% έναντι του προηγούμενου μηνός, ο δε δείκτης τιμών παραγωγού (ΔΤΠ) μειώθηκε κατά 0,05%. Η αύξηση του ΔΤΚ προήλθε κυρίως από την άνοδο των τιμών των αγροτικών προϊόντων και κατά δεύτερο λόγο από τις υπηρεσίες. Στις τελευταίες οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στα ενοίκια και τα εστιατόρια-ξενοδοχεία. Αντίθετα, υποχώρηση παρουσίασαν οι τιμές στον κλάδο ένδυσης / υπόδησης και των καυσίμων³⁴.

Ο δείκτης τιμών καταναλωτή συνέχισε την αυξητική του τάση και τον Μάρτιο 2007, κατά 0,92% οδηγώντας το δωδεκάμηνο κυλιόμενο πληθωρισμό στο 10,86%. Ο

³⁴ Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Ιανουάριος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, www.agora.mfa.gr

δείκτης τιμών παραγωγού αυξήθηκε 0,97% διαμορφώνοντας τον δωδεκάμηνο αντίστοιχο δείκτη στο 10,9%. Από τις επιμέρους κατηγορίες που συνθέτουν τον δείκτη τιμών καταναλωτή οι μεγαλύτερες αυξήσεις παρατηρήθηκαν στα προϊόντα αλκοόλ και καπνού κατά 7,2%, στις μεταφορές 1,2% και ξενοδοχεία-εστιατόρια 0,8%. Αντιθέτως, παρατηρήθηκαν μειώσεις στις κατηγορίες των τηλεπικοινωνιών κατά 0,5% και των ετοιμών ενδυμάτων κατά 0,3%. Τα παρόντα στοιχεία του πληθωρισμού συνηγορούν στην διατήρηση των παρόντων υψηλών επιπέδων των βραχυχρονίων επιτοκίων, τουλάχιστον έως και το τρίτο τρίμηνο του τ.ε.³⁵

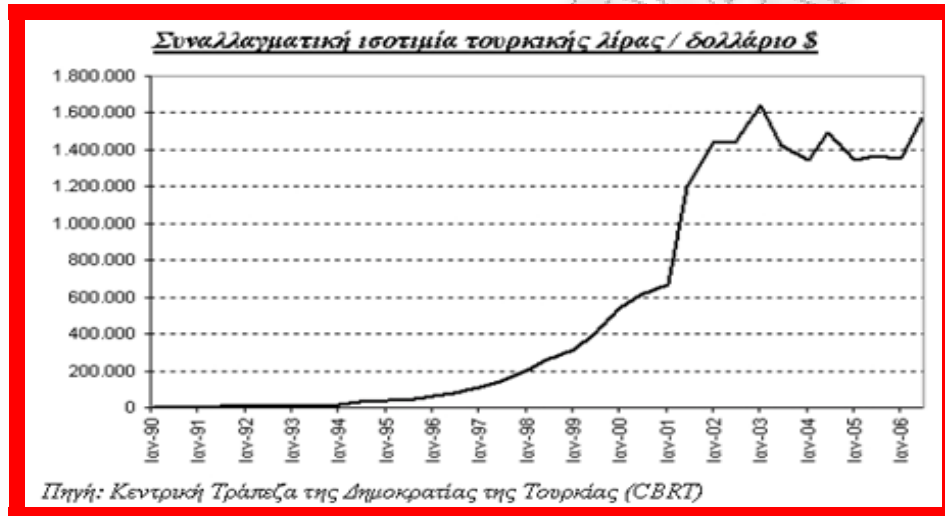
Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Κεντρικής Τράπεζας στο τέλος του 2007, ο ετήσιος πληθωρισμός αναμένεται να κυμανθεί μεταξύ 3,6-6,6% υπό την προϋπόθεση ότι τα βραχυχρόνια επιτόκια θα διατηρηθούν σταθερά τους εννέα πρώτους μήνες και έπειτα θα μειωθούν σταδιακά. Εκ των βασικότερων κινδύνων που ενδέχεται να αποτρέψουν την επίτευξη του στόχου είναι η διατήρηση των πληθωριστικών πιέσεων στον τομέα των υπηρεσιών, η αβεβαιότητα ως προς την δυνατότητα συγκράτησης της συνολικής ζήτησης μέσω της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής και πιθανή αστάθεια στις διεθνείς αγορές³⁶. Ο Διοικητής της Κεντρικής Τράπεζας Durmus Yilmaz υποστήριξε πως παρά την αποτυχία επίτευξης του στόχου για το 2006, ο πληθωριστικός στόχος του 2007 παραμένει στο 4%.

1.2.7 Συναλλαγματική Ισοτιμία

³⁵ Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Μάρτιος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, www.agora.mfa.gr

³⁶ Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Ιανουάριος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, www.agora.mfa.gr

Κατά την οικονομική κρίση που εκδηλώθηκε στα τέλη του 2000 και στις αρχές του 2001 το τουρκικό νόμισμα υποτιμήθηκε σε ποσοστό μεγαλύτερο του 50% και τον Ιούνιο 2001, ένα δολάριο αντιστοιχούσε σε 1.206.147 τ.λ.

Διάγραμμα 14

Έως την οικονομική κρίση, η ισοτιμία της λίρας προς τα ξένα νομίσματα ήταν κλειδωμένη καθ' υπόδειξη του Δ.Ν.Τ. Αυτό θεωρήθηκε ως μία από τις αιτίες της κρίσης που ξέσπασε καθώς ο πληθωρισμός αυξανόταν παράλληλα με ρυθμούς άνω του 30%. Για την έξοδο από την κρίση, το Δ.Ν.Τ. υπέδειξε μεταξύ άλλων την υιοθέτηση συστήματος ελεύθερης διακύμανσης της τουρκικής λίρας. Έκτοτε, αρχικώς η λίρα υποτιμήθηκε στο επίπεδο των 1.446.638 τ.λ./\$, όμως στην συνέχεια ακολούθησε αντίστροφη πορεία. Από το Μάρτιο ως το Δεκέμβριο του 2003 η τουρκική λίρα ανατιμήθηκε κατά 20% έναντι του δολαρίου και 7%-8% έναντι του ευρώ³⁷.

³⁷ Κεντρική Τράπεζα της Δημοκρατίας της Τουρκίας, <http://www.tcmb.gov.tr>

Διάγραμμα 15

Παρόλο που το τουρκικό νόμισμα φάνηκε να ανακάμπτει μετά το 2003, από τις αρχές του 2004 άρχισε να υποχωρεί έναντι των ξένων νομισμάτων υπό το πρίσμα των ανακοινώσεων για το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, επιβεβαιώνοντας τις προβλέψεις των οικονομικών αναλυτών πως το τουρκικό νόμισμα τους τελευταίους μήνες του 2003 ήταν υπερτιμημένο. Η διολίσθηση της τ.λ. συνεχίστηκε ως τις αρχές του 2005 όταν το τουρκικό νόμισμα σταμάτησε την πτωτική του πορεία και ανατιμήθηκε σε σχέση με το δολάριο και το ευρώ, ξεπερνώντας τα επίπεδα συναλλαγματικών ισοτιμιών του 2003. Η ανάκαμψη όμως αυτή, πάλι αποδείχτηκε πλασματική και από τις αρχές του 2006 ξεκίνησε μια νέα πτωτική πορεία με αποκορύφωμα το καλοκαίρι του 2006. Τον Ιούνιο του 2006 ένα ευρώ έφτασε να κοστίζει 2.001.300 τ.λ., η υψηλότερη ως τώρα συναλλαγματική ισοτιμία ευρώ / τουρκικής λίρας, και ένα δολάριο κόστιζε 1.568.200 τ.λ., ξεπερνώντας τα επίπεδα ανάκαμψης του τουρκικού νομίσματος το 2003³⁸.

³⁸ IMF, (2006), "Turkey: First and Second Reviews Under the Stand-By Arrangement, and Request for Waiver of Nonobservance of Performance Criteria and Rephasing of Purchases-Staff Report; Staff Supplement; Press Release on the Executive Board Discussion; and Statement by the Executive Director for Turkey", IMF Country Report No. 06/268

1.2.8 Χρηματοπιστωτικό Σύστημα

Σύμφωνα με το δείκτη BRSA's Performance Index, οι τράπεζες παραμένουν επικεντρωμένες στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας και τη μείωση του κόστους λειτουργίας τους, ενώ οι προσπάθειές τους εντείνονται λόγω της όξυνσης του ανταγωνισμού στο χρηματοπιστωτικό τομέα. Ο δείκτης δάνεια προς καταθέσεις από το 36% που βρισκόταν το 2002, άγγιξε το 70% το Σεπτέμβριο του 2006. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει ότι σε όρους χρηματοοικονομικής διαμεσολάβησης οι τράπεζες στην Τουρκία βελτιώθηκαν σημαντικά.

Η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, επισημαίνει ως κυριότερους κινδύνους για το τουρκικό χρηματοπιστωτικό σύστημα, τον κίνδυνο επιτοκίων, τον κίνδυνο ρευστότητας και τον πιστωτικό κίνδυνο.

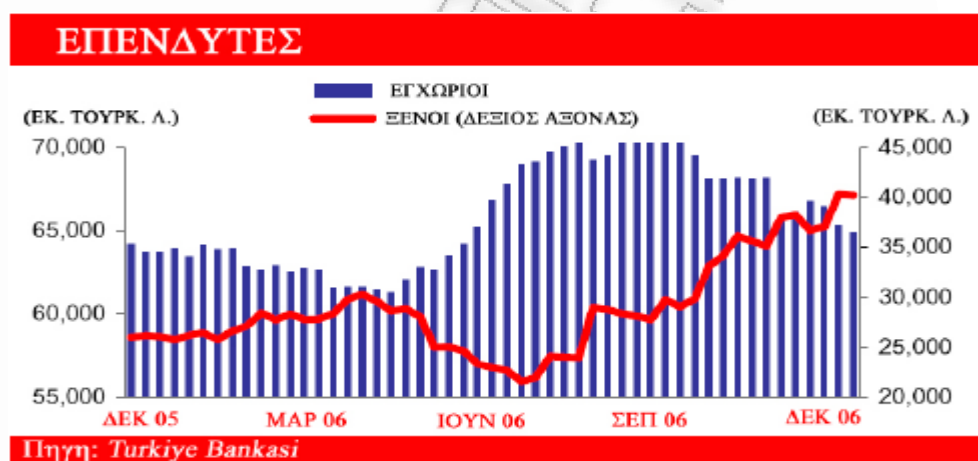
Στις χρηματαγορές, παρά τις αρνητικές επιπτώσεις της περιόδου Μαΐου - Ιουνίου 2006, η ανάπτυξη του τουρκικού χρηματοπιστωτικού τομέα εξακολουθεί να είναι ουσιαστική³⁹. Το Σεπτέμβριο του 2006, το συνολικό ενεργητικό του κλάδου, έφτασε τα 537 δις τ.λ., αυξήθηκε, δηλαδή, κατά 14,2% σε σχέση με τα τέλη του 2005. Επιπλέον, το Σεπτέμβριο του 2006, ο δείκτης σύνολο ενεργητικού του χρηματοπιστωτικού τομέα προς ΑΕΠ, άγγιξε τα επίπεδα του 97,8%, ενώ ειδικότερα ο δείκτης σύνολο ενεργητικού τραπεζών προς ΑΕΠ, ήταν 88,2%.

Το Δεκέμβριο του 2006, το μέγεθος των καταθέσεων του τραπεζικού τομέα, έφτασε στα επίπεδα των 293,7 δις τ.λ., αυξήθηκε, δηλαδή, κατά 20,8% σε σχέση με τα τέλη του 2005 και κατά 0,6% σε σχέση με το Νοέμβριο του 2006. Η αύξηση των καταθέσεων προκύπτει, κυρίως, από την αύξηση των καταθέσεων σε ξένο νόμισμα (ξ.ν.). Πράγματι το

³⁹ Τουρκική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

μερίδιο του ξ.ν στις συνολικές καταθέσεις, αυξήθηκε κατά 38% σε σχέση με τα τέλη του 2005.

Σε ό,τι αφορά τα χαρτοφυλάκια των μη χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων προκύπτει από τα στοιχεία, ότι το μερίδιο των εγχώριων επενδυτών σε αξιόγραφα μειώνεται, σε αντίθεση με την ολοένα αυξανόμενη θέση των ξένων επενδυτών⁴⁰.

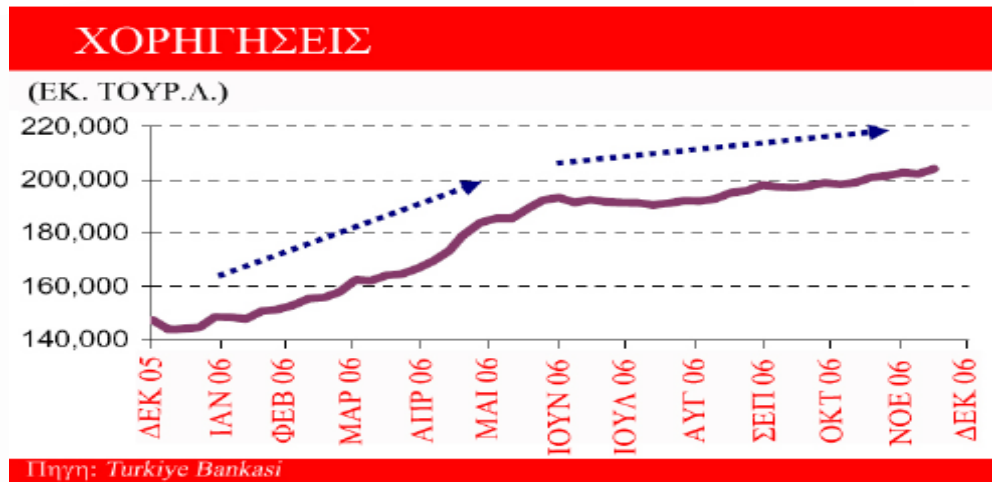
Διάγραμμα 16

Το μήνα Δεκέμβριο οι συνολικές χορηγήσεις του τραπεζικού τομέα, αυξήθηκαν κατά 38% σε σχέση με τα τέλη του 2005. Από τα στοιχεία της τουρκικής Κεντρικής Τράπεζας, προκύπτει, ότι η αύξηση του δανεισμού οφείλεται κυρίως στην αύξηση των επιχειρηματικών δανείων σε συνδυασμό με την αύξηση των καταναλωτικών δανείων⁴¹ (δάνεια σε νοικοκυριά / ΑΕΠ = 12%, ενώ δάνεια σε επιχειρήσεις / ΑΕΠ = 25% για το 2006⁴²).

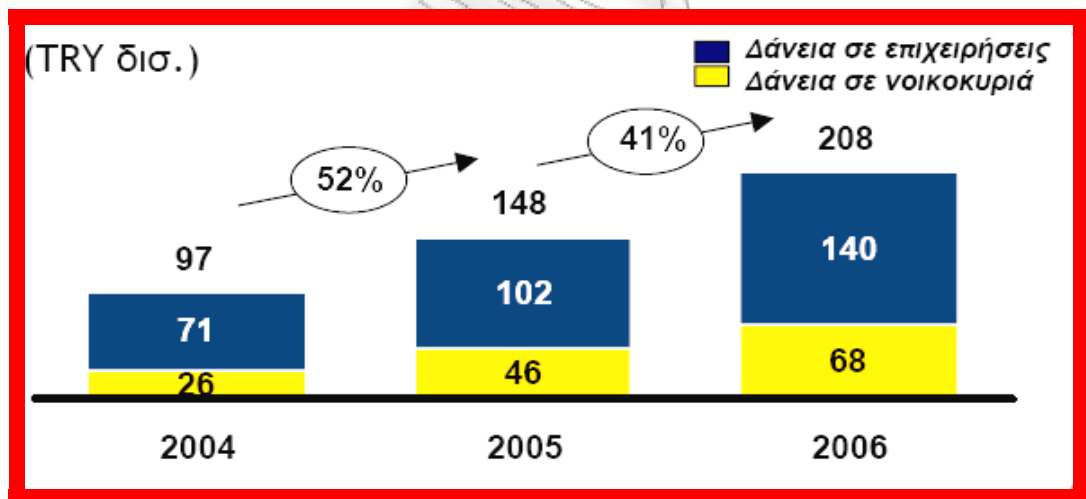
⁴⁰ *Turkiye Bankasi*

⁴¹ *Turkiye Bankasi*

⁴² Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22 Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας»

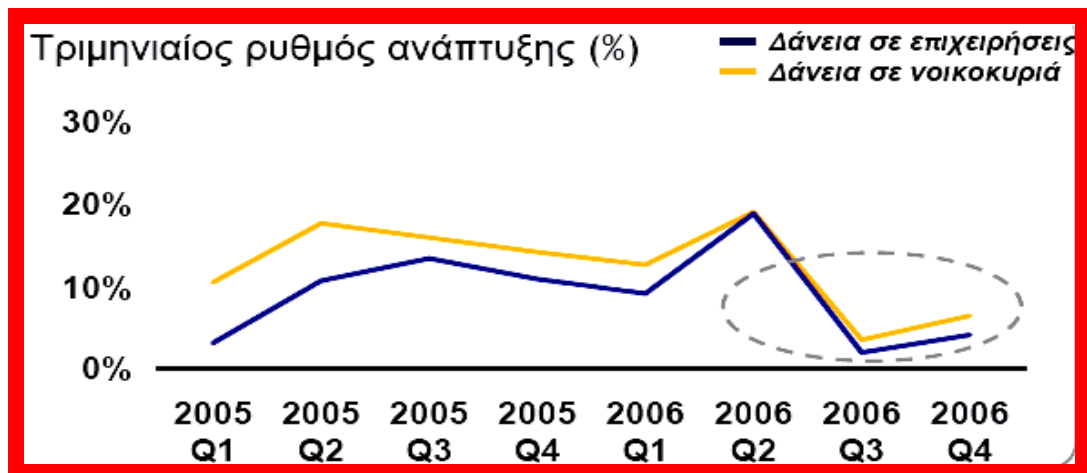

Διάγραμμα 17

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22 Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας», σελ.7

Διάγραμμα 18

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22, Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας», σελ.7

Διάγραμμα 19

1.2.8.1 Τραπεζικός Τομέας

Η εξυγίανση του τραπεζικού συστήματος προέκυψε ως αναπόδραστη ανάγκη μετά τη σοβαρή κρίση του 2000-2001. Ο αριθμός των τραπεζών μειώθηκε, σχεδόν, κατά το ένα τρίτο, από 85 τράπεζες το 2000 σε 47 το 2006. Στις αρχές του 2006, οι 7 στις 10 μεγαλύτερες τουρκικές τράπεζες, ήταν ιδιωτικές και ανήκαν σε εγχώριους ιδιοκτήτες, αποτελώντας συνολικά το 60% του συνολικού ενεργητικού των τραπεζών. Σύμφωνα με την τουρκική Κεντρική Τράπεζα, μέχρι τις αρχές του 2006, οι ξένες τράπεζες, αποτελούσαν το 5,2% του συνολικού ενεργητικού.⁴³

⁴³ Thomson Financial

Τραπεζικό Σύστημα 2003 - 2006					
	2003	2004	2005	Σεπ.2005	Σεπ.2006
Αριθμός τραπεζών	50	48	47	47	47
Αριθμός υποκαταστημάτων	6,078	6,219	6,276	6,189	6,786
Αριθμός υπαλλήλων	124,030	127,944	132,977	131,494	141,623
Σύνολο ενεργητικού (δισ \$)	178,9	228,3	295,6	271,7	309,0
Χορηγήσεις (δισ \$)	47,4	74,0	111,6	99,4	134,0
Αξίογραφα (δισ \$)	76,5	92,2	106,5	105,9	105,6
Καταθέσεις (δισ \$)	111,3	142,4	181,0	165,0	190,8
Καθαρά Κέρδη (δισ \$)	4,1	4,7	4,3	3,0	5,7
Χορηγήσεις / Σύνολο Ενεργητικού (%)	26,5	32,4	37,8	36,6	43,4
Μη εξυπηρετούμενα δάνεια/ Σύνολο δανείων (%)	11,5	6,0	4,8	5,2	3,7
Καταθέσεις / Σύνολο Παθητικού (%)	62,2	62,4	62,2	60,7	61,7
Καθαρά Κέρδη / Σύνολο Ενεργητικού (%)	2,3	2,1	1,4	1,1	1,8
Καθαρά Κέρδη / Μετοχικό Κεφάλαιο (%)	15,8	14,0	10,6	8,6	15,0
Δείκτης Κεφαλαιακής Επάρκειας (%)	30,9	28,8	24,2	23,3	20,5

Πηγή: BRSA, Banking Regulation and Supervision Agency

Πίνακας 24

Τραπεζικός Τομέας 2004 - 2006							
	2004	2005	Αυγ. 2006	Σεπτ. 2006	Οκτ. 2006	Νοεμ. 2006	Δεκεμ. 2006
Καταθέσεις (εκατ. Τ.Λ.) Εκτός Διατραπεζικών καταθέσεων							
Σύνολο	191,360	243,160	278,261	284,266	286,542	292,483	293,685
Τουρκικές Λίρες	106,075	153,995	173,021	176,115	177,263	179,277	180,337
Ξένο Νόμισμα	85,285	89,165	105,240	108,151	109,279	113,206	113,348
Καταθέσεις σε ξ.ν. / Σύνολο καταθέσεων (%)	44,6	36,7	37,8	38	38,1	38,7	38,6
Αξιόγραφα (εκ. Τ.Λ.) (ονομαστικές Αξίες)							
Σύνολο	87,372	90,230	98,688	99,339	103,724	103,474	105,125
Εγγώριοι	70,912	64,191	70,286	69,505	68,109	66,761	64,901
Ξένοι	16,460	26,039	28,401	29,835	35,615	36,714	40,224
Χορηγήσεις (εκ. Τ.Λ.) (εκτός Δανείων Σε Χρηματοπιστωτικούς)							
Σύνολο Χορηγήσεων	97,329	147,510	192,192	198,080	198,927	201,584	204,156
Σε Τ.Λ.	62,542	105,945	135,725	140,669	145,224	145,674	150,414
ΣΕ Ξ.Ν.	34,787	41,565	56,467	57,410	53,703	55,910	53,742
Δάνεια Λιανικής Τραπεζικής / Σύνολο Χορηγήσεων (%)	35,9	42,3	44,3	43,6	44,0	43,8	44,1
Μη Εξυπηρετούμενα Δάνεια (%)							
Σύνολο Χορηγήσεων	6,0	4,8	3,9	3,8	3,8	3,8	3,8
Χορηγήσεις Λιανικής	2,2	2,5	2,4	2,4	2,4	2,5	2,4
Καθαρή Συναλλαγματική Θέση Τραπεζικού Τομέα (Εκατ.\$)	-71	-97	144	97	483	-63	268
Σύνολο	-71	-97	144	97	483	-63	268
Εντός Ισολογισμού	-1,390	-1,880	-6,925	-6,253	-6,139	-6,439	-6,972
Εκτός Ισολογισμού	1,318	1,784	7,070	6,351	6,623	6,376	7,240

Πηγή: BRSA, Banking Regulation and Supervision Agency

Πίνακας 25

Από τα 10,5 δις \$ άμεσων ξένων επενδύσεων που εισέρρευσαν στην τουρκική οικονομία τα προηγούμενα 2 χρόνια, το ένα τρίτο αυτών των κεφαλαίων, διοχετεύθηκε σε τουρκικές εμπορικές τράπεζες.

Βασικές Εξαγορές Τραπεζών 1998 - 2006	
2006	
Akbank	Citibank
Denizbank	Dexia
Tektenbank	Eurobank EFG
Finansbank AS	NBG
Yapi Ve Kredi Bankasi AS	Koc Finansal Hizmetler
2005	
Turkiye Garanti Bankasi AS	GE Consumer Finance
Turk dis Ticaret Bankasi	Fortis Group
Yapi Ve Kredi Bankasi AS	Unicredito
2004	
TBC Bank	Soros Investment Capital Ltd
2002	
Toprak Bank – Branches (9)	Finansbank AS
Toprak Bank – Branches (26)	Investor Group
Toprak Bank	Bayindir Bank (SDIF)
Sinai Yatirim Bankas (Is Bank)	TSKB
Tekstilbankasi AS	GSD Holding AS
Sinai Yatirim Bankas (Is Bank)	Sinai Kalkinma Bank
Sitebank AS	Novabank SA
2001	
Toprak Bankasi	Savings Deposit & Ins Fund
Finansbank AS	Fiba Holding AS
Osmali Bankasi AS	Turkiye Garanti Bankasi AS
Altertifbank As	Anadolu Endustri Holding AS
DemirBank TAS	HSBC Bank PLC
Bank Ekspres	Tekten Holding Co Inc
Finansbank AS	BNP Paribas SA
Faisal Finans Kurumu AS	Sabri Ulker
Turkiye Garanti Bankasi AS	Dogus Insaatve Ticaret AS
Osmanli Bankasi AS	Kortezbank
Turk dis Ticaret Bnkasi	Dogan Finansal Kiralama
Esbank Eskise hir Bankasi TAS	Etibank AS (Turkey)
Interbank AS	Etibank AS (Turkey)
1999	
Egebank As	Central Bank of Turkey
Yasar Bankasi	Central Bank of Turkey
Sumerbank AS	Central Bank of Turkey
Yurt Ticaret Ve Kredi Bankasi	Central Bank of Turkey
Esbank Eskise hir Bankasi TAS	Central Bank of Turkey

Turk Sacura Bank AS	Fiba Holding AS
Interbank AS (Nergis Tekstil)	Central Bank of Turkey
1998	
Bank Ekspres	Central Bank of Turkey
Otomobilcilik AS	Sevket Demire Holding Group

Πηγή: Thomson Financial

Πίνακας 26

Συγκεντρωτικά παρουσιάζεται ο ακόλουθος πίνακας, ο οποίος συνοψίζει ποιοτικά στοιχεία της τουρκικής οικονομίας για τα έτη 2000-2005.

Βασικοί Οικονομικοί Δείκτες 2000 - 2005						
	2000	2001	2002	2003	2004	2005
ΑΕΠ τρέχουσες τιμές (\$ δις)	200,0	145,6	180,8	239,2	299,4	360,8
ΑΕΠ ετήσια αύξηση (%)	6,3	-7,5	7,9	5,9	9,9	7,6
Κατά κεφαλήν ΑΕΠ (\$)	2.967	2.122	2.556	3.332	4.161	4.998
Διάρθρωση ΑΕΠ (%)						
- Γεωργία	13,5	11,6	11,5	11,7	11,1	10,1
- Μεταποίηση	22,3	24,4	24,5	24,0	23,9	24,4
- Υπηρεσίες	64,1	64,0	64,1	64,3	65,0	65,5
Πληθωρισμός (ετήσιος μ.ο. %)	54,9	54,4	45,0	25,3	8,6	7,7
Πληθυσμός (εκ.)	67,4	68,6	70,71	71,78	71,95	72,2*
Ανεργία (%)	6,5	8,4	10,3	10,5	10,3	10,3
Εξαγωγές (\$ δις)	27,7	31,3	36,0	47,2	63,0	73,2
Εισαγωγές (\$ δις)	54,5	41,3	51,5	69,3	97,3	116,3
Όγκος εμπορίου (\$ δις)	82,2	72,6	87,5	116,5	160,3	189,5
Εμπορικό ισοζύγιο (\$ δις)	-21,9	-10,1	-15,5	-22,0	-34,4	-43,0
Εμπορικό έλλειμμα ως % ΑΕΠ	10,9%	6,9%	8,6%	9,2%	11,5%	11,9%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (\$ δις)	-9,8	3,3	-1,5	-8,0	-15,7	-23,1
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ως % ΑΕΠ	4,9%	2,3%	0,8%	3,3%	5,2%	6,4%
Συναλλαγματικά αποθέματα (\$ δις)	22,1	18,7	26,7	33,6	36,0	50,5
Εξωτερικό χρέος (\$ δις)	39,5	38,7	56,8	63,3	68,4	64,6
Συνολικό χρέος (\$ δις)	36,4	122,1	149,8	202,6	235,7	247,1
Ποσοστό χρέους στο ΑΕΠ	18,2%	83,8%	82,8%	84,7%	74,6%	68,48
Ισοτιμίες (μεσοσταθμικές) - ευρώ	-	1,28	1,71	1,75	1,82	1,67
- \$	0,63	1,44	1,63	1,39	1,33	1,34

Πηγή: Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Κωνσταντινούπολη, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων «2005, Ξένες Επενδύσεις και Ιδιωτικοποιήσεις στην Τουρκία»

Πίνακας 27

1.3 Η Διεθνής Συγκυρία - Το Τουρκικό ζήτημα ένταξης στην Ε.Ε.

Κυρίαρχο ρόλο σε όλες τις συζητήσεις περί διεύρυνσης διαδραματίζει η Τουρκία, η οποία υπήρξε μία από τις πρώτες χώρες που εξέφρασαν επιθυμία να ενταχθούν στην Ε.Ε. και έγινε αποδεκτή ως υποψήφια το 1963. Συνεπώς, οι Τούρκοι ενοχλήθηκαν όταν τους προσπέρασαν οι ανατολικοευρωπαίοι στη δεκαετία του '90.

Το μετριοπαθές Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης που κέρδισε τις εκλογές του 2002, αποδείχθηκε γρήγορα πολύ πιο πρόθυμο να προβεί σε μεταρρυθμίσεις από ότι η προηγούμενη, αυστηρά κοσμική κυβέρνηση. Ο Recep Tayyip Erdogan, που ανέλαβε την πρωθυπουργία το Μάρτιο του 2003, κατέστησε προτεραιότητά του να προετοιμάσει την Τουρκία για την ένταξή της στην Ε.Ε. Στα δύο χρόνια που ακολούθησαν, η κυβέρνησή του προώθησε ένα μεγάλο σύνολο μεταρρυθμίσεων όσον αφορά στο σύνταγμα και τη δικαιοσύνη. Η ανταμοιβή ήρθε τον Οκτώβριο του 2005, όταν η Ε.Ε. άρχισε τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Τουρκία.

Δυστυχώς, από τότε η κατάσταση ολοένα και χειροτερεύει. Έχοντας καταβάλει εντατικές προσπάθειες για να πληρεί τις προδιαγραφές, η κυβέρνηση Erdogan έχασε το μεταρρυθμιστικό της ζήλο. Οι σχέσεις με τους Κούρδους στα νοτιοανατολικά της Τουρκίας, οι οποίες βελτιώθηκαν όταν η κυβέρνηση κατήργησε πολλούς από τους κατασταλτικούς της νόμους, επιδεινώθηκαν ξανά όταν οι Κούρδοι του βορείου Ιράκ κατοχύρωσαν την αυτονομία τους και οι αυτονομιστές του PKK άνοιξαν ξανά πυρρά μετά την άρση της ανακωχής. Επιπλέον, οι Τούρκοι αντιμετώπισαν όπως ήταν αναμενόμενο και το πρόβλημα της Κύπρου.

Ένας από τους όρους για την έναρξη των διαπραγματεύσεων της Τουρκίας, ήταν να

επεκτείνει την τελωνειακή ένωση σε όλες τις χώρες που εντάχθηκαν το 2004, συμπεριλαμβανομένης και της Κύπρου. Η αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας, χωρίς προτίστως να έχει διευθετήσει το ζήτημα του (τουρκοκυπριακού) Βορά, ήταν, όπως ανέφερε ο Λόρδος Patton, «ένα λάθος». Το σχέδιο των Ηνωμένων Εθνών να επανενωθεί το νησί κατέρρευσε τον Απρίλιο του 2004, όταν απορρίφθηκε σε δημοψήφισμα από τους Ελληνοκυπρίους, στους οποίους είχε υποσχεθεί ένταξη στην Ε.Ε. υπό οποιεσδήποτε συνθήκες. Οι Τουρκοκύπριοι φυσικά το αποδέχθηκαν, καθώς επιθυμούσαν την ένταξή τους.

Η Ε.Ε., υποσχέθηκε να καταπραΰνει την απομόνωση των Τουρκοκυπρίων, όμως η Κυπριακή ηγεσία, ως πλήρες μέλος, έχει πλέον το δικαίωμα του βέτο. Το Δεκέμβριο του 2006, οι Τούρκοι αρνήθηκαν να εφαρμόσουν το Πρωτόκολλο Τελωνειακής Ένωσης με την Κυπριακή Δημοκρατία και συνακόλουθα να ανοίξουν τα λιμάνια και τα αεροδρόμια τους, επειδή δεν είχε γίνει τίποτα με το θέμα του Βορά -έτσι η Ε.Ε. ανέβαλε τις διαπραγματεύσεις για οκτώ από τα 35 «κεφάλαια» των συζητήσεων περί υποψηφιότητας.

Ο Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας, K.Sarkozy, και οι σύμβουλοί του έχουν δηλώσει ρητά ότι η Τουρκία δεν έχει θέση στην Ε.Ε. Πολλοί Γερμανοί επισημαίνουν με τρόπο ότι αν η Τουρκία ενταχθεί, βάσει των τρεχουσών δημογραφικών τάσεων, θα αποτελεί κατά πάσα πιθανότητα το μέλος με το μεγαλύτερο πληθυσμό μέχρι το 2020. Αυτό, θα της εξασφαλίσει μεγαλύτερη ισχύ σε ψήφους και περισσότερα μέλη στο κοινοβούλιο σε σχέση με τη Γερμανία. Ο Elmar Brok, ένας Γερμανός Χριστιανοδημοκράτης, που μέχρι και φέτος διατελούσε πρόεδρος της επιτροπής εξωτερικών θεμάτων του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, θεωρεί ότι ήταν λάθος να αρχίσουν τις διαπραγματεύσεις εξ' αρχής. Κατά την άποψή του, το πιο έντιμο θα ήταν να είχαν απλά δηλώσει στους Τούρκους

ότι θα πρέπει να συμβιβαστούν με κάτι λιγότερο από την πλήρη ένταξή τους. Όμως η Τουρκία αρνείται να συμβιβαστεί με οτιδήποτε λιγότερο.

Ο αρμόδιος Επίτροπος της Ε.Ε. για ζητήματα οικονομικής και νομισματικής πολιτικής, Joaquín Almunia, στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ (WEF), δήλωσε ικανοποιημένος από την πορεία της τουρκικής οικονομίας κατά την τελευταία πενταετία, η οποία έχει επιτύχει υψηλούς δείκτες ανάπτυξης και παράλληλη μείωση του πληθωρισμού και του δημόσιου ελλείμματος κοντά στα επίπεδα που επιτάσσει η Συνθήκη του Μάαστριχ. Ωστόσο, τόνισε την ανάγκη περαιτέρω μεταρρυθμίσεων στον τομέα των δημοσίων εσόδων και απλοποίησης του φορολογικού συστήματος, ώστε να επωφεληθούν οι εταιρείες που δρουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ενώ δεν παρέλειψε να αναφερθεί και στην αντιμετώπιση προκλήσεων, όπως του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και των υψηλών – συγκριτικά με τα αντίστοιχα της Ε.Ε.- επιτοκίων.

Το WEF στην έκθεσή του το Δεκέμβριο του 2006, αναφέρει ότι η Τουρκία έχει επιτύχει σημαντική πρόοδο αφενός στο «άνοιγμα» της οικονομίας της και αφετέρου στην ενοποίηση των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών υποστηρίζοντας την επιχειρηματική πρωτοβουλία. Η Τουρκία εμφανίζεται να υπερτερεί έναντι της Πολωνίας και των νέων μελών της Ε.Ε., Βουλγαρία και Ρουμανία, σε έναν κατάλογο κατηγοριοποίησης των χωρών βάσει της ποιότητας των οικονομικών τους μεταρρυθμίσεων και συγκεκριμένα βάσει των οφελών που προκύπτουν από την παραγωγικότητα και τον ανταγωνισμό. Στον αντίποδα, γίνεται λόγος για τη χαμηλή παραγωγικότητα του τουρκικού αγροτικού τομέα, τις δημοσιονομικές διακυμάνσεις και τον υψηλό πληθωρισμό, προβλήματα τα οποία καλούν την τουρκική κυβέρνηση να στρέψει την προσοχή της, ώστε να πραγματοποιήσει επιπρόσθετα βήματα στην προσπάθεια σύγκλισης με την Ε.Ε.

Αν οι σχέσεις Τουρκίας και Ε.Ε. καταρρεύσουν, τα αποτελέσματα θα είναι καταστροφικά, αφού η Τουρκία αποτελεί έναν από τους πιο μεγάλους και σημαντικούς γείτονες της Ε.Ε. Σίγουρα κάτι τέτοιο θα απέκλειε κάθε πιθανότητα επίλυσης του Κυπριακού. Ακόμη χειρότερα, πολλοί Μουσουλμάνοι θα έβλεπαν τον αποκλεισμό τους από την Ε.Ε. σαν ενέργεια μιας Χριστιανικής ομάδας. Αυτό, όχι μόνο θα επιδείνωνε περισσότερο τις σχέσεις Δύσης και Ισλάμ, αλλά θα δυσαρεστούσε και τον πληθυσμό των 15 εκατομμυρίων μουσουλμάνων της Ε.Ε., πολλοί εκ των οποίων είναι ήδη εχθρικοί προς τις χώρες όπου ζουν.

2^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ - ΔΙΜΕΡΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ ΕΛΛΑΔΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΙΑΣ

Οι διμερείς σχέσεις μεταξύ της Τουρκίας και της Ελλάδας βελτιώθηκαν δραματικά από το 1999. Μια πολιτική συνδιαλλαγής ξεκίνησε το καλοκαίρι του 1999 μετά από το σεισμό που έλαβε χώρα στην Κωνσταντινούπολη και στην Αθήνα. Αυτή η πολιτική έχει συμβάλει στην υπογραφή πολυάριθμων διμερών συμφωνιών σε ποικίλες διαφορετικές περιοχές, καθώς επίσης και στην υιοθέτηση διάφορων μέτρων εμπιστοσύνης, ξεκινώντας πληθώρα κοινών οικονομικών και βιομηχανικών προγραμμάτων. Οι διερευνητικές συζητήσεις έχουν αρχίσει από τον Απρίλιο του 2002. Το 2005, οι διμερείς σχέσεις συνέχιζαν να εξελίσσονται θετικά⁴⁴.

Ως αποτέλεσμα της εφαρμογής μιας σειράς μέτρων εμπιστοσύνης και οι δύο κυβερνήσεις λαμβάνουν μέτρα για την σταδιακή μείωση των στρατιωτικών δαπανών. Έχουν υπάρξει 26 συνεδριάσεις και των δύο χωρών στα πλαίσια των διερευνητικών συζητήσεων που προωθούνται από το 2002⁴⁵.

Η Τουρκία και η Ελλάδα συμφώνησαν τον Δεκέμβριο του 2003 να κατασκευάσουν μια εθνική οδό που να συνδέει τα ελληνικά σύνορα με την Κωνσταντινούπολη και υπεγράφη συμφωνία για την αποφυγή της διπλής φορολογίας.⁴⁶

⁴⁴ Euecopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey

⁴⁵ Euecopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey

⁴⁶ Euecopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey

Κατά το τελευταίο δεκαήμερο του Νοεμβρίου του 2006, πραγματοποιήθηκε στο Μαρμαρά και τη Ρόδο, το έβδομο Ελληνο-Τουρκικό Συνέδριο Αιγαίου, στο οποίο συμμετείχαν επιχειρηματίες, μέλη των εμπορικών επιμελητηρίων, πολιτικοί, δημοσιογράφοι και συγγραφείς των δύο χωρών. Η θεματολογία του συνεδρίου περιλάμβανε ζητήματα των διμερών σχέσεων, τόσο πολιτικής και οικονομικής, όσο και πολιτιστικής υφής. Διαμέσου των συγκεκριμένων συνεδρίων, εκτιμάται ότι προωθείται το διμερές εμπόριο, καθώς είναι χαρακτηριστικό ότι από τότε που έλαβαν χώρα, ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία άγγιξε τα 2 δις \$ και οι εκτιμήσεις κάνουν λόγο για προσέγγιση του στόχου των 5 δις \$ στο βραχυπρόθεσμο μέλλον. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι για τη χρονική περίοδο Ιανουαρίου – Σεπτεμβρίου 2006, οι ελληνικές εξαγωγές προς την Τουρκία ανήλθαν στο 0,8% των συνολικών εξαγωγών της πρώτης, ενώ αντίστοιχα, οι εξαγωγές της Τουρκίας προς την Ελλάδα άγγιξαν το 1,8% του συνόλου των εξαγωγών της⁴⁷.

Όσον αφορά, λοιπόν, τον τομέα του εμπορίου, θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο όγκος του διμερούς εμπορίου αυξήθηκε σημαντικά με τη λειτουργία της τελωνειακής ένωσης Ε.Ε.-Τουρκίας.

Ο όγκος εμπορίου Ελλάδας – Τουρκίας που ήταν 585,2 εκατ. \$ το 1996, το 2000 έγινε 846 εκατ. \$, το 2003 1,391 δις \$, το 2004 1,908 δις \$, ενώ το 2005 έκλεισε με έναν συνολικό όγκο συναλλαγών της τάξεως των 2,124 δις \$. Όπως φαίνεται και από τους αριθμούς, το διμερές εμπόριο έχει σχεδόν τετραπλασιαστεί μέσα σε μια δεκαετία⁴⁸.

⁴⁷ Turkish Prime Ministry, Turkish Statistical Institute, <http://www.die.gov.tr/ENGLISH/index.html>

⁴⁸ Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος, www.statistics.gr

Όγκος Εμπορικών Συναλλαγών Ελλάδας / Τουρκίας 1990 - 2005 (Εκατομμύρια \$)				
ΕΤΗ	ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	ΕΞΑΓΩΓΕΣ	ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΟΓΚΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
1990	139	129	-11	268
1995	210	201	-9	411
2000	430	416	-14,2	846
2003	941	450	-135	1.391
2004	1.218	690	-528	1.908
2005	1.185	939	-246	2.124

Πηγή: ΕΣΥΕ, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, <http://www.statistics.gr>

Πίνακας 28

Από το 2001 έως και το 2004 καταγράφεται συνεχής διεύρυνση του εμπορικού ελλείμματος εις βάρος της Ελλάδας⁴⁹. Για τα έτη 2000-2001 και 2001-2002 σημειώθηκε μείωση των ελληνικών εξαγωγών της τάξεως του 27,4% και 12% αντιστοίχως. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης της τουρκικής οικονομίας το 2001, η οποία δημιούργησε μεγάλη οικονομική αστάθεια και αύξηση του επιχειρηματικού κινδύνου της χώρας. Αντιθέτως, τα έτη 2002-2003 και 2003-2004 οι ελληνικές εξαγωγές σημείωσαν ανάκαμψη με αύξηση 53,2% και 29,5% αντιστοίχως, απότοκο της ισχυρής οικονομικής ανάπτυξης (αύξηση εσωτερικής ζήτησης) που σημείωσε η τουρκική οικονομία μετά το 2001⁵⁰.

⁴⁹ Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις & Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.agora.mfa.gr

⁵⁰ Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις & Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.agora.mfa.gr

Όσον αφορά τις τουρκικές εξαγωγές αυτές σημείωσαν συνεχείς αυξήσεις καθόλη την διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου 2001-2004 (26,7%, 20,3%, 48,2%, 38,9% αντιστοίχως)⁵¹.

Παρότι, βέβαια, το εμπόριο από μόνο του δεν δημιουργεί συνθήκες ολοκλήρωσης, δημιουργεί όμως σαφέστατα σχέσεις αλληλεξάρτησης, κάτι που μακροπρόθεσμα θα μπορούσε να οδηγήσει σε πολιτικές λύσεις και μείωση της απειλής της βίας μεταξύ των δύο χωρών. Επομένως, δεν πρέπει να παραγνωρίζεται η σημασία του διμερούς εμπορίου σε επίπεδο άσκησης επιρροής στην εξωτερική πολιτική των χωρών υπό τον όρο, βεβαίως, ότι τα ενδιαφερόμενα μέρη αποτελούν βασικούς εμπορικούς εταίρους.

Εξετάζοντας το εξωτερικό εμπόριο των δύο χωρών, διαπιστώνεται ότι οι δύο θεωρούνται πλέον βασικοί εμπορικοί εταίροι η μία για την άλλη. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2005, η Ελλάδα αποτελεί τη 13^η στη σειρά χώρα εξαγωγών της Τουρκίας, ενώ βρίσκεται στην 22^η σειρά εισαγωγών την Τουρκία. Από την άλλη, έναν σαφώς σημαντικότερο ρόλο παίζει η Τουρκία στο εξωτερικό εμπόριο της Ελλάδας, αφού βρίσκεται στην 13^η σειρά των χωρών από όπου εισάγει η Ελλάδα, ενώ βρίσκεται στην 5^η σειρά των χωρών όπου εξάγει αγαθά και υπηρεσίες. Οι ακόλουθοι πίνακες δίνουν σαφέστερη εικόνα των εμπορικών σχέσεων των δύο χωρών.

⁵¹ Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις & Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.agora.mfa.gr

Οι 20 Πρώτες Χώρες στις Εξαγωγές της Τουρκίας 2004 - 2005 (σε χιλ. \$)			
	Χώρα	2004	2005
1	Γερμανία	8.745.282	9.453.011
2	Ηνωμένο Βασίλειο	5.544.303	5.917.074
3	Ιταλία	4.648.475	5.615.843
4	ΗΠΑ	4.860.041	4.899.126
5	Γαλλία	3.668.418	3.805.577
6	Ισπανία	2.619.784	3.010.092
7	Ιράκ	1.820.802	2.745.921
8	Ολλανδία	2.138.004	2.469.036
9	Ρωσία	1.859.187	2.375.868
10	Ρουμανία	1.235.485	1.785.090
11	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	1.143.728	1.669.719
12	Ισραήλ	1.315.292	1.463.155
13	Βέλγιο	1.183.181	1.291.594
14	Βουλγαρία	894.326	1.178.935
15	Ελλάδα	1.171.203	1.125.693
16	Σαουδική Αραβία	768.519	961.465
17	Ιράν	813.031	907.965
18	Πολωνία	697.677	830.139
19	Ουκρανία	575.827	820.289
20	Αλγερία	806.115	806.371

Πηγή: Γενική Γραμματεία Εξωτερικού Εμπορίου Τουρκίας. www.dtm.gov.tr

Πίνακας 29

Οι 20 Πρώτες Χώρες στις Εισαγωγές της Τουρκίας 2004 - 2005 (σε χιλ. \$)			
	Χώρα	2004	2005
1	Γερμανία	12.515.655	13.618.590
2	Ρωσία	9.033.138	12.868.349
3	Ιταλία	6.865.811	7.560.964
4	Κίνα	4.476.077	6.867.358
5	Γαλλία	6.201.348	5.883.631
6	ΗΠΑ	4.745.195	5.371.514
7	Ηνωμένο Βασίλειο	4.317.140	4.690.092
8	Ελβετία	3.404.540	4.053.558
9	Ισπανία	3.253.675	3.549.425
10	Νότια Κορέα	2.572.537	3.478.586
11	Ιράν	1.962.059	3.469.669
12	Ιαπωνία	2.684.287	3.106.795
13	Ουκρανία	2.509.351	2.639.328
14	Ρουμανία	1.699.553	2.285.076
15	Βέλγιο	1.991.728	2.230.757
16	Ολλανδία	1.908.145	2.142.433
17	Λιβύη	1.514.125	1.984.385
18	Σαουδική Αραβία	1.231.507	1.888.577
19	Αλγερία	1.255.679	1.693.308
20	Ταϊβάν	1.206.365	1.525.640
36	Ελλάδα	594.351	726.498

Πηγή: Γενική Γραμματεία Εξωτερικού Εμπορίου Τουρκίας. www.dtm.gov.tr

Πίνακας 30

Οι 20 Πρώτες Χώρες στις Εισαγωγές της Ελλάδας 2004 - 2005 (Σε εκατομμύρια €)				
	Χώρα	2005	2004	Ποσοστό Αύξησης / Μείωσης
1	Γερμανία	5.796,4	5.607,2	3,4%
2	Ιταλία	5.366,0	5.406,9	0,8
3	Ρωσία	3.389,5	2.303,7	47,1
4	Γαλλία	2.507,0	2.716,4	7,7
5	Ολλανδία	2.409,5	2.361,8	2,0
6	Σαουδική Αραβία	1.805,8	1.287,7	40,2
7	Ισπανία	1.713,0	1.631,9	5,0
8	Κίνα	1.702,7	1.423,1	19,6
9	Βέλγιο – Λουξεμβούργο	1.569,4	1.589,5	1,3
10	ΗΠΑ	1.496,5	1.888,7	20,8
11	Ιράν	1.488,6	1.155,1	28,9
12	Νότια Κορέα	1.178,8	1.724,4	31,6
13	Τουρκία	956,7	992,5	3,6
14	Ιαπωνία	926,8	1.239,3	25,2
15	Λιβύη	615,0	290,2	111,9
16	Ελβετία	596,0	602,2	1,0
17	Βουλγαρία	589,0	464,4	26,8
18	Σουηδία	573,1	624,1	8,2
19	Αυστρία	457,7	451,7	1,3
20	Ρουμανία	434,3	503,7	13,8
	E.E. (15)	23.561,0	23.664,4	0,4
	E.E. (25)	24.603,4	24.546,2	0,2
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	43.896,8	42.411,3	3,5

Πηγή: Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων www.pse.gr

Πίνακας 31

Οι 20 Πρώτες Χώρες στις Εξαγωγές της Ελλάδας 2004 - 2005 (Σε εκατομμύρια €)				
	Χώρα	2005	2004	Ποσοστό Αύξησης / Μείωσης
1	Γερμανία	1.721,2	1.617,5	6,4
2	Ιταλία	1.456,4	1.238,5	17,6
3	Ηνωμένο Βασίλειο	938,7	928,3	1,1
4	Βουλγαρία	817,9	779,6	4,9
5	Τουρκία	754,1	555,0	35,9
6	ΗΠΑ	735,3	651,9	12,8
7	Κύπρος	716,9	580,1	23,6
8	Γαλλία	577,4	520,9	10,9
9	Ισπανία	497,6	413,7	20,3
10	Ρουμανία	408,7	383,4	6,6
11	Αλβανία	348,5	344,5	1,1
12	Ολλανδία	333,0	332,8	0,1
13	ΠΓΔΜ	327,0	310,3	5,4
14	Ρωσία	275,1	268,1	2,6
15	Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα	208,3	104,0	100,3
16	Βέλγιο – Λουξεμβούργο	190,1	195,0	2,5
17	Λιβύη	157,7	169,7	7
18	Συρία	157,4	77,3	103,6
19	Σουηδία	141,3	128,4	10,1
20	Πολωνία	134,1	115,2	16,4
	Ε.Ε. (25)	7.377,4	6.781,2	8,8
	Ε.Ε. (15)	6.317,8	5.852,2	8
	ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	13.963,6	12.348,1	13,1

Πηγή: Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων www.pse.gr

Πίνακας 32

Το 2005, οι ελληνικές εξαγωγές ανήλθαν σε 724 εκατ. \$, που καταλαμβάνουν το μερίδιο 0,6% των εισαγωγών της Τουρκίας, ενώ οι εξαγωγές προς την Ελλάδα ήταν 1,124 δις \$, που αντιστοιχούν στο 1,5% των συνολικών τουρκικών εξαγωγών (έναντι σε 1,8% το 2004)⁵².

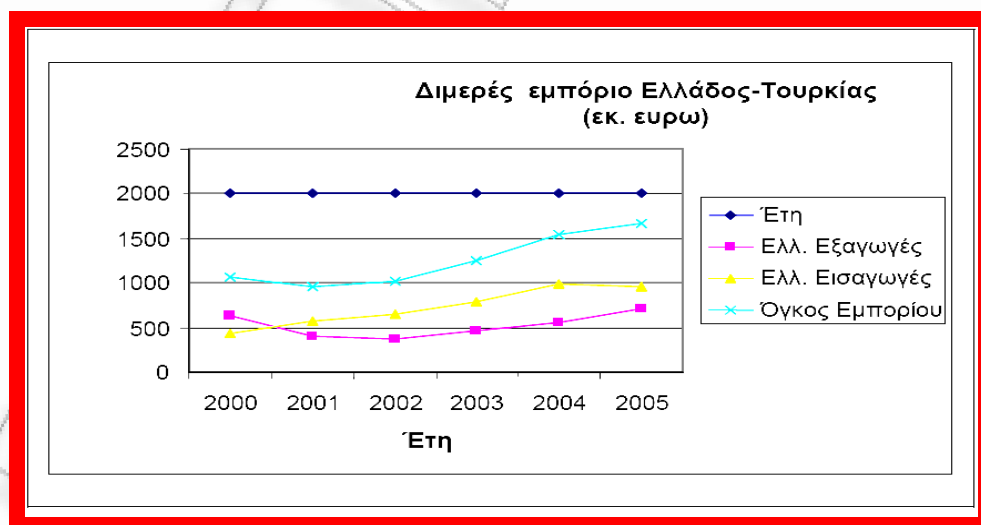
⁵²

Το εμπορικό ισοζύγιο παρέμεινε αρνητικό για την Ελλάδα, εντούτοις πραγματοποιήθηκε θετική ανάπτυξη (μείωση του ελλείμματος), η αύξηση των ελληνικών εξαγωγών ήταν σημαντική (21,8%), ενώ οι τουρκικές εξαγωγές μειώθηκαν σε απόλυτο βαθμό (-4%)⁵³.

Ανάπτυξη του διμερούς εμπορίου 2004 - 2005			
(εκατ. \$)	2004	2005	Μεταβολή
Ελληνικές Εξαγωγές	594	724	21,8%
Ελληνικές Εισαγωγές	1.171	1.124	-4,0%
Εμπορικό Έλλειμμα	-577	-400	-30,7%
Όγκος Εμπορίου	1.765	1.848	4,7%

Πηγή: Statistical Service Turkey (DIE)

Πίνακας 33

Πηγή: Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Διάγραμμα 20

⁵³ Euecopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey

Σημαντική ήταν το 2005 η αύξηση του ποσοστού κάλυψης των εισαγωγών από τις εξαγωγές της Ελλάδας, το οποίο ανήλθε σε 0,74, από 0,55 το 2004.

Εξέλιξη διμερούς εμπορίου 2005 - 2006 (εκ. \$)			
	Ιανουάριος-Δεκέμβριος		
	2005	2006	Μεταβολή
Ελληνικές εξαγωγές	728	1.040	42,9%
Ελληνικές εισαγωγές	1.127	1.598	41,9%
Εμπορικό ισοζύγιο	- 399	- 558	(39,8%)
Όγκος Εμπορίου	1.855	2.638	42,2%

Πηγή: Undersecretariat of the Prime Ministry of Foreign Trade

Πίνακας 34

Όσον αφορά την σύνθεση των κύριων εξαγωγών των δύο χωρών δεν παρατηρείται σημαντική μεταβολή μεταξύ 2004 και 2005. Η Ελλάδα εξήγαγε το 2005 στην Τουρκία ως επί το πλείστον πρώτες και ενδιάμεσες ύλες. Το 70,3% των ελληνικών εξαγωγών αφορούν τρεις κατηγορίες προϊόντων: καύσιμα (43,36%), πλαστικά (14,58 %), βαμβάκι (12,36%). (Παράρτημα 1)

Αντιστρόφως, η Τουρκία εξάγει στην Ελλάδα ευρύ φάσμα μεταποιημένων / βιομηχανικών προϊόντων (οι δέκα σημαντικότερες κατηγορίες τουρκικών εξαγωγών προϊόντων αντιπροσωπεύουν το 60,22% του συνόλου), κυριότερες κατηγορίες των οποίων το 2005 ήταν:

- σίδηρος (11,58%)
- ενδύματα (8,75%)
- μηχανές / λέβητες (7,8%)
- οχήματα (7,56%)
- ηλεκτρικές μηχανές (7,31%)
- τεχνουργήματα σιδήρου (6,36%)

- πλαστικά (3,86%)
- έπιπλα (3,74%)
- καρποί και φρούτα (3,26%)
- βαμβάκι (2,68%)
- λοιπά υφαντουργικά είδη (2,65%)

Εκ των **ελληνικών εξαγωγών** η μεγαλύτερη αύξηση, σε σχέση με το 2004, σημειώθηκε στις κατηγορίες του σιδήρου / χάλυβα (301,91%), των ελαιωδών σπόρων και καρπών (71,68%), των καυσίμων (85,64%), του αργιλίου (50,47%), των ενδυμάτων (34,83%), των πλαστικών (29,86%) και του καπνού (20,61%). Μικρότερου μεγέθους αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές μηχανών (13,11%), ηλεκτρικών μηχανών / συσκευών (11,99%) και δερμάτων (8,35%). Μείωση των εξαγωγών παρατηρείται στο βαμβάκι (-33,48%) και το χαρτί (-9,57%). Αξίζει να υπογραμμισθεί ότι τα τρία τέταρτα της αύξησης της αξίας των ελληνικών εξαγωγών (76,28%) οφείλεται σε αύξηση των εξαγωγών καυσίμων και πλαστικών⁵⁴.

Όσον αφορά τις **τουρκικές εξαγωγές** καταγράφηκε αύξηση στις κατηγορίες των ενδυμάτων πλεκτών και μη (15,47% και 56,37% αντίστοιχα), των πλαστικών (33,07%), των τεχνουργημάτων σιδήρου / χάλυβα (13,14%), των καρπών και φρούτων (12,31%) και των ηλεκτρικών μηχανών / συσκευών (9,35%). Αντίθετα, μειώθηκαν οι τουρκικές εξαγωγές λαχανικών (-36,2%), οχημάτων (-28,54%), σιδήρου / χάλυβα (-26,18%). Σημειώνεται ότι, η σημαντική υποχώρηση των εξαγωγών προς την Ελλάδα σε προαναφερθείσες κατηγορίες παραδοσιακά προσοδοφόρων προϊόντων αντισταθμίστηκε,

⁵⁴ Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις & Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.agora.mfa.gr

ως έναν βαθμό, από την μικρότερου μεγέθους αύξηση των τουρκικών εξαγωγών σε ευρύτερο αριθμό προϊόντων⁵⁵.

Κυριότερες εξαγωγές Ελλάδος προς Τουρκία (2005)		
Κατηγορία προϊόντος	Αξία (ΕΥΡΩ)	%
Ορυκτά καύσιμα	307.872.948	43,36
Πλαστικές ύλες & τεχνουργήματα	103.556.925	14,58
Βαμβάκι	87.770.989	12,36
Λέβητες, μηχανές, συσκευές & μηχανικές επινοήσεις	27.127.334	3,82
Αργίλιο & τεχνουργήματα	18.110.249	2,55
Χαρτί & χαρτόνια	12.615.743	1,77
Δέρματα (πλην γουνοδερμάτων)	11.685.998	1,64
Ξυλεία & τεχνουργήματα	9.066.723	1,27
Χυτοσίδηρος, σίδηρος & χάλυβας	8.617.863	1,21
Ενδύματα (πλην πλεκτών)	7.703.600	1,08
Καπνά	6.536.704	0,92
Δερμικά & βαφικά εκχυλίσματα, ταννίνες, χρωστικά, βερνίκια, μελάνια	6.167.150	0,86
Σύνολο 12 πρώτων προϊόντων	606.832.226	85,47
Λοιπά προϊόντα	103.121.706	14,52
Σύνολο	709.953.932	100,0

Πηγή: Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Πίνακας 35

⁵⁵ Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις & Αναπτυξιακή Συνεργασία, www.agora.mfa.gr

Κυριότερες εισαγωγές Ελλάδος από Τουρκία (2005)		
Κατηγορία προϊόντος	Αξία (ΕΥΡΩ)	%
Χυτοσίδηρος, σίδηρος & χάλυβας	110.766.747	11,58
Λέβητες, μηχανές, συσκευές & μηχανικές επινοήσεις	74.684.511	7,80
Οχήματα	72.328.793	7,56
Μηχανές, συσκευές & υλικά ηλεκτρικά	69.926.897	7,31
Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα	60.917.489	6,36
Ενδύματα (πλην πλεκτών)	54.587.420	5,70
Πλαστικές ύλες & τεχνουργήματα	36.942.858	3,86
Έπιπλα.	35.798.762	3,74
Καρποί & φρούτα	31.188.152	3,26
Ενδύματα (πλεκτά)	29.178.837	3,05
Βαμβάκι	25.635.751	2,68
Άλλα έτοιμα υφαντουργικά είδη	25.354.154	2,65
Σύνολο 12 πρώτων προϊόντων	598.122.219	62,53
Λοιπά προϊόντα	358.329.679	37,46
Σύνολο	956.451.898	100,0

Πηγή: Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

Πίνακας 36

Το 2006 το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου εις βάρος της Ελλάδος διευρύνθηκε κατά 40% έναντι του 2005 φθάνοντας στα 558 εκατ. \$. Η αύξηση των εξαγωγών των δύο χωρών ήταν σχεδόν ισόποση (43% για τις ελληνικές, 42% για τις τουρκικές), όμως η συνολική αξία των ελληνικών εξαγωγών ήταν μόλις 65% εκείνης των τουρκικών⁵⁶.

Σύμφωνα με τις παραπάνω επιδόσεις, η Ελλάδα κατατάσσεται στην 29^η θέση μεταξύ των εμπορικών εταιρών της Τουρκίας βάσει των εξαγωγών της προς αυτήν με

⁵⁶ Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Φεβρουάριος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, www.agora.mfa.gr

μερίδιο 0,8% επί του συνόλου (το 2005 ήταν 33^η με ποσοστό 0,6%). Αντιστοίχως, η Τουρκία αποτελεί τον 5^ο σημαντικότερο εισαγωγέα ελληνικών προϊόντων με μερίδιο 5,8% επί του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών⁵⁷. Επιπλέον, η Ελλάδα κατέχει την 12^η θέση μεταξύ των χωρών αποδεκτών τουρκικών προϊόντων με μερίδιο 2,2% επί των συνολικών τουρκικών εξαγωγών (15^η θέση και μερίδιο 1,8% το 2005).

⁵⁷ Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>

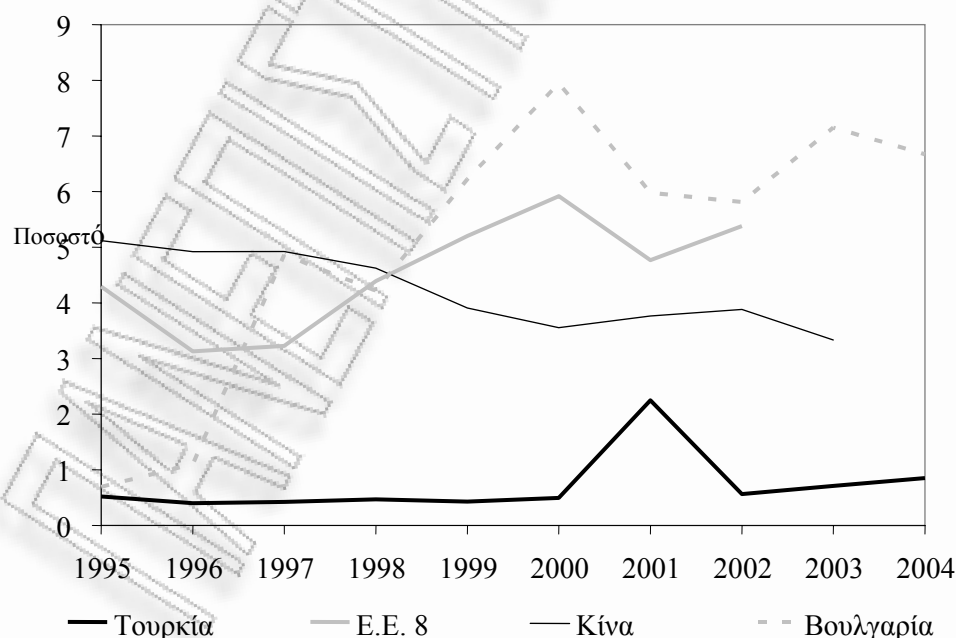
3^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ - ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΞΕ

Όσον αφορά στις διεθνείς ροές επένδυσης, μια σημαντική επιβράδυνση παρατηρήθηκε μεταξύ 2000-2003. Οι διεθνείς ΑΞΕ σημείωσαν απότομη κάμψη το 2001. Οι εισροές μειώθηκαν κατά 45% και οι εκροές κατά 50%. Αυτή η αντιστροφή - μετά από μια σταθερή αύξηση από το 1991 και μεγάλες αυξήσεις το 1999 και 2000 - προσδιορίζει δύο παράγοντες: την επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας σε μεγάλες βιομηχανικές οικονομίες και την μεγάλη πτώση του χρηματιστηρίου. Ο συνδυασμός των δύο ανωτέρω παραγόντων οδηγεί στην μείωση των νέων διεθνών επενδύσεων και ιδιαίτερα των συγχωνεύσεων και των εξαγορών. Η εισροή ΑΞΕ μειώθηκε κατά 45% το 2001 και κατά 20,5% το 2002. Οι εισροές ΑΞΕ μειώθηκαν και για το τρίτο διαδοχικό έτος, το 2003. Καμία προηγούμενη καθοδική πορεία των ΑΞΕ στις πρόσφατες δεκαετίες δεν υπερέβαινε σε διάρκεια τα δύο έτη. Οι διεθνείς εισροές μειώθηκαν κατά 12% σε όρους δολαρίων το 2003. Η διεθνής επιβράδυνση, οι πολιτικοί κίνδυνοι, η κατάρρευση του χρηματιστηρίου και το εταιρικό σκάνδαλο είναι οι παράγοντες που έχουν διαδραματίσει το ρόλο τους στη διεθνή ΑΞΕ. Η προπαρασκευαστική περίοδος στον πόλεμο στο Ιράκ και η συνακόλουθη αβεβαιότητα, συνέβαλαν στη γενική πτώση στις ΑΞΕ το 2002. Το υψηλό ασφάλιστρο κινδύνου πετρελαίου και ο αντίκτυπος στη γενική εμπιστοσύνη μείωσαν κατά μισή ποσοστιαία μονάδα την παγκόσμια αύξηση κατά τη διάρκεια του 2005. Ο αντίκτυπος της πρόσφατης γεωπολιτικής αβεβαιότητας στις ΑΞΕ είναι σε ισχυρή αντίθεση με τον αμελητέο οικονομικό αντίκτυπο της 11ης Σεπτεμβρίου 2001, επιθέσεις στις ΗΠΑ που συνεπάγονται φόβο για την τρομοκρατία. Η απότομη πτώση στις διεθνές ΑΞΕ το 2001 και

η αιχμηρή διεθνής επιβράδυνση προηγήθηκε χρονικά των γεγονότων της 11ης Σεπτεμβρίου. Εντούτοις, παρά την πιθανότητα των συνεχιζόμενων πολιτικών εντάσεων, οι ΑΞΕ θα ανακάμψουν έντονα κατά τη διάρκεια των επόμενων πέντε ετών, σύμφωνα με τις προοπτικές παγκόσμιας επένδυσης⁵⁸.

Το 2004 παρατηρήθηκε μια σχετική αύξηση των παγκόσμιων ροών ΑΞΕ έπειτα από τρία χρόνια πτώσης - οι παγκόσμιες εισροές προσέγγισαν 648 δις \$. Πάντως, πίσω από το συνολικό μέγεθος βρίσκεται μια αρκετά ενδιαφέρουσα πολυμορφία, σε ό,τι αφορά τη γεωγραφική κατανομή. Ειδικότερα, οι εισροές προς τις αναπτυσσόμενες χώρες αυξήθηκαν κατά 40% φθάνοντας 233 δις \$, ενώ στις ανεπτυγμένες χώρες συνέχισαν να πέφτουν φθάνοντας τα 380 δις \$. Συνεπώς, το 2004, οι αναπτυσσόμενες χώρες έλαβαν ένα ασυνήθιστα μεγάλο μερίδιο ΑΞΕ.

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει την συγκριτική πορεία των ΑΞΕ για την χρονική περίοδο 1995-2004.

Πηγή: Vorkink, Andrew, Turkey Country Director, The World Bank, Foreign Direct Investment in Turkey

Διάγραμμα 21

⁵⁸ Euecopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey

3.1 Περιβάλλον ΑΞΕ στην Τουρκία

Οι τουρκικοί λαοί ωφελούνται από τις άμεσες ξένες επενδύσεις καθημερινά. Τα περισσότερα από τα αυτοκίνητα που οδηγούν, πολλά από τα φάρμακα που χρειάζονται και ένα ευρύ φάσμα των τηλεπικοινωνιών, της τεχνολογίας πληροφοριών, του τουρισμού και άλλων υπηρεσιών προέρχεται από τουρκικές εταιρίες με ξένη ιδιοκτησία⁵⁹.

Ενδεχομένως, λοιπόν, η Τουρκία είναι ελκυστική χώρα για τους διεθνείς επενδυτές, καθώς έχει μια μεγάλη και δυναμική αγορά με σχετικά υψηλής ποιότητας εργατικό δυναμικό, ενώ οικονομικό πλεονέκτημα της θέσης της αποτελεί η εύκολη πρόσβαση στις περιφερειακές αγορές. Παρά αυτά τα πλεονεκτήματα, η Τουρκία προσελκύει ξένη επένδυση ύψους μόνο 1 δις \$ κατά μέσο όρο ετησίως από το 1990 μέχρι και τις αρχές του 21^{ου} αιώνα.

Σύμφωνα, με τα διεθνώς αποδεκτά πρότυπα, η ελάχιστη ετήσια δυνατότητα προσέλκυσης ΑΞΕ της Τουρκίας είναι 35 δις \$⁶⁰, το οποίο σημαίνει ότι η Τουρκία αντιμετωπίζει μια ετήσια ζημιά επένδυσης τουλάχιστον 34 δις \$. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτή η πιθανή έκβαση, η Τουρκία πρέπει να χτίσει την εμπιστοσύνη στην οικονομία της εξασφαλίζοντας την σταθερότητα των κανόνων και των κανονισμών, την διαφάνεια και την πολιτική σταθερότητα. Εξάλλου, η βελτίωση της οικονομικής ρύθμισης με τους φιλελευθεροποιημένους κανονισμούς, κάτω από τα προαναφερθέντα πλεονεκτήματα προσφέρει την περαιτέρω έλξη για τα ξένα κεφάλαια στην Τουρκία.

Εξωτερικά και εγχώρια προσανατολισμένη επένδυση: Η Τουρκία είναι μια από τις λίγες προνομιούχες χώρες που έχουν τη δυνατότητα να προσελκύουν την επένδυση όχι μόνο για

⁵⁹ Mehmet Baykal, Benefits of FDI for developing Countries and the case of Turkey, Rensselaer Polytechnic Institute, USA

⁶⁰ UNCTAD, 2002, Handbook of Statistics Database

εξαγωγή, αλλά και για την εγχώρια αγορά. Με έναν πληθυσμό 68 εκατομμυρίων, η Τουρκία έχει μια τεράστια εγχώρια αγορά και μεταξύ των μεγαλύτερων αναδυόμενων αγορών. Επιπλέον, η Τουρκία απολαμβάνει μια πολύ ειδική θέση στα σταυροδρόμια μεταξύ της ανατολής και της δύσης, επικαλύπτοντας γεωγραφικά την Ευρώπη και την Ασία και δημιουργώντας μοναδικές επιχειρησιακές ευκαιρίες. Σαν ένας κύριος επενδυτής στις τουρκικές Δημοκρατίες της Καυκάσιας και της κεντρικής Ασίας και έχοντας ισχυρούς πολιτιστικούς και ιστορικούς δεσμούς με την περιοχή, η Τουρκία προσφέρει μια αποκλειστική ευκαιρία να αναπτυχθούν επιχειρήσεις σε αυτές τις περιοχές.

Η πύλη των ενεργειακών πόρων: Η Τουρκία είναι τοποθετημένη στην πύλη της Μέσης Ανατολής και της Κασπίας, όσον αφορά το πετρέλαιο και στη δύση, στην κεντρική Ασία όσον αφορά το φυσικό αέριο, οι οποίες θεωρούνται ως μελλοντικές ενεργειακές πηγές του κόσμου. Η κατασκευή των σωληνώσεων πετρελαίου και φυσικού αερίου έχει γίνει μια εθνική πολιτική για την Τουρκία. Στην εγχώρια αγορά, οι βιομηχανίες δικτύων και τα φυσικά μονοπώλια εισάγονται στον ανταγωνισμό με την απομάκρυνση των φραγμών εισόδου στην αγορά. Επομένως, οι επιχειρησιακές ευκαιρίες ενεργειακής παραγωγής και διανομής είναι ελκυστικές. Σημαντικές νομοθετικές αλλαγές στην αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, στην αγορά φυσικού αερίου και στην αγορά πετρελαίου καθιστούν τον τομέα ελκυστικότερο τόσο για τους εσωτερικούς, όσο και για τους ξένους επενδυτές.

Δημογραφικό παράθυρο της ευκαιρίας: Το μέγεθος του ενήλικου πληθυσμού, με άλλα λόγια, "το πιθανό ενεργό εργατικό δυναμικό" θα συνεχίσει την αύξηση σε ένα σταθερό ποσοστό κατά τη διάρκεια των επόμενων δύο δεκαετιών, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες ανεπτυγμένες χώρες. Σύμφωνα με τη νοτιοανατολική ασιατική εμπειρία, σε περίοδο σταθεροποιημένης αύξησης πληθυσμών και αυξανόμενων οικογενειών και προσφοράς

εργασίας, το κατά κεφαλήν εισόδημα και η ευημερία βελτιώνονται σημαντικά⁶¹.

3.2 Πρόσφατες τάσεις ΑΞΕ

Το 1971 οι ΑΞΕ στην Τουρκία ήταν μόνο 300 εκατ. \$ με μια μέση ετήσια εισροή ΑΞΕ περίπου 90 εκατ. \$. Αυτοί οι αριθμοί ήταν κατά πολύ μικρότεροι από εκείνους άλλων συγκρίσιμων χωρών εκείνη την περίοδο. Ωστόσο, στα μέσα της δεκαετίας του '80 η μετατόπιση της Τουρκίας από ένα προστατευτικό εμπορικό καθεστώς σε προσανατολισμένη προς τις εξαγωγές οικονομική φιλελευθεροποίηση, είχε ως αποτέλεσμα, την σημαντική αύξηση των ΑΞΕ στην περιοχή. Το 1990, οι ετήσιες ροές ξένων επενδύσεων στην Τουρκία έφθασαν σε 1 δις \$ και δεν αυξήθηκαν έως τις αρχές του 21^{ου} αιώνα. Με άλλα λόγια, κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 όταν οι διεθνείς ροές των άμεσων ξένων επενδύσεων επιταχύνονταν – υπερβαίνοντας την αύξηση του παγκόσμιου εμπορίου από το 1989 – οι άμεσες ξένες επενδύσεις στην Τουρκία παρέμεναν στατικές⁶².

Η εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων στην Τουρκία τις δύο τελευταίες δεκαετίες κυμάνθηκε σε χαμηλά επίπεδα, όμως το 2005 το ύψος των ξένων επενδύσεων αυξήθηκε σε 9,6 δις \$, αποτέλεσμα κυρίως των εξαγορών στον τραπεζικό τομέα και των ιδιωτικοποιήσεων που πραγματοποιήθηκαν. Σημειώνεται ότι 1,8 δις \$ αφορούσαν αγορά ακίνητης περιουσίας (τα αντίστοιχα μεγέθη το 2004 και 2003 ήταν 1,3 και 0,9 δις \$ αντιστοίχως). Εκ των σημαντικότερων εξελίξεων στον τομέα αυτό αναφέρονται⁶³:

⁶¹ Euecopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey

⁶² Mehmet Baykal, Benefits of FDI for developing Countries and the case of Turkey, Rensselaer Polytechnic Institute, USA

⁶³ Γενικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης-Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων Ετήσια Έκθεση 2005

- η εξαγορά του 53% της εταιρείας κινητής τηλεφωνίας Telsim από την Vodafone έναντι 4,55 δις \$
- η ιδιωτικοποίηση της εταιρείας σταθερής τηλεφωνίας Turk Telekom, με εξαγορά του 55% αυτής από την σαουδαραβική εταιρεία Oger Telecom έναντι 6,55 δις \$
- η ιδιωτικοποίηση της εταιρείας διύλισης πετρελαίου TUPRAS, με εξαγορά μεριδίου 51% από την κοινοπραξία Ομίλου Κοο και της αγγλο-ολλανδικής Shell έναντι 4,14 δις \$
- η απόκτηση μεριδίου 25,5% της Garanti Bank από την General Electric

Για το 2006, οι εισροές ΑΞΕ έφτασαν τον Οκτώβριο και το Νοέμβριο τα 2,8 δις \$ και 1,9 δις \$ αντίστοιχα. Οι ξένοι επενδυτές άρχισαν διστακτικά να εμπιστεύονται την τουρκική αγορά και να επενδύουν σε κυβερνητικά χρεόγραφα. Το Νοέμβριο, οι επενδύσεις χαρτοφυλακίου και παραγών μειώθηκαν σε σχέση με τον Οκτώβριο κατά 70,5% (συνολική αξία 1,97 δις \$). Τα κεφάλαια των επενδύσεων χαρτοφυλακίου τοποθετούνται, στην πλειονότητά τους, σε κυβερνητικά χρεόγραφα, ενώ οι επενδύσεις σε μετοχές είναι ελάχιστες.

Κύματα ξένων επενδύσεων στην Τουρκία 1980 - 2004		
Έτη	Αριθμός εταιριών ξένου κεφαλαίου	Πραγματικό κύμα ΑΞΕ (Εκατ. \$)
1980	78	35
1981	109	141
1982	147	103
1983	166	87
1984	235	113
1985	408	99
1986	619	125
1987	836	115
1988	1172	354
1989	1525	663
1990	1856	684
1991	2123	907
1992	2330	911
1993	2554	746
1994	2830	636
1995	3161	934
1996	3582	914
1997	4068	852
1998	4533	953
1999	4950	813
2000	5328	1.707
2001	5841	3.288
2002	6280	1.042
2003	7470	546
2004	9606	1.109

Πηγή: G.G. of Ministry of Finance

Πίνακας 37

Το δίμηνο Οκτώβριος – Νοέμβριος του 2006, οι εισροές ΑΞΕ στην Τουρκία έφτασαν τα 5,2 δις \$. Αποτέλεσμα αυτής της σημαντικής ανόδου των επενδυτικών εισροών είναι, όχι μόνο να επιτευχθεί, αλλά και να ξεπεραστεί ο κυβερνητικός στόχος των 15 δις \$ για το 2006. Μέχρι και το Νοέμβριο, οι ΑΞΕ ανέρχονται ήδη στα 18,1 δις \$. Στους πρώτους έντεκα μήνες του 2006 το σύνολο των εισροών Άμεσων Ξένων Επενδύσεων έχει χρηματοδοτήσει το 60% του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Τέλος,

κατά την διάρκεια του 2006 έλαβαν χώρα 154 εξαγορές και συγχωνεύσεις συνολικού ύψους 183 δις \$. Το μεγαλύτερο μέρος (90%) πραγματοποιήθηκε με ξένους εταίρους⁶⁴.

Ειδικότερα, εντός του 2006 πραγματοποιήθηκε η εξαγορά από την αυστριακή OMV του 33% του μετοχικού κεφαλαίου εταιρείας διανομής πετρελαίου Petrol Ofisi έναντι 1,05 δις \$, καθώς και του 46% της Finansbank από την Εθνική Τράπεζα. Έως και το 2003 ο δευτερογενής τομέας είχε προσελκύσει το μεγαλύτερο μέρος των ξένων επενδύσεων (53%) και ο τριτογενής το υπόλοιπο (44%). Ακόμη, σύμφωνα με δημοσιεύματα στο βρετανικό και τουρκικό τύπο, η βρετανική Standard Chartered Bank κινείται για την εξαγορά της -μεσαίου μεγέθους- τουρκικής τράπεζας Oyakbank. Η τελευταία, σύμφωνα με στοιχεία του Σεπτεμβρίου του 2006, διαθέτει περίπου 300 υποκαταστήματα, ενώ τα περιουσιακά της στοιχεία υπολογίζονταν σε 10,8 δις τ.λ. (7,6 δις \$). Τέλος, η πολλακίς ψηφισθείσα –από τους Financial Times- ως καλύτερη τράπεζα Doha Bank, με έδρα το Κατάρ, εγκαινίασε στα τέλη Δεκεμβρίου 2006 υποκατάστημα στην Τουρκία, προκειμένου να διευκολύνει την επιχειρηματική δραστηριότητα των τουρκικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο Κατάρ, κυρίως στον τομέα των υποδομών, στον οποίο και πρωταγωνιστούν. Αξίζει να σημειωθεί, ότι ο όγκος εμπορίου ανάμεσα στις δύο χώρες το 2006 ανήλθε στο 1,2 δις \$.

⁶⁴ Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Ιανουάριος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, www.agora.mfa.gr

Ξένη εισροή άμεσης επένδυσης στην Τουρκία 2000 - 2006		
(Εκατομμύριο \$)	Ξένη εισροή κεφαλαίων	Αριθμός νέων εταιριών
2000	1.707	447
2001	3.374	484
2002	622	498
2003	745	1.108
2004	1.291	2.120
2005	8.527	2.879
2006 *	11.028	2.513

* Μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2006

Πηγή: Undersecretariat of Treasury, Central Bank of Turkey, UNCTAD World Investment Report

Πίνακας 38

ΑΜΕΣΕΣ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ 2005 – 2006 (δισ \$)										
Μαρτ. 2006	Απρ. 2006	Μάιος 2006	Ιούν. 2006	Ιούλ. 2006	Αύγ. 2006	Σεπτ. 2006	Οκτ. 2006	Νοέμ. 2006	Ιαν.- Νοεμ. 2005	Ιαν.- Νοεμ. 2006
343	501	6.765	572	270	3.407	309	2.946	2.321	7.421	18.135

Πηγή: Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Δελτίο για την Τουρκική Οικονομία – Δεκέμβριος 06/Ιανουάριος 07, σελ.12

Πίνακας 39

Παράλληλα, πτωτική τάση εμφάνισαν το 2006 οι συγχωνεύσεις και εξαγορές στην Τουρκία μετά την κατακόρυφη άνοδό τους το 2005, σύμφωνα με την ετήσια Έκθεση Συγχωνεύσεων και Εξαγορών της Ernst & Young. Η συνολική αξία των 154 επενδυτικών συμφωνιών έφτασε τα 19,2 δισ \$ και σημαντικά μικρότερη από το ποσό-ρεκόρ των 30,3 δισ \$ το 2005. Η κάμψη αυτή παρουσιάστηκε την χρονιά κατά την οποία καταγράφηκε παγκοσμίως ο υψηλότερος όγκος συναλλαγών για εξαγορές και συγχωνεύσεις, ο οποίος ανήλθε σε 3,8 τρις \$. Συγκεκριμένα, ο συνολικός αριθμός των συμφωνιών εξαγορών και

συγχωνεύσεων για το 2005 ήταν 163, έναντι 154 για το 2006. Το στοιχείο αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η πτώση της συνολικής αξίας των συμφωνιών δεν οφείλεται μόνο στη μείωση του αριθμού τους, αλλά στο γεγονός ότι περιορίστηκε σημαντικά ο μέσος όρος αξίας ανά επενδυτική συμφωνία. Χαρακτηριστικό είναι ακόμη πως εννέα στις δέκα επενδυτικές συμφωνίες για συγχωνεύσεις και εξαγορές στην Τουρκία, συνολικής αξίας 16,6 δις \$, προήλθαν από ξένα επενδυτικά κεφάλαια. Σε αυτόν τον τομέα εντοπίζεται η σημαντική διαφορά σε σχέση με το 2005, όταν οι ξένες επενδύσεις αποτέλεσαν το 57% των συγχωνεύσεων και εξαγορών της χώρας, δείχνοντας ότι η επενδυτική ελκυστικότητα της Τουρκίας έχει μειωθεί δραματικά στο εσωτερικό της χώρας⁶⁵.

⁶⁵ Χρηματιστήριο, 17/4/2007, «Πτώση ρυθμού συγχωνεύσεων στην Τουρκία», σελ.3

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία ανά Χώρα 1980 – 2002 (εκατ. \$)										
Χώρες	1980- 1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Γαλλία	1.045,61	249,18	353,75	223,15	255,29	476,05	2.370,35	103,94	135,5	146,72
Ολλανδία	322,4	280,3	272,9	179,42	194,02	559,32	338,61	206,35	352,05	234,57
Γερμανία	696,43	196,41	202,46	145,37	223,46	392,13	226,47	281,5	329,8	407,31
Αμερική	770,59	460,87	197,55	248,34	158,32	231,37	179,44	174,48	297,2	292,51
Αγγλία	877,44	80,82	109,34	120,49	47,42	161,37	164,8	122,25	44,43	88,4
Ελβετία	799,61	109,08	203,51	136,11	54,29	327,75	156,84	50,28	101,58	50,89
Ιταλία	214,06	180,66	119,66	419,29	164	98,57	43,24	124,5	128,69	95,22
Ιαπωνία	363,33	54,59	36,6	237,06	125,92	283,84	21,14	126,68	17,54	13,85
Άλλες χώρες	582,16	38,07	52,02	43,85	67,5	63,74	74,88	297,62	40,4	198,16
Βέλγιο	87,54	8,27	20	21,1	13,43	36,2	70,18	7,61	17,82	23,41
Κορέα	20,59	0,94	10,29	93,3	0,53	15,94	30,99	17,88	2,51	13,62
Σ.Αραβία	125,35	43,95	34,07	15,08	8,44	11,81	8,98	11	17,14	14,47
Λουξεμβούργο	27,95	23,2	24,73	9,81	19,85	33,29	0,8	16,07	10,64	4,2
Παναμάς	46,83	1,74	2,55	3,58	2,11	17,53	0,13	0	0,67	0
Cayman	14,86	21,42	0	0	0	0,59	0	0,12	0,1	0,13
Καναδάς	31,85	51,26	22,63	58,31	37,37	41,33	1,42	0,41	12,86	1,91
Δανία	82,96	4,73	3,66	5,21	8,57	3,63	0,44	13,68	4,15	11,28
Αυστρία	24,47	8,36	8,83	5,55	3,59	32,92	11,2	8,42	6,1	16,41
Σουηδία	41,05	13,96	14,39	6,25	8,7	11,84	22,09	7,52	19,42	6,88
Μπαχρέιν	16,32	6,92	49,7	25,92	11,95	6,44	18,44	4,46	25,16	0
Ισπανία	8,26	9,16	8,84	4,39	5,79	2,8	10,72	1,74	9,14	30,95
Σιγκαπούρη	55,61	9,67	14,07	15,03	1,32	18,13	6,17	8,35	0	0,16
Τζέρσευ	9,92	29,51	12,51	0,4	5,41	0,18	0,06	15,64	0,16	0,16
Ιράν	59,21	3,23	8,95	5,8	3,96	5,63	5,35	9,58	5	1,58
Virgin Isl.	0	0,23	0,41	0,09	0,62	6,17	26,71	1,2	0,31	15,2
IFC	21,72	6,09	10,47	1,7	20,98	9,76	7,3	3,62	3,36	0,03
TRNC	1,56	4,98	9,81	2,49	5,17	3,57	10,14	8,3	0,41	3,54
Βερμούδες	0	38,35	0,38	14,13	3,2	20,11	0	1,33	0,09	0
Ιρλανδία	0,36	0,59	0,39	0,12	4,46	6,58	0,71	36,23	14,39	1,18
Φιλανδία	3,4	1,22	0,63	0,74	12,19	25,88	2,84	3,05	1,56	0,21
Συρία	31,35	3,56	0,99	2,69	1,69	1,49	10,47	4,58	0,72	1,87
Ρωσική Δημοκρατία	1,79	3,82	2,66	9,54	6,56	11,29	5,78	5,29	3	4,13
Ελλάδα	0,42	1,34	2,75	4,22	0,35	2,97	1,2	1,99	1,56	2,64
Λιχτενστάιν	1,03	11,37	4,17	0,78	0,72	17,67	0,76	0,43	0,06	17,5
ΥΑΕ	34,59	8,04	0,32	3,39	0,31	0,23	0,6	0,58	0,31	0,17
Ισλανδία	0	1,17	3,04	0,03	0,09	0	0,06	0	41,98	0
Ισραήλ	0,74	0,2	0,93	0,66	0,03	0,2	7,39	1,53	1,63	1,31
	6.421,36	1.967,26	1.819,96	2.063,39	1.477,61	2.938,32	3.836,69	1.678,21	1.647,44	1.700,57

Χώρες	2000	2001	2002	Σύνολο
Γαλλία	33,7	137,71	134,06	5.665,01
Ολλανδία	1.381,34	635,47	379,27	5.336,02
Γερμανία	636,84	319,31	271,99	4.329,47
Αμερική	291,3	316,06	310,75	3.928,78
Αγγλία	98,15	506,53	247,66	2.669,11
Ελβετία	35,26	86,1	149,3	2.260,60
Ιταλία	17,86	33,63	243,51	1.882,89
Ιαπωνία	150,78	258,6	128,76	1.818,69
Άλλες χώρες	62,15	71,33	82,77	1.674,65
Βέλγιο	161,79	7,98	10,08	485,41
Κορέα	113,52	1,96	3,56	325,63
Σ.Αραβία	9,01	13,59	8,05	320,94
Λουξεμβούργο	31,85	72,12	45,95	320,46
Παναμάς	50,67	133,08	28,38	287,28
Cayman	246,58	0,05	0,93	284,79
Καναδάς	2,61	0,67	4	266,63
Δανία	10,05	69,86	4,89	223,11
Αυστρία	27,86	2,31	19,89	175,91
Σουηδία	8,73	2,06	7,74	170,63
Μπαχρέιν	0	0,06	1,36	166,73
Ισπανία	6,31	12,28	42,89	153,26
Σγκαπούρη	2,79	0	0,02	131,32
Τζέρσευ	0	0,21	50,61	124,77
Ιράν	1,98	4,62	4,08	118,97
Virgin Isl.	22,16	2,14	32,83	108,06
IFC	0,05	10,41	0	95,49
TRNC	28,78	0	0,02	78,77
Βερμούδες	0,03	0	0,05	77,67
Ιρλανδία	0,4	1,26	2,84	69,51
Φιλανδία	3,13	0,64	10,59	66,07
Συρία	0,51	0,7	1,97	62,6
Ρωσική Δημοκρατία	2,26	4,36	1,77	62,27
Ελλάδα	32,7	3,47	4,85	60,46
Λιχτενστάιν	0	0,07	0,44	55
UAE	0	2,97	1,18	52,69
Ισλανδία	0,29	0,14	0,05	46,85
Ισραήλ	3,48	14,39	5,84	38,33
Σύνολο	3.474,93	2.726,14	2.242,92	33.995,32

Πηγή: Mehmet Baykal, Benefits of FDI for developing Countries and the case of Turkey, Rensselaer Polytechnic Institute, USA

Πίνακας 40

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία ανά Χώρα 2006 – 2007 (εκατ.\$)		
	<i>Ιανουάριος 2006</i>	<i>Ιανουάριος 2007 (προσωρινά δεδομένα)</i>
ΕΥΡΩΠΗ	86	2.526
Γερμανία	9	33
Αυστρία	7	0
Βέλγιο	2	28
Βουλγαρία	0	0
Τσεχική Δημοκρατία	0	0
Δανία	1	0
Εσθονία	0	0
Φιλανδία	0	0
Γαλλία	1	2
Ολλανδία	55	24
Αγγλία	3	161
Ιρλανδία	0	0
Ισπανία	0	1
Σουηδία	0	0
Ιταλία	5	7
Λετονία	0	0
Λιθουανία	0	0
Λουξεμβούργο	1	14
Ουγγαρία	0	0
Μάλτα	0	0
Πολωνία	0	0
Πορτογαλία	0	0
Ρουμανία	0	0
Σλοβακία	0	0
Σλοβενία	0	0
Ελλάδα	0	2.254
Ελβετία	2	2
Ισλανδία	0	0
Νορβηγία	0	0
ΑΦΡΙΚΗ	1	1
Βόρεια Αφρική	1	1
Άλλες αφρικανικές χώρες	0	0
ΑΜΕΡΙΚΗ	17	3.153
ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ	17	3.153
Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής	11	3.152
Καναδάς	6	1
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ	0	0
ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ	0	0
ΑΣΙΑ	9	164
ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ	7	163

ΑΡΑΒΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	2	4
ΆΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ	5	159
ΆΛΛΕΣ ΑΣΙΑΤΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ	2	1
ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	0	26

Πηγή: Embassy of the Republic of Turkey, Washington d.c., <http://www.turkishembassy.org>

Πίνακας 41

Καθαρές εισροές ΑΞΕ και επενδύσεις χαρτοφυλακίων										
	2000		2001		2002		2003		2004	
(εκατ. \$)	Α.Ξ.Ε.	ΧΑΡΤ. *	Α.Ξ.Ε.	ΧΑΡΤ.	Α.Ξ.Ε.	ΧΑΡΤ.	Α.Ξ.Ε.	ΧΑΡΤ.	Α.Ξ.Ε.	ΧΑΡΤ.
Βραζιλία	32.77 9	6.31 9	22.45 7	4.18 5	16.59 0	3.36 5	10.14 4	10.75 6	18.16 6	- 2.355
Βουλγαρία	1.002	-41	813	193	905	-102	2.097	-73	2.005	-548
Κίνα	38.39 9	7.17 3	44.24 1	1.88 5	49.30 8	1.19 5	53.50 5	8.704	54.93 6	14.61 3
Ινδία	3.584	7.82 2	5.472	2.72 2	5.626	750	4.585	5.294	5.335	12.55 7
Μαρόκο	221	-12	144	-36	79	-38	2.313	424	769	532
Πολωνία	9.343	586	5.714	1.28 4	4.131	762	4.123	2.756	12.61 3	5.283
Ρουμανία	1.037	122	1.157	383	1.144	-127	1.844	861	5.440	-76
Ρωσική ομοσπονδία	2.713	-868	2.748	-137	3.461	5.37 2	7.958	4.835	12.47 9	8.432
Τουρκία	982	6.18 8	3.266	-572	1.063	779	1.753	1.706	2.733	3.537

* Χαρτοφυλάκιο (P): Ομόλογα + Μετοχικό Κεφάλαιο

Πηγή: World Bank, World Development Indicators Database

Πίνακας 42

Εξετάζοντας τις κύριες πηγές των άμεσων ξένων επενδύσεων διαπιστώνεται ποιές ευρωπαϊκές χώρες εξουσιάζουν στην Τουρκία. Η Γαλλία (5,6 δις \$, 16,6% του συνόλου), η Ολλανδία (5,3 δις, 15,7% του συνόλου) και η Γερμανία (4,3 δις, 12,7% του συνόλου) είναι οι σημαντικότεροι επενδυτές στην Τουρκία από την άποψη της εγκεκριμένης επένδυσης. Από την άποψη του αριθμού ξένων επιχειρήσεων, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι

η σημαντικότερη πηγή άμεσων ξένων επενδύσεων. Η αμέσως επόμενη μεγαλύτερη πηγή είναι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (3,9 δις, 11,5% του συνόλου). Εντούτοις, θεωρείται ότι οι ΗΠΑ έχουν μεγαλύτερη επένδυση από εκείνη που φαίνεται, λόγω της απουσίας μιας διμερούς φορολογικής συνθήκης που ίσχυε για την Αμερική έως το 1998. Μεγάλος όγκος κεφαλαίου προέλευσης ΗΠΑ έχει επενδυθεί στην Τουρκία μέσω αμερικανικών θυγατρικών τρίτων χωρών. Από ανεπίσημες εκτιμήσεις προκύπτει ότι οι ΗΠΑ είναι πραγματικά η μεγαλύτερη πηγή ξένης επένδυσης στην Τουρκία⁶⁶. Τέλος, αναφέρονται οι Αγγλία (2,6 δις, 7,8% του συνόλου), Ελβετία (2,2 δις, 6,6% του συνόλου), Ιταλία και Ιαπωνία (1,8 δις, 5,5%).

Ο δευτεροβάθμιος τομέας έχει προσελκύσει το μεγαλύτερο μέρος των ξένων επενδύσεων (53%) και ο τριτογενής το υπόλοιπο (44%). Το ελάχιστο μερίδιο είναι προσανατολισμένο στον αγροτικό τομέα⁶⁷. Την περίοδο 2004-2005 η πλειονότητα των ξένων επενδύσεων κατευθύνθηκε στον τομέα των υπηρεσιών (88,6%) και πολύ μικρό μέρος αυτών στην βιομηχανία (9,8%). Την περίοδο 2004-2005 οι πραγματοποιηθείσες άνω των 500 χιλ. \$ επενδύσεις απαντώνται στους εξής κλάδους: εμπορίου (55 επιχειρήσεις), κατασκευών (22), ξενοδοχείων (13), εκμετάλλευσης ακίνητης περιουσίας (13), τραπεζών (12), κλωστοϋφαντουργίας (12), τροφίμων (9), χημικών (6) και μηχανημάτων (5)⁶⁸.

⁶⁶ Mehmet Baykal, Benefits of FDI for developing Countries and the case of Turkey, Rensselaer Polytechnic Institute, USA

⁶⁷ Eucopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey

⁶⁸ Γενικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης-Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων Ετήσια Έκθεση 2005

Οι κύριοι βιομηχανικοί τομείς που έχουν συγκεντρώσει μέχρι σήμερα τις περισσότερες ξένες επενδύσεις, σύμφωνα με το επενδυμένο κεφάλαιο (εκατ. \$), είναι οι ακόλουθοι⁶⁹:

- Μη βιομηχανικά χημικά προϊόντα: 581,7 (100 επιχειρήσεις)
- Τρόφιμα: 466,7 (168 επιχειρήσεις)
- Αυτοκινητοβιομηχανία: 392,8 (37 επιχειρήσεις)
- Ενέργεια: 367,0 (51 επιχειρήσεις)
- Μέρη οχημάτων: 307,2 (130 επιχειρήσεις)
- Ηλεκτρικά όργανα: 185,2 (95 επιχειρήσεις)
- Βιομηχανία καπνών: 141,4 (14 επιχειρήσεις)
- Ηλεκτρονικές μηχανές: 139,4 (120 επιχειρήσεις)
- Χημικές ουσίες: 128,7 (42 επιχειρήσεις)
- Έτοιμος ιματισμός: 124,7 (224 επιχειρήσεις)

Στον τομέα των υπηρεσιών η σημαντικότερη παρουσία ξένων επενδύσεων απαρτίζεται από τους ακόλουθους τομείς⁷⁰:

- Τράπεζες και λοιπές υπηρεσίες χρηματοδοτήσεων: 809,1 (37 επιχειρήσεις)
- Τηλεπικοινωνίες: 716,5 (45 επιχειρήσεις)
- Εμπόριο: 499,2 (2.470 επιχειρήσεις)
- Χρηματοδότηση των επενδύσεων: 406,9 (70 επιχειρήσεις)
- Ξενοδοχεία: 308,4 (346 επιχειρήσεις)
- Λοιπές υπηρεσίες: 381,4 (269 επιχειρήσεις)

⁶⁹ Euecopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey

⁷⁰ Foreign Economic Relations Board of Turkey, 2005

Οι ΑΞΕ στον αγροτικό τομέα είναι 267,1 εκατ. \$ (68 επιχειρήσεις).

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία ανά Τομέα 2006 - 2007 (εκατ.\$)		
	Ιανουάριος 2006	Ιανουάριος 2007 (προσωρινά δεδομένα)
ΓΕΩΡΓΙΑ	0	0
Γεωργία, Κυνήγι, Δασοκομία	0	0
Ψάρεμα	0	0
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ	87	136
Εξόρυξη, Λατομεία	6	2
Μεταποίηση	28	134
Τρόφιμα, Ροφήματα, Προϊόντα καπνού	6	49
Υφαντά και είδη ένδυσης	0	1
Δέρμα και δερμάτινα είδη	0	0
Ξυλεία και ζύλινα είδη	0	0
Χαρτί, Χάρτινα είδη, Εκτυπώσεις, Εκδόσεις	5	13
Κάρβουνο, Διωλισμένο πετρέλαιο, Πυρηνικό καύσιμο	0	0
Χημικά προϊόντα	0	54
Ελαστικά και πλαστικά προϊόντα	2	2
Μη μεταλλικά ορυκτά προϊόντα	1	0
Μεταλλικά προϊόντα	2	0
Μηχανικά προϊόντα	5	0
Μηχανήματα γραφείου και Η/Υ	0	8
Αυτοκίνητα	7	7
Έπιπλα	0	0
Ηλεκτρισμός, Αέριο, Νερό	53	0
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	26	5.734
Κατασκευές	2	43
Εμπόριο και μεταποιήσεις	1	0
Ξενοδοχεία και Εστιατόριο (Τουρισμός)	1	0
Μεταφορές,	0	1

Αποθήκευση, Επικοινωνία		
Χρηματοοικονομική Διαμεσολάβηση	17	5.651
Ακίνητη Περιουσία, Ενοικιάσεις	0	38
Εκπαίδευση	0	0
Υγεία και Κοινωνική περίθαλψη	5	0
Άλλες Υπηρεσίες	0	1
ΣΥΝΟΛΟ	113	5.870

Πηγή: Embassy of the Republic of Turkey, Washington d.c., <http://www.turkishembassy.org>

Πίνακας 43

3.3 Προσπάθειες της Τουρκίας να προσελκύσει περισσότερες ΑΞΕ

Από τη δεκαετία του '80 η τουρκική κυβέρνηση έχει φιλελευθεροποιήσει επιθετικά την οικονομία, έχει βελτιώσει τους όρους για την ξένη επένδυση με την κατάργηση των γραφειοκρατικών εμποδίων και έχει υποστηρίξει ένα εντατικό πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης. Το νέο πρόγραμμα σταθεροποίησης και φιλελευθεροποίησης της Τουρκίας εστίασε στην ανάγκη να προσελκυστεί ιδιωτική ξένη επένδυση, ειδικά από τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Ο ρόλος των άμεσων ξένων επενδύσεων θεωρήθηκε ως εκείνος που θα βοηθούσε να στηρίξει την οικονομική ανάπτυξη και να βελτιώσει την κατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών. Για την ενθάρρυνση και την προώθηση των επενδύσεων εκδόθηκε το ξένο πλαίσιο διατάγματος (8/168) και καθιερώθηκε ένα χωριστό κυβερνητικό ίδρυμα, η Διεύθυνση Ξένης Επένδυσης, προκειμένου να απλοποιηθούν οι διοικητικές δεικονομίες και να αντιμετωπιστούν οι εφαρμογές επένδυσης γρηγορότερα. Δύο νέα διατάγματα εκδόθηκαν το 1983 και το 1984, με πρόθεση να προάγουν τους φιλελευθεροποιημένους όρους των ξένων επενδύσεων στην Τουρκία. Τα κυβερνητικά

διατάγματα του 1985 και του 1986 οδήγησαν στην καθιέρωση των ζωνών ελευθεροποίησης των συναλλαγών (FTZs), την άρση των περιορισμών στην ξένη συμμετοχή και την παύση των ελάχιστων προδιαγραφών εξαγωγής. Η κυβέρνηση έκανε επίσης, ουσιαστικές επενδύσεις στην υποδομή της Τουρκίας⁷¹. Ως αποτέλεσμα των ανωτέρω, καθώς επίσης και των ευνοϊκών τελωνειακών πολιτικών σε συμφωνία με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Τουρκία έχει γίνει μια πολύ ελκυστική επιλογή επενδύσεων για τις ξένες επιχειρήσεις. Πρόσφατα τον Ιούνιο του 2003, ένας νέος νόμος εκδόθηκε. Ο νέος νόμος εγγυάται την εθνική παραγμάτευση και τα δικαιώματα επενδυτών⁷².

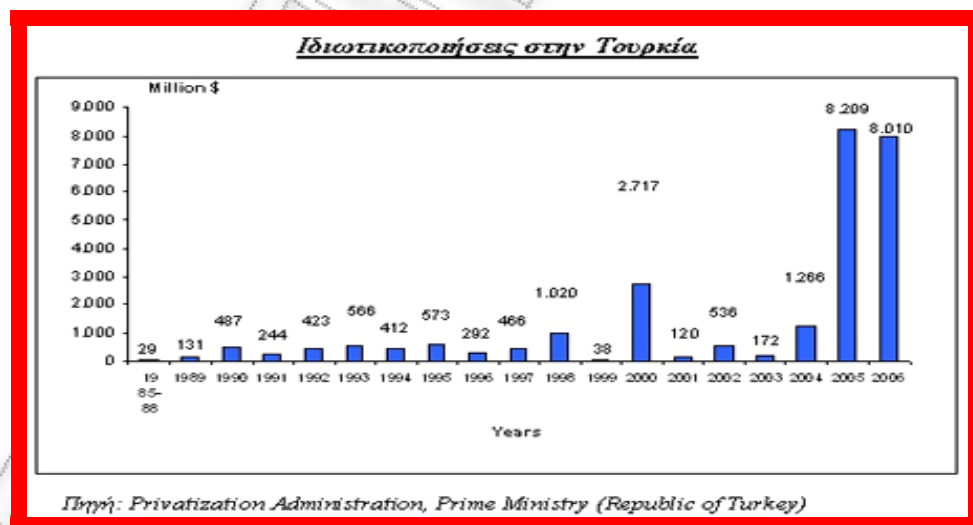
Από την άλλη πλευρά, η προσπάθεια βελτίωσης του επενδυτικού κλίματος της τουρκικής οικονομίας συνεχίζεται από την τουρκική κυβέρνηση, η οποία προωθεί πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων και ιδιωτικοποιήσεων και επιδιώκει την εδραίωση της μακροοικονομικής σταθερότητας. Οι εισροές ξένων επενδυτικών κεφαλαίων σε προγράμματα ιδιωτικοποιήσεων το 2006 έφτασαν περίπου στα 1,78 δις \$, από τα οποία τα 1,43 δις \$ προέρχονται από την πώληση της Turk Telekom. Ωστόσο, το μεταρρυθμιστικό πρόγραμμα των ιδιωτικοποιήσεων δεν εξελίσσεται ικανοποιητικά, καθώς προκύπτουν διάφορες δυσκολίες και κωλυσιεργίες από την πλευρά της τουρκικής κυβέρνησης. Συγκεκριμένα, το Νοέμβριο του 2006 ακυρώθηκε από την κυβέρνηση η διαδικασία ιδιωτικοποίησης τεσσάρων εργοστασίων ζάχαρης, ενώ η διαδικασία ιδιωτικοποίησης του λιμανιού της Σμύρνης μετατέθηκε για τρίτη φορά. Το ΔΝΤ εκφράζει τις ανησυχίες του για

⁷¹ FDI Foreign Direct Investment, (2002) Light at the End of the Tunnel...Turkey. FDI Business, Financial Times. Accessed online at: http://www.fdimagazine.com/newsarchivestory.php/aid/104/Light_at_the_end_of_the_tunnelTurkey.html; and Tatoglu & Glaister, (2000)). 'Strategic Motives and Partner Selection Criteria in International Joint Ventures in Turkey: Perspectives of Western firms and Turkish Firms.' Journal of Global Marketing, Volume 13, Number 3, pp. 53-88

⁷² Mehmet Baykal, Benefits of FDI for developing Countries and the case of Turkey, Rensselaer Polytechnic Intitute, USA

τη στάση της τουρκικής κυβέρνησης, η οποία, εντούτοις, τονίζει πως η διαδικασία των μεταρρυθμίσεων θα επιταχυνθεί μετά τις δύο εκλογικές αναμετρήσεις του τρέχοντος έτους.

Διαχρονικά, παρατηρείται ότι στα μέσα της δεκαετίας του 1980 το τουρκικό κράτος, αναλογιζόμενο τις απαιτήσεις της ελεύθερης αγοράς, προχώρησε σε σημαντικές μεταρρυθμίσεις στην οικονομία αποφασίζοντας το σχεδιασμό ιδιωτικοποίησης κρατικών επιχειρήσεων. Από το 1986 έχουν ιδιωτικοποιηθεί 195 κρατικές επιχειρήσεις και στις 186 από αυτές δεν υπάρχει κρατικό μερίδιο. Έως το τέλος του 2002, το κράτος είχε αποσυρθεί εντελώς από τομείς όπως οι ζωοτροφές, τα γαλακτοκομικά προϊόντα, η επίγειες αεροπορικές υπηρεσίες (handling), η διανομή πετρελαίου, τα τσιμέντα. Σε ορισμένους άλλους τομείς, όπως η κλωστοϋφαντουργία, ο τουρισμός, η αγορά κρεάτων, ο μηχανισμός λήψης αποφάσεων μετεβιβάστηκε στον ιδιωτικό τομέα. Επίσης, σημαντικά βήματα έγιναν σε ό,τι αφορά την πώληση κρατικών τραπεζών.

Διάγραμμα 22

Ως το 2000 το συνολικό μέγεθος των ιδιωτικοποιήσεων στην Τουρκία έφτασε τα 7,398 δις \$, από τα οποία το 37% πραγματοποιήθηκε το 2000. Μετά το 2001 η κυβέρνηση προχώρησε σε νέο σχεδιασμό ιδιωτικοποιήσεων με στόχο την ανάκαμψη της τουρκικής

οικονομίας. Αποτέλεσμα του νέου σχεδιασμού ήταν η αύξηση του όγκου των ιδιωτικοποιήσεων από τα 536 εκατ. \$ του 2002 στα 8,209 δις το 2005⁷³.

3.4 Το νομικό πλαίσιο των ΑΞΕ

Η κυβέρνηση που προέκυψε από το αποτέλεσμα των εκλογών του Νοεμβρίου 2002, παρόλα τα αρχικά αρνητικά συναισθήματα που προκαλούσε στον επιχειρηματικό κόσμο αποδείχθηκε ότι ήταν πιο ικανή να δώσει λύσεις σε σύγκριση με τα πολυκομματικά κυβερνητικά σχήματα του παρελθόντος. Στις 5 Ιουνίου 2003, το τουρκικό κοινοβούλιο ψήφισε τον Νόμο 4875 περί ξένων άμεσων επενδύσεων, ο οποίος μετέβαλε ριζικά το καθεστώς απλοποιώντας σημαντικά τις διαδικασίες. Η ψήφιση του νόμου αυτού ήταν μέρος του Διαρθρωτικού Προγράμματος για την Βελτίωση του Οικονομικού Περιβάλλοντος και αποτελούσε μία από τις κύριες δεσμεύσεις της Τουρκίας έναντι του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, προκειμένου να λάβει γενναία οικονομική βοήθεια.⁷⁴

Με τον νόμο αυτό καταργήθηκαν οι διατάξεις του παλαιότερου Νόμου 6224, σύμφωνα με τον οποίο για να επιτραπούν οι ξένες άμεσες επενδύσεις έπρεπε να έχουν λάβει άδεια από το αρμόδιο Υπουργείο στην Άγκυρα με συγκεκριμένη μακροσκελή διαδικασία. Επίσης, καταργήθηκε η προϋπόθεση εισαγωγής ποσού 50.000 \$ ανά αλλοδαπό φυσικό ή νομικό πρόσωπο που συμμετείχε στην νέα εταιρεία.⁷⁵

⁷³ European Commission, (2006), Candidate Countries' Economies Quarterly (January)

⁷⁴ Πρεσβεία της Ελλάδος στην Άγκυρα – Τουρκία Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

⁷⁵ Πρεσβεία της Ελλάδος στην Άγκυρα – Τουρκία Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

Οι ορισμοί και οι εξουσιοδοτήσεις στον Κώδικα 4875 που στέκεται ως νομικός οδηγός για τους ξένους επενδυτές είναι συμβατοί με τις καλύτερες διεθνείς πρακτικές. Τα άτομα που έχουν την ξένη υπηκοότητα και οι Τούρκοι πολίτες εγκατεστημένοι στις ξένες χώρες, καθώς επίσης και τα νομικά πρόσωπα που καθιερώνονται βάσει των νόμων των ξένων χωρών και των διεθνών οργανισμών αποκτούν μια άμεση θέση επενδυτών στην Τουρκία⁷⁶.

Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 1 καθορίζει τον στόχο του νόμου, ο οποίος είναι να ρυθμιστούν οι αρχές ενθάρρυνσης των ΑΞΕ, έτσι ώστε να προστατεύσουν τα δικαιώματα των ξένων επενδυτών, να καθορίσουν την επένδυση και τον επενδυτή σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, να καθιερώσουν μια ανακοίνωση-βασισμένη στο σύστημα για τις άμεσες ξένες επενδύσεις παρά τη διαλογή και την έγκριση και για να αυξήσουν τις ξένες άμεσες επενδύσεις μέσω των καθιερωμένων πολιτικών.

Σύμφωνα με το άρθρο 2, οι όροι που χρησιμοποιούνται σε αυτόν τον νόμο θα έχουν τις ακόλουθες έννοιες:

α) Ξένος επενδυτής:

- 1) Πραγματικά πρόσωπα που κατέχουν την ξένη υπηκοότητα και τουρκικής υπηκοότητας κάτοικοι εξωτερικού και
- 2) Ξένα νομικά πρόσωπα που καθιερώνονται βάσει των νόμων των ξένων χωρών και των διεθνών ιδρυμάτων.

⁷⁶ Invest in Turkey, <http://www.investinturkey.gov.tr>

β) Ξένη άμεση επένδυση:

1) Ίδρυση μιας νέας επιχείρησης ή ενός κλάδου μιας ξένης επιχείρησης από τον ξένο επενδυτή,

2) Απόκτηση μεριδίου μιας επιχείρησης που ιδρύεται στην Τουρκία

Τα κύρια σημεία του Νόμου 4875 είναι τα εξής:

- **Ελευθερία της επένδυσης και της εθνικής επεξεργασίας**

Οι αρχές της ελευθερίας της επένδυσης και της εθνικής επεξεργασίας ισχύουν για τις ξένες άμεσες επενδύσεις στην Τουρκία. Οι ξένοι επενδυτές μπορούν ελεύθερα να κάνουν άμεσες ξένες επενδύσεις στην Τουρκία, εκτός αν ορίζονται διαφορετικά από τις διεθνείς συνθήκες και τα ειδικά μέτρα νόμου.⁷⁷

Ο νέος νόμος φυλάσσει την απεριόριστη είσοδο. Όλες οι προηγούμενες απαιτήσεις που εκδίδονται από τη γενική διεύθυνση του Υπουργείου Οικονομικών της ξένης επένδυσης καταργούνται.

Οι όροι εισόδου είναι οι ίδιοι όπως για τις συγκρίσιμες τοπικές τουρκικές επιχειρήσεις. Δεν υπάρχει κανένα ελάχιστο ποσό κεφαλαίου που απαιτείται. Δεν είναι πλέον υποχρεωτικό να παρουσιαστεί ένα ελάχιστο μερίδιο κεφαλαίου 50.000 \$. Επίσης, οποιαδήποτε μορφή επιχείρησης που περιλαμβάνεται στον τουρκικό εμπορικό κώδικα είναι

⁷⁷ Invest in Turkey, <http://www.investinturkey.gov.tr>

αποδεκτή. Δεν είναι πλέον υποχρεωτικό να ιδρυθεί είτε μια εταιρεία περιορισμένης ευθύνης, είτε μια από κοινού επιχείρηση αποθεμάτων⁷⁸.

- **Απλοποίηση διαδικασίας - Καταργείται η προϋπόθεση λήψης διοικητικής αδείας για την επένδυση**⁷⁹

Πέραν των αλλαγών που επήλθαν σε σχέση με τους ξένους επενδυτές, απλουστεύθηκε συνολικά το καθεστώς ίδρυσης νέων εταιρειών. Για την ίδρυση ανώνυμης εταιρείας ή εταιρείας περιορισμένης ευθύνης δεν απαιτείται πλέον η λήψη αδείας από το Υπουργείο Βιομηχανίας και Εμπορίου, αλλά αρκεί η σύνταξη συμβολαιογραφικής πράξης και η υποβολή της στο Εμπορικό Μητρώο. Το ίδιο ισχύει πλέον και για μεταβολές του καταστατικού περιλαμβανομένων των αυξήσεων κεφαλαίου. Έχουν διατηρηθεί, ωστόσο, κάποιες εξαιρέσεις⁸⁰.

- **Ίση μεταχείριση μεταξύ εγχωρίων και αλλοδαπών επενδύσεων (άρθρο 2)**

Οι ξένοι επενδυτές όχι μόνο είναι ελεύθεροι να κάνουν τις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Τουρκία, αλλά υπόκεινται σε ίση μεταχείριση με τους εσωτερικούς επενδυτές. Μερικοί περιορισμοί υπάρχουν για τους ξένους επενδυτές σε ορισμένους τομείς, όπως η ραδιοφωνική και τηλεοπτική μετάδοση, η πολιτική αεροπορία, οι θαλάσσιες μεταφορές, οι διαδικασίες μαρινών, και η αλιεία.⁸¹

- **Δικαίωμα απόκτησης ακίνητης περιουσίας με τους ίδιους όρους που ισχύουν για τους Τούρκους πολίτες**

⁷⁸ Mehmet Baykal, Benefits of FDI for developing Countries and the case of Turkey, Rensselaer Polytechnic Institute, USA

⁷⁹ Πρεσβεία της Ελλάδος στην Άγκυρα – Τουρκία Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

⁸⁰ Πρεσβεία της Ελλάδος στην Άγκυρα – Τουρκία Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

⁸¹ Invest in Turkey, <http://www.investinturkey.gov.tr>

Οι επιχειρήσεις μπορούν ελεύθερα να αποκτήσουν την ακίνητη περιουσία ή τα περιορισμένα δικαιώματα τους, μέσω ενός νομικού προσώπου στην Τουρκία⁸².

- **Εθνικοποίηση ή απαλλοτρίωση των ξένων επενδύσεων μόνο για λόγους δημοσίου συμφέροντος και μετά την καταβολή σε εύλογο χρονικό διάστημα της προσηκουσας αποζημίωσης (άρθρο3)**

Οι άμεσες ξένες επενδύσεις δεν μπορούν να απαλλοτριωθούν ή να εθνικοποιηθούν, εκτός αν είναι προς το δημόσιο συμφέρον και με την πληρωμή της αντίστοιχης οικονομικής αποζημίωσης. Αυτά τα σημεία είναι κάτω από τη συνταγματική και νομική διαβεβαίωση⁸³.

- **Ελεύθερη μεταφορά των κερδών, μερισμάτων, αμοιβών και λοιπών δικαιωμάτων**

Οι ξένοι επενδυτές μπορούν ελεύθερα να μεταφέρουν στο εξωτερικό: καθαρά κέρδη, μερίσματα, εισπράξεις από την πώληση ή την εκκαθάριση, όλη ή οποιοδήποτε μέρος μιας επένδυσης, πληρωμές αποζημιώσεων, ποσά που προκύπτουν από την άδεια, τη διαχείριση και παρόμοιες συμφωνίες, και τις αποζημιώσεις και τις πληρωμές ενδιαφέροντος που προκύπτουν από τα ξένα δάνεια μέσω των τραπεζών ή των ειδικών χρηματοδοτικών οργανισμών⁸⁴ (άρθρο3).

- **Απεριόριστο ποσοστό συμμετοχής στην υπό ίδρυση εταιρεία.**⁸⁵
- **Δικαίωμα επαναπατριsmού του ξένου κεφαλαίου**⁸⁶.

⁸² Business Guide to Turkey Foreign Economic Relations Board, Turkey (DEIK)

⁸³ Invest in Turkey, <http://www.investinturkey.gov.tr>

⁸⁴ Πρεσβεία της Ελλάδος στην Άγκυρα – Τουρκία Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

⁸⁵ Πρεσβεία της Ελλάδος στην Άγκυρα – Τουρκία Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

⁸⁶ Πρεσβεία της Ελλάδος στην Άγκυρα – Τουρκία Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων

- **Πρόβλεψη δυνατότητας ίδρυσης Γραφείου Αντιπροσωπείας – Συνδέσμου**

Το Undersecretariat εξουσιοδοτείται για να επιτρέψει στις επιχειρήσεις να ενσωματώνονται κάτω από τα καταστατικά των ξένων χωρών στα ανοικτά γραφεία συνδέσμου, υπό τον όρο ότι τέτοια γραφεία δεν ασχολούνται με τις εμπορικές δραστηριότητες της Τουρκίας⁸⁷.

- **Πρόβλεψη προσφυγής σε μηχανισμούς επίλυσης διαφορών εγχώριους ή διεθνείς**

Για την τακτοποίηση των διαφωνιών των συμφωνιών επένδυσης, υποκειμένων στις ιδιωτικές διαφωνίες νόμου και επένδυσης που προκύπτουν από τις συμβάσεις παραχωρήσεων δημόσιων υπηρεσιών και τους όρους που συνάπτονται με τους ξένους επενδυτές, οι τελευταίοι μπορούν να απευθυνθούν είτε στα εξουσιοδοτημένα τοπικά δικαστήρια, είτε στην εθνική, είτε διεθνή διαιτησία, υπό τον όρο ότι οι σχετικοί κανονισμοί τηρούνται και τα συμβαλλόμενα μέρη συμφωνούν επ' αυτού⁸⁸. (άρθρο3)

- **Αποδοχή αξιολόγησης διεθνών χρηματοοικονομικών οργανισμών σε ό,τι αφορά την καταβολή κεφαλαίου**

Η αξιολόγηση του σε είδος κεφαλαίου γίνεται σύμφωνα με τις διατάξεις του τουρκικού εμπορικού κώδικα. Εντούτοις, μετοχές και ομόλογα των επιχειρήσεων που εδρεύουν στο εξωτερικό θα γίνουν αποδεκτές ως ξένο μερίδιο κεφαλαίου ξένων επενδυτών και οι αξίες που θα καθοριστούν από τα δικαστήρια της εγχώριας χώρας, ή άλλες αρμόδιες αρχές στην εγχώρια χώρα ή οποιαδήποτε άλλα διεθνή ιδρύματα που εκτελούν τις αξιολογήσεις θα γίνουν αποδεκτά⁸⁹.

⁸⁷ Invest in Turkey, <http://www.investinturkey.gov.tr>

⁸⁸ <http://www.tusi.ad.org>, Working Paper prepared for Investors Advisory Council Meeting, (15/3/2004), İstanbul TS/SEK/04-06)

⁸⁹ Business Guide to Turkey Foreign Economic Relations Board, Turkey (DEIK)

- **Δυνατότητα απασχόλησης αλλοδαπών**

Σύμφωνα με το άρθρο 23 του νόμου, οι επιχειρήσεις και οι οντότητες με το ξένο κεφάλαιο που θα είναι στα πλαίσια του κανονισμού θα καθορίζουν τα θέματα σχετικά με τις άδειες εργασίας για τους αλλοδαπούς και τον καθορισμό του βασικού προσωπικού από κοινού με το Υπουργείο Οικονομικών και το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης⁹⁰.

3.5 Εκλογικό κλίμα – Πολιτική αντιπαράθεση

Στην Τουρκία, η πολιτική κρίση των τελευταίων ημερών είχε αναπόφευκτα αρνητικές επιπτώσεις στις ντόπιες χρηματοοικονομικές αγορές και τη λίρα. Παρόλα αυτά οι πρώτες σημαντικές απώλειες περιορίστηκαν σε σημαντικό βαθμό μετά την απόφαση του πρωθυπουργού της Τουρκίας και επικεφαλής του κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (AKP) Tayyip Erdogan να ζητήσει πρόωρες εκλογές κατόπιν της απόφασης του Συνταγματικού Δικαστηρίου να ακυρώσει την πρώτη ψηφοφορία για την εκλογή Gul στον προεδρικό θώκο. Παραδοσιακά, η εσωτερική πολιτική κατάσταση στη γείτονα είναι ο υπαριθμόν ένα παράγοντας ρίσκου, που παρακολουθούν οι εμπλεκόμενοι (ντόπιοι και ξένοι) στις αγορές της Τουρκίας, καθώς ο παράγοντας αυτός έχει στο παρελθόν αποτελέσει αφορμή μεγάλων διορθώσεων και υψηλής μεταβλητότητας τιμών. Πρέπει, εντούτοις, να σημειωθεί ότι το πολιτικό ρίσκο έχει τα τελευταία τέσσερα-πέντε έτη μειωθεί σημαντικά, καθώς, σε αντίθεση με προηγούμενες περιόδους, την διακυβέρνηση της χώρας την

⁹⁰ <http://www.tusi.ad.org>, Working Paper prepared for Investors Advisory Council Meeting, 15 March 2004, Istanbul TS/SEK/04-06)

τελευταία πενταετία έχει επωμισθεί αυτοδύναμη κυβέρνηση με βασικό προσανατολισμό την ισόρροπη ανάπτυξη της οικονομίας σε απόλυτη συμφωνία με τις επιταγές του υφιστάμενου προγράμματος σταθεροποίησης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Ο πολιτικός παράγοντας, βέβαια, έχει ξαναέρθει στο προσκήνιο με τις εξελίξεις των τελευταίων ημερών και για το λόγο αυτό συνίσταται ιδιαίτερη προσοχή στους εμπλεκόμενους επενδυτές, καθώς τυχόν επιδείνωση του πολιτικού κλίματος θα μπορούσε να οδηγήσει σε νέες πιέσεις στις ντόπιες αγορές και την λίρα. Μεσοπρόθεσμα, οι προοπτικές για την οικονομία της χώρας και τις αγορές παραμένουν θετικές, ιδιαίτερα, εάν υπάρξει σταθεροποίηση του πολιτικού κλίματος μετά τις κοινοβουλευτικές εκλογές της 22ας Ιουλίου. Η Τουρκία συνεχίζει να αποτελεί ένα από τα πλέον ελκυστικά carry traders διεθνώς, ιδιαίτερα εάν ληφθούν υπόψη τα υψηλά επίπεδα των εγχώριων επιτοκίων και η μεγάλη πρόοδος που έχει συντελεσθεί τα τελευταία χρόνια όσον αφορά τη βελτίωση των μακροοικονομικών μεγεθών της χώρας⁹¹.

Πάντως, θα πρέπει να επισημανθεί ότι οι ξένοι επενδυτές ελέγχουν περίπου το 70% του χρηματιστηρίου της Κωνσταντινούπολης. Τα κερδοσκοπικά κεφάλαια, που υπολογίζονται περίπου σε 75 δις \$, αποτελούν την «αχίλλειο πτέρνα» για την οικονομία της Τουρκίας που χρηματοδοτεί με αυτά το τεράστιο έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, στο ανοιχτό ενδεχόμενο να εγκαταλείψουν την χώρα εξαιτίας της εντεινόμενης κρίσης. Για πρώτη φορά στην ιστορία της σύγχρονης Τουρκίας υπήρξε ακύρωση ψηφοφορίας για εκλογή προέδρου, καθώς το Συνταγματικό Δικαστήριο ελέγχεται από τους κεμαλιστές και τον στρατό⁹². Σε πρωτοσέλιδο άρθρο της η Cumhuriyet, η

⁹¹ Η Καθημερινή Διεθνής Οικονομία, (5/5/07), EFG EUROBANK ERGASIAS ECONOMIC RESEARCH, «Θετικό το κλίμα στις διεθνείς αγορές», σελ.14

⁹² Οικονομική Καθημερινή, (2/5/2007), «Διασώθηκε από τον πνιγμό η τουρκική λίρα...Ανέκαμψε και το δολάριο», σελ. 25

εφημερίδα «ευαγγέλιο» των κεμαλιστών, έγραψε: «Μήπως το κυβερνών κόμμα εξαπατά τον λαό στην προσπάθειά του να μετατρέψει το κοσμικό τουρκικό κράτος σε μετριοπαθές ισλαμικό έθνος».

Οι ξένοι, λοιπόν, διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση αυτής της κεκτημένης ταχύτητας. Η υπόσχεση δε της ένταξης στη Ε.Ε. βοήθησε την τουρκική κυβέρνηση να προωθήσει ατζέντα μεταρρυθμίσεων, ενώ οι ξένες άμεσες επενδύσεις ανέβασαν τα δεδομένα των επιχειρήσεων, όπως τράπεζες και τηλεπικοινωνίες. Οι ξένοι επενδυτές έφεραν μαζί τους και χρήμα. Οι επενδύσεις τους συνέβαλαν στην ενίσχυση της τουρκικής λίρας, διατηρώντας σε χαμηλά επίπεδα τον πληθωρισμό. Επιπλέον, συνέβαλαν στην χρηματοδότηση του μεγάλου εμπορικού ελλείμματος της χώρας, αντίστοιχο με το 7% του Α.Εγχ.Π. Όμως, με το συνολικό χρέος να κυμαίνεται στο 63% του ΑΕΠ, μία απομάκρυνση των διεθνών επενδυτών θα μπορούσε εύκολα να πυροδοτήσει νέα οικονομική κρίση⁹³.

Εντούτοις, επισημαίνεται ότι η τουρκική οικονομία δεν είναι έτοιμη να αντιμετωπίσει πολιτική κρίση. Στηρίζεται υπερβολικά στην υποστήριξη – τόσο χρηματοοικονομική όσο και ψυχολογική- των ξένων επενδυτών.

Αποτέλεσμα των ανωτέρω είναι η μείωση ταχύτητας όσον αφορά τις ΑΞΕ, με προσωρινή αναστολή ενδεχόμενων επεκτατικών κινήσεων των επενδυτών στην Τουρκία, απόρροια της πολιτικής αναταραχής λόγω της ανοιχτής διαμάχης κυβέρνησης και στρατού για την εκλογή προέδρου της Δημοκρατίας. Παρά την ανησυχία το σύνολο σχεδόν των Ελλήνων και ξένων επιχειρηματιών εκτιμά ότι η κατάσταση αυτή μετά από μια περίοδο νευρικότητας μερικών μηνών θα ομαλοποιηθεί εφόσον το κόμμα των ισλαμιστών κερδίσει

⁹³ Χρήμα Τρίτη, (8/5/2007), «Η Εθνική Τράπεζα έχει τη μεγαλύτερη έκθεση στην Τουρκική Αγορά», σελ.27

τις εκλογές⁹⁴. Για την ώρα ο αντίκτυπος της πολιτικής κρίσης στην Τουρκία περιορίζεται μόνο στην εικόνα του Χρηματιστηρίου, που μετά τις τελευταίες εξελίξεις στη γείτονα έχει «πατήσει φρένο» και κινείται αντίθετα από τις κεντρικές κεφαλαιαγορές της Ευρώπης⁹⁵. Τέλος, στην υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της Τουρκίας από θετική σε σταθερή προχώρησε η Fitch Ratings, λόγω της πολιτικής κρίσης που επικρατεί στην γειτονική χώρα. Με την υποβάθμιση αυτή αυξάνεται ουσιαστικά το κόστος δανεισμού από τις διεθνείς αγορές για την Τουρκία⁹⁶

⁹⁴ Εξπρες της Κυριακής, (6/5/2007), «Παγώνουν για ένα δίμηνο οι κινήσεις των ελληνικών εταιριών στην Τουρκία», σελ.13

⁹⁵ Ελευθεροτυπία, (5/5/2007), «Περίπου 80 ελληνικές επιχειρήσεις, με κορυφαία την Εθνική, δραστηριοποιούνται στην Τουρκία», σελ.47

⁹⁶ Τα νέα, (11/5/2007), «Υποβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας της Τουρκίας», σελ.54

4^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ - ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ ΑΞΕ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

4.1 Οι Ελληνικές άμεσες επενδύσεις σε αριθμούς

Καθαρή εκροή ύψους 1,901 δις ευρώ (έναντι καθαρής εισροής 364 εκατ. ευρώ την αντίστοιχη περίοδο του 2006) εμφάνισαν οι ελληνικές άμεσες επενδύσεις το δίμηνο Ιανουαρίου – Φεβρουαρίου 2007⁹⁷. Ειδικότερα, η εκροή κεφαλαίων για άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό από κατοίκους ανήλθε σε 1,844 δις ευρώ, ενώ καταγράφηκε εκροή (μείωση ύψους 57 εκατ. ευρώ) στις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα. Την ίδια περίοδο σημειώθηκε καθαρή εισροή ύψους 6,608 δις ευρώ στην κατηγορία των επενδύσεων χαρτοφυλακίου (έναντι καθαρής 663 εκατ. ευρώ την ίδια περίοδο το 2006), δεδομένου ότι εισροή ξένων κεφαλαίων για τοποθετήσεις στην Ελλάδα (κυρίως σε ομόλογα του ελληνικού Δημοσίου και σε μετοχές ελληνικών επιχειρήσεων, ύψους 6,6 και 2,8 δις ευρώ, αντίστοιχα) υπεραντιστάθμισε σε σημαντικό βαθμό την εκροή ελληνικών κεφαλαίων για τοποθετήσεις σε ομόλογα εκδόσεως εξωτερικού (ύψους 3,0 δις ευρώ). Τέλος, στην κατηγορία των λοιπών επενδύσεων η καθαρή εκροή ύψους μόλις 284 εκατ. ευρώ (έναντι σημαντικής καθαρής εισροής 4,7 δις ευρώ το πρώτο τρίμηνο του 2006) αντανακλά κυρίως το γεγονός ότι η εκροή κεφαλαίων για τοποθετήσεις ελληνικών κεφαλαίων σε καταθέσεις και repos στο εξωτερικό και – σε πολύ μικρότερο βαθμό – για αποπληρωμές δανείων αντισταθμίστηκε σχεδόν εξ ολοκλήρου από τοποθετήσεις ξένων κεφαλαίων σε καταθέσεις και repos στην Ελλάδα. Ειδικότερα, τον Φεβρουάριο του 2006 η κατηγορία των άμεσων

⁹⁷ Τράπεζα της Ελλάδος, <http://www.bankofgreece.gr/announcements>

επενδύσεων παρουσίασε σημαντική καθαρή εκροή ύψους 1,829 δις ευρώ. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά την εκροή κεφαλαίων ύψους 1,750 δις ευρώ για άμεσες επενδύσεις στο εξωτερικό από κατοίκους, κυρίως λόγω της ολοκλήρωσης της εξαγοράς της Finansbank από την Εθνική Τράπεζα (εκροή ποσού ύψους 1,722 δις ευρώ), αλλά – σε πολύ μικρότερο βαθμό – και την εκροή (μείωση κατά 79 εκατ. ευρώ) που καταγράφηκε στις άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα, εν μέρει λόγω της πώλησης της Pfizer Hellas A.E. από την μητρική της εταιρία στην Janssen-Ciga Φαρμακευτική ΑΕΒΕ (εκροή ύψους 23 εκατ. ευρώ)⁹⁸.

4.2 Η ελληνική οικονομία διακατέχεται από επενδυτική εσωστρέφεια⁹⁹

Στις τελευταίες θέσεις ανάμεσα στις 25 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατατάσσεται η Ελλάδα στην πραγματοποίηση άμεσων ξένων επενδύσεων τόσο από ξένες επιχειρήσεις σε αυτή, όσο και από ελληνικές επιχειρήσεις σε ξένες χώρες. Η ουσία είναι ότι η ελληνική οικονομία διακατέχεται από εσωστρέφεια. Οι βασικές αιτίες όπου αποδίδεται η αδυναμία της χώρας να προσελκύσει ξένες επενδύσεις είναι η γραφειοκρατία, η χαμηλή ανταγωνιστικότητα και η διαφθορά.

Τα μεγέθη της Ελλάδας για το 2005 δείχνουν μόλις 100 εκατ. ευρώ ελληνικών επενδύσεων σε χώρες της Ε.Ε. και 700 εκατ. ευρώ σε χώρες εκτός Ε.Ε. Εισέρρευσαν

⁹⁸ Η Καθημερινή, Οικονομική Εβδομάδα, (28/4/2007), «Οι αριθμοί της Εβδομάδας», σελ.2

⁹⁹ Η Καθημερινή, (20/07/06), «Άμεσες Ξένες Επενδύσεις»

κεφάλαια ύψους 100 εκατ. ευρώ από χώρες εκτός Ε.Ε., ενώ αντίθετα οι επιχειρήσεις από χώρες της Ε.Ε. απέσυραν κεφάλαια ύψους 300 εκατ. ευρώ από την Ελλάδα.

Τα συγκεκριμένα μεγέθη είναι συγκρίσιμα με τα αντίστοιχα που ανέφεραν χώρες με πολύ μικρότερες οικονομίες από την ελληνική, όπως η Σλοβακία, η Λιθουανία, η Εσθονία, η Λετονία, η Κύπρος και η Μάλτα.

4.3 Το παρασκήνιο των ελληνικών επιχειρήσεων στην Τουρκία¹⁰⁰

Την τελευταία δεκαετία έχουν αυξηθεί κατά πολύ οι ελληνικές επενδύσεις στην Τουρκία. Σε μια αγορά εβδομήντα και πλέον εκατομμυρίων κατοίκων, οι ελληνικές επιχειρήσεις αποσκοπούν σε μεγάλα κέρδη και ο τελευταίος επενδυτικός νόμος που έχει ψηφίσει η Τουρκική εθνοσυνέλευση το καλοκαίρι του 2004 φαίνεται ότι διευκολύνει ακόμη περισσότερο αυτές τις επενδύσεις¹⁰¹. Επιπλέον, να σημειωθεί ότι η Τουρκία έχει αποδεχτεί την υπαγωγή των εμπορικών διαφορών τουρκικών εταιριών με ξένους οίκους στη διεθνή διαιτησία, κάτι που ενθαρρύνει ιδιαίτερα τους ξένους επενδυτές.

Τα επίσημα στοιχεία από το ελληνικό Υπουργείο Οικονομικών μέχρι το έτος 2004 δηλώνουν ότι το ύψος του ελληνικού επενδυμένου κεφαλαίου στην Τουρκία είναι 14 εκατ. \$. Σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία, η Ελλάδα κρατά την 4η θέση στον κατάλογο των σημαντικότερων χωρών που επενδύουν στην Τουρκία, με 77 ελληνικές επιχειρήσεις που έχουν επενδύσει στη γειτονική χώρα.

¹⁰⁰ Σουλιώτης, Αχιλλέας, (9/3/2007), «Ανεβάζει στροφές η ελληνική οικονομική διείσδυση», Το Παρασκήνιο, σελ.22-23

¹⁰¹ Turkish Prime Ministry, Undersecretariat for Treasury: <http://www.hazine.gov.tr/indexe.htm>

Άμεσες Ξένες Επενδύσεις στην Τουρκία ανά Χώρα 2004 (εκατ. \$)	
ΧΩΡΑ	ΕΠΕΝΔΥΜΕΝΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
Ιταλία	240
Γερμανία	98
Ολλανδία	86
Ελλάδα	14
Δανία	12
Αγγλία	11
Βέλγιο	6
Ισπανία	5
Ελβετία	3
Αμερική	2
Λοιπές Χώρες	96
Σύνολο	569

Πηγή: Euecopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey

Πίνακας 44

Ενδιαφέροντα σχόλια:

Η πλειοψηφία των ελληνικών επενδύσεων είναι πραγματοποιημένες στον τριτογενή τομέα (εμπόριο / υπηρεσίες). Λεπτομερώς, έχουμε:

Ελληνικές επενδύσεις ανά τομείς 2004 (εκατ. \$)	
Πρωτογενής Τομέας	3
Δευτερογενής Τομέας	24
Τριτογενής Τομέας	50
Σύνολο	77

Πηγή: Euecopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey

Πίνακας 45

- Τουλάχιστον οι μισές από τις επιχειρήσεις που κινήθηκαν στην Τουρκία, μετακινήθηκαν στην γειτονική χώρα μεταξύ 2001 και 2003, σε μια εποχή όπου η τουρκική οικονομία ήταν σε κρίση.
- Μια συμφωνία για την κατάργηση της διπλής φορολογίας υπεγράφη μεταξύ της Ελλάδας και της Τουρκίας από την 01-01-05.

Οι ελληνικές εταιρείες την τελευταία πενταετία αύξησαν σημαντικά τον βαθμό διείσδυσης στη γειτονική χώρα, με αποτέλεσμα οι τελευταίες πολιτικές εξελίξεις να δημιουργούν ανησυχία στις διοικήσεις των εταιρειών. Σήμερα, οι ελληνικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται κυρίως εμπορικά στην Τουρκία ξεπερνούν τις 2.000, ενώ περίπου 20 είναι οι εισηγμένες επιχειρήσεις. Τα πιο πρόσφατα στοιχεία μιλούν για ελληνικές επενδύσεις άνω των 14 δις ευρώ το 2006 έναντι 8 δις ευρώ το 2005.

Το σημαντικότερο ρίσκο που αναλαμβάνει ο Έλληνας επιχειρηματίας που δραστηριοποιείται στη Τουρκία είναι κατ' αρχήν οι πολιτικές αναταράξεις που είναι συχνές όπως αυτή που βιώνει η χώρα αυτή τη περίοδο. Επίσης, η νομισματική αναταραχή, αν και το ισχυρό ευρώ έναντι της τουρκικής λίρας ευνοεί τη πώληση των ελληνικών προϊόντων. Σύμφωνα με την εμπειρία που έχει τη τελευταία πενταετία από τη Τουρκία ο γενικός διευθυντής της εισηγμένης Kleeman Hellas, κ. Τάσος Κυριακίδης, οι Τούρκοι πολίτες έχουν σε μεγάλη εκτίμηση τις ελληνικές επιχειρήσεις, καθώς αναγνωρίζουν τον υψηλό βαθμό αξιοπιστίας των προϊόντων. Παράλληλα, επιδιώκουν την προσέλκυση ελληνικών επιχειρήσεων ως χώρα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αχανή αγορά των 70 εκατομμυρίων κατοίκων.¹⁰²

¹⁰² Η Καθημερινή, Οικονομική, (6/5/07), «Διεθνής ομπρέλα για την Τουρκία», σελ.11

Σύμφωνα με επίσημα τουρκικά στοιχεία, οι ελληνικές ΑΞΕ στην Τουρκία από 9,65 δις \$ το 2005 αναμένεται να ξεπεράσουν τον στόχο των 15 δις \$. Οι ελληνικές ξένες άμεσες επενδύσεις των 80 περίπου εταιριών που δραστηριοποιούνται στη χώρα κυμαίνονται στα 450 εκατ. ευρώ χωρίς να υπολογίζεται η επένδυση της Εθνικής τράπεζας. Όμως, σύμφωνα με κυβερνητικά στοιχεία της Τουρκίας, στην πραγματικότητα υπάρχουν 227 εταιρίες με ελληνικά συμφέροντα που δραστηριοποιούνται στην Τουρκία¹⁰³. Η πλειονότητα των ελληνικών επενδύσεων έχει πραγματοποιηθεί στον τριτογενή τομέα (υπηρεσίες, εμπόριο/αντιπροσώπευση).

Οι σημαντικότερες πρόσφατες εξελίξεις είναι η συμφωνία απόκτησης του 46% της Finansbank έναντι 2,774 δις \$ από την Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, η εξαγορά ποσοστού 20% της εταιρείας τυχερών παιγνίων Inteltek αντί 67 εκατ. ευρώ από την Intralot (κατείχε ήδη μερίδιο 25%), η συμφωνία εξαγοράς μεριδίου 70% της Tekfenbank από την EFG Eurobank Ergasias αντί 185 εκατ. \$ και η συμμετοχή της Alpha Bank στην Alternatif Bank. Προ των συγκεκριμένων επενδύσεων, το ύψος των συνολικών επενδυμένων κεφαλαίων υπολογίζονταν σε 60 εκατ. \$. Επιπλέον, άλλες μεγάλες επενδύσεις έχουν γίνει από εταιρίες όπως ο όμιλος της Intracom, του Πουλιάδη, τη Eurodrip, την Cardico, τον όμιλο Σαράντη, τη Moda Bagno¹⁰⁴, την S & B Βιομηχανικά Ορυκτά Α.Ε., τους Ελληνικούς Λευκόλιθους¹⁰⁵

¹⁰³ Καψύλης, Αλ., (19/3/2006), «Ο ισλαμικός καλβινισμός της Τουρκίας του 21^{ου} αιώνα», Το Βήμα, σελ. Β14-Β15

¹⁰⁴ Ελληνοτουρκικό Επιμελητήριο στην Αθήνα

¹⁰⁵ Γενικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης-Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων Ετήσια Έκθεση 2005

Ελληνικές Επιχειρήσεις που Δραστηριοποιούνται στην Τουρκία 2007			
α/α	Επωνυμία Ελληνικής Εταιρείας	Επωνυμία Τουρκικής Εταιρείας	Δραστηριότητα
1.	Aloumyl – Mylonas S.A.	Alunef Alüminyum San. A.S.	Αλουμίνιο
2.	Alpha Bank S.A.	Alternatif Bank A.S.	Τράπεζα
3.	Bronze Art	Bronze İtalyan Banyo Mucevherati Tic. Ltd. Şir.	Εμπορία αξεσουάρ/ειδών μπάνιου
4.	BSB S.A.	Lifestyle Agent Tekstil Dis Ticaret A.S.	Εμπορία γυναικίων ενδυμάτων
5.	CARDICO - K. Kardasilaris & Sons S.A.	Kardalco Kabuklu Kuruyemiş Gıda Dah.ve Harıcı Paz.San.A.Ş.	Ξηροί καρποί
6.	Charitopoulos Kyriazis	Kaynak İşi Sistemleri A.Ş.	Κατασκευή συστημάτων θέρμανσης συμβατικών και ηλιακών
7.	Crete Plastics S.A.	Senkroma Boyar Madde Sanayi ve Ticaret A.S.	Πλαστικά
8.	Delta Nomikos S.A.	Merko Gıda San. Ve Tic. A.S.	Εμπόριο
9.	EFG EUROBANK Ergasias	TEKFENBANK A.S.	Τράπεζα
10.	Friesland Hellas S.A.	Friesland Gıda Ticaret A.Ş.	Τρόφιμα
11.	Eurodrip S.A.	Eurodrip Damla Sulama ve Tic. A.Ş.	Παραγωγή και εμπορία συστημάτων άρδευσης
12.	Parthenon S.A.	Efes Gıda San.İç ve Dış Tic.Ltd.Şti.	Βιομηχανία σταφίδων
13.	Plexaco S.A. PLEKSIPLAS	Plastik ve Kauçuk Endüstrisi A.Ş.	Παραγωγή πλαστικών σωλήνων
14.	P.N. Gerolymatos S.A.	GENESİS İLAÇ VE SAĞLIK ÜRÜNLERİ A.Ş.	Φαρμακευτικά
15.	Pouliadis & Associates S.A.	INDEX Bilgisayar	Πληροφορική
16.	Golden Agent A.S.	Golden Agent II Tekstil Tic. A.Ş.	Εμπόριο ενδυμάτων
17.	Grecian Magnesite S.A.	AKDENİZ MINERAL KAYNAKLARI A.Ş.	Μεταλλεία
18.	INTRACOM IT Services S.A.	GANTEK Bilgisayar Danışmanlık Ser.Tic.A.Ş.	Πληροφορική
19.	INTRALOT S.A.	Inteltek İnternet Teknoloji Yatırım ve Danışmanlık Tic. A.Ş.	Τυχερά παιχνίδια
20.	Kleeman Hellas S.A.	Kleeman Asansör A.S.	Ανελκυστήρες
21.	Koutrotsios Ioannis	Assos Commercial İth-İhr Gıda Paz. Ltd. Şti.	Εμπόριο
22.	LINOMEDIA S.A.	LINOMEDIA BASKI - YAYINCILIK SİSTEMLERİ SAN.ve TIC. A.S.	Ολοκληρωμένα εκτυπωτικά συστήματα
23.	MAKAN S.A.	Metropolitan Gıda San.Tic. Ltd. Şti.	Εμπόριο καφέ
24.	Leaf Tobacco A. Michailidis Group	Boromik Tütün Sanayi Ve Tic. A.Ş.	Καπνά
25.	MODA BAGNO – INTERNI – Ververis	Moda Bagno İç ve Dış Tic. İnş. Tur .San.A.Ş.	Εισαγωγή και εμπορία επίπλων και ειδών μπάνιου
26.	National Bank of Greece A.S.	Finansbank A.S.	Υπηρεσίες - Τράπεζα
27.	Nireus S.A.	ILKNAK SU ÜRÜNLERİ SAN.VE TİC.AŞ	Ιχθυοκαλλιέργειες
28.	Palatiana Bros - Palaplast	Palaplast İzmir Plastik San.Tic.A.Ş.	Πλαστικοί σωλήνες και συστήματα

Ελληνικές Επιχειρήσεις που Δραστηριοποιούνται στην Τουρκία 2007			
α/α	Επωνυμία Ελληνικής Εταιρείας	Επωνυμία Τουρκικής Εταιρείας	Δραστηριότητα
	S.A.		άρδευσης
29.	P.E.T. Hellas Ltd. – Nestos	Akdeniz Yaş Gıda ve Konservecilik San. Ve Tic. Şti.	Επεξεργασία λαχανικών – κονσερβοποιείο
30.	Polychem Plastics S.A.	Mardav A.Ş.	Πλαστικά
31.	RIDENCO S.A.	Ridenco Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Έτοιμα ενδύματα
32.	Sarantis S.A.	Sarantis Turkiye A.S.	Καλλυντικά
33.	SATO S.A.	TCC The Chair Company	Έπιπλα
34.	S & B Industrial Minerals S.A.	PABALK MADEN A.Ş.	Εξόρυξη περλίτη
35.	S & B Industrial Minerals S.A.	SABA Madencilik San.ve Tic.A.Ş.	Επεξεργασία περλίτη
36.	Thraki Plastics S.A.	Thrace Teknik Ambalaj Sanayi & Ticaret A.S.	Πλαστικά δοχεία για τρόφιμα
37.	Kalopodas-Siliotis-Ardali	Omega Tarim Gıda San. Ve Tic. Ltd. Sti.	Τρόφιμα
38.	Voulis Gedeon S.A.		Εμπορία χημικών

Πηγές: <http://www.agora.mfa.gr> και Το Παρασκήνιο, Παρασκευή 9 Μαρτίου 2007 σελ.23

Πίνακας 46

Στην περίπτωση των τραπεζών, η εικόνα δείχνει ότι οι ελληνοτουρκικές οικονομικές σχέσεις, έχουν αποκτήσει νέα διάσταση, ποιοτικά πολύ διαφορετική από αυτήν που ίσχυε στο παρελθόν¹⁰⁶. Η εξέλιξη αυτή προσδίδει πιο στρατηγική διάσταση στα ελληνοτουρκικά οικονομικά, διάσταση που υπογραμμίζεται και με τις επενδύσεις του κ. Κόκκαλη, οι οποίες πέρα από τα τεχνολογικά και τα τυχερά παιχνίδια, όπως το στοίχημα, έχουν προοπτική για περαιτέρω ανοίγματα, όπως δηλώνει μάλιστα ο ίδιος ο κ. Σ. Κόκκαλης¹⁰⁷. Στη στρατηγική αυτή διάσταση θα πρέπει να προστεθεί και ο περίφημος αγωγός πετρελαίου που θα ενώνει την Ελλάδα με την Τουρκία¹⁰⁸.

Ιδιαίτερες επιδόσεις σημειώνουν, λοιπόν, οι Έλληνες επενδυτές που

¹⁰⁶ Σουλιώτης, Αχιλλέας, (9/3/2007), «Ανεβάζει στροφές η ελληνική οικονομική διείσδυση», Το Παρασκήνιο, σελ.22-23

¹⁰⁷ Κόκκαλης, Σωκράτης, (6/4/2006), «Ομιλία στο 10^ο Ετήσιο Συνέδριο του Economist» “Unveiling new priorities in a changing world”, Ξενοδοχείο Hilton, Αθήνα

¹⁰⁸ Σουλιώτης, Αχιλλέας, (9/3/2007), «Ανεβάζει στροφές η ελληνική οικονομική διείσδυση», Το Παρασκήνιο, σελ.22-23

δραστηριοποιούνται στον τραπεζικό τομέα της Τουρκίας. Στο πλαίσιο αυτό συμφώνησαν μεταξύ άλλων, την ίδρυση, με ιδιωτικά κεφάλαια, ελληνοτουρκικής εμπορικής τράπεζας. Η ίδρυση αυτής της τράπεζας βρίσκεται στο στάδιο της υλοποίησής και οι μετοχές της θα κατανεμηθούν ανά 50% σε Έλληνες και Τούρκους επιχειρηματίες, με αρχικό κεφάλαιο 60-100 εκατ. ευρώ. Από ελληνικής πλευράς, προωθείται η αίτηση για χορήγηση άδειας ίδρυσης στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Τη πρωτοβουλία έχουν το Ελληνοτουρκικό Επιμελητήριο και από τουρκικής πλευράς το Εμπορικό Επιμελητήριο Σμύρνης, ενώ η έδρα προβλέπεται να είναι στην Αθήνα. Το όνομα της υπό ίδρυσης τράπεζας είναι Aegean Business Bank και αναμένεται η ταυτόχρονη έναρξη λειτουργίας των καταστημάτων της τράπεζας στην Αθήνα και τη Σμύρνη εντός του έτους, ενώ τα επόμενα χρόνια σχεδιάζεται η δημιουργία 26 υποκαταστημάτων της σε ελληνικά νησιά και σε πόλεις των τουρκικών παραλίων.

Η νέα τράπεζα θα είναι μια επιχειρηματική τράπεζα ως προς τη φιλοσοφία της, η οποία όμως εκτός από το συμβουλευτικό της ρόλο, θα επιδιώξει την υποστήριξη πρωτοβουλιών σε επενδυτικές και επιχειρηματικές δραστηριότητες που αναπτύσσονται μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, καθώς επίσης και την υλοποίηση Ευρωπαϊκών προγραμμάτων για κοινές επενδυτικές προσπάθειες¹⁰⁹.

Οι επενδύσεις στον χρηματοπιστωτικό τομέα αναμένεται να δώσουν ακόμη μεγαλύτερη ώθηση στις ελληνικές εταιρίες ώστε να επενδύσουν στην Τουρκία. Άλλωστε, όπως δήλωσε και ο πρόεδρος του Εμπορικού Επιμελητηρίου Κωνσταντινούπολης, κ. Γιαλτσίντας, «οι Τούρκοι επιχειρηματίες πιστεύουν ότι μπορούμε να συνεργαστούμε μαζί σε πολλούς τομείς, μεταξύ των οποίων στον τουρισμό, στην ενέργεια, και τη βιομηχανία

¹⁰⁹ Κουτσίκος, Παναγιώτης, (6/4/2006), «Ομιλία στο 10^ο Ετήσιο Συνέδριο του Economist» “Unveiling new priorities in a changing world”, Ξενοδοχείο Hilton, Αθήνα σελ. 2

αγροτικών προϊόντων και τροφίμων». Ο κ. Γιαλτσιντάς αναφέρθηκε εκτεταμένα στα θέματα τουρισμού, καθώς και στη στρατηγική σημασία που θα μπορούσε να έχει μια συνεργασία στον τομέα της ενέργειας, καθώς η Τουρκία έχει τους αγωγούς, ενώ η Ελλάδα τον πεπειραμένο εμπορικό στόλο που θα μεταφέρει το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Τέλος, είναι αξιοσημείωτη η αναφορά του κ. Γιαλτσίντα στη γνωστή ρήση του Immanuel Kant πως το εμπόριο είναι ασύμβατο με τον πόλεμο και φέρνει από μόνο του την ειρήνη¹¹⁰. Ένα άλλο ενδιαφέρον σημείο της ομιλίας του προς τους Έλληνες δημοσιογράφους ήταν όταν κάλεσε τους Έλληνες επιχειρηματίες να χρησιμοποιήσουν την Τουρκία ως ορμητήριο προς τις χώρες της Κεντρικής Ασίας και της Καυκάσου¹¹¹.

Παράλληλα με τις εξελίξεις στον χρηματοπιστωτικό τομέα, το 2005 υπεγράφη μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας η συμφωνία για τη διασύνδεση των αγωγών φυσικού αερίου των δύο χωρών, η οποία θα υλοποιήσει το Νότιο Διευρωπαϊκό Αγωγό Αερίου για τη διαμετακόμιση φυσικού αερίου από το Μπακού του Αζερμπαϊτζάν μέσω του Karacabey, στη θάλασσα του Μαρμαρά στην Τουρκία και θα έρχεται στη Κομοτηνή. Ο αγωγός θα έχει μήκος 285 χλμ. και θα προμηθεύσει αρχικά με 3,5 δις κυβικά μέτρα αέριο ετησίως και με δυνατότητα αναβάθμισης αργότερα στα 11 δις¹¹².

Ξεχωριστό ενδιαφέρον και με πολιτικές προεκτάσεις έχουν οι κοινές ελληνοτουρκικές αναλήψεις έργων σε τρίτες χώρες. Για παράδειγμα, η ελληνική τεχνική εταιρεία ΑΚΤΩΡ και η τουρκική τεχνική εταιρεία ENKA -συμπερόντων του Τούρκου επιχειρηματία Targa- ανέλαβαν από κοινού την κατασκευή της πρώτης φάσης του έργου

¹¹⁰ Μοσχονάς, Κώστας, (4/5/2006), «Δεν περικλείει κινδύνους η εξαγορά της Finansbank», Ελευθεροτυπία

¹¹¹ Καλλέργης Κωνσταντίνος, (4/5/2006), «Τουρκικό ενδιαφέρον για διεύρυνση της συνεργασίας με ελληνικές επιχειρήσεις», Η Καθημερινή

¹¹² Uğurlu, Necmi, "Turkish – Greek Economic and Commercial Relations", Hellenic Center for Investment, June 2004, www.elke.gr

τουριστικής ανάπτυξης στο Ομάν με την ονομασία Blue City. Η εν λόγω φάση του έργου θα κοστίσει 1,9 δις \$ και θα καλύψει την κατασκευή 5.200 κατοικιών, 4 ξενοδοχείων πέντε αστέρων, σχολείων, νοσοκομείων, εμπορικών κέντρων και 2 γηπέδων γκολφ. Το συνολικό κόστος όλων των μελλοντικών φάσεων αυτού του έργου αναμένεται να ανέλθει σε 20 δις \$ και θα ολοκληρωθεί σε 15 έτη. Επενδύσεις, βέβαια, υπάρχουν και από τουρκικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα, κυρίως στον τομέα του λιανικού εμπορίου ειδών ένδυσης και υπόδησης στην Ελλάδα.

Παρόλο που η Τουρκία αποτελεί μια ελκυστική χώρα για τις επενδύσεις των ελληνικών επιχειρήσεων, αντίθετα οι Τούρκοι επιχειρηματίες δυσκολεύονται να επενδύσουν στην Ελλάδα. Οι αρμόδιοι Έλληνες αξιωματούχοι υποστηρίζουν πως δεν υπάρχουν δυσκολίες επένδυσης στον ελληνικό χώρο, προβάλλοντας παράλληλα τον Νέο Επενδυτικό Νόμο ως μια καινοτομία¹¹³. Εντούτοις, είναι γεγονός ότι οι Τούρκοι επιχειρηματίες, πλην ελάχιστων παραδειγμάτων, δεν έχουν καταφέρει να κάνουν αξιοσημείωτες επενδύσεις ή μικτές επενδύσεις στην Ελλάδα. Οι λόγοι είναι κυρίως κωλύματα στις γραφειοκρατικές διαδικασίες, κάτι που αποτρέπει εν τέλει τους Τούρκους επιχειρηματίες από το να επενδύσουν στη χώρα, παρόλο που το θέλουν πολύ.

Σύμφωνα με στοιχεία της τουρκικής πρεσβείας στην Αθήνα, στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται 9 τουρκικές επιχειρήσεις στον τομέα του λιανικού εμπορίου ειδών ένδυσης και υπόδησης, με κυριότερες την Inci Ayakkabi (υποδήματα), Ipekyol (ένδυση), Koton (ένδυση), Mavi Jeans (ένδυση, από κοινού με ελληνική εταιρεία). Το σύνολο των επενδυμένων κεφαλαίων υπολογίζεται σε 65 εκατ. \$. Οι κυριότεροι τομείς στους οποίους έχουν πραγματοποιηθεί τουρκικές επενδύσεις στην Ελλάδα είναι στο λιανικό εμπόριο

¹¹³ <http://www.elke.gr>

ενδυμάτων, στις χερσαίες μεταφορές, στη σωληνουργία, στην πληροφορική και στην παροχή υπηρεσιών συμβούλων.

Συνοψίζοντας, μπορούμε να πούμε πως οι επενδύσεις των ελληνικών επιχειρήσεων στην Τουρκία αυξάνονται συνεχώς. Με άλλα λόγια, η οικονομία, που στο παρελθόν ήταν ανύπαρκτη έως αμελητέα ποσότητα στις Ελληνοτουρκικές σχέσεις, τείνει να αποκτήσει δυναμική σημαντικού, αν όχι καθοριστικού παράγοντα. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι μέχρι σήμερα ο όρος «ελληνοτουρκικές οικονομικές σχέσεις» αντιπροσώπευε, ουσιαστικά, μόνο το εμπόριο μεταξύ των δύο χωρών. Αυτό λοιπόν, έχει ξεπεραστεί¹¹⁴. Ωστόσο, και σε αντίθεση με την ελληνική πραγματικότητα, θα πρέπει να σημειωθεί μια ανεπαίσθητη παρουσία από τουρκικές επιχειρήσεις στην Ελλάδα, γεγονός που προβάλλεται από τους Τούρκους αξιωματούχους σε κάθε συνάντηση με Έλληνες συναδέλφους τους.

¹¹⁴ Σουλιώτης, Αχιλλέας, (9/3/2007), «Ανεβάζει στροφές η ελληνική οικονομική διείσδυση», Το Παρασκήνιο, σελ.22-23

5^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ - ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η Τουρκία εμφανίζει θετικά χαρακτηριστικά, τα οποία αυτοτελώς κρινόμενα δεν της προσδίδουν ιδιαίτερο πλεονέκτημα έναντι χωρών με συγκρίσιμα οικονομικά μεγέθη και στάδιο ανάπτυξης. Εντούτοις, η ταυτόχρονη θεώρηση των χαρακτηριστικών αυτών καθιστά την ίδια ιδιαίτερα ανταγωνιστική, έναντι των γειτονικών ή παρεμφερών αγορών. Μεταξύ των θετικών στοιχείων της τουρκικής αγοράς συγκαταλέγονται¹¹⁵:

- Το μεγάλο μέγεθος αυτής, το οποίο σε συνδυασμό με τον περιορισμένο ρόλο του κράτους και την ύπαρξη ικανού αριθμού νέων επιχειρηματιών, εξασφαλίζει το τεκμήριο του ανταγωνισμού και ευνοεί τις οικονομίες κλίμακας.
- Η γοργή οικονομική ανάπτυξη της χώρας βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στην επιδόσεις του εξαγωγικού τομέα (κυρίως βιομηχανικών προϊόντων) με άμεση συνέπεια την αύξηση των αναγκών σε πρώτες ύλες και ενδιάμεσα αγαθά.
- Το πρόγραμμα οικονομικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων που εφαρμόζεται τα τελευταία έτη, βάσει διαδοχικών συμφωνιών με το ΔΝΤ, αλλά και η προοπτική σύγκλισης με τα δεδομένα της Ε.Ε. που πρόκειται να δρομολογηθεί μέσω των προενταξιακών διαπραγματεύσεων έχουν θετική επίδραση στα μακροοικονομικά μεγέθη και το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας της αγοράς.
- Το κόστος εργασίας εξακολουθεί να παραμένει συγκριτικά χαμηλό, όχι όμως στα επίπεδα που βρισκόταν αμέσως μετά την κρίση του 2001.

¹¹⁵ Γενικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης-Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων Ετήσια Έκθεση 2005

- Η γεωγραφική θέση της χώρας προσφέρει δυνατότητες αξιοποίησης γειτονικών αγορών, αν και η αγορά αυτών είναι μικρού μεγέθους.
- Η προσχώρηση της Τουρκίας στην Ε.Ε., η οποία έχει επηρεάσει τους βασικούς μακροοικονομικούς αριθμούς της Τουρκίας μέσω της Ευρωπαϊκής χρηματοδότησης.
- Η δημογραφική φυσιογνωμία της Τουρκίας εμφανίζει έντονο δυναμισμό έχοντας τον μισό από τον πληθυσμό της στην κατηγορία 15-25 ετών.
- Η βελτίωση των Ελληνοτουρκικών σχέσεων (αφορά κυρίως την ελληνική αγορά).

Από την άλλη πλευρά, η Τουρκία παρουσιάζει υστερήσεις σε παραμέτρους επενδυτικού ενδιαφέροντος, οι οποίες δύνανται να λειτουργήσουν αποτρεπτικά για την υλοποίηση ξένων επενδύσεων. Τα αρνητικά αυτά στοιχεία είναι:

- Η έντονη γραφειοκρατία.
- Η διαφθορά.
- Η πολυπλοκότητα και αστάθεια του νομικού συστήματος.
- Το υψηλό ενεργειακό κόστος.
- Η δωροδοκία.
- Η υψηλή φορολογία.
- Το μέγεθος της παραοικονομίας.
- Τα μη δασμολογικού χαρακτήρα εισαγωγικά εμπόδια.
- Οι περιορισμοί στην απόκτηση γης.
- Τα περιορισμένα κρατικά κίνητρα

5.1 Λόγοι Επένδυσης στην Τουρκία

Οι προσπάθειες φιλελευθεροποίησης και δομικής μεταρρύθμισης και η ταχεία ανάπτυξη της οικονομίας κατέστησαν την Τουρκία μια ελκυστική αγορά για τους ξένους επενδυτές. Η επένδυση στην Τουρκία σημαίνει επίσης, στήριξη στους νόμους που προστατεύουν το ξένο κεφάλαιο, καθώς και εργασία σε ένα συνολικά φιλελευθεροποιημένο περιβάλλον, που είναι σε θέση να στρατολογήσει κατάλληλο εργατικό δυναμικό και να απολαύσει το μετατρέψιμο τουρκικό νόμισμα και το ελεύθερο κέρδος¹¹⁶.

- Η Τουρκία απολαμβάνει μια πολύ ειδική θέση όπου οι ήπειροι της Ευρώπης και της Ασίας ενώνονται. Συνδέει την ανατολή και τη δύση, καθώς επίσης γειτνιάζει με τις νέες αναδυόμενες αγορές της Μέσης Ανατολής, της κεντρικής Ασίας και της βόρειας Αφρικής, έτσι ώστε η πρώτη να αποτελεί μοναδική επιχειρησιακή ευκαιρία για τους επενδυτές.
- Η Τουρκία είναι στον πυρήνα μιας νέας οικονομικής και πολιτικής περιοχής γνωστής ως "Ευρασία", όπου Ευρώπη, κεντρική Ασία και Μέση Ανατολή συναντιούνται. Αυτή η περιοχή αποτελεί μια πιθανή αγορά περίπου 1 δισεκατομμυρίου ανθρώπων. Παράλληλα, συγκεντρώνει τα μελλοντικά ενεργειακά αποθέματα του κόσμου, δίνοντας έτσι μια ενδιάμεση πιθανή λύση στο πρόβλημα της εξάρτησης της Ε.Ε από τη Ρωσία.
- Η Τουρκία είναι ο κύριος επενδυτής στις καυκάσιες και κεντρικές ασιατικές Δημοκρατίες. Λόγω των ισχυρών πολιτιστικών και ιστορικών της δεσμών, η Τουρκία παρέχει προνομιούχο πρόσβαση και τέλεια βάση για σύναψη συνεργασιών με αυτές τις χώρες.

¹¹⁶ Business Guide to Turkey Foreign Economic Relations Board, Turkey (DEIK)

- Η εμπειρία περισσότερων από 9.500 υαρχόντων ξένων επενδύσεων καθιστά την Τουρκία ως κυρίαρχη περιοχή επένδυσης.
- Το σχετικά υψηλότερο ποσοστό ανάπτυξης σε σύγκριση με πολλές χώρες μέλη του ΟΟΣΑ υποδεικνύει μία δυναμική και αυξανόμενη μελλοντική οικονομία. Έρευνες του ΠΟΕ δηλώνουν ότι η Τουρκία είναι μεταξύ των δυναμικότερων χωρών του παγκόσμιου εμπορίου.
- Η συνεχής πληθυσμιακή αύξηση και η αυξανόμενη αγοραστική δύναμη των καταναλωτών παρέχει τους επενδυτές μια δυναμική εγχώρια αγορά στην Τουρκία. Σύμφωνα με έκθεση του State Planning Organization, η Τουρκία, η οποία αριθμεί περί τα 72,9 εκατομμύρια κατοίκους και κατατάσσεται στην 17^η θέση της λίστας των περισσότερο πολυάριθμων χωρών, αναμένεται να γνωρίσει περαιτέρω δημογραφική ανάπτυξη στις επόμενες δεκαετίες. Υπολογίζεται ότι θα φτάσει τα 100,8 εκατομμύρια περίπου, το έτος 2050.
- Το τουρκικό εργατικό δυναμικό είναι γνωστό για τις δεξιότητες του και την ικανότητα εκμάθησής του, ενώ η ανταγωνιστική προσφορά εργασίας αποτελεί πλεονέκτημα για τις βιομηχανίες.
- Μια περισσότερο ποιοτική συνειδητή τοποθέτηση στους τομείς της κατασκευής και των υπηρεσιών εξασφαλίζει υψηλά επίπεδα ποιότητας. Οι τουρκικές επιχειρήσεις έχουν αποδείξει τα υψηλά επίπεδα ποιότητάς τους αποκτώντας το ευρωπαϊκό βραβείο ποιότητας σε αρκετές κατηγορίες.
- Η Τουρκία έχει ένα σχετικά "νέο" δίκτυο τηλεπικοινωνιών με την πιο εξελιγμένη τεχνολογία, η οποία μπορεί εύκολα να ανταγωνιστεί τις αναπτυγμένες χώρες. Συγκεκριμένα, έχουν σημειωθεί άλματα προόδου στον τομέα της ανάπτυξης της

ευρυζωνικής σύνδεσης. Αυτό προκύπτει από έρευνα της Atlanta-based DSL Forum, σύμφωνα με την οποία η Τουρκία καταλαμβάνει την 15^η θέση ανάμεσα στις χώρες με τα υψηλότερα ποσοστά συνδρομητών DSL παγκοσμίως, αριθμώντας 2.742.887 συνδρομές (Σεπτέμβριος 2006).

- Η Τουρκία δεσμεύεται και πιθανώς να είναι πλήρης-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης από το 2010.

6^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ - ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Όλα δείχνουν ότι η έμπνευση του προέδρου και διευθύνοντα συμβούλου της Εθνικής κ. Τάκη Αράπογλου, για την αγορά της τουρκικής Finansbank ήταν πρωτοπόρα και φυσικά μακροπρόθεσμη επένδυση. Όταν γινόταν η αγορά της Finansbank, ο κ. Αράπογλου δήλωνε ότι στόχος της Εθνικής είναι η αγορά Mortgage στην Τουρκία. Ωστόσο, την εποχή εκείνη επικρατούσε χάος στη γείτονα. Είχε μεν τεθεί θέμα νομοσχεδίου, για το συγκεκριμένο τύπο στεγαστικού δανείου, αλλά υπήρχαν προβλήματα. Πρώτα από όλα, επικρατούσε έντονη διαμάχη, εντός της Τουρκίας, για τον βαθμό που θα έπρεπε να δρομολογηθούν οι επενδύσεις ξένων στο τουρκικό τραπεζικό σύστημα. Η αγορά που έκανε η Εθνική έγινε, μάλιστα, αφορμή για να δημοσιευθούν στον τουρκικό τύπο και αρνητικά σχόλια. Το στερεότυπο των ημερών ήταν το «πώς θα εφαρμοσθεί το Mortgage με τόσο υψηλά επιτόκια της τάξης του 10 τοις εκατό;»

Εντούτοις, παρά τις συζητήσεις και τις αντιδράσεις, τέθηκε σε ισχύ, στις 6 Μαρτίου 2007, ο σχετικός νόμος. Ταυτόχρονα, ξεκίνησε η διορία για τους 400.000 Τούρκους πολίτες που κάνουν χρήση στεγαστικού δανείου, να δηλώσουν ότι δεν επιθυμούν να ενταχθούν στο πλαίσιο του Mortgage.

Παρόλο που το σημαντικότερο τμήμα του εγχειρήματος πραγματοποιήθηκε, τίθεται το θέμα μακροπρόθεσμης σύλληψης και επένδυσης της Εθνικής. Θα πρέπει να μεσολαβήσουν 1-2 χρόνια, για να είναι αποδοτικό το εν λόγω σύστημα στεγαστικού δανείου στην Τουρκία. Με δεδομένη, λοιπόν, την τεράστια -σε σχέση με την Ελλάδα- αγορά που αντιπροσωπεύει η Τουρκία των 70 εκατομμυρίων, ο σχετικά περιορισμένος

αριθμός αυτών που κάνουν χρήση απλού στεγαστικού δανείου, στην περίπτωση του Mortgage, θα υπερπολλαπλασιασθεί. Και φυσικά, ο ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών στην Τουρκία ως προς το Mortgage, δεν μπορεί παρά να εξελιχθεί και στη βάση των σχετικά υψηλών ή αυξομειούμενων επιτοκίων¹¹⁷.

6.1 Η τράπεζα και ο όμιλος

Η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, με τη μεγαλύτερη και ισχυρότερη παρουσία στον Ελλαδικό χώρο, αλλά και με το δυναμικό προφίλ της στη Νοτιοανατολική Ευρώπη και την Ανατολική Μεσόγειο ηγείται του μεγαλύτερου και ισχυρότερου Ομίλου χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στην Ελλάδα.

Ιδρύθηκε το 1841 ως εμπορική τράπεζα και μέχρι την ίδρυση της Τράπεζας της Ελλάδος το 1928 είχε το εκδοτικό προνόμιο. Εισήχθη στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών από την ίδρυσή του το 1880, ενώ από τον Οκτώβριο του 1999, η μετοχή της Τράπεζας διαπραγματεύεται στο Χρηματιστήριο της Νέας Υόρκης.

Ο Όμιλος της ΕΤΕ προσφέρει ευρύ φάσμα χρηματοοικονομικών προϊόντων και υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις συνεχώς μεταβαλλόμενες ανάγκες επιχειρήσεων και ιδιωτών, όπως επενδυτικές εργασίες, χρηματιστηριακές συναλλαγές, ασφάλειες, διαχείριση στοιχείων ενεργητικού - παθητικού, εργασίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (leasing), διαχείρισης επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring).

¹¹⁷ Σουλιώτης, Αχιλλέας, (9/3/2007), «Ανεβάζει στροφές η ελληνική οικονομική διείσδυση», Το Παρασκήνιο, σελ.22-23

Με το πληρέστατο Δίκτυό της που αριθμεί 568 καταστήματα και 1.370 ATMs, καλύπτει ολόκληρη τη γεωγραφική έκταση της Ελλάδας. Παράλληλα, αναπτύσσει εναλλακτικά δίκτυα πώλησης των προϊόντων της, όπως οι υπηρεσίες Mobile and Internet Banking. Σήμερα, μετά τις πρόσφατες εξαγορές στο χώρο της Ν.Α. Ευρώπης, το Δίκτυο της Τράπεζας στο εξωτερικό περιλαμβάνει 868 μονάδες.

Οι λογαριασμοί καταθέσεων που ξεπερνούν τα εννέα εκατομμύρια και οι άνω του ενάμιση εκατομμυρίου λογαριασμοί χορηγήσεων αποτελούν τη σημαντικότερη απόδειξη της εμπιστοσύνης του κοινού της που αποτελεί και την κινητήρια δύναμη της τράπεζας.

Με ισχυρή κεφαλαιακή βάση, πάνω από 6 δις ευρώ ίδια κεφάλαια και συνολικό δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας 15,6%, ο Όμιλος της ΕΤΕ πρωταγωνιστεί στις εγχώριες και περιφερειακές εξελίξεις. Επιπλέον, έχοντας επιβεβαιώσει την ηγετική της θέση στην ελληνική τραπεζική αγορά και με στόχο την πλήρη κάλυψη των πελατών της, καθώς και την αύξηση της κερδοφορίας της, η Τράπεζα μεριμνά για το διαρκή εκσυγχρονισμό των διαδικασιών της, επενδύοντας στη νέα τεχνολογία.

Τέλος, όσον αφορά την επενδυτική δραστηριότητα της ΕΤΕ αναφέρεται ότι η ίδια δραστηριοποιείται διεθνώς σε 12 χώρες, όπου ελέγχει 7 τράπεζες και 46 εταιρείες παροχής χρηματοοικονομικών και λοιπών υπηρεσιών. Με την εξαγορά της United Bulgarian Bank στη Βουλγαρία (2000), της Stopanska Banka στην ΠΓΔΜ (2000), της Banca Romaneasca στη Ρουμανία (2003), της Finansbank στην Τουρκία (2006) και της Vojvodjanska Banka στη Σερβία (2006), η ΕΤΕ φιλοδοξεί να γίνει ο κορυφαίος χρηματοπιστωτικός όμιλος σε μια αγορά 125 εκατομμυρίων κατοίκων¹¹⁸.

¹¹⁸ <http://www.nbg.gr/investor>

6.2 Βασικά μεγέθη του Ομίλου

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται μερικά από τα βασικά μεγέθη του Ομίλου της ΕΤΕ για τις εταιρικές χρήσεις 2005 – 2006.

Βασικά μεγέθη του Ομίλου (σε € εκατ., κατά τα ΔΠΧΠ)		
	2006	2005
Σύνολο ενεργητικού⁽¹⁾	76.650	60.427
Ίδια κεφάλαια	6.597	3.124
Απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις)	42.625	29.528
Υποχρεώσεις προς πελάτες	43.234	43.350
Σύνολο εσόδων⁽²⁾	3.130	2.492
Λειτουργικά έξοδα	1.635	1.366
Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις	267	226
Καθαρά κέρδη (προ φόρων)	1.268	943
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων	28,6% ⁽³⁾	28,6%
Καθαρό επιτοκιακό περιθώριο	3,51%	3,16%

⁽¹⁾ Στα στοιχεία του Ισολογισμού συμπεριλαμβάνεται εξ'ολοκλήρου η Finansbank

⁽²⁾ Στα στοιχεία της Κατάστασης Αποτελεσμάτων η Finansbank συμπεριλαμβάνεται κατά το 56% των 135 ημερών του έτους που ενσωματώθηκε

⁽³⁾ Προσαρμοσμένο για την αύξηση μετοχικού κεφαλαίου που έγινε το 3ο τρίμηνο του 2006.

Πηγή: <http://www.nbg.gr/investor>

Πίνακας 47

6.3 Στρατηγικός στόχος: Η κατάκτηση ηγετικού ρόλου στην Ν.Α. Ευρώπη

Τα βασικά χαρακτηριστικά της συναλλαγής αφορούν την απόκτηση από την Εθνική πλειοψηφικού ποσοστού της Finansbank, καθώς και η διαμόρφωση της αρχικής τιμής αγοράς σε 2,774 δις \$. Ειδικότερα, η συναλλαγή αφορά την απόκτηση του 100% των ιδρυτικών τίτλων της Finansbank (451 εκατ. \$, 8,2% της συνολικής αξίας) και του 46% των κοινών μετοχών αυτής (2,323 δις \$) από το βασικό μέτοχο (Fiba Holding). Η Fiba Holding θα διατηρήσει ποσοστό 9,68% (92,2 εκατ. μετοχές), το οποίο υπόκειται σε συμφωνίες πώλησης/αγοράς με τιμή άσκησης δικαιώματος συνδεδεμένη με την απόδοση της τράπεζας. Τέλος, η συμφωνία περιέχει υποχρεωτική δημόσια προσφορά για το 44,3% των μετοχών της μειοψηφίας (421 εκατ. μετοχές).

Σημειώνεται ακόμη ότι, η εμπορική ονομασία παραμένει αμετάβλητη και η συναλλαγή περιλαμβάνει τις θυγατρικές που συνδέονται μόνο με εργασίες του εσωτερικού. Οι εργασίες εξωτερικού (εκτός αυτών της Μάλτας) συμφωνήθηκε να αποσπασθούν κατά την ολοκλήρωση της συναλλαγής και να πουληθούν στην Fiba Holding έναντι ποσού 580 εκατ. \$ σε μετρητά, ενώ το προϊόν της πώλησης παραμένει στην Finansbank μετά την ολοκλήρωση της συναλλαγής¹¹⁹.

Σήμερα, η ΕΤΕ διαθέτει τα ακόλουθα δίκτυα διανομής, τα οποία έχουν αξιοσημείωτες αποδόσεις:

¹¹⁹ <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Επέκταση στην Τουρκία - Αγορά πλειοψηφικού πακέτου στην Finansbank

ΕΤΕ ΣΕΡΒΙΑ

- Καταστήματα: 24
- Σύνολο δανείων (€ εκατ.) : 114
- Σύνολο εσόδων (€ εκατ.) : 13
- Κέρδη προ φόρων (€ εκατ.) : 0,6

STOPANSKA BANKA AD – SKOPJE

- Καταστήματα: 49
- Σύνολο δανείων (€ εκατ.) : 322
- Σύνολο εσόδων (€ εκατ.) : 41
- Κέρδη προ φόρων (€ εκατ.) : 14

ΕΤΕ ΑΛΒΑΝΙΑ

- Καταστήματα: 6
- Σύνολο δανείων (€ εκατ.) : 67
- Σύνολο εσόδων (€ εκατ.) : 6
- Κέρδη προ φόρων (€ εκατ.) : 3,3

ΕΤΕ ΕΛΛΑΔΑ

- Καταστήματα: 570
- Σύνολο δανείων (€ εκατ.) : 26.478
- Σύνολο εσόδων (€ εκατ.) : 1.582
- Κέρδη προ φόρων (€ εκατ.) : 790,6

ΕΤΕ ΚΥΠΡΟΣ

- Καταστήματα: 24
- Σύνολο δανείων (€ εκατ.) : 654
- Σύνολο εσόδων (€ εκατ.) : 67
- Κέρδη προ φόρων (€ εκατ.) : -16,1

FINANSBANK

- Καταστήματα: 208
- Σύνολο δανείων (€ εκατ.) : 5.289
- Σύνολο εσόδων (€ εκατ.) : 824
- Κέρδη προ φόρων (€ εκατ.) : 350,4

UNITED BULGARIAN BANK

- Καταστήματα: 134
- Σύνολο δανείων (€ εκατ.) : 1.049
- Σύνολο εσόδων (€ εκατ.) : 125
- Κέρδη προ φόρων (€ εκατ.) : 59,7

BANCA ROMANEASCA

- Καταστήματα: 44
- Σύνολο δανείων (€ εκατ.) : 397
- Σύνολο εσόδων (€ εκατ.) : 41
- Κέρδη προ φόρων (€ εκατ.) : 4,1

Έτσι, με την ολοκλήρωση της συναλλαγής ο Όμιλος διαθέτει συνολική πελατειακή βάση 10,6 εκατ., ένα δίκτυο 1.059 καταστημάτων, εκ των οποίων 46% εκτός Ελλάδας και ένα χαρτοφυλάκιο δανείων πάνω από 7,9 δις € (ποσοστό πάνω από 22% των δανείων του Ομίλου). Τα Κέρδη προ φόρων διαμορφώνονται πάνω από 1,2 δις € στην Ελλάδα και στις χώρες της ΝΑ Ευρώπης, εκ των οποίων ποσοστό 34% προέρχεται από τις χώρες της ΝΑ Ευρώπης¹²⁰.

6.4 Η επιλογή: Στρατηγική και οικονομική προσέγγιση

Η επέκταση στη ΝΑ Ευρώπη αποτελεί βασικό πυλώνα της στρατηγικής της ΕΤΕ, καθώς με βάση την Ελλάδα και ισχυρή περιφερειακή παρουσία, ο Όμιλος της Εθνικής Τράπεζας βρίσκεται σε πλεονεκτική θέση στη ΝΑ Ευρώπη. Η Τουρκία αποτελεί την μεγαλύτερη ευκαιρία στην αγορά της περιοχής, ενώ η Finansbank προσφέρεται ως ιδανική βάση για τη δημιουργία ισχυρής παρουσίας της ΕΤΕ στην αγορά της Τουρκίας. Επιπροσθέτως, η συναλλαγή βασίζεται σε πολύ ελκυστικούς οικονομικούς όρους και με την ολοκλήρωσή της αναμένεται αύξηση των κερδών ανά μετοχή. Τέλος, το πλαίσιο κινδύνων είναι ελεγχόμενο.

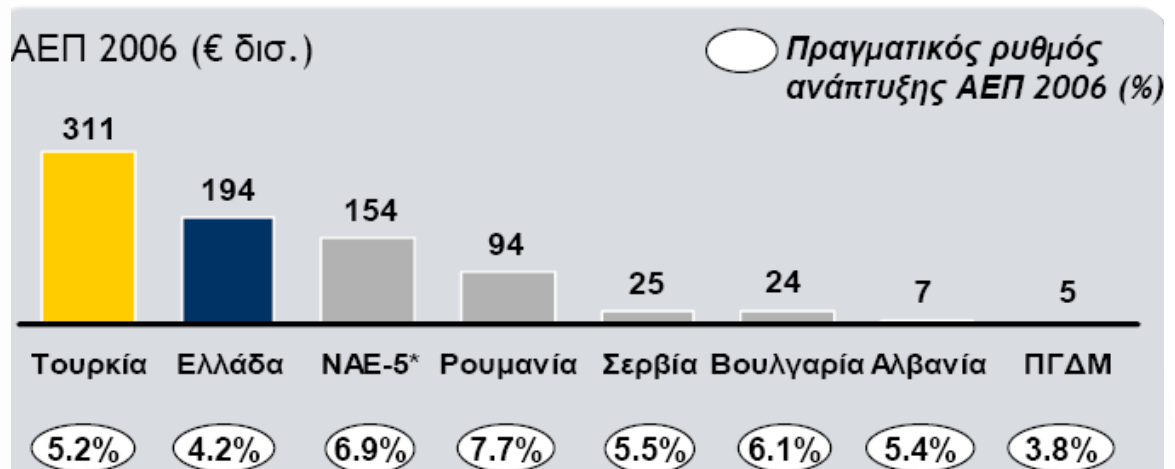
Εξάλλου, οι εκτιμήσεις για την πορεία της οικονομίας και του τραπεζικού τομέα στην Τουρκία είναι ιδιαίτερα θετικές¹²¹. Η Τουρκική οικονομία, όπως ήδη αναφέρθηκε στην

¹²⁰ Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, (03/04/2006), «Finansbank: Απόκτηση πλειοψηφικού πακέτου της Finansbank», σελ.7

¹²¹ <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Παρουσίαση Επιχειρησιακού Σχεδίου 2007-2009 Finansbank

πρώτη ενότητα, παρουσιάζει μεγάλες δυνατότητες, με γερά μακροοικονομικά μεγέθη και αποδεδειγμένη ανθεκτικότητα, ενώ ο τουρκικός τραπεζικός τομέας παρουσιάζει πολλές ευκαιρίες, με χαμηλή διείσδυση των δανείων στο ΑΕΠ και υψηλά επιτοκιακά περιθώρια.

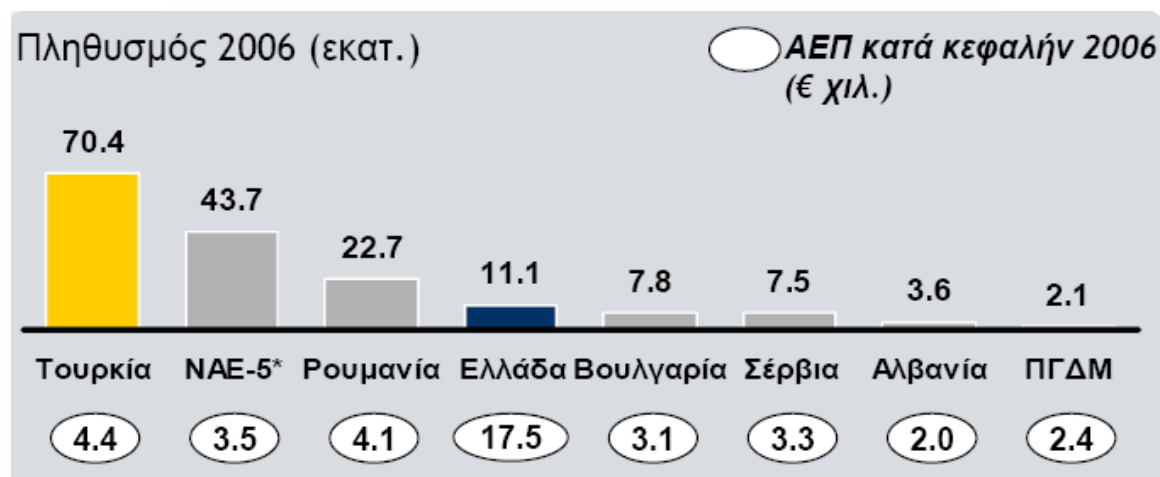
Πιο συγκεκριμένα, η Τουρκική οικονομία αποτελεί τη μεγαλύτερη ευκαιρία στην ευρύτερη περιοχή της Ν.Α. Ευρώπης και της Α. Μεσογείου. Στοιχεία του 2006 έδειξαν ότι η Τουρκία έχει όχι μόνο το υψηλότερο ΑΕΠ, αλλά και τον μεγαλύτερο πληθυσμό στην περιοχή σε σχέση με την Ελλάδα, ΝΑΕ 5, την Ρουμανία, την Σερβία, την Βουλγαρία, την Αλβανία και το ΠΓΔΜ¹²².

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22 Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας», σελ.4

Διάγραμμα 23

¹²² <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Επέκταση στην Τουρκία - Αγορά πλειοψηφικού πακέτου στην Finansbank

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22 Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας», σελ.4

Διάγραμμα 24

Εξάλλου, οι εκτιμήσεις για την τουρκική οικονομία εκφράζονται πολύ θετικές. Η πραγματική οικονομία είναι εύρωστη και δημιουργεί εμπιστοσύνη για το μέλλον, καθώς η Τουρκία παρουσιάζει σημαντική βελτίωση των μακροοικονομικών της προοπτικών και υψηλή δυναμική στον τραπεζικό τομέα ως αποτέλεσμα της σταθερής και ουσιαστικής της προσπάθειας για οικονομική μεταρρύθμιση.

Εκτιμήσεις για την τουρκική οικονομία (2010)				
	2004	2005	2010	Μεταβολή
ΑΕΠ (Κατά κεφαλήν) δις \$	4,381	5,265	8,106	+9% CAGR
Δάνεια/ΑΕΠ (ποσοστό)	18,3	23,4	44,6	+23,2%
Επιτόκιο αναφοράς (ποσοστό)	22,2	15,6	8,2	-7,4%
Καταθέσεις/ΑΕΠ (ποσοστό)	35,9	37,5	50,2	+12,7%

Πίνακας 48

Ειδικότερα, για το 2009 αναμένεται το ονομαστικό ΑΕΠ από 560 δις τ.λ. το 2006 να φτάσει στα 800 δις τ.λ., σημειώνοντας μέσο πραγματικό ρυθμό ανάπτυξης 5,3 %. Ακόμη, η συναλλαγματική ισοτιμία από 1,4 TRY / USD σε 1,6 TRY / USD, ενώ το παρεμβατικό επιτόκιο της Κεντρικής Τράπεζας της Τουρκίας αναμένεται να μειωθεί από 17,5% που ήταν το 2006 σε λιγότερο από 13%¹²³.

6.4.1 Finansbank: Παρούσα Θέση και Πρόσφατα Επιτεύγματα

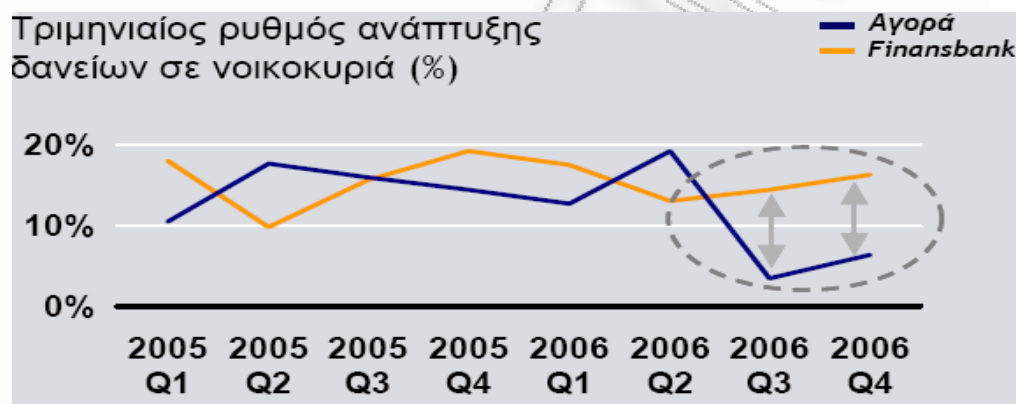
Η Finansbank αποτελεί μια εξαιρετική πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας, καθώς η ίδια έχει ένα ιστορικό δυναμικής ανάπτυξης και αύξησης μεριδίων αγοράς ακόμα και σε αντίξοες συνθήκες. Ειδικότερα, η Finansbank εστιάζει στον τομέα της Λιανικής Τραπεζικής, καθώς αυξάνει συνεχώς τις εργασίες που αφορούν στον συγκεκριμένο τομέα και στις πιστωτικές κάρτες (κατά 79% το 2005, αγορά: 63%), έχει ισχυρή παρουσία στην αναδυόμενη αγορά στεγαστικών δανείων (μερίδιο αγοράς στην χορήγηση νέων δανείων: 10%) και αύξησε τα δάνεια των μικρομεσαίων επιχειρήσεων κατά 91% το 2005.

Τα δάνεια της τράπεζας όσον αφορά τη Λιανική έχουν τριπλασιαστεί σε 2 χρόνια, από 1,4 δις τ.λ. το 2004, σε 2,4 δις τ.λ. το 2005, και 4,3 δις τ.λ. το 2006, σημειώνοντας αύξηση 78% και 76% αντίστοιχα, ενώ τα δάνεια σε Επιχειρήσεις αυξάνονται συνεχώς από 3,8 δις τ.λ. το 2004, σε 5,4 δις τ.λ. το 2005, και 7,9 δις τ.λ. το 2006, σημειώνοντας αύξηση 40% και 48% αντίστοιχα.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι την Finansbank έχουν εμπιστευτεί περισσότεροι από 1 εκατ. δανειολήπτες, στο χαρτοφυλάκιο της περιλαμβάνονται περισσότεροι από 10.000

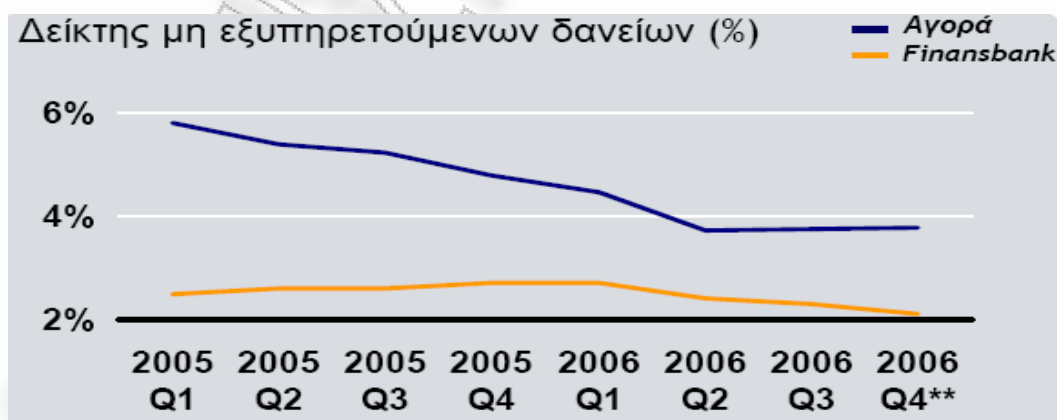
¹²³ <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Επέκταση στην Τουρκία - Αγορά πλειοψηφικού πακέτου στην Finansbank

πελάτες – μεγάλες επιχειρήσεις, πάνω από 40.000 πελάτες προέρχονται από τον χώρο των μεσαίων επιχειρήσεων, ενώ διαθέτει και 150.000 πελάτες – επιχειρήσεις με τζίρο μέχρι 2 εκατ.ευρώ¹²⁴. Με άλλα λόγια, καθίσταται σαφές, ότι η ανάπτυξη στη Λιανική ήταν η υψηλότερη της αγορά και το χαρτοφυλάκιο παρέμεινε ένα από τα καλύτερα.

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22 Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας», σελ.4

Διάγραμμα 25

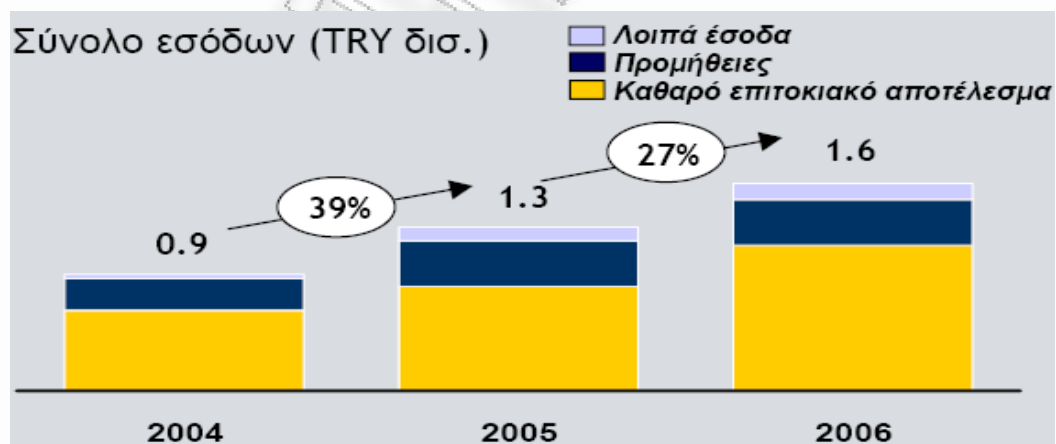
Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22 Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας», σελ.4

Διάγραμμα 26

¹²⁴ Εξπρες της Κυριακής, (6/5/2007), «Παγώνουν για ένα δίμηνο οι κινήσεις των ελληνικών εταιριών στην Τουρκία», σελ.13

Η Finansbank έχει επιτύχει εντυπωσιακά χρηματοοικονομικά αποτελέσματα το 2006, για ακόμα μια φορά. Πιο συγκεκριμένα, το δίκτυο επεκτάθηκε σημαντικά για να επιτύχει τελικά 169 καταστήματα και 313 ATMs για το 2004, τα οποία επεκτάθηκαν σε 208 καταστήματα και 442 ATMs το 2005 και 309 καταστήματα και 758 ATMs το 2006.

Επιπλέον, η αποδοτικότητα διατηρήθηκε παρά την επέκταση και ο δείκτης αποδοτικότητας για το 2004 διαμορφώθηκε στο 51%, για το 2005 στο 46%, και για το 2006 στο 45%. Τα κέρδη συνέχισαν να αυξάνονται και συνεπώς τα κέρδη προ φόρων για το 2004 σημειώθηκαν στα 319 δις τ.λ., για το 2005 στα 559 δις τ.λ. και για το 2006 στα 725 δις τ.λ., με αντίστοιχη αύξηση της τάξεως του 75% και 30%. Επιπλέον, για το 2004 το σύνολο των εσόδων ήταν 0,9 δις τ.λ., για το 2005 1,3 δις τ.λ., ενώ για το 2006 1,6 δις τ.λ., σημειώνοντας αύξηση 39% και 27% αντίστοιχα.

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22 Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας», σελ.12

Διάγραμμα 27

Οι εξαιρετικές επιδόσεις της Finansbank αναμένεται να συνεχιστούν, με στόχο την επίτευξη διψήφιου μεριδίου αγοράς στη Λιανική Τραπεζική και τον υπερδιπλασιασμό της

κερδοφορίας μέχρι το τέλος του 2009. Εργαλεία επίτευξης του ανωτέρω στόχου είναι τόσο η επιθετική στρατηγική πωλήσεων και οι σημαντικές συνέργιες εσόδων με τον Όμιλο - για επίτευξη ανάπτυξης εργασιών σε όλα τα τμήματα πελατείας, όσο και η φιλόδοξη επέκταση του δικτύου καταστημάτων - για βελτιστοποίηση της φυσικής παρουσίας στην Τουρκία. Επιπροσθέτως, επιδιώκεται η συνετή διαχείριση κινδύνων, για εξασφάλιση της υψηλής ποιότητας δανειακού χαρτοφυλακίου και του ελέγχου του κίνδυνου αγοράς, καθώς και η βέλτιστη διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού, για την προσέλκυση, ανάπτυξη και διατήρηση ικανού προσωπικού. Τέλος, οι πηγές χρηματοδότησης, για υποστήριξη της ανάπτυξης του δανειακού χαρτοφυλακίου είναι εξασφαλισμένες, ενώ επιβάλλεται συνεχής επικέντρωση σε ανάπτυξη και κερδοφορία

6.4.2 Finansbank: Σταθερή πελατειακή βάση

Είναι σαφές ότι η διαμόρφωση της συμπεριφοράς δεν επηρεάζεται από την εισροή ξένων επενδυτικών κεφαλαίων. Άλλωστε, το επίπεδο γνώσεων περί επενδύσεων από το εξωτερικό στον τραπεζικό τομέα είναι εξαιρετικά περιορισμένο. Τονίζεται ότι η Finansbank, με ποσοστό 74%, βρίσκεται στην προτελευταία θέση όσον αφορά το επίπεδο γνώσεων. Για τη μεγάλη πλειονότητα των πελατών, το σημαντικότερο κριτήριο είναι η ποιότητα των υπηρεσιών και εφόσον η τράπεζα κερδίσει την εμπιστοσύνη τους, η απόκτηση περισσότερων γνώσεων για αυτήν δε θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική.

Οι πελάτες των τραπεζών στην Τουρκία παραμένουν πιστοί στην τράπεζά τους. Το 80% των πελατών ουδέποτε άλλαξε τράπεζα. Το υπόλοιπο 20% δήλωσε ότι ο κυριότερος λόγος που άλλαξε τράπεζα ήταν η χαμηλή ποιότητα των υπηρεσιών και οι ελκυστικότερες προσφορές άλλων τραπεζών

Επιπλέον, οι πελάτες της Finansbank είναι οι πιο ευνοϊκά διακείμενοι προς τις ξένες επενδύσεις, αφού υπάγονται στην ομάδα πελατών μεσαίας κλίμακας, η οποία αξιολογεί θετικότερα τις χώρες με ισχυρό τραπεζικό τομέα. Εξάλλου, η πλειονότητα των πελατών της Finansbank ανταποκρίθηκε θετικά όσον αφορά την εξαγορά. Ακόμη, ανάλυση συμπεριφοράς έδειξε ότι το 15% των πελατών της Finansbank προτίθενται να αυξήσουν τις επενδύσεις τους και μόνο το 2% να τις αποσύρει.

Τέλος, κατέχει ιδιαίτερη βαρύτητα το γεγονός ότι οι ελληνοτουρκικές σχέσεις μπορεί να προκαλούν σκεπτικισμό, αλλά δεν επηρεάζουν τις τραπεζικές συνήθειες. Εύκολα, λοιπόν, αντιλαμβάνεται κανείς ότι οι σχέσεις μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων δεν θα επηρεάσουν τις δύο πλευρές όσον αφορά την συνεργασίας τους με την συγκεκριμένη τράπεζα¹²⁵.

¹²⁵ <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Επέκταση στην Τουρκία - Αγορά πλειοψηφικού πακέτου στην Finansbank

6.4.3 Οικονομικά στοιχεία

Παρακάτω παρουσιάζονται τα Αποτελέσματα Χρήσης, ο Ισολογισμός, καθώς και λοιπά Οικονομικά Στοιχεία της Finansbank για τις εταιρικές χρήσεις 2004 – 2005.

Αποτελ.Χρήσης (εκατ. τ.λ.)	2004	2005	2005/2004
Καθαρά Έσοδα από τόκους	624,1	809,3	29,7%
Έσοδα από προμήθειες	243,2	357,3	46,9%
Χρημ/κα έσοδα	3,6	31,3	760,6%
Λοιπά έσοδα	38,1	114,9	202,1%
Σύνολο τραπεζικών εσόδων	909	1.312,8	44,4%
Δαπάνες προσωπικού	-183,8	-264,1	43,7%
Διοικητικές δαπάνες	-187	-227,3	21,6%
Αποσβέσεις	-51,9	-45,8	-11,7%
Λοιπές Διοικητικές Δαπάνες	-40,8	-47,9	17,5%
Σύνολο Λειτουργικών Εξόδων	-463,5	-585,2	26,3%
Διαφορές Συναλλάγματος	-0,8	10	
Προβλέψεις	-34,8	-141,7	307,5%
Νομισματική Ζημιά	-91	-40,5	-55,5%
Έσοδα από συγγενείς επιχειρήσεις	0	3,2	
Κέρδη προ φόρων	319	558,5	75,1%
Φόροι	-84,2	-169,6	101,4%
Δικαιώματα μειοψηφίας	-3,9	-14,7	281,8%
Κέρδη μετά τους φόρους	230,9	374,1	62%

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 03/04/2006, «Finansbank: Απόκτηση πλειοψηφικού πακέτου της Finansbank», σελ.26

Πίνακας 49

Ισολογισμός (εκατ. τ.λ.)	2004	2005	2005/2004
Ταμείο και Διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα	682	848	24,3%
Καταθέσεις σε άλλες τράπεζες	672	708	5,4%
Καθαρές Χορηγήσεις προς πελάτες	5.762	8.220	42,7%
Συναλλαγές χρεογράφων & λοιπές τοποθετήσεις στη χρηματαγορά	93	122	30,3%
Επενδύσεις χρεογράφων	769	1.948	153,2%
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού	1.184	1.241	4,8%
Σύνολο στοιχείων ενεργητικού	9.163	13.088	42,8%
Καταθέσεις από άλλες τράπεζες	276	100	-63,7%
Καταθέσεις πελατών	5.072	6.152	21,3%
Δάνεια ληφθέντα	1.112	2.680	140,9%
Οφειλές από χρεόγραφα	481	1.122	133%
Οφειλές από χρεόγραφα μειωμένης εξασφάλισης	279	267	-4,3%
Λοιπά στοιχεία παθητικού	711	1.066	50%
Σύνολο στοιχείων παθητικού	7.931	11.387	43,6%
Ίδια κεφάλαια αναλογούντα στους μετόχους	1.194	1.622	35,9%
Δικαιώματα μειοψηφίας	38	79	107,2%
Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων	1.232	1.701	38,1%

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 03/04/2006, «Finansbank: Απόκτηση πλειοψηφικού πακέτου της Finansbank», σελ.26

Πίνακας 50

Finansbank:

Οικονομικά Στοιχεία (δισ τ.λ.)	Οικονομικό έτος 2006	Οικονομικό έτος 2005	Απόδοση
Καθαρά δάνεια	12.173	7.772	+57%
Μερίδιο αγοράς	5,9%	5,3%	+50bps
Καταθέσεις	9.917	6.008	+61%
Κλάδοι	309	208	+101
ΑΤΜs	758	442	+214
Πιστωτικές κάρτες	2,6	2,3	+11%

Πηγή: <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Επέκταση στην Τουρκία - Αγορά
πλειοψηφικού πακέτου στην Finansbank

Πίνακας 51

Κέρδη και Ζημιές 2005		
Τ.Λ.	135 ημέρες	Οικονομικό έτος 2005
Καθαρές αμοιβές	143	357
Εμπορικό και άλλο εισόδημα	42	100
Συνολικό εισόδημα	643	1266
Έξοδα λειτουργίας και παροχές	(257)	(585)
Κέρδος πριν από το φόρο	369	599
Φόρος	(71)	(170)
Νομισματική απώλεια	-	41
Μειοψηφίες	(6)	15
Αποδοτέο εισόδημα	291	(374)

Πηγή: <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Επέκταση στην Τουρκία - Αγορά
πλειοψηφικού πακέτου στην Finansbank

Πίνακας 52

Κόστος Εισοδήματος 2006 (%)			
Τρίμηνο 1/06	Τρίμηνο 2/06	Τρίμηνο 3/06	Τρίμηνο 4/06
51,2%	49,6%	49,6%	48,4%

Πηγή: <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Επέκταση στην Τουρκία - Αγορά
πλειοψηφικού πακέτου στην Finansbank

Πίνακας 53

6.5 Όραμα, επιδιώξεις και στόχοι

Κύριο στόχοι του ομίλου είναι η διαμόρφωση των εσόδων και της αποτελεσματικότητας στα επιθυμητά επίπεδα. Ειδικότερα, ο δείκτης εσόδων από 1,6 δις τ.λ. το 2006 επιδιώκεται να διπλασιαστεί για το 2009 και ο δείκτης αποτελεσματικότητας από 45% το 2006 να διαμορφωθεί σε μικρότερο από 41% για το 2009. Επιπλέον, επιδίωξη αποτελεί η επίτευξη διψήφιου μεριδίου αγοράς στη Λιανική Τραπεζική και ο υπερδιπλασιασμός της κερδοφορίας μέχρι το τέλος του 2009. Κύριους στρατηγικούς άξονες για την επίτευξη του ανωτέρω σκοπού αποτελούν η συνέχεια και η ενίσχυση των κύριων στρατηγικών, η επικέντρωση στην ανάπτυξη και την κερδοφορία, η βέλτιστη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, η συνετή διαχείριση κινδύνων, οι επιθετικές πωλήσεις και συνεργίες εσόδων, η φιλόδοξη επέκταση του δικτύου και οι εξασφαλισμένες πηγές χρηματοδότησης. Άλλωστε, οι επιθετικές στρατηγικές πωλήσεων με στόχο όλα τα τμήματα πελατείας θα αποφέρουν περαιτέρω ανάπτυξη.

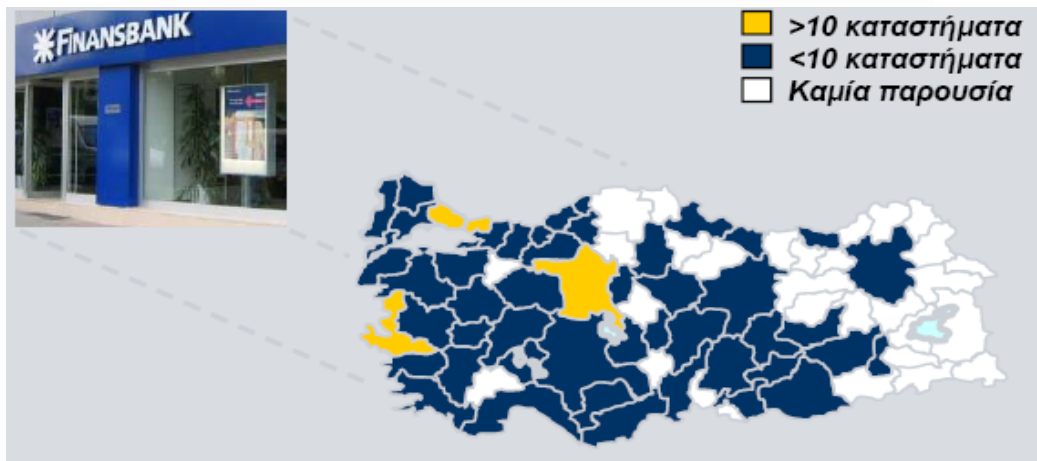
Ο συνδυασμός, λοιπόν, των δυνατών σημείων της ETE και της Finansbank θα είναι ο μονόδρομος για την εξασφάλιση συνεργιών εσόδων. Ειδικότερα, η Εταιρική και Επενδυτική Τραπεζική και οι Χρηματιστηριακές Εργασίες περιλαμβάνουν την ανάπτυξη υπηρεσιών Trade Finance σε επίπεδο Ομίλου με βάση το Λονδίνο, τη χρηματοδότηση Μεγάλων Επιχειρήσεων και την ανάληψη έργων Project Finance στην Τουρκία αξιοποιώντας την εμπειρία και τις δυνατότητες χρηματοδότησης της ETE. Προβλέπεται, ακόμα, η εξυπηρέτηση της διασυνοριακής επιχειρηματικής δραστηριότητας αξιοποιώντας την πρόσβαση της Finansbank και την εμπειρία και τις δυνατότητες χρηματοδότησης της ETE, το λανσάρισμα της χρηματοδότησης πλοιοκτητών και η ανάπτυξη της

χρηματοδότησης ναυπηγείων στην Τουρκία με βάση την εμπειρία της ΕΤΕ και η προώθηση των τουρκικών μετοχών σε θεσμικούς πελάτες αξιοποιώντας το ερευνητικό τμήμα της Finans Invest και τις πελατειακές σχέσεις της ΕΤΕ.

Όσον αφορά στην Λιανική Τραπεζική, επιδιώκεται η επιτάχυνση της αύξησης του μεριδίου στη στεγαστική πίστη. Κύριο μέλημα αποτελεί το λανσάρισμα νέων προϊόντων καταναλωτικής πίστης στην Τουρκία, αξιοποιώντας τα εμπορικά σήματα και την εμπειρία της ΕΤΕ, για παράδειγμα καταναλωτικά δάνεια άμεσης έγκρισης στην Τουρκία και προπληρωμένες κάρτες.

Η Διαχείριση Περιουσίας και η Ιδιωτική Τραπεζική αποβλέπουν στην εισαγωγή προϊόντων ασφαλειών ζωής και σύνταξης αξιοποιώντας την εμπειρία της Εθνικής Ασφαλιστικής και των Τραπεζοασφαλειών της ΕΤΕ. Είναι δεδομένη η προσφορά προϊόντων Ιδιωτικής Τραπεζικής της ΕΤΕ σε Τούρκους πελάτες και τουρκικών αμοιβαίων κεφαλαίων και διαχειριστικών καταθέσεων σε Έλληνες πελάτες. Τέλος, είναι δεδομένη η ανταλλαγή τεχνογνωσίας σε αμοιβαία κεφάλαια με σκοπό την αύξηση των πωλήσεων στην περιοχή.

Η εξάπλωση του δικτύου των καταστημάτων θα επιταχυνθεί για να επιτευχθεί η βέλτιστη φυσική παρουσία στην Τουρκία. Το δίκτυο ήδη καλύπτει το 80% του ΑΕΠ, αλλά η εξάπλωση του θα επιταχυνθεί (309 καταστήματα για το 2006, το 2009 αναμένεται να φτάσουν τα 550), έτσι ώστε το δίκτυο σταδιακά να ωριμάσει. Το 2006 τα δάνεια ανά κατάσταση υπολογίστηκαν σε 39 εκατ. τ.λ. και αναμένεται να φτάσουν το 2009 σε 60 εκατ. τ.λ. Ομοίως, οι καταθέσεις ανά κατάσταση για το 2006 υπολογίστηκαν σε 32 εκατ. τ.λ. και αναμένεται το 2009 να ξεπεράσουν τα 42 εκατ. τ.λ.

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22 Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας», σελ.18

Διάγραμμα 28

Η εξάπλωση του δικτύου είναι εφικτή και ωφέλιμη, καθώς η μέση επένδυση ανά νέο κατάστημα υπολογίστηκε σε 300.000 τ.λ. Η έναρξη της κερδοφορίας των νέων καταστημάτων αναμένεται εντός 5-7 μηνών – μέσα σε ένα χρόνο το κέρδος έχει καλύψει ήδη την αρχική επένδυση. Σημειώνεται, ότι οι κεντροποιημένες διαδικασίες και τα εξαιρετικά συστήματα πληροφορικής Finansbank επιτρέπουν την ταχεία εξάπλωση του δικτύου.

Η Finansbank διαθέτει εξασφαλισμένες πηγές χρηματοδότησης με διευρυμένη καταθετική βάση και χρηματοδότηση μέσω του Ομίλου. Οι καταθέσεις πελατών θα αυξηθούν ιδίως σε τοπικό νόμισμα για να καλύψουν τις ανάγκες μαζί με χρηματοδότηση μέσω του Ομίλου. Συνακόλουθα, η τράπεζα αποσκοπεί στην δυναμική προσέλκυση καταθέσεων, ιδίως σε τοπικό νόμισμα. Με άλλα λόγια, προβλέπεται η εντυπωσιακή αύξηση της καταθετικής βάσης (ετήσιος ρυθμός αύξησης 61%, το 2006), ενώ η ταχεία ανάπτυξη αναμένεται να συνεχιστεί καθώς η αγορά ωριμάζει και το δίκτυο καταστημάτων εξαπλώνεται.

Η συνετή πολιτική διαχείρισης κινδύνου θα συνεχιστεί, καθώς η Finansbank και ο Όμιλος ετοιμάζονται για τη Βασιλεία II. Επιπλέον, η ενδεδειγμένη διαχείριση κινδύνου θα συνεχιστεί με συντηρητική προσέγγιση στον πιστωτικό κίνδυνο. Αναφέρεται ότι τα συστήματα αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας υπάρχουν ήδη στη Λιανική, ενώ θα αυτοματοποιηθούν περαιτέρω. Τα επιχειρηματικά δάνεια σε ξένο νόμισμα χορηγούνται σχεδόν αποκλειστικά σε εξαγωγικές εταιρίες. Η παρακολούθηση κινδύνου και η διαχείριση επανεισπράξεων θα ενισχυθεί περαιτέρω, όπως για παράδειγμα με την εισαγωγή συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης. Από την άλλη πλευρά, ο συναλλαγματικός κίνδυνος είναι πολύ περιορισμένος στον ισολογισμό, καθώς καλύπτεται με swaps USD και TRY. Το ελάχιστο επίπεδο ρευστότητας ισούται με 20% των καταθέσεων και τηρείται σε διαθέσιμα και αξιόγραφα. Τέλος, ο λειτουργικός κίνδυνος είναι ελεγχόμενος, καθώς οι κεντροποιημένες διαδικασίες με υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης ελαχιστοποιούν τους κινδύνους που σχετίζονται με το ανθρώπινο δυναμικό στα καταστήματα. Επιπλέον, το κέντρο Disaster Recovery της Άγκυρας μπορεί να επαναφέρει όλα τα συστήματα πληροφορικής.

Η ποιότητα του χαρτοφυλακίου θα διατηρηθεί παρά τη στροφή προς τη Λιανική Τραπεζική (Δείκτης μη εξυπηρετούμενων δανείων για το 2006 2,1%, ενώ για το 2009 αναμένεται μικρότερος από 3%) και η πολιτική πλήρους κάλυψης θα συνεχιστεί (Προβλέψεις/ Μη εξυπηρετούμενα δάνεια: 100%).

Θα ήταν παράλειψη να μην αναφερθεί ότι η αύξηση προσωπικού γίνεται από στελέχη με υψηλές ικανότητες (7.800 για το 2006, το 2009 αναμένονται περισσότεροι από 11.000 υπάλληλοι). Ανθρώπινο δυναμικό με εξαιρετικό προφίλ (Στοιχεία 2006):

– Μέση ηλικία: 30

- Ποσοστό γυναικών: 54
- Ποσοστό αποφοίτων πανεπιστημίου: 74
- Μέσος αριθμός ημερών εκπαίδευσης ανά υπάλληλο: 7,7
- Ποσοστό διευθυντών νέων καταστημάτων που διορίστηκαν μέσα από την Τράπεζα: 93

6.5.1 Κύριες υποθέσεις 2007 – 2009

Κύριες υποθέσεις 2007- 2009		
		Επίδοση (2007-2009)*
Υπόλοιπα	Δάνεια Λιανικής Τραπεζικής	CAGR > 50%
	Δάνεια Εταιρικής Τραπεζικής	CAGR > 30%
	Καταθέσεις	CAGR > 33%
Έσοδα	Καθαρό επιτοκιακό περιθώριο	Μείωση 200-250 μ.β.
Λειτουργικά έξοδα	Αριθμός προσωπικού	CAGR > 12%
	ΑΤΑ*	< 10%
	Γενικά & διοικητικά έξοδα	CAGR > 20%
	Καταστήματα	CAGR > 20%
Προβλέψεις	Μη εξυπηρετούμενα δάνεια	< 3% σε όλη την περίοδο
	Δείκτης κάλυψης	100% σε όλη την περίοδο
Εξαιρούμενα στοιχεία	Στεγαστικά με κυμαινόμενο επιτόκιο	
	Συνεργίες χρηματοδότησης αντανακλώνται μερικώς στον Όμιλο	

* Αυτόματη τιμαριθμική αναπροσαρμογή

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22 Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας», σελ.22

Πίνακας 54

6.6 Μερικά Αποτελέσματα Επένδυσης της Εθνικής στην Τουρκία

Υπερδιπλάσια κέρδη εμφάνισε η Finansbank κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους, γεγονός που καταδεικνύει τη σημαντική αύξηση κερδών που θα παρουσιάζει ο όμιλος της Εθνικής Τράπεζας την ίδια περίοδο. Η Εθνική αποκομίζει περίπου το 32-33% των κερδών της από την Finansbank¹²⁶. Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΤΕ, τα κέρδη της τουρκικής τράπεζας αυξήθηκαν κατά 127% σε ετήσια βάση και διαμορφώθηκαν στα 226 εκατ. τ.λ. (περίπου 100 εκατ.ευρώ)¹²⁷, ενώ συνολικά για το 2007 εκτιμάται ότι θα εγγράψει 450 εκατ.ευρώ¹²⁸. Τα καθαρά επιτοκιακά έσοδα αυξήθηκαν κατά 37% και ανήλθαν στα 288 εκατ. τ.λ., ενώ οι προμήθειες ανήλθαν στα 125,5 εκατ. τ.λ., με αύξηση 47,1%.

Τα έσοδα από τις βασικές της δραστηριότητες αυξήθηκαν κατά 40% στα 41,4 εκατ. τ.λ. Τα λειτουργικά έξοδα αυξήθηκαν κατά 36,8% στα 200,5 εκατ. τ.λ., ενώ παράλληλα οι προβλέψεις για ζημιές από επισφαλή δάνεια αυξήθηκαν κατά 57,7% στα 55,8 εκατ. τ.λ., λόγω της ισχυρής πιστωτικής επέκτασης¹²⁹.

Παράλληλα, με εντυπωσιακή ταχύτητα αναπτύσσεται το δίκτυο της τράπεζας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το πρώτο τρίμηνο του 2007, η τράπεζα αριθμούσε 328 καταστήματα, ενώ το Μάιο 342 (1-2 νέα καταστήματα την εβδομάδα)¹³⁰, κάνοντας ορατό το στόχο των 400 καταστημάτων μέχρι το τέλος του έτους. Η αύξηση αυτή της παρουσίας της τράπεζας αναμένεται να δώσει περαιτέρω ώθηση στην κερδοφορία της και την

¹²⁶ Χρηματιστήριο, (5/5/2007), «Συμμαχίες...ασφαλείας στην Τουρκία», σελ.8

¹²⁷ Ημερησία, (17/5/2007), «Αύξηση 127% στα κέρδη της Finansbank το α' 3μηνο», σελ.17

¹²⁸ Χρηματιστήριο, (5/5/2007), «Συμμαχίες...ασφαλείας στην Τουρκία», σελ.8

¹²⁹ Ναυτεμπορική, (17/5/2007), «Περισσότερα έσοδα η Finansbank στο τρίμηνο», σελ.38

¹³⁰ Ημερησία, (17/5/2007), «Αύξηση 127% στα κέρδη της Finansbank το α' 3μηνο», σελ.17

προσέλκυση νέων πελατών. Είναι χαρακτηριστικό, ότι μέσα στο 2007 η πελατειακή βάση της Finansbank αυξήθηκε κατά 3% ξεπερνώντας τα 3,4 εκατομμύρια πελάτες.

Κορυφαίο στέλεχος της Εθνικής επισημαίνει σχετικά με τις εξελίξεις στην Τουρκία ότι «η επένδυση που έχει πραγματοποιηθεί είναι μακροπρόθεσμη και στρατηγική. Τα προβλήματα που έχουν ανακύψει σχετίζονται με την πολιτική, όχι με την οικονομία και τις επιχειρήσεις. Η Τουρκία θα βρει τον δρόμο της, θα επιλύσει τα εσωτερικά της προβλήματα και θα επιτρέψει έτσι στην οικονομία και τις επιχειρήσεις να συνεχίσουν την αναπτυξιακή τους πορεία». Η Finansbank κατέχει τουρκικά ομόλογα, τα οποία έχουν αντισταθμιστεί, καθώς και θέσεις σε συνάλλαγμα και επιτόκια στην αγορά χρήματος. Η συναλλαγματική ισοτιμία της τουρκικής λίρας με το ευρώ αποτελεί ίσως τον πιο σημαντικό παράγοντα για την Εθνική, καθώς όταν θα ενοποιεί τα κέρδη της η Finansbank θα υποχρεώνεται στην μετατροπή της συναλλαγματικής ισοτιμίας¹³¹.

Από την άλλη πλευρά, τα καθαρά κέρδη του Ομίλου της Finansbank στο πρώτο τρίμηνο του 2007 ανήλθαν σε 243 εκατ. τ.λ. (132 εκατ. €). Ο Όμιλος ενοποιεί πλέον το 99% των αποτελεσμάτων της Finansbank. Η θετική εξέλιξη της κερδοφορίας της Finansbank παρά την περιοριστική οικονομική πολιτική, αντανακλά τη δυναμική πορεία των εργασιών και ιδιαίτερα τη θεαματική επέκταση του δανειακού της χαρτοφυλακίου, το οποίο αυξήθηκε κατά 47,4% σε ετήσια βάση υπερβαίνοντας στο τέλος του α' 3μήνου 2007 τα 13,5 δις τ.λ. διαμορφώνοντας το μερίδιο αγοράς της Finansbank στο 6%.

Η λιανική τραπεζική αναδεικνύεται ως ο κύριος μοχλός ανάπτυξης της τράπεζας. Οι χορηγήσεις λιανικής της Finansbank αυξήθηκαν στο σύνολό τους με εντυπωσιακούς

¹³¹ Χρηματιστήριο, (5/5/2007), «Συμμαχίες...ασφαλείας στην Τουρκία», σελ.8

ρυθμούς και ανήλθαν στο α' τρίμηνο του 2007 σε 4,9 δις τ.λ., σημειώνοντας αύξηση 8% σε τριμηνιαία βάση και 55% σε ετήσια βάση.

Ιδιαίτερα εντυπωσιακή είναι η αύξηση των υπολοίπων στεγαστικής πίστης, η οποία σε ετήσια βάση προσεγγίζει το 75%. Ειδικότερα, το μερίδιο της Finansbank στις νέες εκταμιεύσεις στεγαστικών δανείων ανήλθε σε 14,5% με αποτέλεσμα το μερίδιο αγοράς να διαμορφωθεί στο τέλος του α' τριμήνου του 2007 σε 9,3%.

Εξίσου εντυπωσιακή άνοδος σημειώνεται και στη καταναλωτική πίστη όπου τα υπόλοιπα παρουσίασαν αύξηση κατά 48% σε ετήσια βάση, με αποτέλεσμα η Finansbank να αντιπροσωπεύει πλέον το 5,6% της συνολικής αγοράς.

Εξαιρετική πορεία παρουσιάζουν και οι χορηγήσεις επιχειρηματικής πίστης, που ανήλθαν σε 8,6 δις τ.λ. σημειώνοντας αύξηση 43% σε ετήσια βάση, σχεδόν διπλάσια της αγοράς.

Η ραγδαία αύξηση των χορηγήσεων δεν επηρέασε την ποιότητα του χαρτοφυλακίου με το δείκτη των μη εξυπηρετούμενων δανείων να διαμορφώνεται μόλις στο 2,0% του συνολικού χαρτοφυλακίου, ποσοστό που είναι το χαμηλότερο της αγοράς.

Θετικά εξελίσσονται και οι καταθέσεις ιδιωτών σε τοπικό νόμισμα, οι οποίες διαμορφώθηκαν σε 4,7 δις τ.λ., έναντι 4,0 δις τ.λ. στο α' τρίμηνο του 2006, σημειώνοντας αύξηση κατά 19%, γεγονός που υπογραμμίζει την αυξανόμενη εμπιστοσύνη με την οποία περιβάλλει τη Finansbank η ευρεία πελατειακή της βάση¹³².

Ο ακόλουθος πίνακας συνοψίζει μερικές από τις πιο σημαντικές αλλαγές που επέφερε η νέα επένδυση.

¹³² <http://www.nbg.gr> – Δημοσιεύματα τύπου, Αποτελέσματα 1^{ου} τριμήνου 2007, Αθήνα 30 Μαΐου 2007

Αποτελέσματα Νέας Επένδυσης			
Σε εκατ. €	Όμιλος ΕΤΕ (προ εξαγοράς)	Finansbank	Όμιλος ΕΤΕ (μετά εξαγοράς)
Αριθμός καταστημάτων	851	208	1.059
Συνολικά δάνεια σε πελάτες	30.614	5.289	35.903
Μικτά έσοδα	2.492	824	3.316
Λειτουργικά έξοδα και προβλέψεις	1.577	456	2.033
Καθαρά κέρδη προ φόρων και μειοψηφίας	943	350	1.293

Πηγή: <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Επέκταση στην Τουρκία - Αγορά πλειοψηφικού πακέτου στην Finansbank

Πίνακας 55

6.6.1 Η πορεία της μετοχής της Εθνικής

Το βέβαιο είναι ότι μετά την εξαγορά της Finansbank άλλαξε σημαντικά η μεταβλητότητα της μετοχής της Εθνικής. Η μετοχή της έχει γίνει περισσότερο «επιθετική», παρουσιάζοντας ακραίες διακυμάνσεις που δεν μας είχε συνηθίσει στο παρελθόν. Ένα χρόνο πριν από την εξαγορά της Finansbank (ανακοινώθηκε στις 3 Απριλίου 2006) η μετοχή της Εθνικής είχε καταγράψει 6 φορές απώλειες άνω του 3% (με μεγαλύτερη πτώση 3,70%), ενώ 6 φορές κατέγραψε άνοδο άνω του 3% (με μέγιστη 5,36%).

Αντίθετα, τον χρόνο μετά την εξαγορά της τουρκικής τράπεζας, η μετοχή της ΕΤΕ έχει καταγράψει 17 φορές πτώση άνω του 3% εκ των οποίων σε 5 συνεδριάσεις η πτώση ξεπέρασε το 5% (φτάνοντας το -7,89%). Αντίστοιχα, σε 17 συνεδριάσεις έχει καταγράψει άνοδο άνω του 3% (μέγιστη ημερήσια άνοδο 9,51%)¹³³.

¹³³ Η Καθημερινή, (2/5/2007), «Αγορές και Επενδύσεις», σελ.40

7^ο ΚΕΦΑΛΑΙΟ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Τουρκία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο αναφορικά με την ύπαρξη μιας λειτουργούσα οικονομίας αγοράς, ειδικότερα με τη μείωση των μακροοικονομικών δυσαναλογιών της. Η οικονομική σταθερότητα και η προβλεψιμότητα έχουν βελτιωθεί ουσιαστικά από την οικονομική κρίση του 2001. Ο προηγουμένως υψηλός πληθωρισμός έχει κυλήσει στα ιστορικά χαμηλότερα σημεία, η πολιτική παρέμβαση έχει μειωθεί και το θεσμικό και ρυθμιστικό πλαίσιο έχει παρουσιαστεί πιο κοντά στα διεθνή πρότυπα. Κατά συνέπεια, μια σημαντική αλλαγή προς μια σταθερή και βασισμένη στους κανόνες οικονομία έχει πραγματοποιηθεί. Οι βασικές οικονομικές ευπάθειες, όπως οι ανισορροπίες στον οικονομικό τομέα έχουν αντιμετωπιστεί, ενώ η επίβλεψή του έχει ενισχυθεί. Κατά συνέπεια, η ευκαμψία - ανθεκτικότητα αιφνίδιας διαταραχής της τουρκικής οικονομίας έχει αυξηθεί σημαντικά. Επιπλέον, σημαντική πρόοδος έχει επιτευχθεί στην αύξηση της διαφάνειας και της αποδοτικότητας της δημόσιας διοίκησης, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων οικονομικών.

Το τουρκικό χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει ξεπεράσει τις επιπτώσεις από την περίοδο της χρηματοοικονομικής αναταραχής και παρουσιάζει σημάδια ανάπτυξης. Μολατούτα, οι αντιλήψεις των επενδυτών διεθνώς για το προφίλ κινδύνου της τουρκικής οικονομίας, για την πορεία του πληθωρισμού και τη συνεπαγόμενη αυστηρή στάση της Κεντρικής Τράπεζας κρατάνε σε υψηλά επίπεδα τα ασφάλιστρα κινδύνου, ανεβάζοντας το κόστος δανεισμού στην τουρκική αγορά. Οι τουρκικές τράπεζες διανύουν περίοδο εξυγίανσης. Οι κρατικές τράπεζες, εντούτοις, λειτουργούν ακόμα με αγκυλώσεις που

μειώνουν σημαντικά την κερδοφορία και την αποτελεσματικότητα του συνολικού συστήματος, ενώ εξακολουθούν να τοποθετούν μαζικά σε κρατικούς τίτλους. Το τουρκικό τραπεζικό τοπίο παραμένει ελκυστικό, γεγονός το οποίο αποδεικνύεται από την είσοδο μεγάλων ομίλων στην τουρκική αγορά και την εξαγορά σημαντικών τραπεζών

Τέλος, σημαντικά βήματα έχουν πραγματοποιηθεί για την διευκόλυνση των εισροών ΑΞΕ, αλλά και για την βελτίωση του νομικού πλαισίου για την ιδιωτικοποίηση. Ειδικότερα, προκειμένου η τουρκική οικονομία να ωφεληθεί περισσότερο από τις ΑΞΕ, η κυβέρνηση έχει προσπαθήσει να βελτιώσει το κλίμα επένδυσης πραγματοποιώντας τις απαραίτητες αλλαγές στους νόμους και τους κανονισμούς, καθώς επίσης και στα κίνητρα. Άλλωστε, οι πιο πρόσφατοι οικονομικοί δείκτες της Τουρκίας έχουν δείξει ότι η οικονομία της έχει σταθεροποιηθεί και μάλιστα στο αποτέλεσμα αυτό έχουν συνδράμει σημαντικά οι ΑΞΕ. Ειδικότερα, οι ΑΞΕ έχουν διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην εν λόγω ανάπτυξη και σταθεροποίηση της οικονομίας ενισχύοντας το ΑΕΠ και το εμπόριο και ταυτόχρονα συμβάλλοντας στην μείωση του δημοσιονομικού ελλείμματος και της ανεργίας.

Μάλιστα, σημειώνεται ότι οι ελληνικές ΑΞΕ στην Τουρκία έχουν σημειώσει σημαντική αύξηση την τελευταία δεκαετία. Είναι χαρακτηριστικό, ότι το 2004 με ύψος ξένης επένδυσης 14 εκατ. \$, η Ελλάδα αποτελούσε τον τέταρτο κατά σειρά σημαντικότερο ξένο επενδυτή στην Τουρκία, ενώ το ύψος της ελληνικής ξένης επένδυσης για το 2006 έφθασε τα 14 δις ευρώ.

Από την άλλη πλευρά, η Τουρκία πρέπει να είναι σε θέση να αντιμετωπίσει την ανταγωνιστική πίεση και τις δυνάμεις αγοράς εντός της ένωσης, υπό τον όρο ότι διατηρεί σταθερά την πολιτική σταθεροποίησής της και λαμβάνει τα περαιτέρω αποφασιστικά μέτρα προς δομικές μεταρρυθμίσεις.

Η αρνητική, λοιπόν, εξέλιξη στην ενταξιακή πορεία της Τουρκίας προς την Ευρωπαϊκή Ένωση, μετά το «πάγωμα» από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο οκτώ κεφαλαίων των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, σκιάζει την προσπάθεια της τουρκικής οικονομίας για περαιτέρω μεγέθυνση και μακροοικονομική σταθερότητα. Επιτακτική είναι πλέον η προώθηση των μεταρρυθμίσεων από την τουρκική κυβέρνηση, αφενός για τη συνέχιση της πορείας της προς την πλήρη ένταξη στην Ε.Ε. και αφετέρου για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας της οικονομικής μεγέθυνσης και σταθερότητας που έχει επιτύχει τα τελευταία χρόνια. Η Ε.Ε. είναι κάτι περισσότερο από ένας ασφαλής λιμένας για την τουρκική οικονομία και ιδιαίτερα κατά το τρέχον έτος, οπότε και έχουν προγραμματιστεί οι κοινοβουλευτικές και προεδρικές εκλογές στην Τουρκία. Οι επερχόμενες εκλογικές αναμετρήσεις έχουν προκαλέσει έντονες ανησυχίες σε επενδυτές και διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς για ενδεχόμενη οικονομική και πολιτική αποσταθεροποίηση, οι οποίες ενισχύονται μεταξύ άλλων και από την ευρωπαϊκή «αποτυχία» της γείτονος. Γι αυτόν ακριβώς τον λόγο, το ΔΝΤ και άλλοι Διεθνείς Οικονομικοί Οργανισμοί (ΟΟΣΑ, Παγκόσμια Τράπεζα) πιέζουν την τουρκική κυβέρνηση για περαιτέρω «σφιχτή» δημοσιονομική πολιτική κατά το 2007, παρέχοντας με τον τρόπο αυτό τις απαιτούμενες εγγυήσεις σε επενδυτικούς κύκλους για τη διατήρηση της μακροοικονομικής σταθερότητας και της αναπτυξιακής πορείας της οικονομίας.

Συνακόλουθα, προκειμένου να μετασηματιστεί η τρέχουσα θετική δυναμική μέσα στη συνεχή ανάπτυξη και τη σταθερότητα, καθίσταται επιτακτική η ανάγκη για την ολοκλήρωση της τρέχουσας διαδικασίας μεταρρυθμίσεων. Η διατήρηση μιας προσανατολισμένης στη σταθερότητα οικονομικής πολιτικής είναι ένα βασικό συστατικό για αυτή την κατεύθυνση. Ειδικότερα, οι δημοσιονομικές δυσαναλογίες πρέπει να

μειωθούν και η διαδικασία αποπληθωρισμού πρέπει να διατηρηθεί. Το επιχειρησιακό κλίμα θα βελτιωνόταν με τη βελτίωση των διοικητικών δικονομιών και την ενίσχυση του κράτους δικαίου. Η βελτίωση της αποδοτικότητας του εμπορικού δικαστικού είναι ιδιαίτερης σημασίας για αυτό το πλαίσιο. Οι συνετοί κανόνες επιτήρησης του τραπεζικού τομέα θα πρέπει να συνεχίσουν να ευθυγραμμίζονται με τα διεθνή πρότυπα. Η ιδιωτικοποίηση των κρατικών τραπεζών και των οργανισμών πρέπει να επιταχυνθεί. Η επαρκής δημόσια και ιδιωτική επένδυση και η αφιέρωση της ιδιαίτερης προσοχής στην εκπαίδευση είναι σημαντικές για να αυξήσουν την ανταγωνιστικότητα και το αναπτυξιακό δυναμικό της οικονομίας. Τέλος, η προσέλκυση ξένου κεφαλαίου πρέπει να ενισχυθεί μετά την αφαίρεση των εμποδίων.

Εστιάζοντας σε ένα από τα πιο πρόσφατα εγχειρήματα ελληνικής επένδυσης, αυτή της Εθνικής Τραπέζης προς την τουρκική Finansbank μπορούν να προκύψουν εύλογα συμπεράσματα, τόσο για το κλίμα των ΑΞΕ στην γείτονα, όσο και για τις προοπτικές της τουρκικής οικονομίας. Συγκεκριμένα, η θυγατρική της ΕΤΕ στην Τουρκία, η έκτη πιο κερδοφόρα τράπεζα από τις 47 που δραστηριοποιούνται στην τουρκική τραπεζική αγορά, όχι μόνο βρίσκεται σε έντονα αναπτυξιακή πορεία και η εξαγορά της δημιούργησε μεγάλη προστιθέμενη αξία για την ΕΤΕ διευρύνοντας θεαματικά τις προοπτικές του ομίλου, αλλά ακόμη ανοίγει τον δρόμο προς την τουρκική αγορά και για άλλες ελληνικές τράπεζες αλλά και επιχειρήσεις.

Μετά την «εθνική συμφωνία» της Εθνικής Τράπεζας, Έλληνες επιχειρηματίες προσανατολίζονται προς την άλλη πλευρά του Αιγαίου, ενώ στο αμέσως επόμενο διάστημα αναμένεται να λειτουργήσει τα πρώτα της καταστήματα και η ελληνοτουρκική τράπεζα Aegean Business Bank. Έτσι, λοιπόν, η απόκτηση μιας «δικής μας τράπεζας στην

Τουρκία» θα πολλαπλασιάσει τις ταχύτητες διείσδυσης των ελληνικών επιχειρήσεων στη μεγάλη αγορά των 70 εκατομμυρίων καταναλωτών της γειτονικής χώρας.

Σύμφωνα με ανθρώπους που γνωρίζουν καλά την τουρκική αγορά, το νέο σκηνικό που διαμορφώνεται από την είσοδο της Εθνικής ευνοεί και τη σύναψη στρατηγικών συμμαχιών ελληνικών και τουρκικών κατασκευαστικών ομίλων. Δεκάδες άλλοι Έλληνες επιχειρηματίες, πολλοί από τους οποίους βρίσκονται ήδη στην τουρκική αγορά, ετοιμάζονται είτε να διευρύνουν την παρουσία τους στη γειτονική χώρα είτε να επιχειρήσουν το πέρασμα του Βοσπόρου για πρώτη φορά. Σε ό,τι αφορά τις τράπεζες, την κίνηση του προέδρου της Εθνικής, κ. Τάκη Αράπογλου εξετάζουν τώρα να ακολουθήσουν και οι άλλοι μεγάλοι Έλληνες τραπεζίτες οι οποίοι αναζητούν το όχημα που θα τους οδηγήσει στην τουρκική αγορά.

Καθίσταται, λοιπόν, σαφές ότι η εξαγορά της Finansbank από την Εθνική είναι μια πολύ σημαντική εξέλιξη για τις ελληνικές επενδύσεις στην Τουρκία που τα τελευταία πέντε χρόνια τριπλασιάστηκαν και από τα 352 εκατ. ευρώ που ήταν το 2001 ανήλθαν το 2005 στα 936 εκατ. ευρώ. Η σημαντικότητα αυτής της εξαγορά φαίνεται και από το γεγονός ότι, όπου έχουν επεκταθεί ελληνικές τράπεζες, ακολούθησε ραγδαία αύξηση των ελληνικών οικονομικών συναλλαγών με τις αντίστοιχες αγορές. Επισημαίνεται ότι, σήμερα, οι συνολικές εμπορικές συναλλαγές ανάμεσα στην Τουρκία και στην Ελλάδα ανέρχονται σε 2,2 δις ευρώ, με τις τουρκικές εξαγωγές προς την Ελλάδα να υπερκαλύπτουν κατά περίπου 250 εκατ. ευρώ τις ελληνικές εξαγωγές προς την Τουρκία. Η εξαγορά αυτή, λοιπόν, σηματοδοτεί μια νέα αρχή στην επιχειρηματική συνεργασία ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία. Τέλος, καθοριστικής σημασίας γεγονός είναι ότι η συνεργασία αυτή εξασφαλίζει

στους Έλληνες επιχειρηματίες που δραστηριοποιούμαστε στην Τουρκία μεγαλύτερη σιγουριά σε ό,τι αφορά στη χρηματοδότηση των δραστηριοτήτων τους.

Βέβαια, δεν έλειψαν και οι επιφυλάξεις για την εξαγορά αυτή, κυρίως σε ό,τι αφορά το ύψος του τιμήματος που κατέβαλε η Εθνική, το οποίο για κάποιους - μεταξύ των οποίων και η Citigroup - κρίθηκε υπερβολικό σε σχέση με την πραγματική αξία της τουρκικής τράπεζας.

Ωστόσο, είναι γεγονός ότι οι Έλληνες επιχειρηματίες που ήδη έχουν κάνει βήματα επέκτασης στην Τουρκία υποστηρίζουν ότι η οικονομική διείδυση στη γείτονα ενέχει μεγάλα ρίσκο, καθώς η χώρα είναι εκτός Ε.Ε., η οικονομία της είναι ασταθής και ταλανίζεται συχνά από νομισματικές αναταράξεις και κυρίως κυβερνάται μέσω ενός ιδιόμορφου πολιτικού συστήματος όπου το στρατιωτικό κατεστημένο ασκεί σημαντική επιρροή στις κυβερνητικές αποφάσεις.

Από την άλλη, όμως, πιστεύουν ότι αξίζει να αναλάβει κανείς τον κίνδυνο, δεδομένου ότι πρόκειται για μια τεράστια αγορά στην οποία εισρέουν κάθε χρόνο περίπου 20 δις ευρώ ΑΞΕ, η ζήτηση για καταναλωτικά αγαθά βαίνει συνεχώς αυξανόμενη, ενώ οι μεγάλες επιχειρηματικές δραστηριότητες που βρίσκονται σε εξέλιξη, με αιχμή την ενεργειακή διασύνδεση Ελλάδας – Τουρκίας ώστε να καλυφθούν οι ενεργειακές ανάγκες της Δυτικής Ευρώπης, θα λειτουργήσουν σταθεροποιητικά.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ – ΈΡΕΥΝΕΣ – ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

- BRSA, Banking Regulation and Supervision Agency
- Business Guide to Turkey Foreign Economic Relations Board, Turkey (DEIK)
- CBRT, Central Bank of the Republic of Turkey – Κεντρική Τράπεζα της Δημοκρατίας της Τουρκίας, <http://www.tcmb.gov.tr>
- Central Bank of Turkey, Undersecretariat of Treasury, UNCTAD World Investment Report
- Civcir I., (2003), “Dollarization and Its Long-run Determinants in Turkey”, Middle East Economics Series
- Embassy of the Republic of Turkey, Washington d.c., <http://www.turkishembassy.org>
- Euecopol, Honim Brussels (Hogelschool voor Wetenschap & Kunst, Belgium, (4/5/2006), Greek Foreign Direct Investment (FDI) in Turkey
- European Commission, (2006), Candidate Countries' Economies Quarterly (January)
- Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- Eurostat, (2005), "Europe in figures, Eurostat yearbook 2005"
- Felicitas Nowak-Lehmann D., Dierk Herzer, Immaculada Martinez-Zarzos, Sebastian Vollmer, (2005), "Turkey and the Ankara Treaty of 1963: What can Trade Integration Do for Turkish Exports?", Center of Globalization and Europeanization of the Economy.

- FDI Foreign Direct Investment, (2002) Light at the End of the Tunnel...Turkey. FDI Business, Financial Times. Accessed online at: http://www.fdimagazine.com/newsarchivestory.php/aid/104/Light_at_the_end_of_the_tunnelTurkey.html; and Tatoglu & Glaister, (2000)), ‘Strategic Motives and Partner Selection Criteria in International Joint Ventures in Turkey: Perspectives of Western firms and Turkish Firms.’ Journal of Global Marketing, Volume 13, Number 3, pp. 53-88
- Foreign Economic Relations Board of Turkey, 2005
- G.G. of Ministry of Finance
- Growth and Convergence with the European Union", Report No. 33549-TR
- Heston, Summers, and Aten, (2002), Penn World Table Version 6.1
- IMF (International Monetary Fund)
- IMF, (2006), "Turkey: First and Second Reviews Under the Stand-By Arrangement, and Request for Waiver of Nonobservance of Performance Criteria and Rephasing of Purchases-Staff Report; Staff Supplement; Press Release on the Executive Board Discussion; and Statement by the Executive Director for Turkey", IMF Country Report No. 06/268
- Invest in Turkey <http://www.investinturkey.gov.tr>
- Kirisci Kemal in, S. Stavridis, T. Coulombis, T. Veremis & N. Waites, (1999), “The Foreign Policies of the European Union's Mediterranean States and Applicant Countries in the 1990's”, Macmillan Press LTD
- Mehmet Baykal, Benefits of FDI for developing Countries and the case of Turkey, Rensselaer Polytechnic Intitute, USA

- Mine Eder in, A.Carkoglu & B. Rubin (edit.), (2003), “Turkey in the European Union”, Frank Cass London
- OECD, (2001), "Economic Surveys 2000-2001: Turkey"
- OECD, (2006), "Turkey Statistic Profile", <http://stats.oecd.org>
- Privatization Administration, Prime Ministry (Republic of Turkey)
- Reza Moghadam - Ashoka Mody and Martin Schindler, (2005), “Turkey at the Crossroads – From Crisis Resolution to EU Accession” - Occasional Paper, International Monetary Fund, Washington DC, pp 3-9
- Rodrik, Dani, (1999), “Where Did All the Growth Go? External Shocks, Social Conflict, and Growth Colapses,” Journal of Economic Growth, Vol.4, No 4, pp.385-412
- Statistical Service Turkey (DIE)
- Thomson Financial
- Turkish Ministry of Finance
- Turkish Prime Ministry, Turkish Statistical Institute, <http://www.die.gov.tr/ENGLISH/index.html>
- Turkish Prime Ministry, Undersecretariat for Treasury: <http://www.hazine.gov.tr/indexe.htm>
- Turkiye Bankasi
- Turkstat, Turkish Statistical Institute - Τουρκική Στατιστική Υπηρεσία
- Uğurlu, Necmi, “Turkish – Greek Economic and Commercial Relations”, Hellenic Center for Investment, June 2004, <http://www.elke.gr>

- Ulgen, S., -Zahariadis, Y., (2004), "The Future of Turkish-EU Trade Relations. Deepening vs Widening", CEPS, EU-Turkey Working Papers No. 5.
- UNCTAD, Handbook of Statistics Database
- Undersecretariat of the Prime Ministry of Foreign Trade
- Vorkink, Andrew, Turkey Country Director, The World Bank, Foreign Direct Investment in Turkey
- World Bank, World Development Indicators Database
- World Bank, (2006), "Turkey Country Economic Memorandum: Promoting Sustained
- [http://www. tusi ad.org](http://www.tusi.ad.org), Working Paper prepared for Investors Advisory Council Meeting, (15/3/2004), İstanbul TS/SEK/04-06)

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΑΡΘΟΓΡΑΦΙΑ – ΈΡΕΥΝΕΣ - ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

- Γενική Γραμματεία Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδος, <http://www.statistics.gr>
- Γενική Γραμματεία Εξωτερικού Εμπορίου Τουρκίας, <http://www.dtm.gov.tr>
- Γενικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης-Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων Ετήσια Έκθεση 2005
- Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Ιανουάριος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, <http://www.agora.mfa.gr>
- Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Φεβρουάριος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, <http://www.agora.mfa.gr>
- Γενικό Προξενείο της Ελλάδος, Μάρτιος 2007 – Γραφείο Οικονομικών & Εμπορικών Υποθέσεων, Δελτίο Οικονομικών Εμπορικών Εξελίξεων - Επιχειρηματικά νέα, <http://www.agora.mfa.gr>
- Γενικό Προξενείο της Ελλάδας στην Κωνσταντινούπολη, Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων «2005, Ξένες Επενδύσεις και Ιδιωτικοποιήσεις στην Τουρκία»

- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Επενδυτική Ημερίδα, Λονδίνο 22 Φεβρουαρίου 2007, «Finansbank: Μια εξαιρετική Πλατφόρμα για ανάπτυξη στην αγορά της Τουρκίας»
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Μάρτιος 2007, «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις 31 Δεκεμβρίου 2006 σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Π.», σελ. 38 - 83
- Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, 03/04/2006, «Finansbank: Απόκτηση πλειοψηφικού πακέτου της Finansbank»
- Ελευθεροτυπία, 5/5/2007, «Περίπου 80 ελληνικές επιχειρήσεις, με κοευφαία την Εθνική, δραστηριοποιούνται στην Τουρκία», σελ.47
- Ελληνοτουρκικό Επιμελητήριο στην Αθήνα
- Εξπρες της Κυριακής, 6/5/2007, «Παγώνουν για ένα δίμηνο οι κινήσεις των ελληνικών εταιριών στην Τουρκία», σελ.13
- Εργαστήριο Ευρωπαϊκής Ενοποίησης και Πολιτικής, Δελτίο για την Τουρκική Οικονομία – Δεκέμβριος 06/Ιανουάριος 07, σελ.12
- ΕΣΥΕ, Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, <http://www.statistics.gr>
- Η Καθημερινή Διεθνής Οικονομία, 5/5/07, EFG EUROBANK ERGASIAS ECONOMIC RESEARCH, «Θετικό το κλίμα στις διεθνείς αγορές», σελ.14
- Η Καθημερινή, Οικονομική, 6/5/07, «Διεθνής ομπρέλα για την Τουρκία», σελ.11
- Η Καθημερινή, Οικονομική Εβδομάδα, 28/4/2007, «Οι αριθμοί της Εβδομάδας», σελ.2
- Η Καθημερινή, 2/5/2007, «Αγορές και Επενδύσεις», σελ.40
- Η Καθημερινή, 20/07/06, «Άμεσες Ξένες Επενδύσεις»

- Ημερησία, 17/5/2007, «Αύξηση 127% στα κέρδη της Finansbank το α΄ 3μηνο», σελ.17
- Καλλέργης Κωνσταντίνος, 4/5/2006, «Τουρκικό ενδιαφέρον για διεύρυνση της συνεργασίας με ελληνικές επιχειρήσεις», Η Καθημερινή
- Καψύλης, Αλ., 19/3/2006 «Ο ισλαμικός καλβινισμός της Τουρκίας του 21^{ου} αιώνα», Το Βήμα, σελ. Β14-Β15
- Κεντρική Τράπεζα της Δημοκρατίας της Τουρκίας, <http://www.tcmb.gov.tr>
- Κόκκαλης, Σωκράτης, (6/4/2006), «Ομιλία στο 10^ο Ετήσιο Συνέδριο του Economist» “Unveiling new priorities in a changing world”, Ξενοδοχείο Hilton, Αθήνα
- Κουτσίκος, Παναγιώτης, (6/4/2006), «Ομιλία στο 10^ο Ετήσιο Συνέδριο του Economist» “Unveiling new priorities in a changing world”, Ξενοδοχείο Hilton Αθήνα σελ. 2
- Μοσχονάς, Κώστας, (4/5/2006), «Δεν περικλείει κινδύνους η εξαγορά της Finansbank», Ελευθεροτυπία
- Ναυτεμπορική, 17/5/2007, «Περισσότερα έσοδα η Finansbank στο τρίμηνο», σελ.38
- Ναυτεμπορική, 8/5/2006, «Στην EFG Eurobank η τουρκική Tekfenbank»
- Οικονομική Καθημερινή, 2/5/2007, «Διασώθηκε από τον πνιγμό η τουρκική λίρα...Ανέκαμψε και το δολάριο», σελ. 25
- Πανελλήνιος Σύνδεσμος Εξαγωγέων, <http://www.pse.gr>

- Πρεσβεία της Ελλάδος στην Άγκυρα – Τουρκία Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων
- Πρωτόπαπας Δ., (2004), "Τουρκία: Οικονομία, Επενδύσεις, Εμπόριο", Ελληνικό Προξενείο Κωνσταντινούπολης, <http://www.acci.gr/reports/turkey2004.htm>
- Σουλιώτης, Αχιλλέας, 9/3/2007, «Ανεβάζει στροφές η ελληνική οικονομική διείσδυση», Το Παρασκήνιο, σελ.22-23
- Τα νέα, 11/5/2007, «Υποβάθμιση πιστοληπτικής ικανότητας της Τουρκίας», σελ.54
- Τουρκική Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς
- Τράπεζα της Ελλάδος, <http://www.bankofgreece.gr/announcements>
- Υπουργείο Εξωτερικών της Ελλάδας, Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις & Αναπτυξιακή Συνεργασία, <http://www.agora.mfa.gr>
- Χρηματιστήριο, 5/5/2007, «Συμμαχίες...ασφαλείας στην Τουρκία», σελ.8
- Χρηματιστήριο, 17/4/2007, «Πτώση ρυθμού συγχωνεύσεων στην Τουρκία», σελ.3
- Χρήμα Τρίτη, 8/5/2007, «Η Εθνική Τράπεζα έχει τη μεγαλύτερη έκθεση στην Τουρκική Αγορά», σελ.27
- <http://www.elke.gr> (Για τον Νέο Επενδυτικό Νόμο)
- <http://www.nbg.gr> – Δημοσιεύματα τύπου, Αποτελέσματα 1^{ου} τριμήνου 2007, Αθήνα 30 Μαΐου 2007
- <http://www.nbg.gr/investor>
- <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Επέκταση στην Τουρκία - Αγορά πλειοψηφικού πακέτου στην Finansbank
- <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Παρουσίαση Αποτελεσμάτων 2006

- <http://www.nbg.gr/investor> - investor relations - παρουσιάσεις, Παρουσίαση Επιχειρησιακού Σχεδίου 2007-2009 Finansbank
- <http://www.stocksx.in.gr>

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΡΑΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1**ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ**

A. Οι κυριότερες εξαγωγές ανά προϊόν εκ των πρώτων δώδεκα διημήφρων κατηγοριών έχουν ως εξής:

1) Προϊόντα πετρελαίου (307,8 εκ. ευρώ)

- πετρέλαιο εσωτερικής καύσης (gas oil): 188,78 εκ. ευρώ
- βενζίνη για κινητήρες: 52,17 εκ. ευρώ
- λιπαντικά καύσιμα: 22,31 εκ. ευρώ
- πετρέλαιο εξωτερικής καύσης (fuel oil): 8,83 εκ. ευρώ

Η Ελλάδα αποτελεί τον δεύτερο κατά σειρά προμηθευτή της Τουρκίας εκ των χωρών της ΕΕ με μερίδιο 27,1% έπειτα από την Ιταλία (465,8 εκ. ευρώ).

2) Πλαστικές ύλες (103,5 εκ. ευρώ)

- πολυπροπυλένιο: 58,68 εκ. ευρώ
- πολυστυρόλιο: 15,33 εκ. ευρώ
- πολυχλωριούχο βινύλιο: 6,78 εκ. ευρώ
- πλάκες, φύλλα και μεμβράνες από πολυμερή του προπυλενίου: 4,53 εκ. ευρώ
- άλλα τεχνουργήματα από πλαστικές ύλες: 4,11 εκ. ευρώ
- τετραφθαλκικό πολυαιθυλένιο: 2,72 εκ. ευρώ
- πλάκες, φύλλα και ταινίες σε επίπεδες μορφές: 1,79 εκ. ευρώ

Οι ελληνικές εξαγωγές πλαστικών αποτελούν το 3,51% του συνόλου της ΕΕ. Βασικοί κοινοτικοί εξαγωγείς είναι: η Γερμανία (800,7 εκ. ευρώ), το Βέλγιο (494,7 εκ.), η Γαλλία

(339,9 εκ.), η Ιταλία (295,5 εκ.), η Ολλανδία (271,1 εκ.), το Ην. Βασίλειο (160,5 εκ.), η Ισπανία (156,8 εκ.) και η Ουγγαρία (115,1 εκ.).

3) Βαμβάκι (87,7 εκ. ευρώ)

- μη λαναρισμένο/χτενισμένο βαμβάκι: 82,23 εκ. ευρώ
- ύφασμα denim: 4,41 εκ. ευρώ

Οι ελληνικές εξαγωγές βαμβακιού αντιστοιχούν στο 24,97% των εξαγωγών της ΕΕ και την κατατάσσουν 2η έπειτα από την Ιταλία (151,3 εκ. ευρώ).

4) Μηχανές (27,1 εκ. ευρώ)

- μέρη ανελκυστήρων: 3,71 εκ. ευρώ
- μονάδες αυτόματων μηχανών επεξεργασίας πληροφοριών: 3,18 εκ. ευρώ
- ψυγεία και οι καταψύκτες: 1,93 εκ. ευρώ
- συσκευές ποτίσματος: 1,73 εκ. ευρώ
- κρουνοί και βαλβίδες ρύθμισης αέρα: 1,68 εκ. ευρώ
- εξαρτήματα μηχανών γραφείου: 1,36 εκ. ευρώ
- ανεμιστήρες τραπέζιων, εδάφους τοίχων και ορόφων: 1,21 εκ. ευρώ

Άλλες μηχανές που εξάγονται σε μικρότερες ποσότητες είναι:

- μηχανές αρτοποιίας: 998 χιλ. ευρώ
- οικιακά ψυγεία: 622 χιλ. ευρώ
- μηχανές εκτύπωσης: 520 χιλ. ευρώ
- μηχανές προπαρασκευής υφαντικών υλών: 435 χιλ. ευρώ
- μέρη πυροσβεστήρων: 419 χιλ. ευρώ
- μηχανές συρραφής και συγκόλλησης ξύλου και πλαστικών: 415 χιλ. ευρώ
- αντλίες κεντρικής θέρμανσης: 397 χιλ. ευρώ

Η Ελλάδα έχει πολύ μικρό μερίδιο των εξαγωγών της ΕΕ, μόλις 0,3%. Κύριοι προμηθευτές της Τουρκίας είναι η Γερμανία (3,3 δις ευρώ), η Ιταλία (1,7 δις), η Ολλανδία (795,3 εκ.) και η Γαλλία (691 εκ.).

5) Αργίλιο (18,1 εκ. ευρώ)

- πλάκες, ταινίες και φύλλα από αργίλιο: 6,43 εκ. ευρώ
- λεπτά φύλλα και ταινίες: 4,13 εκ. ευρώ
- κοίλα είδη καθορισμένης μορφής (aluminum profiles): 2,56 εκ. ευρώ

Το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών προϊόντων αργιλίου ανέρχεται στο 6,85% του συνόλου της ΕΕ καταλαμβάνοντας την 4η θέση μετά από την Γερμανία (114,4 εκ. ευρώ), την Ιταλία (37,3 εκ.) και την Γαλλία (36,2 εκ.).

6) Χαρτί (12,6 εκ. ευρώ)

- χαρτί για χαρτί υγείας, χαρτοπετσέτες, καλλωπιστικά παρασκευάσματα και χαρτομάντιλα: 4,61 εκ. ευρώ
- χαρτί/χαρτόνι με επικάλυψη: 3,36 εκ. ευρώ
- χαρτιά ή χαρτόνια σε κυλίνδρους ή σε φύλλα: 3,30 εκ. ευρώ

Οι ελληνικές εξαγωγές χάρτου είναι περιορισμένης αξίας (2,08% των κοινοτικών). Σημαντικότεροι εξαγωγείς στην Τουρκία είναι: η Γερμανία (236,9 εκ. ευρώ), η Φιλανδία (105,3 εκ.), η Ιταλία (102,8 εκ.), η Σουηδία (74,3 εκ.) και η Γαλλία (62,3 εκ.).

7) Δέρματα (11,6 εκ. ευρώ)

- ακατέργαστα δέρματα προβατοειδών: 2,47 εκ. ευρώ
- ακατέργαστα δέρματα βοοειδών: 8,55 εκ. ευρώ

Η Ελλάδα βρίσκεται στην 5η θέση με ποσοστό 5,1% των συνολικών εξαγωγών χωρών της ΕΕ έπειτα από την Ιταλία (83,5 εκ. ευρώ), την Ισπανία (53,7 εκ.), το Ην. Βασίλειο (35,3 εκ.) και την Γαλλία (15,3 εκ.).

8) Σίδηρος και χάλυβας (8,6 εκ. ευρώ)

– πλατέα προϊόντα ελάσεως από σίδηρο: 5,50 εκ. ευρώ.

Οι ελληνικές εξαγωγές αποτελούν ελάχιστο μέρος των κοινοτικών εξαγωγών προς την Τουρκία (μόλις 0,41%). Σημαντικοί εξαγωγείς είναι: η Γερμανία (368,7 εκ.), το Βέλγιο (274,7 εκ.), η Γαλλία (246,5 εκ.), η Ολλανδία (231,4 εκ.), το Ην. Βασίλειο (223,2 εκ.) και η Ιταλία (177,4 εκ.).

9) Ξυλεία (9 εκ. ευρώ)

– πλάκες/διαφράγματα ξύλου: 8,65 εκ. ευρώ

Το μερίδιο των ελληνικών εξαγωγών ξυλείας είναι 5,15% των κοινοτικών (7^η θέση), το μεγαλύτερο τμήμα των οποίων προέρχεται από: την Γερμανία (60,5 εκ.), την Ιταλία (21 εκ.), το Λουξεμβούργο (13,7 εκ.), την Αυστρία (11,2 εκ.), τη Γαλλία (9,6 εκ.) και την Πολωνία (9,5 εκ.).

10) Ενδύματα πλην πλεκτών (7,7 εκ. ευρώ)

– γυναικεία κοστούμια/ταγιέρ από συνθετικές ίνες: 4,63 εκ. ευρώ

– γυναικεία φορέματα: 1,12 εκ. ευρώ

– ανδρικά βαμβακερά πουκάμισα: 553 χιλ. ευρώ

Η Ελλάδα κατέχει την 6η θέση μεταξύ των κοινοτικών εξαγωγέων με μερίδιο 4,53% μετά την Ιταλία (58,9 εκ. ευρώ), την Ισπανία (28,8 εκ.), το Ην. Βασίλειο (25,3 εκ.), την Γερμανία (16,5 εκ.) και την Γαλλία (14,8 εκ.).

11) Καπνός (6,5 εκ. ευρώ)

– τσιγάρα: 6,24 εκ. ευρώ

Οι ελληνικές εξαγωγές προϊόντων καπνού είναι έκτες σε αξία έπειτα από εκείνες της Γερμανίας (129,2 εκ. ευρώ), της Γαλλίας (34,2 εκ.), της Ολλανδίας (27,4 εκ.), της Πολωνίας (18,4 εκ.) και του Ην. Βασιλείου (7,6 εκ.). Το μερίδιο που τους αντιστοιχεί είναι 2,82%.

12) **Δεψικά και βαφικά εκχυλίσματα** (6,1 εκ. ευρώ)

– συνθετικές οργανικές χρωστικές ύλες: 4,63 εκ. ευρώ

– χρώματα: 573 χιλ. ευρώ

Οι εξαγωγές της Ελλάδας έχουν μερίδιο 1,02% επί των κοινοτικών και βρίσκονται στην 6η θέση έπειτα από εκείνες της Γερμανίας (220,4 εκ.), της Ιταλίας (88,2 εκ.), της Ολλανδίας (57,7 εκ.), της Γαλλίας (55,2 εκ.), του Ην. Βασιλείου (53,5 εκ.) και της Ισπανίας (35,8 εκ.).

B. Υπόλοιπες κατηγορίες:

1) Ψάρια και μαλακόστρακα: ψάρια θαλάσσης (2,29 εκ. ευρώ), κατεψυγμένα καλαμάρια (1,70 εκ. ευρώ), κατεψυγμένα χταπόδια (561 χιλ. ευρώ)

2) Φυτά και προϊόντα ανθοκομίας: δενδρύλλια (491 χιλ. ευρώ)

3) Καρποί και φρούτα: ακτινίδια: (1,19 εκ. ευρώ), σταφίδες (555 χιλ. ευρώ), μήλα (175 χιλ. ευρώ)

4) Σπέρματα και καρποί: σπέρματα βαμβακιού (9,51 εκ. ευρώ), σπέρματα λαχανικών (251 χιλ. ευρώ)

5) Χυμοί και φυτικά εκχυλίσματα: ρητίνες (702 χιλ. ευρώ)

6) Λίπη και λάδια (φυτικά, ζωικά): ακατέργαστο σογιέλαιο (2,04 εκ. ευρώ), ακατέργαστο βαμβακέλαιο (565 χιλ. ευρώ)

- 7) Ζάχαρα: μελάσες (650 χιλ. ευρώ)
- 8) Παρασκευάσματα λαχανικών, φρούτων και καρπών: μαρμελάδες (1,16 εκ. ευρώ), συσκευασμένα ροδάκινα (983 χιλ. ευρώ), συμπυκνωμένοι χυμοί (213 χιλ. ευρώ)
- 9) Ποτά, ποτά αλκοολούχα: μεταλλικά νερά: (662 χιλ. ευρώ), σόζο (287 χιλ. ευρώ)
- 10) Υπολείμματα και απορρίμματα βιομηχανιών ειδών διατροφής: ζωοτροφές (5,6 εκ. ευρώ), πολτοί τεύτλων (495 χιλ. ευρώ)
- 11) Ορυκτά: τσιμέντο clinkers (850 χιλ. ευρώ), γύψος (178 χιλ. ευρώ)
- 12) Μεταλλεύματα: τέφρες και υπολείμματα (1,33 εκ. ευρώ)
- 13) Ανόργανα χημικά προϊόντα: υδροξείδιο του αργιλίου (685 χιλ. ευρώ), αργό (412 χιλ. ευρώ), φωσφορικά (332 χιλ. ευρώ), ανθρακικό ασβέστιο (275 χιλ. ευρώ)
- 14) Οργανικά χημικά προϊόντα: παράγωγα υδρογονανθράκων (1,32 εκ. ευρώ)
- 15) Φαρμακευτικά προϊόντα: αλκαλοειδή για λιανική (1,45 εκ. ευρώ), αντιβιοτικά (608 χιλ. ευρώ), κολλαγόνα (566 χιλ. ευρώ), ιντερεουλκίνη (253 χιλ. ευρώ)
- 16) Αιθέρια έλαια, προϊόντα αρωματοποιίας και καλλωπισμού: κολόνιες (1,35 εκ. ευρώ), σαμπουάν (319 χιλ. ευρώ), προϊόντα μακιγιάζ (276 χιλ. ευρώ), ευώδεις ουσίες για προϊόντα διατροφής (259 χιλ. ευρώ)
- 17) Παρασκευάσματα για πλύσιμο: προϊόντα καθαρισμού πλην σαπουνιών (2,07 εκ. ευρώ)
- 18) Λευκωματώδεις ύλες: κόλλες καζεΐνης για κατασκευή τεχνητών υφαντικών ινών (1,12 εκ. ευρώ), συγκολλητικά με βάση καουτσούκ ή πλαστικές ύλες (810 χιλ. ευρώ)
- 19) Διάφορα χημικά: ζιζανιοκτόνα (3,16 εκ. ευρώ), γόμες (667 χιλ. ευρώ), καταλυτικά παρασκευάσματα (414 χιλ. ευρώ)
- 20) Καουτσούκ: πλάκες, φύλλα, ταινίες από καουτσούκ (394 χιλ. ευρώ)

- 21) Κατεργασμένα δέρματα: αλεπούς (334 χιλ. ευρώ), άλλα (323 χιλ. ευρώ), βιζόν (99 χιλ. ευρώ)
- 22) Πολτοί από ξύλο ή χαρτί: χαρτί ανακύκλωσης (1,49 εκ. ευρώ)
- 23) Μαλλί, νήματα και υφάσματα: υφάσματα από μαλλί χτενισμένο (901 χιλ. ευρώ)
- 24) Συνθετικές ίνες συνεχείς: νήματα πολυπροπυλενίου (776 χιλ. ευρώ), υφάσματα από νήματα συνθετικών ινών (270 χιλ. ευρώ)
- 25) Υφάσματα μη υφασμένα, ειδικά νήματα, σχοινιά: σπάγκοι, σχοινιά (378 χιλ. ευρώ), υφάσματα μη υφασμένα (317 χιλ. ευρώ)
- 26) Τάπητες: τάπητες/επενδύσεις δαπέδου (328 χιλ. ευρώ)
- 27) Ειδικά υφάσματα: κεντήματα (232 χιλ. ευρώ)
- 28) Πλεκτά υφάσματα: βαμμένα βαμβακερά υφάσματα (1,51 εκ. ευρώ), λευκασμένα και μη βαμβακερά υφάσματα (986 χιλ. ευρώ)
- 29) Πλεκτά ενδύματα: t-shirt από συνθετικές ίνες (459 χιλ. ευρώ), βαμβακερά t-shirt (397 χιλ.ευρω)
- 30) Τεχνουργήματα από πέτρες, γύψο ή τσιμέντο: τεχνουργήματα ασφάλτου (601 χιλ. ευρώ), μάρμαρο τραβερτίνη (411 χιλ. ευρώ)
- 31) Γυαλί: φιάλες, γυάλινα δοχεία (598 χιλ. ευρώ)
- 32) Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο, χάλυβα: σφυρηλατημένα ή τυπωτά αλλά όχι αλλιώς κατεργασμένα: (1,06 εκ. ευρώ), φράγματα, υδατοφράκτες (734 χιλ. ευρώ), είδη υγιεινής (717 χιλ. ευρώ), πύργοι και πυλώνες κατασκευών (515 χιλ. ευρώ)
- 33) Τεχνουργήματα από χαλκό: σωλήνες από χαλκό (3,21 εκ. ευρώ)
- 34) Μόλυβδος: τεχνουργήματα μολύβδου: (1,06 εκ. ευρώ)
- 35) Εργαλεία: εργαλεία (338 χιλ. ευρώ)

- 36) Τεχνουργήματα από κοινά μέταλλα: καπάκια για φιάλες (3,49 εκ. ευρώ), μεντεσέδες για αεροσκάφη (892 χιλ. ευρώ), μεντεσέδες για κτίρια (681 χιλ. ευρώ)
- 37) Μηχανές, συσκευές ηλεκτρικές: ηλεκτρονικές συναρμολογήσεις τηλεπικοινωνιακού εξοπλισμού (1,56 εκ. ευρώ), ηλεκτρικοί συσσωρευτές (1,34 εκ. ευρώ), κουζίνες (1,24 εκ. ευρώ), ηλεκτρονικές συναρμολογήσεις ηλεκτροθερμικής ασφάλειας (910 χιλ. ευρώ), συσκευές εκπομπής για κινητή τηλεφωνία (407 χιλ. ευρώ)
- 38) Θαλάσσια και ποτάμια ναυσιπλοΐα: σκάφη θαλάσσιας μεταφοράς εμπορευμάτων (935 χιλ. ευρώ), επιβατικά πλοία θαλάσσιας ναυσιπλοΐας (670 χιλ. ευρώ)
- 39) Όργανα και συσκευές μέτρησης: ηλεκτρονικά μανόμετρα: (326 χιλ. ευρώ)
- 40) Έπιπλα: προκατασκευασμένα θερμοκήπια (1,45 εκ. ευρώ), ξύλινα έπιπλα τραπεζαρίας (396 χιλ. ευρώ)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΤΕ ΤΗΝ ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΤΗΣ ΕΞΑΓΟΡΑΣ

ΣΕ ΕΥΛΟΓΕΣ ΑΞΙΕΣ

Υπόλοιπα την:	18/08/2006
(Ποσά εκφρασμένα σε χιλιάδες ευρώ από TRY με ισοτιμία Euro/TRY 1,8546	
Χρηματικά διαθέσιμα στη Κεντρική Τράπεζα και απαιτήσεις από πιστωτικά ιδρύματα	3.178.637
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω Αποτελεσμάτων και χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	1.383.522
Απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις)	5.844.047
Ενσώματα και άυλα περιουσιακά στοιχεία εκτός από αναπροσαρμογές εύλογης αξίας:	
Άυλα πάγια στοιχεία / Αναπροσαρμογές εύλογης αξίας:	139.360
-Εμπορικά σήματα.	161.910
-Πελατολόγιο.	133.104
- Καταθέσεις	38.739
-Λογισμικό	14.900
Λοιπά στοιχεία ενεργητικού.	168.761
Σύνολο ενεργητικού	<u>11.062.980</u>
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	438.599
Παράγωγα Χρηματοπιστωτικά μέσα	37.029
Υποχρεώσεις προς πελάτες	6.006.994
Υποχρεώσεις από πιστωτικούς τίτλους και λοιπά δανειακά κεφάλαια	2.803.601
Ιδρυτικοί Τίτλοι	356.043
Λοιπά στοιχεία παθητικού	461.162
Σύνολο υποχρεώσεων	<u>10.103.428</u>
Καθαρό ενεργητικό την 18.08.2006	959.552
Δικαιώματα μειοψηφίας σε θυγατρικές της Finansbank	<u>(46.146)</u>
	913.406
% αγοράς	<u>55,7%</u>
Καθαρό ενεργητικό που εξαγοράστηκε	508.576

Τίμημα που καταβλήθηκε	<u>2.176.607</u>
Υπεραξία	1.668.031

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Μάρτιος 2007, «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις 31 Δεκεμβρίου 2006 σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Π.», σελ. 80

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΜΙΛΟΥ

3.1 ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ

Κεφαλαιακή επάρκεια	31.3.07	31.3.06
Βασικός Δείκτης (Tier-I CAD Ratio)	8.7%	12.5%
Συνολικός Δείκτης (Total CAD Ratio)	12.6%	15.2%

3.2 ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ ΟΜΙΛΟΥ ΕΤΕ (ΑΠΟ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)

(σε εκατ. €)	31.3.07	31.12.06	±%	31.3.06	±%
Στεγαστικά δάνεια	16 059	15 360	+4.6%	12 432	+29.2%
Καταναλωτικά δάνεια	5 049	4 694	+7.6%	3 368	+49.9%
Πιστωτικές κάρτες	2 539	2 533	+0.2%	1 534	+65.5%
Σε επαγγελματίες & μικρές επιχειρήσεις	2 986	3 030	-1.5%	2 191	+36.3%
Χορηγήσεις Λιανικής Τραπεζικής	26 634	25 618	+4.0%	19 525	+36.4%
Επιχειρηματικές χορηγήσεις	19 099	18 499	+3.2%	12 006	+59.1%
Σύνολο απαιτήσεων κατά πελατών	45 732	44 117	+3.7%	31 531	+45.0%
Μείον: Προβλέψεις	1 555	1 492	+4.2%	1 142	+36.2%
Σύνολο μετά από προβλέψεις	44 177	42 625	+3.6%	30 389	+45.4%

3.3 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΟΜΙΛΟΥ ΕΤΕ (ΑΠΟ ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ)

(σε εκατ. €)	31.3.07	31.12.06	±%	31.3.06	±%
Ταμειυτηρίου	25 223	25 670	-1.7%	25 125	+0.4%
Όψεως	7 212	7 613	-5.3%	5 398	+33.6%
Προθεσμίας	20 650	19 314	+6.9%	12 406	+66.4%
Repos	108	82	+31.3%	231	-53.4%
Σύνολο καταθέσεων	53 193	52 681	+1.0%	43 160	+23.2%

3.4 ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΟΜΙΛΟΥ ΕΤΕ

(σε εκατ. €)	α! 3μ 07	α! 3μ 06	±%	δ! 3μ 06	±%
Καθαρά έσοδα από τόκους	705	428	+64.7%	682	3.4%
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	181	118	+53.6%	166	8.6%
Αποτελέσματα από ασφαλιστικές εργασίες	27	27	-2.4%	26	1.9%
Έσοδα από μερίσματα	3	1	+94.4%	0	-
Έσοδα από επιχειρηματικές συμμετοχές	16	29	-41.4%	9	74.0%
Λοιπά έσοδα	37	22	+66.5%	64	-42.0%
Διαπραγματευτικά κέρδη	60	58	+4.4%	63	-3.9%
Συνολικά έσοδα	1 029	683	+50.7%	1 010	1.8%
Δαπάνες προσωπικού	-309	-212	+45.9%	-338	-8.5%
Γενικά έξοδα	-150	-85	+77.5%	-161	-6.8%
Αποσβέσεις	-39	-28	+37.5%	-43	-10.8%
Σύνολο εξόδων	-498	-325	+53.4%	-542	-8.2%
Προβλέψεις	-82	-66	+24.3%	-68	21.0%
Έσοδα από συγγενείς επιχειρήσεις	5	6	-8.3%	15	-65.5%
Κέρδη προ φόρων και μειοψηφίας	455	298	+52.4%	415	9.3%
Φόροι	-67	-51	+30.9%	-84	-20.5%
Αναλογία μειοψηφίας	-7	-4	+85.6%	-32	-79.5%
Καθαρά κέρδη προ εκτάκτων	381	243	+56.5%	299	27.3%
Καθαρά κέρδη θυγατρικών προς πώληση	-	7	-	-	-
Εφάπαξ φόρος αποθεματικών	-	-	-	-100	-
Καθαρά κέρδη μετόχων	381	250	+52.1%	199	91.6%

Πηγή: www.nbg.gr – Δημοσιεύματα τύπου, Αποτελέσματα 1^{ου} τριμήνου 2007, Αθήνα 30 Μαΐου 2007

3.5 ΒΑΘΜΟΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΩΝ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ ΣΤΟΝ ΕΠΙΤΟΚΙΑΚΟ ΚΙΝΔΥΝΟ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Μη τοκοφόρες υποχρεώσεις	Σύνολο
Ταμείο και διαθέσιμα στη Κεντρική Τράπεζα	2.129.305	13.594	11.389	-	-	1.719.922	3.874.210
Έντοκα γραμμάτια και άλλα αξιόγραφα	170.865	11.992	136.678	38.172	8.819	1.232	367.758
Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων	3.394.650	692.386	513.841	26.790	-	153.548	4.781.215
Χρηματ. περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων	398.468	218.683	7.025.260	2.919.999	2.017.004	104.996	12.684.410
Απαιτήσεις κατά πελατών (μετά από προβλέψεις)	23.708.661	5.892.620	6.817.968	4.331.638	1.745.619	128.030	42.624.536
Χαρτ/κιο επενδύσεων - διαθεσίμων προς πώληση	560.649	678.278	653.334	800.044	680.568	818.319	4.191.192
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	479.345	5.077	9.289	6.971	7	7.545.642	8.046.331
Σύνολο ενεργητικού	30.841.943	7.512.630	15.167.759	8.123.614	4.452.017	10.471.689	76.569.652

ΠΑΘΗΤΙΚΟ	Έως 1 μήνα	1 έως 3 μήνες	3 έως 12 μήνες	1 έως 5 έτη	Πάνω από 5 έτη	Μη τοκοφόρες υποχρεώσεις	Σύνολο
Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα	5.289.207	457.914	354.548	99.477	8.133	23.159	6.232.438
Υποχρεώσεις προς πελάτες	44.448.280	3.721.697	3.336.083	198.165	82.534	1.446.965	53.233.724
Υποχρεώσεις προς πιστωτικούς τίτλους & Μειωμένης εξασφάλισης στοιχεία παθητικού	245.950	1.737.872	356.216	510.156	158.316	11.573	3.020.083
Λοιπές υποχρεώσεις	182.260	31.960	2.138	1.559	-	5.032.586	5.250.503
Σύνολο παθητικού	50.165.697	5.949.443	4.048.985	809.357	248.983	6.514.283	67.736.748
	(19.323.754)	1.563.187	11.118.774	7.314.257	4.203.034	3.957.406	8.832.904

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Μάρτιος 2007, «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις 31 Δεκεμβρίου 2006 σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Π.», σελ. 38

3.6 ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Από 1.1 έως 31.12.2006	Λιανικής τραπεζικής	Επιχειρηματι- κής & Επενδυτικής τραπεζικής	Global markets & Διαχείρισης περιουσίας	Ασφαλι- στικών δραστη- ριοτήτων	Διεθνών δραστη- ριοτήτων	Δραστη- ριοτήτων Τουρκίας	Λοιπων δραστη- ριοτήτων	Όμιλος
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες	1.348.145	225.231	193.171	31.704	210.816	257.144	(135.107)	2.131.104
Καθαρά έσοδα από τόκους	199.208	78.793	124.294	2.685	71.889	76.416	(5.036)	548.249
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	77.307	(22.693)	119.588	132.883	30.113	22.565	90.676	450.439
Λοιπά αποτελέσματα εκμετάλλευσης	1.624.660	281.331	437.053	167.272	312.818	356.125	(49.467)	3.129.792
Καθαρά λειτουργικά έσοδα	(599.437)	(49.698)	(58.692)	(160.284)	(182.516)	(148.692)	(119.020)	(1.318.339)
Άμεσες δαπάνες	(458.249)	(63.123)	(17.241)	(760)	(30.181)	(9.556)	(4.502)	(583.612)
Κατανομή δαπανών & προβλέψεων								
Έσοδα από συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις							40.462	40.462
Κέρδη προ φόρων	566.974	168.510	361.120	6.228	100.121	197.877	(132.527)	1.268.303
Φόροι	(166.686)	(48.855)	(91.473)	(5.7402)	(8.070)	(34.373)	33.489	(321.708)
Κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	400.288	119.655	269.647	488	92.051	163.504	(99.038)	946.595
Διακοπείσες δραστηριότητες								
Κέρδη από διακοπείσες δραστηριότητες		-	-	-	118.074	-	-	118.074
Κέρδη περιόδου	400.288	119.655	258.161	488	210.125	163.504	(99.038)	1.064.669
Δικαιώματα μειοψηφίας			(11.486)	432	(2.451)	(64.033)	2.921	(74.617)
Αναλογούντα σε μετόχους της Τράπεζας	400.288	119.655	258.161	920	207.674	99.471	(96.117)	990.052
Σύνολο ενεργητικού ανά τομέα	22.147.994	11.527.271	19.297.884	2.241.084	8.044.423	10.806.1 27	2.017.455	76.082.238
Σύνολο παθητικού ανά τομέα	22.147.994	11.527.271	19.297.884	2.241.084	8.044.423	10.806.1 27	2.017.455	67.412.129
Λοιπά στοιχεία ανά τομέα	41.104.354	546.755	6.925.18	82.074.28 6	6.565.961	8.423.09 9	1.772.486	67.412.129
Αποσβέσεις και	24.419	927	2.614	9.911	20.651	20.832	46.805	126.159

Από 01.01 έως 31.03.2007	Λιανικής τραπεζικής	Επιχειρηματικής & Επενδυτικής τραπεζικής	Global markets & Διαχείρισης περιουσίας	Ασφαλιστικών δραστηριοτήτων	Διεθνών δραστηριοτήτων	Δραστηριοτήτων Τουρκίας	Λοιπων δραστηριοτήτων	Όμιλος
απομειώσεις Πρόβλεψη απομείωσης αξίας απαιτήσεων	209.487	29.455	-		23.454	9.556	(4.755)	267.197
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες								
Καθαρά έσοδα από τόκους	395.774	58.546	29.642	8.827	65.187	175.420	(28.798)	704.598
Καθαρά έσοδα από προμήθειες	49.650	16.920	34.101	981	24.293	55.728	(890)	180.783
Λοιπά αποτελέσματα εκμετάλλευσης	10.557	(16.622)	49.561	38.462	8.129	48.997	4.053	143.137
Καθαρά λειτουργικά έσοδα	455.981	58.844	113.304	48.270	97.609	280.145	(25.635)	1.028.518
Άμεσες δαπάνες	(147.514)	(12.201)	(13.675)	(39.503)	(59.131)	(106.204)	(40.336)	(418.564)
Κατανομή δαπανών & προβλέψεων	(105.612)	(18.160)	(4.211)	(98)	(13.856)	(9.286)	(10.186)	(161.409)
Έσοδα από συμμετοχές σε συγγενείς επιχειρήσεις	-	-	(78)	91	33	-	5.000	5.046
Κέρδη προ φόρων	202.855	28.483	95.340	8.760	24.655	164.655	(71.157)	453.591
Φόροι	(59.157)	(8.390)	(25.816)	(207)	900	(32.287)	58.429	(66.528)
Κέρδη από συνεχιζόμενες δραστηριότητες	143.698	20.093	69.524	8.553	25.555	132.368	(12.728)	387.063
Διακοπείσες δραστηριότητες								
Κέρδη από διακοπείσες δραστηριότητες	-	-	-	-	-	-	-	-
Κέρδη περιόδου	143.698	20.093	69.524	8.553	25.555	132.368	(12.728)	387.063
Δικαιώματα μειοψηφίας	-	-	(1.433)	(1.812)	(482)	(3.557)	731	(6.553)
Αναλογούντα σε μετόχους της Τράπεζας	143.698	20.093	68.091	6.741	25.073	128.811	(11.997)	380.510
Σύνολο ενεργητικού ανά τομέα	21.819.198	11.321.324	19.948.713	2.319.397	8.941.202	10.137.695	3.171.165	77.658.694
Σύνολο	41.396.016	555.555	8.623.963	2.151.687	6.742.618	8.838.111	1.998.73	70.306.68

παθητικού ανά τομέα							2	2
Λοιπά στοιχεία ανά τομέα								
Αποσβέσεις και απομειώσεις	4.837	126	458	2.677	6.524	6.362	17.622	38.606
Πρόβλεψη απομείωσης αξίας απαιτήσεων	43.089	9.844	-	-	12.017	9.286	7.767	82.003

3.7 ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΣΗ ΤΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑ
ΠΕΛΑΤΩΝ (ΚΑΘΑΡΟ ΠΟΣΟ) ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΝΕΙΛΗΜΜΕΝΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

	Χαρτοφυλάκιο απαιτήσεων				Ανειλημμένες πιστωτικές υποχρεώσεις			
	31.12.2006		31.12.2005		31.12.2006		31.12.2005	
Ελλάδα	30.550.645	72%	25.537.683	87%	17.113.091	57%	13.338.814	95%
Τουρκία	6.685.209	16%	-	-	12.184.558	40%	-	-
ΝΑ	3.769.855	9%	2.681.630	9%	930.622	3%	482.805	4%
Ευρώπη								
Δυτική	1.558.044	3%	1.246.687	4%	49.553	-	150.159	1%
Ευρώπη								
Νότια	60.783	-	62.178	-	12.528	-	14.417	-
Αφρική								
Σύνολο	42.624.536		29.528.178		30.290.352		13.986.195	

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Μάρτιος 2007, «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις 31 Δεκεμβρίου 2006 σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Π.», σελ. 48

3.8 ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ ΣΤΗΝ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ενοποιούμενες εταιρείες Επωνυμία	Έδρα	% συμμετοχής	
		31.12.2006	31.12.2005
Εθνική Χρηματιστηριακή	Ελλάδα	100,00%	100,00%
Εθνική Κεφαλαίου	Ελλάδα	100,00%	100,00%
Διεθνική ΑΕΔΑΚ	Ελλάδα	100,00%	100,00%
ΕΑΕΔΟ	Ελλάδα	100,00%	100,00%
Εθνική Leasing A.E	Ελλάδα	100,00%	100,00%
Εθνική ΑΕΔΑΚ	Ελλάδα	100,00%	100,00%
Εθνική Συμβουλ.Κή Επιχειρηματικών	Ελλάδα	100,00%	100,00%
NBG Balkan Fund Ltd.	Κύπρος	-	100,00%
NBG Greek Fund Ltd.	Κύπρος	100,00%	100,00%
ETEBA Emerging Markets Fund Ltd.	Κύπρος	100,00%	100,00%
ETEBA Estate Fund Ltd	Κύπρος	100,00%	100,00%
ETEBA Venture Capital Management Ltd	Κύπρος	100,00%	100,00%
NBG Bançassurancı A.E. Ασφαλ.	Ελλάδα	100,00%	100,00%
Atlantic Bank of N.Y.	Η.Π.Α.	-	100,00%
NBG Canada	Καναδάς	-	100,00%
S.A.B.A.	Ν. Αφρική	99,50%	99,50%
NBG Cyprus Ltd	Κύπρος	100,00%	100,00%
National Securities Co (Cyprus Ltd)	Κύπρος	100,00%	100,00%
NBG Management Services Ltd.	Κύπρος	100,00%	100,00%
Stopanska Banka A.D. (*)	FYROM	92,25%	71,20%
United Bulgarian Bank (UBB)	Βουλγαρία	99,91%	99,91%
NBG International! Ltd	Ηνωμένο Βασίλειο	100,00%	100,00%
NBG Inc. (NY)	Η.Π.Α.	100,00%	100,00%
NBG Private Equity Ltd.	Ηνωμένο Βασίλειο	100,00%	100,00%
NBG Finance plc	Ηνωμένο Βασίλειο	100,00%	100,00%
Interlease A.D.	Βουλγαρία	100,00%	87,50%
ETEBA Bulgaria A.D.	Βουλγαρία	100,00%	100,00%
ETEBA Romania S.A	Ρουμανία	100,00%	100,00%
ETEBA Advisory SRL	Ρουμανία	-	100,00%
NBG Luxembourg Holding S.A.	Λουξεμβούργο	100,00%	100,00%
NBG Lux Finance Holding S.A.	Λουξεμβούργο	100,00%	100,00%
Καινοτόμες Επιχειρήσεις Α.Ε (I-Ven)	Ελλάδα	100,00%	100,00%
NBG Funding Ltd	Ηνωμένο Βασίλειο	100,00%	100,00%
Banca Romaneasca S.A (*)	Ρουμανία	98,88%	97,14%
Ανώνυμος Ελλ. Εταιρεία Γεν. Ασφαλειών «Η	Ελλάδα	76,74%	76,65%
ΑΣΤΗΡ Παλάς Βουλιαγμένης ΑΞΕ	Ελλάδα	78,06%	78,06%
ΑΣΤΗΡ Αλεξανδρούπολης ΑΞΕ	Ελλάδα	-	100,00%
Grand Hotel Summer Palace A.E.	Ελλάδα	100,00%	100,00%
Εκπαιδευτικό Κέντρο ΕΤΕ	Ελλάδα	100,00%	100,00%
Ethnodata A.E.	Ελλάδα	100,00%	100,00%
ΚΑΔΜΟΣΑ.Ε.	Ελλάδα	100,00%	100,00%

ΔΙΟΝΥΣΟΣ Α.Ε.	Ελλάδα	99,91%	99,91%
ΕΚΤΕΝΕΠΙΟΛ Κατασκευαστική Εταιρεία	Ελλάδα	100,00%	100,00%
ΠΡΟΤΥΠΟΣ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΗ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗ	Ελλάδα	100,00%	100,00%
Ελληνικά Τουριστικά Έργα	Ελλάδα	77,76%	77,76%
ΕθνοPlan Α.Ε	Ελλάδα	100,00%	100,00%
Εθνική Κτηματικής Εκμετάλλευσης Α.Ε	Ελλάδα	100,00%	100,00%
NBG Private Equity Funds	Ηνωμένο Βασίλειο	100,00%	100,00%
NBG International Holdings BV	Ολλανδία	100,00%	100,00%
Eurial Leasing SRL	Ρουμανία	70,00%	70,00%
Εθνική Ασφαλιστική (Κύπρου) Λίμιτεδ	Κύπρος	79,27%	79,19%
Εθνική Γενικών Ασφαλειών Κύπρου Λιμιτέδ	Κύπρος	79,27%	79,19%
S.C. Garanta Asigurari S.A	Ρουμανία	71,57%	71,49%
Audatex Ελλάς Α.Ε.	Ελλάδα	53,72%	53,65%
National Μεσσιτική Ασφαλίσεων Α.Ε.	Ελλάδα	72,90%	72,82%
NBG Asigurari S.A	Ρουμανία	76,73%	
Finansbank SA (*)	Τουρκία	55,68%	
Finans Malta (*)	Μάλτα	55,68%	
Finans Leasing (*)	Τουρκία	35,55%	
Finans Invest (*)	Τουρκία	55,72%	
Finans Portfolio Management (*)	Τουρκία	55,73%	
Finans Investment Trust (*)	Τουρκία	47,61%	
IB Tech (*)	Τουρκία	55,12%	
Vojvodjanska Banka A.D Novisad	Σερβία	99,43%	

Πηγή: Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Μάρτιος 2007, «Ενοποιημένες Οικονομικές Καταστάσεις 31 Δεκεμβρίου 2006 σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Π.», σελ. 83

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

FINANSBANK – ΤΙΜΕΣ ΜΕΤΟΧΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΕΙΣ ΣΕ Τ.Λ. ΚΑΙ \$

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ	ΤΙΜΗ	ΑΠΟΔΟΣΗ \$		ΑΠΟΔΟΣΗ (Τ.Λ.)	
		Ενοποιημέ- νο	Μηνιαίο %	Ενοποι- ημένο	Μηνι- αίο %
30/09/2005	7,20	30,20	2,52	17.217,26	2,13
31/8/2005	7,05	29,46	19,20	16.858,56	21,55
29/7/2005	5,80	24,72	(0,76)	13.869,48	(1,69)
30/6/2005	5,90	24,91	23,59	14.108,59	21,65
31/5/2005	4,85	20,15	31,08	11.597,74	28,31
29/4/2005	3,78	15,37	12,76	9.039,06	15,95
31/3/2005	3,26	13,83	(10,52)	7795,59	15,78)
28/2/2005	3,46	15,24	19,94	8.273,85	15,33
31/1/2005	3,00	12,70	26,11	7.173,86	23,97
29/12/2004	2420	10,07	57,50	5.786,91	49,38
30/11/2004	1.820	8,40	12,85	3.873,88	9,48
28/10/2004	1.480	5,67	0,49	3.539,10	(1,33)
30/9/2004	1.500	5,84	19,31	3586,93	18,93
31/8/2004	1.750	4,73	2,04	3.016,04	4,79
30/7/2004	1.670	4,83	9,80	2.878,16	8,44
30/6/2004	1.540	4,22	8,50	2.654,11	7,69
31/5/2004	1.430	3,89	(19,62)	2484,53	(15,38)
30/4/2004	1.690	4,84	(9,17)	2.912,63	(1,74)
31/3/2004	1.720	5,33	18,00	2.964,33	17,01
27/2/2004	1.470	4,51	13,55	2.533,47	12,21
30/1/2004	1310	3,98	(13,05)	2.257,72	(15,56)
31/12/2003	1.570	4,57	49,98	2.705,82	43,59
28/11/2003	1.310	3,05	8,23	1.884,44	6,50
31/10/2003	1.230	2,82	21,20	1.769,36	29,47
30/9/2003	950	2,32	5,03	1.386,58	4,40
29/8/2003	910	2,21	7,26	1.309,04	5,81
31/7/12003	860	2,06	(13,39)	1.237,11	(13,13)
30/6/2003	990	2,38	4,01	1.424,12	3,13
30/5/2003	960	2,29	13,95	1.380,96	3,23
30/4/2003	930	2,01	21,54	1.337,81	12,05
31/3/2003	830	1,85	(19,21)	1.193,96	(13,54)
28/2/2003	960	2,05	25,11	1.360,96	21,52
31/1/2003	790	1,64	1,54	1.135,42	1,28
31/12/2002	760	1,61	(29,09)	1.122,03	124,27
29/11/2002	1.030	2,27	73,42	1.481,66	60,15
31/10/2002	830	1,31	32,90	925,14	33,87
30/9/2002	820	0,99	(12,99)	691,07	(11,43)
298/2002	700	1,13	17,56	760,24	12,90
31/7/2002	820	0,96	(7,05)	691,07	0,00
28/6/2002	820	1,04	(21,09)	891,07	(13,89)
31/5/2002	720	1,31	(22,46)	802,53	(16,28)
30/4/2002	860	1,69	9,34	958,58	8,86
29/3/2002	790	1,55	3,61	860,58	0,00
28/2/2002	790	1,50	(33,87)	860,58	(29,78)
31/1/2002	1.125	2,26	12,691	1.253,96	(11,76)
28/12/2001	1.275	2,32	13,52	1.421,15	10,87
30/11/2001	1.150	2,05	39,18	1.281,83	29,21
31/10/2001	690	1,47	13,53	992,02	18,87
28/9/2001	750	1,30	(56,40)	835,97	(51,25)
31/8/2001	1.325	2,97	(20,57)	1.714,72	(18,46)
31/7/2001	1.825	3,74	(19,02)	2.102,95	(14,47)

29/6/2001	1.1100	4.62	90,55	2458,84	97,92
31/5/2001	980	2.43	8.42	1.242,38	12,83
30/4/2001	1.375	2.28	20,92	1.101,13	34,80
30/3/2001	1.020	1,88	(3,14)	818,84	7,37
28/2/2001	950	1,95	(48,09)	780,78	(29,63)
31/1/2001	1.350	3,75	13,72	1.081,11	14,89
22/12/2000	1.175	3,30	3,79	940,96	2,17
30/11/2000	1.150	3,18	(31,43)	920,94	(31,34)
31/10/2000	1875	4,63	16,38	1341,37	19,64
29/9/2000	1.400	3,98	(12,13)	1.121,15	(11,11)
31/8/2000	1.575	4,58	(1,00)	1261,29	1,81
31/7/2000	1.550	4,61	(3,95)	1.241,27	(1,59)
30/6/2000	1.575	4,80	(21,93)	1261,29	(21,25)
31/5/2000	2.000	6,15	(19,2\$)	1.601,64	(18,28)
28/4/2000	4.650	7,61	6,17	1.959,90	9,41
31/3/2000	4.250	7,17	8,94	1.791,31	11,84
29/2/2000	3.600	6,58	(29,13)	1.601,64	(26,92)
31/1/2000	5.200	9,29	11,32	2.191,72	15,58
28/12/1999	4.500	8,34	98,14	1.896,68	106,90
30/11/1999	2.175	4,21	14,07	918,73	22,54
28/10/1999	1.775	3,69	10,31	748,13	14,52
30/9/1999	1.550	3,35	4,85	853,30	8,77
31/8/1999	1.425	3,19	(13,06)	600,82	(9,52)
30/7/1999	1.515	3,67	8,88	883,84	8,62
30/6/1999	1.450	3,44	(23,521)	611,15	(20,55)
31/5/1999	1.825	4,50	(9,85)	769,21	(6,41)
30/4/1999	1.950	4,00	7,05	821,89	13,54
28/3/1999	3.950	4,88	26,07	723,85	31,67
28/2/1999	3.000	3,70	16,59	549,76	23,71
29/1/1999	2.425	3,17	(0,11)	444,39	5,43
31/12/1998	2.300	3,16	10,77	421,48	15,00
30/11/1998	2.000	2,87	23,86	386,51	31,15
28/10/1998	1.525	2,31	(11,70)	279,48	(8,96)
30/9/1998	1.875	2,82	(20,04)	306,95	(20,24)
31/8/1998	2.100	3,28	(42,62)	384,83	(40,85)
31/7/1998	3.550	5,71	(7,70)	850,55	(6,58)
30/6/1998	3.800	6,19	(12,68)	896,37	19,52
29/5/1998	4.200	7,09	13,35	769,87	18,72
30/4/1998	8.100	8,25	37,46	659,39	41,86
31/3/1998	4.300	4,55	13,37	464,82	19,44
27/2/1998	3.600	4,01	(21,51)	389,15	(16,28)
28/1/1998	4.300	5,11	4,06	464,82	8,86
31/12/1997	3.950	4,91	20,45	426098	27,42
28/11/1997	3.100	4,08	0,38	335,10	7,79
31/10/1997	3850	4,06	44,76	310,88	50,98
30/9/1997	2.550	2,81	20,72	205,91	25,93
29/8/1997	2.025	2,33	0,84	163,51	5,19
31/7/1997	1.925	2,31	4,58	155,44	13,24
30/6/1997	1.700	2,20	7,86	137,27	13,33
30/5/1997	1.500	2,04	(9,57)	121,12	(6,25)
30/4/1997	1.600	2,26	(1041)	129,20	(4,48)
31/3/1997	1.875	2,52	(12,89)	135,25	(9,46)
28/2/1997	3.700	2,90	0,23	149,38	5,71
31/1/1997	3.500	2,89	52,25	141,31	64,71
27/12/1996	2.125	1,90	3,54	85,79	8,97
29/11/1996	1.950	1,83	3,32	78,73	9,86
31/10/1996	1.775	1,77	2,82	71,88	7,58
30/9/1996	1.850	1,73	7,38	88,82	13,79
29/8/1996	1.450	1,61	(3,24)	58,54	0,00
31/7/1996	1.450	1,88	(15,29)	58,54	(13,43)
28/6/1996	1.675	1,96	13,93	57,63	18,98
31/5/1996	3.200	1,72	(16,31)	58,84	(12,33)
26/4/1996	3850	2,06	(26,22)	84,83	(22,34)
29/3/1996	4.700	2,79	3,96	83,48	11,90
29/2/1996	4.200	2,69	42,84	74,60	50,00
31/1/1996	2.800	1,88	13,00	49,73	15,46

Πηγή: www.stocksx.in.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

**ΜΗΝΙΑΙΕΣ ΤΙΜΕΣ ΚΛΕΙΣΙΜΑΤΟΣ Τ.Α. ΚΑΙ \$ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ
ΔΕΙΚΤΗ ΤΙΜΩΝ ISE NATIONAL -100**

Ημερομηνία	ISE NATIONAL -100 (YTL)		ISE NATIONAL -100 (\$)	
31/1/2006	44.590	100	1.967	100
28/2/2006	47.016	105	2.096	108
31/3/2006	42.911	96	1.862	92
28/4/2006	43.880	98	1.942	102
31/5/2006	38.132	86	1.423	72
30/6/2006	35.453	80	1.315	67
31/7/2006	36.068	81	1.418	72
31/8/2006	37.286	84	1.500	76
29/9/2006	36.925	83	1.436	73
31/10/2006	40.582	91	1.625	83
30/11/2006	38.169	86	1.537	78
29/12/2006	39.117	88	1.621	82
31/1/2007	41.183	92	1.697	86

Πηγή: www.stocksx.in.gr